Bēden-Pauls, Roberts

PANĀKUMU TEKĀS

R. B.-P.

Vadi pats savu kanū.

Šis zīmējums ir grāmatas saturs.

PANĀKUMU TEKĀS

GRĀMATA PAR DZĪVI.

JAUNATNEI SARAKSTĪJIS

R. BĒDEN-PAULS.

Ar 60 autora illūstrācijām.

Tulkojuši Edgars Dunsdorfs un Voldemārs Klētnieks.

LATVIJAS
SKAUTU CENTRĀLĀS ORGANIZĀCIJAS IZDEVUMS
Rīgā, Skolas ielā 1.
1928.

PASKAIDROJUMS ZĪMĒJUMAM.

Šis zīmējums rāda tavu ceļojumu uz sekmēm un dažas bīstamas klintis, no kuŗām tev būs jāvairās.

Klintis tevi biedēs, bet neaizmirsti, ka aiz šīm klintīm ir saulainā tāle, kurp centies. Ja spēsi apbraukt šīm klintīm, vērosi viņu saulaino pusi!

Šo pusi atradīsi, ja kuģosi pats un neļausies straumes dzīties. Man prātā divas atziņas cerībai.

Tumšākajai klintij sava gaismas puse. Ikvienu klinti apbraucot, tavus aktīvus centienus pēc panākumiem vaiņagos gūtais „raksturs". Pēdīgi sasniegsi uzvaru — laimību.

Ievēro: vai redzi zvaigzni augsti debesīs? Savas gaitas vērs uz šo zvaigzni. Izvēlies viņu par vadoni. Citiem vārdiem — „tiecies augsti".

II Rīgas arodu skolas tip., Strūgu ielā 4.

PRIEKŠVĀRDS TULKOJUMAM.

Lielais skautu Vadonis veltī šo grāmatu jaunatnei, nosaucot viņu „Panākumu tekās". Tāda nosaukuma izvēle varbūt ir autora parastās kautrības diktēta, jo viss grāmatas saturs liecina, ka še domāti ne panākumi vien, bet „laimība", un tādēļ pareizāks virsraksts būtu „Laimības tekās".

„Laimība", kā to saprot Bēden-Pauls, ir pēc būtības tas pats, ko lielais krievu rakstnieks L. Tolstojs ietilpina terminā „debesvalstība" (царство Божие). Ceļš uz šo laimību, pēc abu autoru aizrādījumiem, jāmeklē ikkatram savā dvēselē, izkopjot un izdaiļojot savu iekšējo, garīgo „es". Starpība tikai tā, ka Tolstojs atrisina šo jautājumu reliģiski-filosofiskā ceļā, kamēr Bēden-Pauls, iztirzājot garu rindu konkrētu piedzīvojumu, sniedz pārliecinošas „laimības" ainas, vadoties no tā, ka priekšzīme ir lielākais audzināšanas līdzeklis.

Nodaļā „Padomu sniegšana" autors saka, ka viņam „arvien liekas savādi tas, ka cilvēks nomirdams paņem līdz visas zināšanas, kuras ieguvis dzīvē — gan briesmām vairīdamies, gan panākumus gūdams. Viņš ļauj saviem dēliem un jaunākiem brāļiem visu to mācīties atkal pašu piedzīvojumos. Vai gan tie nevarētu iesākt ar viņa jau iegūtajām zināšanām un tā sasniegt vēl lielākas darba un gara spējas?" Viss tas autoru ierosinājis uzrakstīt šo grāmatu.

Daba novilkusi robežas filoģenetiskās un ontoģenetiskās attīstības ceļu starpā — tur viņas lielā, vēl neizpētītā, gudrība. Visām mūsu vienas paaudzes laikā iemantotām zināšanām un iegūtiem jēdzieniem jānostaigā garš, ļoti garš ēvolūcijas ceļš, atkārtojoties paaudžu paaudzēs, pirms ontoģenetiskais pārvēršas par filoģenetisko. Celt revolūciju šinī kārtībā, cilvēcei nav

pa spēkam. Daudz maz saīsināt šo gaŗo ēvolūcijas ceļu, cilvēce varbūt var arī cerēt. Tomēr sniedzot savus un draugu piedzīvojumus, Bēden-Pauls, šinī gadījumā to nebūs domājis, bet tikai vēlējies atvieglot ontoģenetiskā ceļā iegūto zināšanu piesavināšanos, lai pasargātu jaunatni no daudziem dzīves rūktumiem. Tas ne tikai ticams, bet arī iespējams — it sevišķi, ja tas attiecas uz jaunekļiem, kuŗi ar skautisma metodi jau sagatavoti mācīties nevien no saviem piedzīvojumiem, bet sekot arī „vecā vilka" priekšzīmei.

Novēlēsim tādēļ šai grāmatai labas sekmes mūsu jaunatnes vidū un pateiksimies grāmatas tulkotājiem par pašaizliedzīgi pieliktām pūlēm darīt mūsu lielā Vadoņa idejas pieejamas plašām mūsu jaunatnes aprindām.

Ģen. K. Goppers,
LSCO prezidents.

IEVADS

Kā bagātais un nabagais abi var kļūt laimīgi.

IEVADS.

Šis ievads jums rādīs galvenos vilcienos grāmatas saturu, un kas saprotams ar vārdu „panākums".

Kā bagātais un nabagais abi var kļūt laimīgi.

Kanū brauciens ir līdzīgs dzīves gaitai.
Piedzīvojošam vīram jāsniedz padomi ceļā.
Vienīgais īstais panākums ir laime.
Divi soļi tuvāk laimei: uzlūkot dzīvi kā rotaļu un mīlēt tuvākus.
Birmieši ir laimīgas tautas piemērs.
Laime nav vienkārši prieki, nedz arī bagātība.
Viņa ir drīzāk aktīva darba nekā pasīva uzjautrinājuma vai prieku rezultāts.
Jūsu panākumi atkarājas no pašu spējām dzīves ceļā,
Un dažu bīstamu klinšu apiešanā.
Pašmācība nepieciešama kā skolā iemācītā papildinājums.
Dodies ceļā ar paļāvību.
Vadi pats savu kanū!

Ko citi ļaudis teikuši par šo lietu.

Dziesma.

KĀ BAGĀTAIS UN NĀBAGAIS ABI VAR KĻŪT LAIMĪGI.

Šis ievads noskaidros visas grāmatas nolūku.

Dzīves ceļš.

Reizi, kad braucām ar tāšu kanū pāri kādam Augškanadas ezeram, sacēlās vētra. Tas bija stipri uzbudinošs piedzīvojums, bet arī visai vērtīgs.

Bijām braukuši pa upēm un strautiem, gan rāmos, gan straujos ūdeņos, visu laiku ik mirkli mainošos, jauku meža skatu vidū.

Bija jauns pieredzējums, kad no upītes, kur mūs sildīja saulīte, iebraucām ezera plašumā, un debesis pār galvām apmācās, atsūtīdamas vētru un sabangodamas ezeru.

Nestiprā, mazā kanū, kuŗu agrāk uzskatījām tikai par satiksmes līdzekli upēs, tagad bija mūsu vienīgā cerība. Ja viņu aprītu viļņi vai arī viņa uzskrietu kādai siekstai (un tādu še bija varen daudz), mēs būtu dibenā.

Mūsu airis, kuŗu agrāk uzlūkojām par vienkāršu, apdrāztu koka gabalu, kļuva tagad vienīgais līdzeklis cīņai ar viļņiem. Viss atkarājās no apiešanās ar šo vienīgo rīku.

„Četru stundu braucienā pāri atklātam līcim saskaitīsit vairāk par tūkstoti viļņu, kuŗu starpā nebūs divu līdzīgu, un ikviens viegli varēs jūs apsviest, ja viņu pareizi nesagaidīsit", raksta Sjūerts Vaits savā saistošajā grāmatā „Mežs" (*The Forest* by *Stewart E. White*); viņš arī pastāsta, kā tad jārīkojas.

„Sabangotā ezerā jāairē lejas pusē. Kad kanū

kāpj vilnī, jāļaujas viņam, bet tanī mirklī, kad sākat slīdēt otrā pusē lejup, spēji airējot sagriežiet kanū brauciena virzienā.

Šim spējam griezienam jādarbojas pretī, tikpat spēji sagriežot savu ķermeni pretējā virzienā. Tad vilņu gravā varēsit pāris aiņa vilcieniem tikt mazliet uz priekšu. Pagrieziens viļņa virsotnē jāizdara visai prātīgi, citādi kanū piesmelsies.

Ja vilnis sānos, jāairējas taisni uz priekšu un līdzsvars jāpanāk tikai ar sava ķermeņa svaru. Vilnim pieskaņoties, kanū no apgāšanās pasargāsit, noliekdamies uz vienu pusi.

Kritiskais mirklis, protams, ir tad, kad viļņa virsotne patlaban jums apakšā. Ja vilnis plīstošs, iegremdējiet airi dziļi ūdenī, un lai novērstu apsviešanu, paši noliecaties uz lejas pusi, ar kanū sāniem un pusdibena uzķerdami vilni.

Šāds glābiņš tomēr nebūs ilgstošs. Ja kaut mirkli par vēlu atlieksities taisni, būsit apkārt."

Pamatīga nostrādāšanās!

Tālāk autors turpina līdzīgā kārtā stāstīt, kā rīkoties, ja vilnis nāk taisni no priekšas, iepakaļus vai taisni no muguras.

Un vienmēr viss atkarājas no jūsu koncentrētās uzmanības, drosmes un darbīguma. Pie mazākās nolaidības būsit dibenā. Bet šai cīņai ir savas labās puses. Liekas, ka vairs nekas cits nevar uzturēt jūs modrākus ne miesā, ne garā, nevar tā ierosināt līdz pat pēdējām nervu fibrām. Jūs esat jautrības pilni. Visi saspriedzinātie muskuļi acumirklī un noteikti paklausa sīkākajam norādījumam. Jūs viss kūsājat apvaldītas enerģijas. Tikko pārgājis pēdējais vilnis, par viņu vairs nedomājiet, bet ar neatlaidīgu skubu gatavojaties nākošajam. Tas ir īpašs skurbuma veids. Jūs personificējat katru vilni, jūs apejaties ar viņu kā ar cilvēku, jūs līgsmojat, kad viņš, sadauzīts un salauzts, šņācot aizveļas pa vējam. „Ej prom, nelieti", jūs

gavilējat. „Ā! tu gribēji, gribēji gan? Tev patiktu gan, vai nē?“ Vēja un ūdens vaidos un brāzienos jūs stāvat skadri kā boksētājs cīņā, atsitat viļņus un esat gatavi pie mazākās izdevības pairties pāris vilcienus. Jūs esat pārāk aizņemti niknajiem viļņiem, lai domātu par savu lomu šinī lietā. Doma, ka pamazām esat aizcīnījušies arī līdz ceļa mērķim, jums neienāk prātā, kamēr neesat vairs tikai dažus simtus metru no viņa. Tad neatslābstiet, viļņi beidzamos simts metros ir gluži tikpat bīstami, kā piecus kilometrus no krasta.“

Šķiļat sev ceļu ar prātu, sirdi un sparu.

Jā — un gluži tāpat ir arī visā mūsu dzīvē.

Šīs grāmatas nolūks.

Viss tas — sākumā ceļojums pa mazu strautiņu, tālāk pa plašo ezeru, grūtību rašanās, izvairīšanās no viļņiem un klintīm jo rūpīgi braucot, gaviles par pārvarētām briesmām, krasta sasniegšana aizsargātā līcī pie nometnes svētlaimīgās uguns un salds miegs pēc grūtiem dienas darbiem — ir gluži tāpat cilvēka dzīvē. Bet visai bieži cilvēks noslīkst grūtību vai kaislību duļķainajos ūdeņos, nereti tāpēc, ka viņš nav brīdināts par gaidāmām sekām un mācīts kā rīkoties.

Sākumā minēju dažus Sjūerta Vaita praktiskus padomus, kuŗus viņš ieguvis, rīkodamies aiŗiem savās jūrnieka gaitās; tālāk sniegšu līdzīgus padomus no paša piedzīvojumiem, kā izvairīties siekstām un viļņiem iŗoties dzīves ceļā.

Šo klinšu un bangu starpā ir tādas, kuŗas var apzīmēt ar seno uzsaucienu (tōstu) „Zirgi, vīns un sievietes“, un viņām vēl pievienojas dzeguzes un varizejība (liekulīgs svētums). Jums savā laikā nāksies sastapties ar vairākām tādām. Nākošās nodaļās domāju rādīt šo klinšu labās un ļaunās puses, un tāpat, kā rōveri būdami varēsiet nevien no viņām izvairīties, bet arī gūt apmierinājumu un iet savas panākumu tekas.

Padomu sniegšana.

Man arvien liekas tik savādi, ka cilvēks nomirdams paņem līdz visas zināšanas, kuŗas ieguvis dzīvē — gan briesmām vairīdamies, gan panākumus gūdams. Un viņš ļauj saviem dēliem vai jaunākiem brāļiem visu to mācīties atkal pašu pieredzējumos. Vai gan tie nevarētu iesākt ar viņa jau iegūtajām zināšanām, un tā sasniegt vēl lielākas darba un gara spējas?

Tā man radās doma atzīmēt dažas grūtības, kuŗām esmu sastapies, un kā, pēc manām domām, ar viņām visvieglāk tikt galā. Nesaku „kā es ar viņām tiku galā“, jo dažreiz biju gājis nepareizu ceļu un tikai vēlāk no paša kļūdām redzēju, kā bija vajadzējis rīkoties.

Tādēļ šī gāmata nav piedzīvojušiem ļaudīm. Es viņus jau brīdinu. Viņu rakstīju jauniešiem, lai rādītu, kurp lūkoties, kur meklēt ceļu un kā rīkoties. Un man jāsaka, ka jūs, jaunā paaudze, esat šinī ziņā vairāk izlīdzināti par jūsu priekštečiem. Lielajā kaŗā mantotās zināšanas padarījušas jūs daudzus par vīriem jau priekšlaikā. Jūs neesat vairs zoslēni, kuŗus B. Valentins apraksta „*Ole Marster*“ nēģeru balādē:

„Tik pasrōges, ka rinde viens az uotr iet guzlan pūls:
Viens priekše, cits skrē nizin kalab nuopakaļ ka duls.
Un vis tie maze zuoss min ikrāt lielems pēdes,
Tie nikuo nidrīkst dārt, ja tēs-māt tā no māces.“

Ar vārdu „ceļinieks“ (rōvers) neapzīmēju bezmērķa klaidoni, bet domāju cilvēku, kuŗš jautri kāpj

savu ceļu uz noteiktu mērķi un apzinās grūtības un briesmas, kuras viņam var stāties ceļā.

Jums jāgatavojas sastapt savā ceļā krietni daudz minēto siekstu.

Esmu pats „nogaršojis" dzīvē vairākus rūgtumus un daudzus saldumus, dažādās pasaules malās, kamdēļ nedomājait, ka stāstu jums šo visu „uz zila gaisa".

Dzīve apniktu, ja viņa būtu tikai salda; sāls ir par stipru, ja to ēd tīru, bet kā piedeva ēdienam viņš dara to garšīgu. Grūtības ir dzīves sāls.

Ģētes māte deva labu pamatdomu dzīvei, teikdama: „Es nemeklēju ērkšķu un tveru mazos priekus. Ja vārti zemi, es saliecos. Ja varu novelt akmeni no sava ceļa, es to izdaru, ja viņš par smagu — apeju apkārt."

Citiem vārdiem, viņa neskrēja grūtībās ar galvu sienā, bet saņēma visu, kas nāca, lūkodama ar to tikt pēc iespējas labāk galā.

Un šīs ir panākumu tekas.

Vienīgais īstais panākums ir laime.

Kas ir panākums?

Koka galotne? Bagātība? Stāvoklis? Vara?

Neviens no tiem!

Šādas un daudz citas domas droši vien radīsies tavā galvā. Tos galvenā kārtā sludina kā panākumus, kaut arī tie vispār nozīmē citu nomākšanu un rāda, ka esi vienā vai otrā vietā pārāks, — citiem vārdiem, ieguvumu uz otra rēķina.

Tādas nav manas domas par panākumiem.

Mana pārliecība, ka mēs esam likti šinī brīnišķā un skaistā pasaulē ar īpašām spējām viņu sargāt, dažreiz sekmēt viņas attīstību, palīdzēt citiem, nevis nomākt, un par visām lietām dzīvot dzīvi — t. i. **būt laimīgiem.**

Es domāju, ka panākums ir būt laimīgam. Bet laime nav tikai *pasīva*, — t. i. nevari iemantot

viņu sēdot un baudot; tā būs kāda mazāka lieta — prieki.

Bet mums dotas rokas, kājas, saprāts un pašlepnums, lai būtu *aktīvi;* un īstas laimes iegūšanā aktīvais sveŗ vairāk par pasīvo.

Divas laimes atslēgas.

Bagātnieks ir savā ziņā ierobežots. Viņam var būt divas vai trīs mājas un katrā dučiem istabu, bet viņš uz reizi var uzturēties tikai vienā, jo viņam tikai viens ķermenis.

Šinī ziņā tas nav pārāks par pašu nabagāko. Viņš var lūkoties un apbrīnot saules rietu, priecāties par saules gaismu vai krāšņu skatu, bet to tikpat labi var arī nabagais.

Ja nabagais paradis savā dzīvē darīt divas lietas, viņš var būt tikpat laimīgs kā miljonārs, varbūt vēl laimīgāks.

Pirmkārt:

Neņemt lietas pārāk nopietni, bet no iegūta smelties labāko; uzlūkot dzīvi kā rotaļu un pasauli kā rotaļlaukumu. Bet, kā Šelktons teicis: „Dzīve ir visu rotaļu rotaļa, bīstami uzskatīt viņu par nenozīmīgu rotaļu. . . Galvenais mērķis ir uzvarēt godīgi un spīdoši.“

Otrkārt:

Savos darbos un domās vadīties no mīlestības. Es te nedomāju iemīlēšanos u. t. l., bet gan cēlās jūtas, kuŗas tu izrādi, darīdams tuvākiem labos darbus, būdams cēls un līdzjūtīgs, vai pateikdamies citiem par uzmanību pret tevi. Tā ir labprātība.

Laimīgi ļaudis.

Laimīgākā tauta, kuŗu pazīstu, ir birmieši — viņu skaidrība jau kļuvusi par parunu. Labsirdība pret dzīvniekiem ir viena viņu lielākā „vājība“. Neviens birmietis nenogalinās dzīvnieku, — pat nē, lai atpe-

stītu no sāpēm. Viņš neēd gaļas, un parasti apietas ar dzīvniekiem kā saviem mīluļiem. Vīri, sievas un bērni visi liekas ar vienādu prieku baudam savas zemes jaukumus, puķes, saules starus un mežus, ar smaidiem, dziesmām un smiekliem. Viņi apbrīnojami brīvi no mantrausības un gandrīz nepazīst tā, ko sauc par laiskumu. Viņiem pietiek naudas un graudu, tiklīdz apmierinātas pašu vajadzības. Par pārējo viņi uzjautrinājas, bet tā ne pavisam nav vienkārša, tukša uzjautrināšanās. Katrs jauns vīrietis pārdzīvo zināmu vingrināšanās laiku kā fungajs jeb mūks. Lai būtu cik bagāts būdams, viņš kādu laiku dzīvo bez naudas, labprātīgā nabadzībā. Viņš mitinās vienkāršā klosterī, pavadīdams laiku lūgšanās un pārdomās, un mācīdams zēniem ētiskās un reliģiskās zināšanas. Un viņš mācās sniegt vislabākā kārtā palīdzību tiem, kam tās vajadzīgs. Tā iznācis ārpasaulē, viņš ir vīrs ar izpalīdzības domām un nevainojamām tieksmēm, kādēļ kļūst labs pilsonis.

Kā šo labo jūtu mēmus lieciniekus, šīs zemes ceļmalās visur redz pavēnī noliktus ūdens podus, pie kuŗiem izslāpis ceļinieks var dzesēt slāpes; un kuŗš spēj, tas pagatavo un noliek sēdekli ceļa gājējiem.

Fildings Hōls, rakstot par birmiešiem savā „Laužu dvēselē“ (*Soul of a People*), saka:

„Kamēr vien viņi gūs sekmes vai kļūdīsies kā individi, birmieši būs cēlākā tautā pasaulē — jo viņi ir laimīgākie.“

Laime.

Laime katram sasniedzama, kā bagātajam, tā nabagajam.

Tomēr samērā maz ļaužu ir laimīgi.

Pēc manām domām, iemesls tas, ka lielākā daļa nepazīst laimi, kaut arī tā būtu viņu rokās.

Vai esi kādreiz lasījis Meterlinka „Zilo putnu“?

Tas ir stāsts par meiteni Miltīlu un viņas brāli Tiltīlu, kuŗi meklēja „zilo laimes putnu". Viņi gāja pa visu zemi un meklēja, meklēja, bet neuzgāja, līdz beidzot atrada, ka tiem nemaz nebij vajadzējis klejot — laime, zīlais putns, bija tur, kur viņi nolēma darīt labu citiem — pašu mājās.

Ja pārdomāsi un izpratīsi šīs leģendas domu, tad spēsi atrast laimi savā degungalā, kad to iedomāsies esam uz mēness.

Daudz cilvēku uzskata savu darbu par mokām, pat iešanu uz darba vietu un atpakaļ nākšanu par slogu. Un viņi gaida brīvdienas ka īstas līksmes laiku. Visai bieži, brīvdienām pienākot, ir lietains un vēss, viņi dabūjuši iesnas, un ilgi lolotais izbraukums nevar notikt sala dēļ.

Pareizāk ir neatlikt laimi uz priekšdienām, bet dzīvot dzīvi visu laiku. Varbūt rīt mirsti, un tad būs par vēlu domāt par dzīvi svaigā gaisā, priecāties par dabas jaukumiem vai klausīties putnu dziesmās. Gudrais neapmierināsies ar nezināmām debesīm tumšā nākamībā. Viņš apzināsies, ka var rast savas debesis šnī saulē un tūliņ. Mums šis putns jānoķeŗ, sevišķi, ja viņš neizvairās, bet drīzāk pats dodas rokā, atlidodams no meža.

Prieki nav laime.

Daudz ļaužu domā, ka prieki ir tas pats, kas laime. Tas tāpēc, ka viņi izvēlējušies nepareizo ceļu.

Prieki ļoti bieži ir tikai izklaidēšanās. Tu vari gūt priekus, noraudzīdamies kājbumbas sacīkstē vai rotaļā, lasīdams labu stāstu, nonievādams savus kaimiņus, pārēzdamies vai piedzerdamies. Bet iespaids ir tikai vienreizējs, ar laiku viņš izbeidzas. Proti, dažreiz sekas vairs nav priecīgas — tās ir galvas sāpes nākošā rītā!

Laime ir cita lieta, viņa tev pieķeŗas un pilda visu tavu dzīvi. Tad tu atrod, ka debesis nav vis

kaut kas nezināms, kaut kur aiz mākoņiem, bet ir šinī pašā pasaulē, tavā sirdī un apkārtnē.

Arnolds Benets sauc laimi par „gandarījumu pēc godīgām pūlēm."

Bet laime ir vēl kas vairāk. Pirmkārt, jau tāpēc, ka viņš pats papildina sevi, teikdams, ka „gandrīz katra laulība ir labāka par bezlaulību", jo ir liela laime tavas sievas mīlas draudzībā un tavu bērnu ciešā pulciņā.

Nelaiķis sers Ernests Kasels, kuru daudz ļaužu minēja kā „dzīvē laimīgo", savās beidzamās dienās atzina, ka viņš kļūdījies. Viņš bija saguvies lielas bagātības, varu un stāvokli un panācis daudz vairāk par citiem naudas, rūpniecības un sporta lietās. Bet savā mūža galā viņš atjēdzās, ka lielā lieta — laime — palikusi nesasniegta. Viņš bija, kā pats teica, „vientuļš vīrs".

„Daudz ļaužu," viņš sacīja, „pārāk tic, ka laime meklējama bagātībā. Varbūt man, kas šinī ziņā diezgan esmu apveltīts, būtu tiesība teikt, ka tā nav. *Visvērtīgākās lietas nav par naudu pērkamas.*"

Šinī piezīmē nabagais arvien atradīs apmierinājumu un uzmudinājumu.

To pašu viņam dos arī singaliešu paruna, kuŗa skan: „Laimīgais ir bagāts, bet nav teikts, ka bagātais ir laimīgs."

Nabaga bagātais.

Kopā ar sievu reiz izdarīju savādu ceļojumu. Mēs devāmies sirojumā gar Saharas tuksneša malu, kur viņš pāriet sausā, mežonīgā Aures kalnu akmeņājā. Mums bija līdz divi mūļi, kas nesa nometnes lietas, un divi bruņoti arabi, kā ceļa vadoņi un sargi.

Savā ceļojumā mēs krustojām franču ceļu, kas ved uz Biskras pilsētu tuksnesī, un parasto vijošos kamieļu rindu vietā ieraudzījām auto brāžamies pār līdzenumu.

Iekšā sēdēja tūristi aizsarga acenēm un segās

ievīstījušies, viņi trauca uz savu mērķi — lielo Biskras viesnīcu, — bez mazākās jausmas par sirojuma priekiem, par barības meklēšanu un viņas vārīšanu brīvē, par gulēšanu zem zvaigžņotās debess.

To redzēdami, abi reizē iesaucāmies: „Nabaga miljonāri!“

Jā, kad esi bagāts, tev paiet gaŗām daudz līksmes.

Hanens Svafers, rakstīdams tanī pašā garā, rāda kā „nabaga“ miljonārs Andŗū Kārnēge cenšas atdot savu naudu pilsētu bibliotēkās, kuŗām viņas nemaz nav vajadzīgs. „Nabaga“ Dž. Ŗokfeleram, bagātākajam cilvēkam pasaulē, bojāti gremojamie organi, un tam jādzīvo no biskvītiem un miežu ūdens.

Sers Ernests Kasels teicis: „Nekādi financiāli panākumi dzīvē nelīdzinās maigas sieviņas mīlai un priekiem par laimīgu bērnu pūlīti,“ — un viņam to nebija.

Darbā ir laime.

Motto: Skauts ir aktīvs labu darīdams un nav pasīvs labs būdams.

Bet laime nebūs pilnīga, ja viņa neizpletīsies pietiekoši tāļu uz ārpusi, citādi tā draud kļūt savtīga. Un savtība ir nesaskaņu sākums.

Laime līdzīga radijam. Viņa ir mīlestības veids, kas pieaug proporcionāli izstarotajam daudzumam, un tādēļ laimi var katrs sasniegt — arī pats nabagākais.

Garīdznieks Kānons Mičels raksta: Nelūdz Dievu, lai viņš padara tevi laimīgu, bet lūdz, lai viņš padara tevi puslīdz *derīgu*, un es domāju — tiešām domāju — ka tad laime nāks pati par sevi."

Laime man šķiet tikai pa daļai pasīva, vairāk tā ir aktīva.

Pasīva, — jo dabas jaukumu, saules rieta košuma, kalnu varenības, dzīvnieku dzīves brīnumu vērtēšana pie nometnes ugunskura liesmas, papildināta ar prieku par laimīgu ģimenes dzīvi, šķetina domu par pateicību Radītājam, kuru var vienīgi aktīvi izteikt. Cenšanās būt citiem izpalīdzīgam labi aizpilda šo. Bet vērā ņem tikai aktīvu laba darīšanu.

Līksmība ģimenē un izpalīdzība citiem dod labāko laimi.

Kādu zēnu nepilngadīgu ievietoja pārmācības namā kā nelabojamu; viņš aizbildinājās, ka tas viss esot Dieva kļūda. „Ja Dievs nevēlētu man ļauna, Viņš mani sargātu un labotu."

Tas man atgādina kādu būru komandantu, kurš — kad mūsu pulki viņu sagūstīja — skaļi lādēja prezidentu Krīgeru, ka tas neesot viņu pietiekoši apgādājis ar artileriju.

Viņš teica, ka uz lūgumu dēļ artilerijas, prezidents viņam devis raksturīgu atbildi: „Ja Dievs gribēs mūsu uzvaru, tad arī uzvarēsim — vienalga, vai artilerija būs, vai nē."

Uz to viņš atbildējis: „Jauki, Dievs jums devis apetītu, kurš liek līksmot par ceptu zosi, bet Viņš atļauj jums pašiem šo zosi noplucināt un uzcept."

Tas labi jāpārdomā. Dievs devis mums šinī saulē visu nepieciešamo, lai dzīvi varētu padarīt līksmu, bet mums pašiem nu atliek to (gluži vai pa daļai) tādu padarīt. Bet mēs dzīvojam tikai īsu laiku, un tas pats ir svarīgs, kālab jādara tikai vērtīgas lietas, un jādara tūliņ. Nav labi savu dzīvi un idejas

pilnīgi ierakt ķieģeļos un kaļķos, darījumos un politikā, mantrausībā un citās tādās cilvēku radītās lietās.

Bet raugies apkārt un, cik spēdams, mācies dabas brīnumus, skaties visu, ko vari redzēt pasaules dažādos jaukumos un pievilcībās, kuŗas Dievs tev rāda. Tad tu ātri atšķirsi, kas vērtīgs un nevērtīgs laimīgai dzīvei.

Man pašam gadījies sen atpakaļ sev teikt: „Pēc trīs gadiem es būšu miris. Tādēļ man tas un tas jāizdara un jānobeidz, citādi būs par vēlu.“

Šī paraša man arvien likusi piespiesties un veikt lietas, kuŗas citādi būtu atliktas uz rītu. Ķādreiz — un es esmu ļoti priecīgs par to — viņa man lika apceļot dažādas pasaules malas, bez kļūmīgas gaidīšanas uz „labāku izdevību“.

Ķādā diendusā redzēju sapnī savu nākamību. Biju beidzis savas dzīves gaitas, stāvēju pie debess vārtiem, un Sv. Pēteris mani izprašņāja. Viņš man jautāja laipnā kārtā: „Un kā tev patika Japana?“

„Japana? Es dzīvoju Anglijā.“

„Bet kur tu liki visu savu laiku tanī brīnišķajā pasaulē ar visām viņas krāšņajām un pievilcīgajām vietām, kas tur dotas tev par patikšanu? Kur tu liki savu laiku, kuŗu tev Dievs deva, lai viņu derīgi izmantotu?“ Un tad es veicīgi devos uz Japanu.

Jā, ļoti daudz ļaužu viņu dzīves galā neapmierina tas, ka tikai tagad viņi redz lietas savās īstās attiecībās, un pārāk vēlu nāk atziņa, ka viņi savu laiku izšķieduši, darīdami nevērtīgas lietas.

Vadi pats savu kanū.

Ir kāda tieksme, kuŗa var piemist arī tev, jaunekli, kas tikko dosies dzīvē. Tu drīz atradīsi, ka esi tikai viens no daudzajiem, kādēļ vari tikt aizrauts līdzi citiem. Un tad tu vari kļūt gluži tāds pats, kā tā jaunava, kuŗa — gaišreģa brīdināta, ka viņas tagadējā

dzīve novedīšot ellē — atteica: „Vienalga, to vadīs citi ļaudis. Tā man vajadzīgs".

Bet tā ir slinka, zema tieksme. Atceries, ka tu esi *tu*. Tev jādzīvo pašam sava dzīve, un ja gribi gūt sekmes, gribi būt laimīgs, tad tas tev pašam jāpanāk. Neviens cits to nevar tavā vietā izdarīt.

Manās jaunības dienās bija pazīstama dziesma „Vadi pats savu kanū" ar piedziedājumu:

„Un nesēdi drūms, nedz ar' asaru mākts, —
Savu kanū tu vadi pats!"

Tas bija domāts kā ceļa rādītājs dzīves ceļā, — un pie tam ļoti labs.

Vadi pats savu kanū — lūkodamies uz priekšu. Ja ļausies citu airēšanai, ar muguru pret briesmām, tu vari iet bojā.

Zīmējumā tu pats vadi savu kanū un neairē vienkāršu laivu.

Starpība tā, ka pirmā gadījumā tev jālūkojas uz priekšu un visu laiku pašam jāvadās, kamēr otrā gadījumā tu neraugi ceļu, bet uzticies cita stūrēšanai, un tālab vari uzskriet uz klints, pirms kā apjaut, kur atrodies.

Daudz jaunekļu pūlas irties dzīvē šādā pat veidā. Vēl vairāk tikai pasīvi zēģelē un brauc pa laimes vējam vai ļaujas gadījuma vēsmiņai, jo tad vieglāka iršanās, bet jo vairāk briesmu.

Esi tāds jauneklis, kuŗš raugās uz priekšu un aktīvi vada pats savu kanū, — t. i. pats noteic savu ceļu.

Vadi pats savu kanū, nepalaidies uz to, ka citi ļaudis airēs tavu laivu. Tu esi sācis piedzīvojumiem bagātu ceļojumu no bērnības strauta pa jaunības upi, cauri vīrišķības jūŗai uz ostu, kuŗu gribi sasniegt.

Tu ceļā sastapsies ar briesmām un grūtībām, sēkļiem un vētrām. Bet bez riska dzīve būtu nepanesami garlaicīga. Rūpīgi stūrējot, godīgi zēģelējot un moši izturoties, tavs ceļš šķirsies ne mazāk, kā strauta krasti, kuŗā sāki ceļojumu, lai arī strautiņš būtu jo sīks.

Pašmācība nepieciešama.

Atceraties, ka atstājuši skolu vēl neesat pilnīgi izaudzināti par vīriem. Galvenā kārtā jums tikai rādīja kā mācīties.

Ja gribat gūt panākumus, jums sava audzināšana jānobeidz pašmācības ceļā. Tam jānotiek trīs galvenos virzienos, t. i.:

Jākļūst spējīgam veikt savu uzdevumu { amatā vai darbā, kā nākošajam tēvam, kā pilsonim un citu ļaužu vadonim.

Kad atstāju skolu, man likās, ka esmu tumšā telpā, un dabūtā audzināšana bija kā iedegts sērkociņš, kuŗš rādīja, cik tumša ir telpa, bet arī, ka sasniedzama svece, kuŗu ar sērkociņu aizdegtu varēšu lietot kā ceļa rādītāju tumšajā telpā.

Bet tā bija šinī pasaulē tikai viena telpa no daudzajām. Ir labi palūkoties arī citās telpās, t. i. apskatīties arī kaimiņu pilsētās un zemēs, kā tur dzīvo ļaudis.

Jūs varat pamanīt, ka, lai jūsu pašu telpa liktos cik tumša un drūma likdamās, ir iespējams viņā ielaist saules starus un izcirst gaišus logus, ja izvēlaties viņu par mājokli.

Sekmēdami savu dzīvi šādā kārtā, būsit veikuši lietu, kas pārāka par jūsu personīgo laimi — būsit strādājuši savas tautas labā!

Jums liksies dīvaini, ka jūs — viens cilvēks, pie tam nekāds „spēka mitriķis" — varētu palīdzēt savai tautai. Bet tas ir tiesa.

Dievs radījis cilvēku par *cilvēku*.

No otras puses civilizācija ar savu pilsētas dzīvi, tramvajiem, atgriežņiem aukstam un siltam ūdenim, visu gatavu — cenšas padarīt cilvēkus par vārīgām un bezvērtīgām būtēm.

No tā mums jāizvairās.

Bieži dzird, ka „Public School'ā"* audzināšana, kuŗu pārtikuši puiši bauda, ir tik laba. Viņa ir laba, bet ne tikdaudz ar to, ko māca klasē, kā tā dēļ, ko manto rotaļu laukumā un ārpus skolas sienām.

Tur zēns mācās, ka viņa biedri gaida no viņa tīru spēli un īstu sporta garu, noteiktu rīcību un goda jūtas. Tas viņu disciplīnē. Kad viņš iegūst tiesību pacelt savu balsi, viņam ierāda pilnīgi noteiktu vietu citu vidū, t. i. viņu „piegriež". Tas viss zināms rūdīšanas process, kas galu galā nāk tikai viņam pašam par labu.

Senlaikos spartieši savus zēnus visai sīvi rūdīja spēkā un izturībā, iekams ļāva viņiem kļūt par vīriem, un tā vēl mūsu dienās rīkojas daudzas mežoņu ciltis.

Vidusafrikā, Dienvidjūŗas salās, pie Australijas iedzīvotājiem tas vēl tagad pilnā spēkā. To pašu redzēju pie zūlū, svēziem un metabīļiem, kur zēnu jaunekļa gadiem tuvojoties vienu pašu aizved mežā, lai viņš pārbaudītos.

Viņu nozież baltu ar vismutu, kuŗu nevar nomazgāt, un paiet vairākas nedēļas, iekams viņš noiet.

---

* Šinī, kā arī turpmāk ar * apzīmētās vietās meklējiet sīkākus paskaidrojumus pielikumā grāmatas beigās alfabēta kārtībā. Turpat arī atrodami paskaidrojumi par šinī grāmatā citētiem autoriem.

Tulk.

Viņam iedod tikai esegaju jeb īsu šķēpu, un viņš dzīvo džungļos, cik labi nu prazdams.

Viņam jādzen pēdas, jāpiezogas un jānonāvē medījums, lai būtu barība un apģērbs. Viņam jāiekuŗ uguns berzējot divus kokus. Viņam arī jāslāpstās, jo likums nosaka, ja viņu, vēl baltu, pamanīs citi vīrieši, tie viņu nonāvēs.

Mesaju lauvu kāvējs.
Darbīga, veselīga vīra līksme.

Ja zēns iztur šo pārbaudījumu un atgriežas savā krālā (ciemā), tur paziņo, ka zēns izturējis pārbaudījumu un var ieņemt vīra stāvokli.

Par nožēlošanu, civilizētu zemju parastajam zēnam nav nekā tam līdzīga. Mūsu puišiem ļoti trūkst šāda vingrinājuma, lai uzturētu vīrišķību mūsu rasē un nepaliktu par vārīgu, gļēvu, „cigārešu sūcēju“ tautu.

Tamdēļ saku, ja jūs turēsities savās panākumu tekās pēc maniem tāļākiem padomiem, darīsit labu nevien sev, bet arī savai zemei. — „Tu būsi **vīrs**, mans dēls“, un tā būsi sagādājis savai tautai vienu *vīru* vairāk. Un vēl ko vairāk — tavs piemērs vedinās arī citus kļūt par tādiem pat vīriem.

Dodies ceļā ar paļāvību.

Esmu galvenos vilcienos uzrādījis jums dažas „klintis“, kuŗas sastapsit savā dzīves ceļā. Būs arī vēl citas.

Bet jums par apmierinājumu varu teikt — kaut esmu sastapis savā laikā daudzas šaubīga izskata klintis, arvienu esmu atradis, viņas apejot, otru pusi saulainu.

Arvien un arvien esmu sagaidījis ko ļaunu, bet galu galā iznākums izrādījās krietni labāks par gaidīto.

Tas gadījies tik bieži, ka tagad vai apsveicu tumšās izredzes, jo droši jūtu, ka iznākums būs labāks, kā tas šķita no pirmā acu uzmetiena.

Virs mana rakstāmgalda karājas mazs totems. Uzkāru viņu tamdēļ, ka tas ir mazs, iedvesmojošs tēls.

Totems mani uzmudina grūtā vai nejēdzīgā darbā. Tur attēlots vīrs uz zirga, duļot riebīgu pūķi. Viņa

Nešļava.
«Stiep pats savu saini», kā vīrs.

vārds ir Svētais Juris. Man ir dažādi viņa zīmējumi, gan jauni, gan senlaiku. Viens no šiem man patīk vislabāk, nevis tamdēļ, ka viņš būtu skaistākais, jo šāds viņš nav, bet gan tamdēļ, ka viņā Sv. Juris zīmēts ar brašu smaidu. Viņš uzbrūk pūķim ar smaidu, jautri un tic uzvarai. Un tā jāpārvar katra grūtība, lai liktos cik ļauna likdamās.

Sv. Juris cīnīdamies izglābj skaisto princesi un tā gūst sev gandarījumu.

Tādēļ neapmierinaities vienīgi ar sevis aizstāvēšanu un uz jums vērstā ļaunuma novēršanu, bet iz-

nicinait viņu sev par apmierinājumu. Ar to gūsit sev gandarījumu kā toreiz Juris. Beidzot šo ievadu, nevaru neminēt dažas rindiņas no R. Blečforda sarakstītā „Klāriona“ (*Clarion* by *R. Blatchford*):

„Es saku, ka līdzjūtībā un palīdzībā saviem tuvākiem cilvēks atradīs vislielāko un pastāvīgāko laimi. Un šinī līdzjūtībā un palīdzībā visai cilvēcei jums jābūt patiesiem un nevis savtīgiem. Visi kaŗi, noziegumi, posts, viss riebīgais, nicinātais un nolādētais ceļas no savtīgu cilvēku netaisniem darbiem. Mākslā, dzejā, literātūrā, draudzībā, mierā un mīlā esošo svētību un iepriecināšanu visu devuši tādi, kuŗi palīdz cilvēcīgajiem radījumiem un viņus mīl. To devuši gudrie dzejnieki, gleznotāji, uzticamie draugi, mīļojošie vecāki, vīri un sievas.“

Ko citi ļaudis teikuši.

Vislielākās sekmes šinī saulē var gūt, rīkojoties pēc tiem pašu padomiem, kurus dodat citiem (*Anon.*). (Skan gandrīz kā spēriens man!)

Pasaulē lielākā lieta nav vis mūsu stāvoklis, bet virziens, kuŗā kustamies (*Hōmss*).

Sekmes neatkarājas tikdaudz no citu palīdzības, kā pašpaļāvības (*Ēbrhems Linkens*).

Neesi pundurkoks, bet ciedra savā paaudzē (*Sers Tomass Brauns*).

Mēs neesam, kas mēs iedomājamies, bet ko mēs domājam, mēs esam (*Anon.*).

Ŗau, pasaulē lietu tik bezgala daudz —
Kā karālim katram būt laimīgam ļauts.
(*R. Stēvensens*)

Laimīgais ir bagāts, bet nav teikts, ka bagātais ir laimīgs (*Singaliešu paruna*).

Stiep pats savu saini (*Kanadiešu teiciens*).

Laime ir vairāk kā smaids kāda sejā, tā ir svētība viņa sirdī. Tā ir apziņa, ka viņa mēchanisms veic darbu, kuŗam tas domāts. (*R. Parlets*).

Vadi pats savu kanū.

Nav īsts vīrs, kuŗam šķiet labāk pūlim līdz skriet,
Cita palīgu meklē kam acs;
Bet kas apsvēris būs visur pats cauri kļūs —
Savu kanū vadīs pats.
Nedz sēro, nedz raud, ceļā klintis kad draud —
Vīns, sievietes, visziņa skats;
Uz priekšu viņš trauc, veikli apkārt tām brauc,
Smaidot vada savu kanū pats.

Koris: Kad dzīves teku staigā tu,
Mīli tuvāku kā sevi pats,
Un nesēdi drūms, nedz ar' asaru mākts, —
Savu kanū vadi pats.

[Parōdija.]

Pirmā klints.

ZIRGI.

ZIRGI.

Šis klints ēnas puse ir laiskums, derēšana skriešanās un kājbumbas sacīkstēs un cīņa par maksu.

Saulainā puse ir aktīvs prieks īstā sportā un darbā, un savas iedzīves nodibināšana.

Sports un neīsts sports.

Zirgi, viņu labumi un ļaunumi.
Boksēšanās ir sports, cīņa par maksu — ieraušanas avots.
Kājbumba liela spēle — spēlētājiem, bet ļauna skatītājiem.
Naudas ieraušana ir īsta sporta nāvēklis.
Reklāmas pievelk.
Derēšanas ļaunums.
Labāk spēlēt spēli, nekā maksāt par spēli.

Kā tas viss aizvietojams.

Neesi slinkuma lāpītājs!
Piekop tīru, īstu sportu.
Esi darbīgs.
Iekārto savu iedzīvi pats, negaidot uz „labu laimi", izvēlies pareizi savu arodu.
Mācies atbildību.
Esi taupīgs baltās dienās.
Palīdzi citiem, un gūsi meklēto prieku.

Dažas domas.

Smaidi!

MANI DRAUGI ZIRGU STARPĀ.

Diks bija lāga dvēsele. Viņš bija man liels draugs, un es viņam iemācīju daudz sīku triku. Vispirms viņš prata stāvēt stundām ilgi vienā vietā, ja aizejot biju pavēlējis palikt uz vietas. Reiz pie Indijas ziemeļvakaru robežas tas man ļoti noderēja. Kāds mana eskadrona zirgs bija nakti izsprucis no nometnes un pazudis. Šis zirgs A44 bija viens no labākiem visā pulkā, un viņu jāja pulka vecākais apakšvirsnieks, kādēļ visi par nozušanu bija saskābuši, īpaši pulkvedis.

Diks.

Sēdos Dikam mugurā un devos bēgli meklēt. Visu nakti bija slapjdraņķis, kādēļ drīz atradu viņa pēdas un sekoju tām gan dubļos, gan sniegā. Pēdas mani ieveda mežonīgos kalnājos, kur akmeņiem nosētajā zemē pēdu dzīšana bija grūtāka.

Pēc dažu stundu pūlēm un krietna noietā gabala, pēdas gāja stāvu kalnā, kur man bija vieglāk sekot kājām. Tādēļ atstāju Diku un, licis viņam uzgaidīt, rāpos augšā pār klintīm un plaisām, līdz beidzot sev par apmierinājumu atradu A44 aiz aukstuma drebošu, asiņojošām brūcēm un, acīmredzot, līdz nāvei nobijušos. Pagāja labs laiciņš, kamēr nodabūju viņu atkal no kalna lejā, bet kad sasniedzām pakāji, tur Diks mūs mierīgi sagaidīja — un tūliņ varēju jāt mājup, vedot līdz atradeni.

Nabaga A44 vairs neatlaba — viņš vairs nebija tāds kā agrāk, un beidzot dabūja drudzi un nobeidzās. Bet pulkvedis bija ļoti pateicīgs, ka mēs ar Diku bijām viņu dabūjuši atpakaļ — un tas man vēlāk labi noderēja.

Tas notika tā.

Diks bija mans „parādes zirgs." Tas ir, lai gan viņš bija mans īpašums, man neļāva viņu lietot citiem nolūkiem kā jāšanai parādēs un vienkārši izjādelējoties. Nevarēju likt viņu pajūgā vai jāt medībās.

Bet rau, kādu dienu, jādelēdams viņu nometnes tuvumā, ieraudzīju pamatīgu meža cūku jožam pa lauku. Tas bija par traku. Uzsaucu savam indiešu zirgu puisim, lai padod man šķēpu, un, aizmirsis visus noteikumus un rīkojumus, joņoju ar Diku pakaļ šai meža cūkai. Pēc krietna auļojuma viņu panācām. Noliecos uz priekšu, lai iedurtu cūkai šķēpu, kad Diks pēkšņi apstājās un saslējās pakaļkājās. Tā darīdams, viņš mani tikko neizsvieda no segliem. Un viss tas notika tādēļ, ka bez daudz citiem trikiem biju viņam iemācījis šādu — kad zemu sakumu, viņam vajadzēja pacelties pakaļkājās un priekšējām kulstīt gaisu. Tādēļ, kad sniedzos uz priekšu, lai durtu cūkai, viņš domāja, ka sakumstu, un, kā pienākas, izdarīja savu triku.

Cūka būtu labā gabalā, kamēr Diks muļķojās, bet viņa bija gudra un sacīja sev: „Tagad mana reize nodurt šos abus!" Tādēļ viņa vis nemuka, bet apcirtās un nāca mums virsū.

Cūkai tuvojoties, gatavojos viņu saņemt ar šķēpu, bet tikko noliecos, Diks atkal atkārtoja agrāko — šķēps cūku netrāpīja un viņa ar ilkņiem deva pamatīgu triecienu Dika pakaļkājās, par laimi netrāpīdama viņa vēderu. Vēl reiz tas pats atkārtojās. Bet kad cūka atkal nāca virsū, devu Dikam tādu brāzienu piešiem ribās, ka viņš vis nesaslējās vairs pakaļkājās, bet uzlēca gaisā, cūka izskrēja viņam pa apakšu cauri, un es ietriecu viņai šķēpu mugurā un nonāvēju.

Bet tagad bija traka lieta, kā rādīties pulkvedim un izskaidrot ievainojumus mana „parādes zirga“ kājās.

„Lūdzu, ser,“ teicu, „man uzbruka kāda meža cūka, un man *bija* jāaizstāvas!“

„Jā, tas viss ļoti labi,“ atbildēja pulkvedis, „bet kā jums gadījās šķēps rokā, kad jājāt savu „parādes zirgu“? Pagaidiet, vai tas nav tas pats zirgs, kas jums palīdzēja noķert A44, kad viņš bija izmucis? Jā. Labi, puis, citreiz gan vairs netrenc savu „parādes zirgu“ pakaļ meža cūkai.“

Zirgi.

Es mīlu zirgus. Pie manas sienas karājas goda vietā to zirgu saraksts, kuŗi dažādos mūža sprīžos bijuši man par biedriem.

Viņi bijuši man labi draugi gan nometnēs un medībās, gan polo spēlēs un skriešanās sacīkstēs.

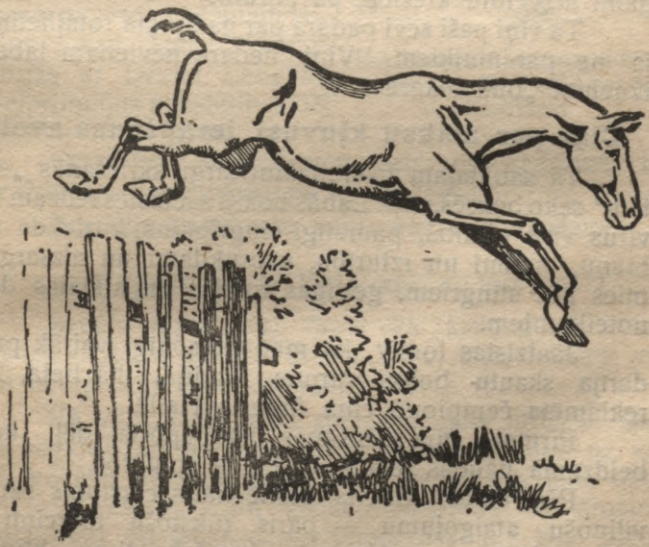

Labs piemērs: vienīgi sporta dēļ.

Zirgu skriešanās ir visai pievilcīgs sports. Asinis saviļņojas, redzot šos varenos kustoņus, savas sugas labākos, kuŗi, ievingrināti uz minūtes, skriešanās mākslas meisteru vadīti pieliek visus spēkus, lai uzvarētu.

Bet tāpat kā viss cits, arī skatīšanās skriešanās sacīkstēs var apnikt, aizvien atkārtojoties — gluži kā labs vērša cepetis atkārtojies apniks, ja nebūs drusku sāls, kas viņu garšinātu.

Nav daudz kārtēju sacīkšu gājēju, kuŗi negaršinātu skriešanos ar mazu naudas summiņu, to liekot uz spēles. Īstenībā tādu, kuŗš nepiedalās derēšanā, uzskata itkā par savādnieku.

Izredzes vinnēt vai zaudēt naudu pievelk vairāk, kā vienkārša zirgu apbrīnošana.

Īstenībā laba daļa skriešanās „sportsmeņu" nemaz nepapūlas aiziet uz sacīksti, bet noslēdz derības, sēdēdami atzveltņu krēslos, pa tāļruni.

Tā viņi paši sevi padara par gadījuma rotaļlietiņām, ja ne par muļķiem. Viņi nedara nevienam laba — izņemot „bukmēkerus".

Cīņa par maksu kļuvusi ieraušanas avots.

Tā sauktajam nacionālam zirgu skriešanās „sportam" seko boksēšanās. Labās boksa sacīkstēs redzam īstus vīrus visā pilnībā, pamatīgi vingrinātus, kuŗi rāda savu maņu, drosmi un izturību, uzbrukdami un aizsargādamies pēc stingriem, godīgas rotaļas un atklātas dabas noteikumiem.

Jāatzīstas tomēr, ka man personīgi vairāk prieka darīja skautu boksa turnīrs Stadijā, kā liela, labi reklāmēta čempionu cīņa Alberta Hallē.

Pirmais bija cenšanās īstā sporta dēļ, kamēr beidzamā naudas ieraušana lielos apmēros.

Pēc cīņas Alberta Hallē katrs cīkstonis saņēma vilinošu atalgojumu — pāris tūkstošu mārciņu par dažu minūšu „vālēšanos" (un labu tiesu „klinča"),

kamēr skatītāji krietni par visu to samaksāja, un īstais „vinnētājs“ sacīkšu financiālais rīkotājs. Tā sauktā varoņu mākslas atmodināšana ir drīzāk augļotāju atjaunošana uz naudu, kuŗu var iesist no publikas labi izkliegtā sacīkstē.

Ja vispār te vietā kāds vēsturisks piemērs, tad tāda varētu būt Dempseja un Karpentjē lielā cīņa Amerikā. Neskaitāmi ļaužu tūkstoši maksāja neskaitāmus tūkstošus dollaru par noskatīšanos pāris minūšu uzvedumā, kas nebija nekas sevišķis „dūŗu lietošanas“ ziņā, kamēr rīkotājs ierāva labu naudiņu, iepriekš vēl atvelkot neskaitāmus tūkstošus dollarus presei par reklāmām.

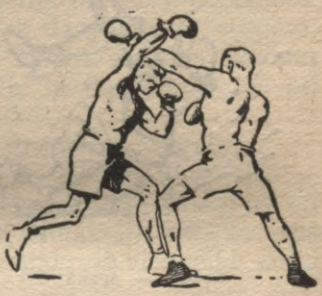

Boksēšanās. Liels vingrinājums, kuŗu tagad izmanto naudas ieraušanai.

Nevar lāga šo cīņu salīdzināt ar „veciem, labiem laikiem“, kad Toms Springs cīnījās ar Džeku Lengenu Lielbritanijas meisterības dēļ Vusterā 1854. gadā.

Cīņa ilga septiņdesmit septiņus gājienus, līdz beidzot Lengenu uzvarēja ar „nokautu“.

Tur bija sports, un nevis naudas ieraušana!

Kājbumba ir liela spēle, bet —

Senāk kājbumbu, tāpat kā kriketu un boksu, mēdza uzskatīt kā īstu sportu. Tas bija, iekams viņa vēl nebija kļuvusi profesionāļu spēle.

Kā vecs kājbumbas spēlētājs, pats mīlu šo spēli, ko sagaidu arī no jums: mēs visi raugāmies uz viņu kā jaukāko lietu pasaulē. Nav vairs cita tāda dabas līdzekļa veselības un spēka, veikluma un drosmes, disciplīnas un labas dabas iemantošanai. Bet pārāka

par visu ir lielā mācība — spēlēt nesavtīgi savai pusei un nevis sevis izcelšanai.

Liela spēle! arī aizraujoša skatītājiem, un taisni šī iemesla dēļ viņa nokļuvusi augļotāju rokās. Tagad uzņēmēji ierīko kājbumbas laukumus, uzpērk un algo spēlētājus, sakairina publikas jūsmu ar reklāmām, bet sev gūst vislielākos „vārtus".

Spēlē — neskaties!

Kur viņam pašam vajadzētu spēlēt, jauneklis tagad kopā ar pārējo pūli kļuvis par „piena puiku", vienkārši noskatoties.

Skatīšanās kļūst garlaicīga bez tā sāls, par kuru minēju stāstot par skriešanos, un tā par spēles iezīmi kļūst derēšana.

Jūs redzēsit pūli ārpusē pie ieejas, kurš mazāk tiecas iekļūt un noskatīties sacīkstē, kā uzzināt spēles patreizējo gaitu un maiņas derībās. Daudzi pat nepapūlas aiziet līdz laukumam, bet „spēlē kājbumbu" itin ērti, noslēdzot derības savās mājās.

Un viņi to sauc par sportu!

Naudas ieraušana ir īstā sporta nāvēklis.

Tālāk nāk kāršu spēlēšana. Kas gan spēlē kārtis spēles, nevis naudas dēļ?

Golfs arī jau noslīdzis naudas ierāvēju rokās, un dažas zīmes liek manīt, ka ar kriketu var notikt tas pats.

„Profesionālā skriešanās un airēšanās īstenībā gājušas atpakaļ, jo vīri kas tur ieguldījuši naudu, atzinuši abus par nepietiekošiem peļņas avotiem".

Žurnāls „Riteņbraukšana" (*Cycling*), iztirzādams derību jautājumu, saka: „Gandrīz visās zemēs riteņ-

braukšanas sacīkstes pārņēmusi augļošana. Nenovēršamais rezultāts, — sportu visur sabojā ar zemiskām parašām".

Tā mūsu nacionālā sporta nākotnes izredzes vispār vājas.

Ja derības un skatīšanās dara vairumam prieku, lai viņi priecājas. Šīs lietas var dot prieku un apmierinājumu tikai uz mirkli, bet nekad nevar dot laimi ; un tādēļ nav izlietoti derīgi ne laiks, ne nauda.

Nezinu kādēļ, bet kad nāk darīšanas ar zirgiem, man godīgums neliekas vairs uz tik augstas pakāpes kā agrāk. Tādēļ esiet uzmanīgi ar derēšanu, bet arī ar zirgu pirkšanu.

Negaidait, ka visi zirgu tirgotāji būs godīgi.

Reiz atceros pircis zirgu no godīga tirgotāja, — viņš man noteikti pateica visus zirga trūkumus un labās īpašības, cik viņš par to samaksājis un ka viņš no manis tagad ņem drusku vairāk, jo visu laiku zirgu vingrinājis un mācījis.

Tā kā viņam bija labākas „rokas" par visiem man zināmiem jāņējiem, šī vingrināšana bija tiešām ko vērta. (Runāju par pulkvedi „Pļāpīgo" Čisholmu, kurš krita, vadīdams cīņu pie Elandslāgtes). Kad biju zirgu nopircis par prasīto maksu un laiciņu jājis, atradu viņu vairāk vērtu, kā biju samaksājis, tādēļ savukārt sekoju viņa piemēram godīguma ziņā un nosūtīju vēl vienu čeku.

Ļaujaties brīdināt.

Jūs varbūt teiksit: „Kāda gan tam nozīme, vai sports īsts, vai neīsts, — labi, ka viņš pievilcīgs? Visi tā domā. Riskēt spēlē ir cilvēka dabā, jūs jau negrozīsit cilvēka dabu. Kādēļ tad gausties?"

Zinu, ka uzvarā ir gandarījums, kaut tā nāktu laimē vai pētīšanā, bet personīgi man riebjas skatīties, kā īstu sportu pazemo par naudas ieraušanas uzņēmumu dažiem augļotājiem, kuri tā izsūc milzumu

jaunatnes. Jauniešus viltīgā kārtā padara par spēlmaņiem, liekot viņiem ticēt, ka viņi lieli sportsmeņi. Šī izkārtne lielu skaitu jauniešu ievilina, lai izpostītu. Kā cilvēks, kurš daudz reizes redzējis šādu pazemošanu, gribēju vienīgi jūs brīdināt. Ja esat bijuši tik lieli muļķi, lai ļautos ievilkties, tad uzmanaities paši.

Kad kļūsit vecāki, varēsit labāki spriest, vai jums vajadzīga šāda atpūta, kad vēl pieejamas tik daudz citas labas lietas.

Bet to taisni augļotāji negrib; viņiem gribas jūs noķert, kamēr vēl esat jauni un lētticīgi, un tikko reiz esat iekļuvuši viņu nagos, ļoti bieži vairs nevarat tikt ārā.

Īstais un vienīgais vinnētājs — „bukmēkers."

Bieži cilvēki kļuvuši bagāti derību dēļ, t. i. būdami „bukmēkeri" vai naudas aizdevēji, bet nezinu neviena, kurš būtu kļuvis bagāts *ar* derībām, t. i. būdams „bukmēkera" vai aizdevēja ievilinātais.

„Bukmēkeri", kuŗi vieglu iedzīvi sauc par savu „peļņu", patiesībā kļuvuši bagāti tādēļ, ka viņi apzinājās faktu, ka lielākā daļa vīriešu ir muļķi.

[Tas man atgādina kādu atbildi, kuŗu reiz devu uz jautājumu „Ko ikkatra sieviete zina?" Bija pie šī jautājuma jānorāda, ka viņa zina, ka deviņdesmit vīriešu no simta ir muļķi, un pārējie sasodīti muļķi.]

Tā arī nenozīmīgās skriešanās sacīkstēs daudz lētticīgās publikas naudas aiziet to rokās, kuŗi uz vienu roku ar savas *„mākslas"* meisteriem džokeju starpā.

Kur derību ļaunums?

Jums tīri dabīgi var rasties šāds jautājums. Labi, bez īsta sporta izpostīšanas, derības ir muļķu rotaļa derētājiem, jo tās gandrīz arvien galu galā nozīmē naudas aizsviešanu.

Tikai retais, vai maz kāds, beigās vinnē izmaksu. Tādēļ, ja arī esat sevišķi turīgi, tā ir bīstama rotaļa.

Redzot kādu vinnam labu „kaudzīti", aizmirstas zaudējums un rodas cerības uz „laimes atgriešanos." Šeit šķiet jauns ceļš kā ātri kļūt bagātam, bet pārāk bieži viņš izrādās par ceļu kā drīz sevi izputināt. Gandrīz arvien tad rodas jūsu raksturā ļauns vilciens — kaislīga alkšana (aizraušanās). Ta sauktais „sportsmenis" grib vinnēt naudu, to atņemot kādam citam. Kur parādās šī alkšana, zūd godīgums. Ir jūtami maz īsta sporta šinī netīrajā tieksmē pēc cita naudas.

Milzums ļaužu iedomājas, ka derības ir viegls ceļš kā tikt pie naudas, bet viņi iestieg dziļāk, kā spētu paša spēkiem izkulties. Tad seko noziegums; viņi apzog vai apkrāpj savus darba devējus vai citus, lai dabūtu naudu savu parādu nomaksai — vai arī izdara pašnāvību, lai izglābtos no sekām.

Šo bēdīgo stāstu redz atkal un atkal atkārtojamies laikrakstu slejās, bet citi jaunie nejēgas to neievēro.

Lūk, savākti dati divpadsmit pirmskaļa gados vienā pašā Londonā, kuŗu iemesls ir zaudētas derības:

Pašnāvības un pašnāvību mēģinājumi	234
Krāpšanas un zādzības	3.234
Bankroti	530

Nav jāaizmirst, ka Anglijā gadā vairāk par 50 milj. mārciņu sterliņu iziet cauri „bukmēkeru" un viņu klientu rokām, un krietni liela daļa paliek arī pašiem „bukmēkeriem".

Reklāmu spēks.

Par neveselīgo derēšanas attīstību zināmai preses daļai nākas smagi pārmetumi.

Laikraksts var vai nu vadīt lasītāju domas pareizā virzienā, vai arī iztapt publikas gaumei, šā nokļūstot pie nejēdzībām.

Par nožēlošanu, mūsu presē tagad vairāk sekotāju publikas gaumei, kā dažus gadus atpakaļ.

Nedēļas laikraksti, kuŗus uztur slimīgā kāre pēc slepkavībām, nesaskaņām ģimenes dzīvē, šausmām un nevērtīgā, sacenšas ar dienas laikrakstiem, kuŗi ceļ profesionālo kājbumbu, skriešanos u. t. t. vai debesīs, iztēlo tās vērtīgākas par lietām, kuŗas tiešām sekmē tautas labklājību.

Gan taisnība „The Times" izdevēja Vikhēma Stīda nesen teiktiem vārdiem — lai paustu neatkarīgus uzskatus, laikrakstam jābūt financiāli neatkarīgam. Bet ir nožēlojami, ka daudzi pamato šo neatkarību uz summām, kuŗas dod profesionāļu cīņu un kino zvaigžņu reklāmētāji, un rakstiem iekairinātā publika kā apmāta plūst uz izrādēm, kuŗas viņa, pašai patstāvīgāki apsveŗot, atrastu par visai vienkāršām.

Bet, un grūti to pārspēt, pūlis pārāk bieži līdzīgs ēzelim: viņš neapdomā un nepūlas apskatīt lietai abas puses. Ja viņš to darītu, viņš neaizlaistu savu naudu „bukmēkeriem", kājbumbas sabiedrību direktoriem un profesionāļu cīņas augļotājiem, kuŗi no tā pārtiek, bet uzstātos par sportu — īstu sportu, sportu sporta dēļ un viņa priekiem un veselīgumu.

Es priecājos par jauku filmu kinēmatografā, un daži skati šādās drāmās ir tiešām brīnišķi, kur aktieŗi saskaņo idejas ar izteiksmi un kustībām.

Bet tanī pat laikā viņu māksla, lai būtu cik laba būdama, nevar sasniegt skatuves aktieŗu mākslu, kuŗi bez visa minētā dod lomai dzīvību un dvēseli, miesu un asinis, ar cilvēka balsi un asarām.

Tomēr Molliju Mikbōrds pazīst miljoni viņas jaukās sejas un aizraujošās spēles dēļ uz ekrāna, tāpat kā Čarliju Čaplinu viņa joku dēļ. Ja kāds no viņiem aizbrauc kādā citā pilsētā, tad tas jau laikus izbazūnēts rūpīgi sagatavotiem rakstiem presē, un šo rakstu intensitāte jo pieaug līdz dienai un stundai, kad gaidītie ierodas. Iedzīvotājiem iepriekšējus sveicienus sūta varone vai pat viņas vīrs, atbraukšanas vietu un laiku klaji izsludina, tā kā reklāmas kulminācijas punkts sasniegtsi,

kad pūlis plūst uz piestātni saņemt zvaigzni. Viņi to nekad nedarītu kādam aktierim, lai šis būtu cik labs būdams. Bet ja jautāsit kādam pūlī, kādēļ viņš tā dara, no tūkstoša pat viens nevarēs to pateikt.

Un lūk, tanī pat pilsētā, tanī pat piestātnē izkāpj kaļavīri un jūrnieki, kas nākuši no elles, kuŗi cīnījušies par mums un savu tēviju, bet viņiem ļauj aiziet neievērotiem un neapveltītiem.

Nenoliedzu ļaužu sirdi un labprātību, bet fakts, ka viņi tik viegli aizraujami reklāmām presē.

Īsts sports.

Iepriekšējo izlasījuši, turēsit mani par briesmīgu sporta ienaidnieku. Labi sen aizliedza vēršu cīņas, jo daudz ļaužu pret to bija iesnieguši petīciju parlamentam.

Cīņu aizstāvji vēlāk sacīja pretiniekiem, ka šie to neesot gribējuši tikdaudz, lai novērstu vēršu mocīšanu, bet gan tādēļ, ka viņiem nepaticies redzēt citus ļaudis priecājamies.

Labi, jūs varētu iedomāties, ka arī ar mani ir tāpat. Bet tā nav. Esmu priecājies par īstu sportu, un priecājos ne mazāk par citiem; īstenībā domāju, ka priecājos vēl vairāk par dažu labu.

Vairāk par visu sportu man tīk redzēt citus ļaudis priecājamies, un jo vairāk to redzu, jo jūtos laimīgāks.

Bet tik daudz ļaužu iet nepareizu ceļu un iedomājas piekopjam sportu, kamēr īstenībā viņus, sporta vārdā, notveŗ augļotāji un iebāž naudu savā, tas ir augļotāju, kabatā.

Nešaubos, ka pats būtu palaidis ne mazumiņu naudas šādā kārtā, t. i. ar derībām, ja man viņa būtu. Bet man naudas nebija, nedz arī pratu tik daudz matēmatikas, lai varētu aprēķināt visas varbūtības (priekšā došanas), ja nauda gadījās.

Bez tam — „vienreiz kosts, divreiz bēg". Nekad nevaru aizmirst, ka reiz skolas gados derēju un pazaudēju. Man neveikli atzīties, ka derēju par kādu zirgu vārdā Pakss pret Sitiju un Sebērbenu. Liku par viņu astoņpadsmit pensus, un palaidu! Ar to beidzās mana skatīšanās un derēšana pie skriešanās.

No otras puses mīlēju amatieru skriešanos, kad pazinu zirgus un jājējus, vai vēl mīļāk, kad dabūju zirgu, kuru pats mācīju un jāju sacīkstēs. Tas bija pavisam citādi, kā noskatīšanās pūlī svešu, skrejošu zirgu, vai derēšana uz skriešanos mājā atzveltņu krēslā. Šeit bija aktīvs sports, nevis pasīva naudas maksāšana.

Tāpat arī spēlēju kājbumbu savā skolas komandā, un iemīļoju šo spēli. Ļoti priecājos noskatīties labā sacīkstē amatieru starpā, bet man maz prieka sēdēt un vērot, kā spēlē cilvēki, kuriem par to maksā, un dzirdēt milzīgo skatītāju pūli kā ārprātā aurojam, kas bieži atkarājas no tā, vai viņu nauda ir briesmās vai drošībā.

Kas ir sports? Pēc manām domām tas ir individa aktīva piedalīšanās spēlē, nevis noskatīšanās citu pūlī, liekot citiem savā vietā „sportot" vai pat maksājot viņiem naudu. Kā golfa spēlētājs, piemēram, es neizmantotu kalpotāju, bet pats rūpētos par savām vālītēm. Varbūt, ka mani līdzekļi neatļauj man mūslaiku augstās dalības maksas, varbūt, ka iedomājos ar savu valodu visus pārliecinam, varbūt, ka baidos kritikas par savām veclaiku muļķībām, varbūt, ka man nepatīk iejūsmināt zēnus darbam, kurš galu galā viņiem nekā nedod — bet mans galvenais nolūks ir: pašam spēlēt spēli. Gluži tas pats ir ar pielīšanu briedim vai laša izvilkšanu. Man nav vajadzīgs kalps, kas to darītu manā vietā. Man pat mati nav jādod citam griezt. To daru pats — cik vispār man matu ir!

Kā godīgi iegūt līksmi un naudu.

Jūs teiksit: „Ļoti labi kritizēt noskatīšanos sportā, bet — kā lai jauneklis pavada brīvlaiku?

Kā lai viņš tiek pie naudas?

Kā lai viņš gūst priekus, ja neiet uz skriešanās un kājbumbas sacīkstēm?"

Labi, katrā programmā jāieliek daļa pievilcīgā, lai viņa saistītu katru jaunieti — bagātu, nabagu vai iztikušu, pilsētnieku vai laucinieku, ziemā vai vasarā, vientuļu vai citu pulkā, telpās vai ārā, dienā vai vakarā.

Vai paši nevarat dot kādu atbildi?

Nedomāju. Bet šeit kāds plašs ierosinājums, kuŗš var lieti derēt.

Lielais noslēpums ir — ņemt sev par devīzi vārdu — **Neslaisties!**

Braukt pa mierā iemigušu jūŗu ir neinteresanti, bet gluži cita lieta ir krietnā vēsmiņā, kad jūŗa grib tevi aprīt. Tev arvien priekšā ir vilnis, kuŗš jāapstrādā, un tikko esi vienam pāri, jau tevi sagaida otrs.

Savā dzīves ceļā atradīsi līksmi, kad arvien tev priekšā būs vilnis, kuŗš jāpieveic.

Tādēļ kā atbilde jautājumam

attiecībā uz	mans padoms tiem pieiet ar
brīvlaiku,	**īstu sportu un darbiņiem,**
naudu,	**piemērotu arodu un taupību,**
laimi,	**palīdzību citiem.**

Sports.

Par *īstu* sportu uzskata katru rotaļu, vai darbību, kas nes jums labu un kuŗā paši piedalāties, nevis noskatāties. Zinu, ka spēļu laukumi daudzos centros ir reti un nevar uzņemt visus, kuŗi grib spēlēt. Tomēr zinu telpas, kur vietas tūkstošiem vairāk, nekā viņas lieto tagad, turpat ir arī dažnedažādi spēļu laukumi, kuŗus tagad vēl tik maz izmanto. Varētu ieteikt krietni

daudz rotaļu dažādiem gadījumiem, bet pielaižu, ka tās būs grūti visos apstākļos piemērot.

Vislabākais pašiem padomāt, kāds sports vispiemērotākais vietējiem apstākļiem un apkārtnei.

Bet ja nevarat sev nekā tāda izvēlēties, ieteicu vienu, kurš derīgs katram gadījumam un atbilst visām augšējām prasībām. Atradīsit to aprakstītu pēdējā nodaļā, par rōveriem.

Kāds īsta sporta veids.

Kāds īsta sporta veids, kurš pieejams visiem, bez kādiem lieliem izdevumiem, ir kalnos kāpšana.

„Kalnos kāpšana?“ jūs varbūt teiksit. „Varat gan jūs Anglijā daudz kāpt kalnos.“

Protams, varat daudz kāpt, un arī rādīšu kā tas darāms. Uzkāpt divdesmit tūkstošu pēdu augstā kalnā ir slavens varoņdarbs, bet nevarat jau visu laiku karāties ar acīm vien: grūtības, kas pārbauda jūsu roku un kāju pirkstu kāpšanas spējas, nāk tikai vēlāk. Ja tad krītat, noejat lejup divi vai trīs tūkstoši pēdu, pirms nositaties. Jūs varat panākt gluži tik pat iespaidīgu kritienu no divi vai trīs simti pēdu augstuma, rāpdamies pa tikpat stāvu nama fasādi savā paša zemē. Jūs varat gūties tikpat daudz prieku, uzrāpdamies mazā kalnā, kur vajadzīgi tādi pat nervi, izturība un veiklība, tādi pat labi draugi pie virves.

Tanī pat laikā tas visai bīstams vingrinājums, ja neesat rūpīgi sagatavoti un nav piedzīvojuša kāpēja, kas jūs vadītu.

„Nav no tik liela svara kalna augstums, kā pārvaramās grūtības.“ Tā man izteicās ģenerālis Brūss, ekspedīcijas vadītājs Everesta kalnā, runādams par iespēju rāpties klintīs jaunekļiem Britanijas salās. Viņš sajūsmināts par to. Tikai jābrīnās, ka šī lieta tik maz pazīstama un izmantota kā sports. Tas, laikam, galvenā kārtā tādēļ, ka ļaudis nevar iedomāties, ka šo sportu var piekopt gandrīz jebkurā Lielbritanijas daļā.

Ja nevarat sameklēt kalna, arvien varēsit atrast klinšu grupu, akmeņlauztuves vai lielus akmeņus. Te jauka vingrināšanās trim vai četriem kāpējiem pie vienas virves. Reizēm dzirdat par vientuļu kāpēju, kā par manu kāpienu Andos (V nod.), bet tas ir nepareizi. Kaut gan tas dod pašpaļāvību, bet nepaglābj no kritiena vai izmežģīšanās. Kāpšanai īstenībā jānotiek grupās, un aiz šī iemesla tas ir labi. Katram vīram pie virves nevien jābūt darbīgam, bet arī palīdzīgam citiem. Un šī ir laba mācība.

Everests — arvien augšup, atkāpšanās nav.

Kāpšana visvairāk attīsta nervus, muskuļus un izturību. Labs klintīs kāpējs nevar būt trešās šķiras (C_3) vīrs. Te briest labs sports.

Bez visa tā, vajadzīga novērošana — acs apkārtnes un ceļa vērošanai.

Reiz pavadīju Italijas Alpu pulku kara gājienā augsti kalnos. Visi šie ļaudis pamatīgi ievingrināti kalnu kāpēju darbam un savākti kalnu iedzīvotāju starpā. Pamanījām ienaidnieku sniega lauku nogāzē viņpus aizas, kura bija pāris tūkstošu pēdu dziļa un divas vai trīs jūdzes plata. Virsniekiem bija dots vispārējais uzbrukuma plāns. Tad viņi izretinājās gaŗā ķēdē, nosēdās un pētīja pretējos sniega laukus un klintis. Viņi tos apskatīja savos tāļskatos, ikviens iz-

raudzījās savai nodaļai īpašu ceļu kur rāpties, un ievēroja apkārtnes iezīmes, pēc kuŗām varētu orientēties rāpjoties no lejas augšup.

Sava ceļa izraudzīšana un ieturēšana kāpjot, dod kāpšanai kalnos un klintīs bezgalīgu dažādību un interesi. No labas novērošanas atkarājas, vai kļūsit par labu, vai tikai apmierinošu kāpēju.

Morālisks pienākums — iemācīties sastapt grūtības, lai liktos cik nepārvaramas likdamās, ar mierīgu apdomu un labu drosmi.

Līdz ar to iemanīsities sastapt dzīves grūtības tādā pat kārtā. Viņas pārspriezdami un izmēģinājuši dažādus ceļus viņām pāri vai apkārt, galu galā viņas pārvarēsit.

Beidzot te ir jūsu dvēsele. Jocīgi šķiet to meklēt kalnos kāpšanā, bet viņa tur ir. Kāpiet kalnos vairāki kopā, bet atraduši varenu virsotni ar viņas plašo, it kā citas pasaules skatu, nosēžaties vienatnē un pārdomājait.

Un pārdomājot iedziļinaities brīnišķi apskaidrotajā visumā.

Kad atkal nokāpsit atpakaļ zemē, jutīsities gluži cits cilvēks miesā, prātā un garā.

Darbīga gara vērtība.

Man šķiet, ka paraša darīt visu pašam izaug cilvēkā pamazām un caurauž visus viņa ikdienas darbus. Tā ir visai veselīga paraša, — „ja tev kā trūkst, darini to pats“ kļūst par uzdevumu.

Pat sīkiem mājas darbiņiem ir sava pievilcība, un te varat pārlieku daudz mācities. Drusku pavingrinājušies, sitīsit naglai pa galvu un nevis savam īkšķim. Tāpat apmainot aizsargus, tiksit cauri sveikiem pirkstiem, ja pazīsit elektrības spēku.

Kad uznāca kaŗš un izsīka mūsu sakņu un augļu krājumi, bija tomēr arī savs labums — daudzi paši kļuva par dārzkopjiem un audzēja sev barību.

Ģimenes dārziņi kaitējuši dzertuvēm daudz vairāk par atturības reformām parlamentā, un tanī pat laikā pacēluši ļaužu veselību un apmierinātību vairāk par sanitārām vai politiskām reformām. Jūsu pašu dārziņš ir labākais darba lauks un labākā atpūta stingram strādniekam. Ļoti daudz cilvēkiem šī ir pirmā saskaršanās ar svaigu gaisu un pirmā iepazīšanās ar stādu augšanu, tāpat ar tārpiem un kukaiņiem — t. i. ar dabas zinātnēm.

Izvēlies kaut jel kādu darbiņu.

Katra zēna dabīga tieksme visu darīt paša rokām. Daudziem šī tieksme paaugoties zūd, bet paturot savu dabīgo pašizteiksmes veidu un dabīgo radīšanas prieku, paš-darbība kļūs par parašu, kuŗa pildīs citādi tukšo dzīvi. Darbīgam cilvēkam nekad nebūs jānosit laiks, nekad viņam nebūs gaŗlaicīgi, un grūti viņu būs aizvilkt uz dažādiem presē izkliegtiem kārdinājumiem. Darbs būs viņa sargs.

Rokdarbi un citi sīki darbiņi dod zināmu veiklību. Cilvēkā, kuŗš pie sīkiem darbiņiem pieliek visus prātus un spēkus, nevar neattīstīties zināma darba gatavība, kur saprāts vada roku, izdoma un dāvanas nāk talkā, un bieži sīki darbiņi cilvēku padara par izgudrotāju.

Kad apskatīsies savā istabā, kantorī, darbnīcā, ieraudzīsi simtiem lietu, kuŗas izgudrojis šāds vai tāds cilvēks. Tamdēļ arī tavos spēkos, ja vien esi

darbīgs vīrs, kaut ko izgudrot, kas tev nevien līdzēs materiālā ziņā, bet arī nāks par svētību citiem ļaudīm.

Bez tam, darīdams dažādus sīkus darbiņus, cilvēks bieži atrod lietu, kuŗai viņš dabīgi labāk piemērots, kaut arī lieta nepavisam nesader ar viņa patreizējo nodarbošanos. Tā viņš atrod sev jaunu ceļu un dzīves veiksmi nākamībā. Un ja viņš agrāk bijis apaļš miets stūŗainā caurumā, viņš tagad atrod apaļu caurumu, kuŗam viņš īstenībā piemērots.

Bet sīki darbiņi ļoti bieži, ja ne arvien, var ienest arī naudu, kad šī vajadzīga. Kaut gan neaizstāvu naudas raušanu pašas naudas dēļ, tomēr atzīstu, ka zināma summa vajadzīga, lai pats iztiktu un nebūtu citiem par slogu.

Vecajā medību grāmatā „Džoroks" (*Jorrocks*) ir kāds slavens raksturs — „Džoglberī Kraudī", kuŗa darbiņš bija griezt krūmos un mežos zarus un taisīt no viņiem spieķus. Arī es daudzu citu starpā esmu pieķēries šim darbiņam. Kaut gan viņš neizklausās visai pievilcīgs, tomēr viņā iedzīvojoties, varat soļot jūdzi pa jūdzei pēc laba zara, kaut gan parasti soļošana jums būtu neizsakāms slogs. Laba spieķa darināšana, liekšana un izdaiļošana dod lielu gandarījumu. So vienīgi atzīmēju, lai rādītu kā arī visvienkāršākais darbiņš, kuŗu katrs spēj veikt, ir pievilcīgs.

Vēl vairāk, viņam ir arī sava vērtība naudā, un zinu dažu labu zēnu, kuŗš tikai ar šo godīgi nopelnās ne vienu vien šiliņu.

Bet pieaugušais var savu sīko darbiņu bieži padarīt ienesīgu. Tā viņš necīšas pēc neiespējamās iedzīves derēšanā, viņš var drošāk tikt pie turības, strādādams savu tikpat pievilcīgo darbu. Un šī paša spēkiem gūtā nauda daudz mīļāka par kādam novinnēto.

Bez ienesīgajiem darbiņiem vēl milzums tādu, kuŗu starpā varat izvēlēties kādu pa savai garšai.

Mūzika, gleznas, tēlniecība un drāma visas pilsētniekiem viegli sasniedzamas, un nebūs jāslaistās, kad atrodamas gleznu galerijas, muzeji, koncerti u. c.

Tomēr ieteicu jums nevis pasīvo ielīksmošanos. No svara jūsu aktīvā pašizteiksme minētās lietās.

Ar pašizteiksmi domāju rakstniecības ražojumu sarakstīšanu, galdnieka darbus, vijoles spēlēšanu, veidošanu, zīmēšanu u. t. t. Var interesēt arī pastmarku, naudas gabalu, gliemēžvāku, retumu, kukaiņu vai augu vākšana.

Varat paklejot ārpus pilsētas, pētot putnus, augus vai dzīvniekus. Varat audzēt cāļus, dēstīt augļu kokus, vārīt ievārījumus, kopt trušus, taisīt pastalas vai darīt ko citu tīkamu. Ir simtiem lietu, no kuŗām varat izvēlēties. Ja atradīsit tādu, kuŗa jūs saista, jums būs gandarījums — ja ne naudā, tad dzīves apmierinātībā.

Piemērots arods.

Kas attiecas uz naudu, tad lielākai daļai nepieciešams noteikts ienākuma avots, lai nebūtu par slogu citiem, lai tiktu uz dzīves līksmes ceļa un palīdzētu arī citiem uz tā nokļūt.

Tādēļ nemetīsim naudu projām, cerībā dabūt vēl vairāk atpakaļ no kāda mazāk laimīga, bet izlietosim laiku pelnoties godīgā darbā.

Un šis ir pirmais solis sagatavoties arodam — dzīvei.

Teicu — man netīk, ka tura apkalpotāju golfa spēlē, jo tas pavedina zēnu uzsākt lietu, par kuŗu viņam laiciņu maksā, bet kuŗai nav nekādu nākotnes izredžu. Pieaugot viņam tā jāatmet, un viņš nebūs piemērots noteiktam arodam. Tā viņš daudz gadījumos kļūs par slaistu un postītāju.

Bet ne tikai apkalpotājs golfa spēlē aplam iesācis savu dzīvi. Krietni daudz zēnu redz, kur var atrast labi atalgotu nodarbošanos vai arī vecāki viņus

pamudina to pieņemt, bet viņi aizmirst apskatīties arī otru galu — kāds labums no šādā darba būs vēlāk.

Pārāk daudz šo labi atalgoto zēnu nodarbošanos galu galā nedod nekā un atstāj puisi uz sēkļa viņa dzīves svarīgākajā mirklī, kad viņam vajadzētu sākt savu mūža veiksmi.

Parasta kļūda ir, ka jaunietis, atradis kādu lietu ar labām izredzēm, tūliņ domājas viņai piemērots un nemaz neapsveŗ, vai tā tiešām ir. Viņš lietu gan uzsāk, bet tad atrod, vai arī darba devējs atrod viņa vietā, ka viņš nav īstais vīrs. Viņam jāaiziet un jāsāk atkal viss no jauna. Viņš ir stūŗains miets apaļā caurumā un nekad tur neiederēsies.

Jau skolas laikā jāatrod, kādam darbam esi vislabāk piemērots. Ja arī sākumā uzsāk citu darbu, lai būtu iztikšana, tomēr arvien jārauga īstais ceļš, un pa viņu ejot tev vislabākās izredzes.

Ja esi stūŗains miets, arvien meklē un tiecies pēc stūŗaina cauruma.

„Pārbaudi gaisu nāsīm un turi degunu pie zemes, daudz neprātodams par medību beigām. Viss lietas jaukums ir skrējienā, nevis beigās.

Kad biju jauns zeņķis bez vietas, arvien uzstādīju par noteikumu ķerties pie pirmās lietas, kas gadījās un palikt pie tās, kamēr negadās kas labāks. Vari noķert raudiņu ar tārpu, un līdaku ar savu raudiņu. Bet ar līdaku vari noķert ūdri, un tam jau vērts novilkt ādu.“

Šādu padomu atrodam „Censoņa tirgotāja vēstulēs savam dēlam“ (*The Self-Made Merchant to his Son*). Un ja no šīs „novilktās ādas“ vari uzšūties ērtu kažoku, tad esi guvis panākumus savās veiksmes gaitās. Tomēr tev nav jāskatās vienīgi par sevi, bet jāpalīdz arī citiem.

Tad tava dzīve būs līksmes pilna.

Ja gribat paklausīt šī cūku tirgotāja padomam

un atrast kādu algotu nodarbošanos, iekams tiekat pie piemērota darba, nebūs par ļaunu, ja iestāsities Valsts gaisa flotē, tādēļ ka dienests nav ilgs, bet labi atalgots un sevišķi saistošs.

Bet, kas jo svarīgāk, šis dienasts ir patiesi audzinošs un, šādā garā uzlūkots, dod noslēgumu skolas audzināšanai. Pa starpām esat iemantojuši raksturu, un šāds „raksturs" vēlāk jums līdzēs dzīves veiksmē, kad būsit tādu uzgājuši.

Gluži tāpat, ja jūs būtu nodomājuši pārcelties uz dzīvi kādā aizjūras domēnē, vislabākais ceļš tad iepazīties ar zemi un iegūt draugus, kalpojot kādu laiku turienes policijā.

Taupība.

Mūsu kritiķi saka, ka kopš kara laika tauta gājusi uz ļauno pusi. Labi, bet man tā neliekas. Zinu, ka Londonas skolu pārzinis teicis, ka tagadējie zēni enerģiskāki par agrākajiem, un ik dienas vēl uzlabojas. Tā ir daudz sološa pazīme.

Katrā ziņā tagad ir vairāk ļaužu, kuŗi krāj naudu — un mazāk to, kuŗi izšķērdē. Nezinu, vai šīm abām lietām kāds sakars, bet viņas ir fakti.

Nākošās lapaspusēs visiem ieteicu, kā ar pašsavaldīšanos gūst raksturu. Bet jūs gūsit arī vēl otru lietu — vismaz dažreiz — protiet, naudu. Atmetot liķieŗu un tabakas lietošanu, kā arī pārēšanos un citas lietas, kuŗas līdzekļi jums neatļauj, jūs iekrājat par viņiem izdodamo naudu. Padomājait — gaŗākā laika sprīdī sanāks summa, kuŗai nedrīkstēsit atmest ar roku.

Nekad neieteicu citiem to, ko pats nedaru, un pats esmu savā laikā tā daudz ietaupījis, kamdēļ arī tagad jūs uz to aicinu.

Biju sestais desmit galvu ģimenē, un mans tēvs, garīdznieks, nomira, kad biju trīs gadus vecs. Tādēļ neaugu pārpilnībā, un kad iestājos armijā, iztiku kā prazdams no savas algas, kuŗa bija ļoti niecīga.

Tās tik bij grūtas dienas. Bez visa cita tur bija dzīvošana bez brokastīm un pusdienām virsnieku ēstuvē, bez smēķēšanas un dzeršanas, un tur bija arī ienākumi par zīmēšanu un rakstīšanu ārpus kaŗa dienesta pienākumiem.

Bet sparīgi strādāju un smējos par šīm grūtībām. Un galu galā „izsitos" visam cauri. Man šis tas arī laimējās, bet jāpiebilst, ka tas pa lielākai daļai bija mans paša nopelns. Ko parasti sauc par laimēšanos, īstenībā ļoti bieži ir spēja rast izdevību un to izmantot. Pārāk daudz ļaužu sēž un gaida, ka viņiem laimēsies, un tad gaužas, jo tā nekad nelaimējas.

Bija jocīgi, ka gāju ātrāk uz priekšu, kā gribēju. Man nebija vairāk vajadzīgs, kā iztikt bez ģimenes atbalsta. Ja varētu kaut kā viņiem palīdzēt, jo labāk. Mīlēju savu darbu, jo viņš notika cilvēku un zirgu starpā. Biju pilnīgi apmierināts.

Kad nāca paaugstinājums, kaut alga bija labāka un izredzes lielākas — man tas tomēr nepatika un vēlējos palikt, kur biju. Labi atceros, ka reiz jautāju savam pulkvedim, vai no paaugstināšanas nevar izvairīties, bet viņš smējās un teica, ka tas nav iespējams — un mani paaugstināja. Gāju arvien uz augšu; bet tur visur daudz līdzēja iesāktā taupība.

Ar patiku pāris dienu atpakaļ apskatīju dažas savas pirmās dienas grāmatas par ceļojumiem un draugu apciemojumiem. Cik ticīgi sev norēķinājos par ikkatru izdoto pensu, un ar kādu prieku viņu ietaupīju! Ja vispār kāds var, tad arī es varu apliecināt, ka vietā teiciens: „Ja santimu nekrāsi, pie lata netiksi."

Un nevien sev palīdzēju šādā kārtā, bet varēju arī dot padomus no saviem piedzīvojumiem un būt šinī ziņā par piemēru daudziem saviem draugiem eskadronā. Sekas — kantīnes peļņa samazinājās, bet krājkases bilance pieauga. Ļaudis kļuva veselāki un laimīgāki, un atstājot dienestu, viņiem bija nauda, ar ko nodibināt iedzīvi.

Gluži tāpat var notikt ar tevi, kas šo lasi. Ja tev nav naudas, nopelni viņu, kaut vai kā — nopelni. Var pienākt nebalta diena, un tad būsi par slogu citiem ļaudīm. Domā par šo nebalto dienu, visai daudz ļaužu viņu piemirst un beigās cieš savas nolaidības dēļ. Ja tev savs mazumiņš jau būtu, nav nekāda iemesla viņu izšķērdēt; turi to cieši. Ja tev viņš jāizdod, izdod to arī citu labā, nevien sevis iepriecināšanai.

Vari būt bagāts, bet tomēr ir viena lieta, kuru nevari atļauties — ja esi lāga dabas — nevari atļauties izdot naudu savai uzdzīvei, kad visapkārt mīt ļaudis, kam trūkst dzīvē visnepieciešamākā.

Bet ievēro, runājot par taupību, nedomāju skopulību. Esi cik vien patīk skops pret sevi, samazini savus izdevumus, bet neskopuļojies ar to, ko gribi izdot citu labā.

Pats līksmojos tāpat kā mani biedri. Es medīju, spēlēju polo, līgsmoju meža cūku un lielo zvēru medībās, tomēr neiegādājos pirmklasīgu zirgu sportam, bet nopirku neiejātu, nevingrinātu par lētu cenu un pats izbaudīju visus priekus un pievilcību viņu mācīdams. Daži ļaudis pērk lietas pa lielākai daļai tāpēc, ka viņas dārgi māksā; citi atkal nē. Viens pirks jaunu uzvalku tikko līdzšinējais būs drusciņ nodriskāts vai dabūjis kādu plankumu; cits savam nonēsētajām uzvalkam apgriezīs otrū pusi un valkās viņu otru tik ilgi. Vari gūt maziem līdzekļiem tikpat daudz līksmes, kā lieliem, ja vien esi asprātīgs un taupīgs. Īstenībā piedzīvojums piederas meklējošam garam. Nabaga miljonāri!

Izmantojiet izdevību.

Nesen pie manis atnāca kāds vīrs, kuŗš bija dienējis manā puļkā kā kareivis, un žēlojās, ka ar viņu esot gluži galā. Viņš teicās uzticīgi kalpojis valstij sava mūža desmit labākos gadus, bet tagad pateicīgā

valsts esot viņu pametusi nelaimē. Viņam neesot īpašas aroda izglītības, bet brālis Kanadā viņu pieņemtu par līdzdalībnieku, ja viņš brauktu turp. Tomēr viņš domāja, ka neesot pareizi viņu itkā izsūtīt, jo viņš jau esot kalpojis savai valstij, arī naudas braucienam viņam neesot.

Jautāju, cik viņš dienesta laikā iekrājis. Viņš irōniski smīnēja un teica: „Vienkāršs kareivis nevar daudz iekrāt". Bet pats biju pieredzējis, ka lielākā daļa manu agrāko apakšnieku atstāja kara dienestu ar labu summiņu krājkasē, un man bija jāatbild: „Jums deva ēdienu, dzīvokli, apģērbu, ārstu, apkurināšanu, apgaismošanu un apmazgāšanu — visu labu un visu brīvu, un tādēļ varējāt iekrāt ik dienas vismaz 1 šiliņu 6 pensus, t. i. gadā 27 mārciņas. Tādēļ bija iespējams visos astoņos gados ietaupīt 216 mārciņas, — vai pat atļaujoties alu, smēķi un apkalpošanu, atliktu krietni vairāk par simts mārciņām — kopā ar augļiem astoņos gados 150 mārciņu. Ar tām jūs varētu nokļūt Kanadā, un Kanada nemaz nav izsūtāmā vieta, bet visai jauku izredžu pilna zeme!" Bet šis vīrs bija viens no tādiem, kuŗi nebij izmantojuši radušos izdevību. Šī stāsta morāle: „Pļauj sienu kamēr saule spīd; negaidi, ka viņa spīdēs arī vēlāk; var uznākt tumši mākoņi un palikt lietains."

Džons Grēems teica savam dēlam: „Nerotaļājies ar karoti, pirms zāļu dzeršanas; ja atliek vieglu lietu, viņa kļūst grūta; ja atliek grūtu lietu, viņa kļūst neiespējama. . .

Vecais Diks nekad neatstāja kaut ko rītdienai. Kad pēdējo reizi tikāmies, viņš bija devītā desmitā, un nāve jau rēgojās galvgalā. Kopš tā gadu piecpadsmit, bet esmu gatavs saderēt — viņš var vēl tagad skraidelēt."

Nauda jākrāj jau no sākta gala, īpaši kamēr esi jauns un spēcīgs. Paunda kungs, rakstīdams par zēniem algādžiem, min, ka agrāk strādnieka alga pakāpeniski

pieaugusi līdz trīsdesmitam mūža gadam. Tagad astoņpadsmit gadu puisis jau saņem labu algu, un šī vēl pieaug līdz divdesmit piektajam gadam, bet strauji samazinājas starp trīsdesmit piekto un četrdesmit piekto gadu. Divdesmit gadu vecumā viņš saņem vairāk kā kādreiz viņa tēvs, bet sešdesmit gadu vecumā daudz mazāk.

Kādēļ jākrāj? Labi, jums varbūt kādreiz ies labāk kā tagad, ja tiksit pāri jūŗai, vai arī ja jums būs neliels kapitāls, ko ieguldīt uzņēmumā. Bet daudz drošāk gadīsies, ka jūs kādu dienu apsievosities; tad jums būs jārūpējas par savu mājokli un sievu un vēl kaut ko, kas bieži ļaudīm piemirstas. Būs arī bērni. Būtu pavisam neattaisnojama lieta laist viņus pasaulē, ja nevarat viņus uzturēt.

Kā iekrāt.*

Pasta krājkases ir visvienkāršākais veids. Ierēdnis pasta kantorī saņems jūsu ietaupījumus un izdos noguldījumu grāmatiņu, kuŗā būs uzrādīts jūsu noguldījums. Šī nauda nesīs augļus un pakāpeniski pati par sevi vairosies.

Cits ceļš ir pirkt pasta kantorī vai bankā krājmarkas. Iknedēļas iekrājiet, lai nopirktos dažas krājmarkas un uzlipinātu savai krājkartiņai. Šīs krājmarkas dabūjamas katrā pasta kantorī, kuŗā izdara naudas operācijas.

Vēl kāds ļoti populārs veids ir apvienoties vairākiem un nodibināt „krājsabiedrību“, kuŗa ietilptu Nacionālā krāšanas komitejā. Šādā gadījumā jūs savus ietaupījumus iknedēļas saliekat kopā ar pārējiem, un tā šie ietaupījumi sāk ātrāk ienest augļus, nekā „vientuļam“ krājot.

Katri šā sakrāti 15 šiliņi 6 pensi iet uz banku un tūdaļ sāk vairoties. Sīkākus paskaidrojumus var dabūt ikvienā pasta kantorī, pieprasot attiecīgas skrejlapas.

Kad jums ienāk lielākas summas, varat viņas, protams, ieguldīt akcijās un vērtspapīros, kas sagādās lielākus augļus, bet arī lielāku risku. Šinīs pasākumos jūtama zināmu zināšanu vajadzība, un jāprasa lietpratēja padoms. Bet Nacionālā krāšanas bankā un pasta krājkasēs jūsu nauda ir pilnīgi droša un nes arī pilnīgi pietiekošus augļus.

Raksturs dzīves veiksmei.

Tikko ieteicu kādu vīru labam veikalnieciskam darbam un uzrakstīju īsu viņa novērtējumu. Kad vēlāk rakstu pārskatīju, mani pārsteidza, ka novērtējumā bija visi tie punkti, kuŗus varētu man lūgt tur minēt pats ieteicamais. Un šie novērtējuma punkti taisni tie, kuŗus darba devējiem visvairāk tīk atrast cilvēkā. Vai arī tu apmierini šīs prasības? Ja nē, papūlies steigšus to izdarīt, un būsi droši derīgs labai vietai sev piemērotā arodā. Lūk, ko es par šo vīru rakstīju:

„Viņš ir ļoti spējīgs un enerģisks, visur uzticams un apdāvināts; nosvērts ļaužu vadonis — mēdz daudz smieties. Šis beidzamais vien ir viņa algas vērts, ja smiekli nāk taisni tad, kad apstākļi šķiet visļaunākie, un pielīp arī visiem citiem."

Šāds raksturs diezgan labs, lai jūs visur pieņemtu. „Spējīgs" nozīmē piedzīvojis un izveicīgs savā arodā. „Enerģisks" nozīmē darba priecīgs un sparīgs darbā. „Uzticams" nozīmē prātīgs, noteikts, patiess, kuŗam var uzticēt naudu un neizpaužamu darbu, nebīstoties, ka viņš ko izdarīs nejēdzīgi vai alosies; viņš ir iecietīgs pret savu darba devēju un apakšniekiem, izpilda savu uzdevumu novērots, vai nenovērots. „Apdāvināts" nozīmē, ka viņš arvien izkulsies cauri, lai nāktu kādas grūtības nākdamas. „Nosvērts ļaužu vadonis" nozīmē, ka viņš ir pieklājīgs un cilvēcīgs, kuŗš vada un nevis dzen. Apstāklis, ka viņš smejas, ķeŗas pie lietas līksms un liek arī citiem tā darīt, ir visai vērtīga priekšrocība.

Atbildība.

Toreiz, kad biju vienkāršs, muļķa ēzelis, bezrūpīgs, jauns zeņķis kādu dienu pulkvedis mani pēkšņi iesauca pie sevis un paziņoja, ka gribot iecelt mani par pulka adjutantu.

Adjutants! Es nobālēju.

Adjutants bija tas cilvēks, no kuŗa lielā mērā atkarājās visa pulka labklājība un laba darbība. Slavens darbs — bet ja nu kļūdos?

Nevarēju šo pienākumu uzņemties.

Bet pulkvedis vienkārši teica, ka man uzticoties. Labi, dažās minūtēs biju kļuvis pavisam cits cilvēks. Tagad biju vīrs, kam liela atbildība, kamēr agrāk biju bezrūpīgs „zibeņzellis", kam nebija citu īpašu nodomu, kā ielīksmošanās.

Tagad staigāju ar jaunām, nopietnām cerībām, daudz sapņoju par to, ko es varētu labu darīt ļaudīm un sava pulka slavai. Nodevos darbam ar sirdi un dvēseli, un nekad neatskatījos. Īsā saruna ar pulkvedi bija manas dzīves veiksmes sākums.

Pēc šīs atbildības mācīšanās spēju uzņemties arvien lielāku atbildību.

Lai sekmētu savas dzīves veiksmi, tev jāspēj uzņemties atbildību.

Lai būtu spējīgs atbildībai, tev jāiegūst paspaļāvība un sava darba zināšanas, un jāvingrinās pašā atbildībā.

Kaŗa flotē to pilnīgi atzīst un vingrinās jau no jaunības. Jūŗas kadets ir atbildīgs par laivas un tās apkalpes vadību, un tikai viņu noniecina vai uzslavē atkarībā no viņa rīcības.

Tā arī skautos. Tur kopnieks ir atbildīgā autoritāte par savu sešu skautu darbību un izturēšanos. Gluži tas pats ar rōveru (skat. pēdējo nodaļu) pirmnieku.

Ja agri vingrinādamies esi pieradis uzņemties atbildību, tas veido tevi par vīru, jo rūda raksturu un padara spējīgu tāļākam darbam savā arodā.

Bez tam atbildība tevi mudina uz labu pret citiem.

„Imlala-panzi".

Šeit derīgi ierosinājumi no kāda, kas pats viņus sekmīgi izlietojis.

Ierosinājumi nāk no maršala Foša, viena no slavenākiem franču ģenerāļiem pasaules karā.

Viņš saka: „Ja tev veicams kāds uzdevums, tad vispirms viņu rūpīgi apsveŗ.

1. Raugies, lai tu pareizi saprastu, ko no tevis prasa, vai ko pats gribi sasniegt.

2. Tad izprāto, kā uzdevumu veikt.

3. Savu plānu labi pamato.

4. Saskaņo viņa izvešanu ar līdzekļiem, kas tavā rīcībā.

5. Bet par visām lietām, lai tev būtu griba, nesalaužama griba, visu sekmīgi izvest līdz galam."

Zinu, ka maršalam Fošam taisnība. Sava paša šaurajā dzīvē man arvien bijusi vājība vispirms sastādīt plānu kādas lietas. veikšanai, lai arī pati lieta būtu cik niecīga būdama.

Šī iemesla dēļ zūlū starpā iemantoju vārdu „Imlala-panzi", — vārdiski „vīrs, kas nogūlies, lai šautu". Tas apzīmē cilvēku, kuŗš savu nodomu pareizi un no visām pusēm apsvēris, pirms raida šāvienu. Šis ir drošs ceļš uz panākumiem. Izraugies „Imlala-panzi" par devīzi.

Tev dažreiz būs jādodas briesmās, lai gūtu panākumus. Tad dodies viņās, nevairies — bet ej vaļējām acīm.

Par šo runādams atceros, ka reiz ar kādu otru abi gājām izlūkot ienaidnieku metabīļu zemē.

Pa nakti mums bija izdevies izkļūt cauri viņu priekšposteņiem, un dienai austot jau bijām aiz viņu pozicijām.

Kamēr ļožņājām apkārt novērodami, mūs pārsteidza kāds milzīgi liels lauva. Izdevība bija pārāk vilinoša. Abi iecirtām zirgiem sānos piešus, un nevērodami, ka varam sevi nodot ienaidniekiem, abi izšāvām un lauvu nogāzām.

Rūpīga gulēšana, gatavojoties grūtai lietai.
N.B. — Bumbuļi ūdenī ir nīlzirga galva.

Bet vienā mirklī viņš bija atkal augšā — likās ļoti nelāgā omā un briesmīgi pukojās. Lauvas pakaļdaļa bija tomēr pa daļai no šāvieniem paralizēta. Viņš nevarēja aizlekšot, bet griezās uz vietas apkārt, rūkdams un uz visām pusēm raudzīdamies pēc mums.

Negribējām vairāk šaudīt, bīdamies tā uzlaist sev ienaidniekus kaklā, kā arī negribēdami sabojāt ādu. Tamdēļ nogāju lejup sausajā gravā, kuŗā lauva atradās, lai viņam tuvotos un nobeigtu, kamēr draugs stāvēja krastā un tēmēja savu šauteni uz lauvu, ja viņš gadījumā taisītos man uzbrukt.

Kad lauva redzēja mani tuvojamies, viņš pagriezās uz manu pusi, atvēra rīkli, atņirdza lūpas un acīm

gribēja manī vai nonāvēt. Iešāvu viņam rīklē, un viņš bija pagalam.

Tagad draudot briesmām tikt atklātiem, vajadzēja turēt acis vaļā. Mēs viņas pārmaiņus turējām vaļā, novelkot zvēram ādu (un ja nav cimdu, tad ir brīnišķi, cik ātri var sagriezt rokas, rīkojoties ap lielu, cieši pieaugušu ādu). Kamēr viens dīrāja, otrs uzmanīgi raudzījās uz visām pusēm, it kā juzdams ienaidniekus visu laiku uz mums raugāmies.

Mūsu laime, ka tā darījām! Tikko noplēsām ādu, ienaidnieki mūs uzgāja, un mums tikko atlika laiks ādu savīstīt un uzlekt zirgos, kamēr viņi mūs vēl nepanāca.

Kā gatavoties dzīves veiksmei.

Reiz sastādīja kādu schēmu par to, kā jauneklim pašmācības ceļā jāgatavojas dzīves veiksmei. Galvenos, vērā ņemamos punktus ietērpa diagrammas veidā (sk. 61. lp).

Mani lūdza šo diagrammu kritizēt. Tad pievienoju vēl citu diagrammu kā minētās otru daļu:

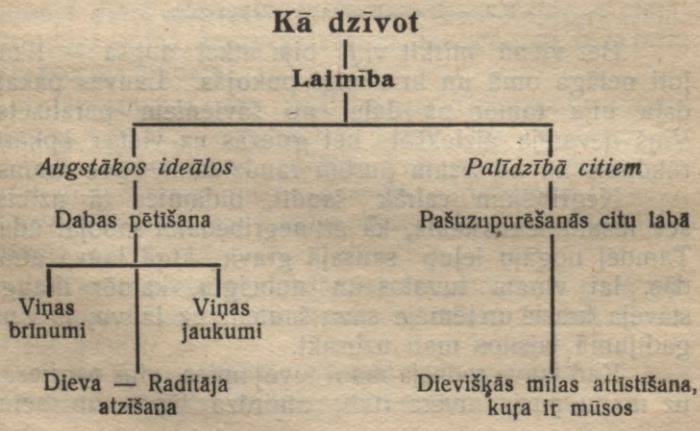

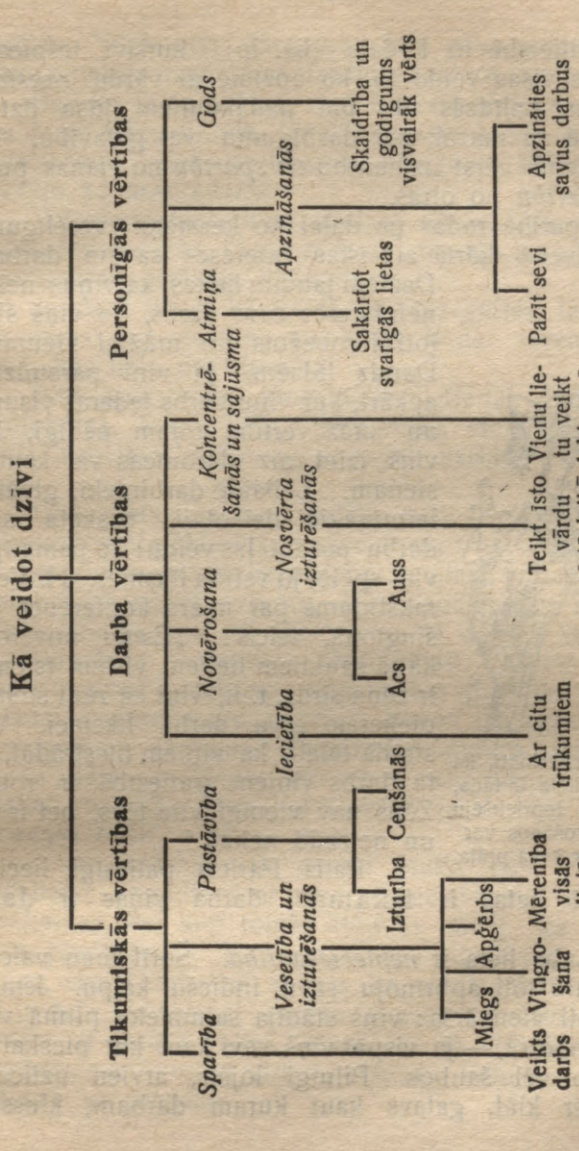
Kā veidot dzīvi
Tīkumiskās vērtības
Darba vērtības
Personīgās vērtības
Sparība
Pastāvība
Veselība un izturēšanās
Novērošana
Ieciešība
Koncentrē-šanās un sajūsma
Atmiņa
Apzināšanās
Gods
Veikts darbs
Vingro-šana
Miegs
Apģērbs
Mērenība visās lietās
Izturība
Cenšanās
Acs
Auss
Nosvērta izturēšanās
Ar citu trūkumiem
Teikt īsto vārdu īstā laikā
Vienu lietu veikt labi savā laikā
Sakārtot svarīgās lietas
Pazīt sevi
Skaidrība un godīgums visvairāk vērts
Apzināties savus darbus

Attiecībā uz I daļu (61. lp), kursīvi iespiestās vērtības visas veido to, ko apzīmē ar vārdu *raksturs*. Raksturs palīdzēs tikt pie panākumiem jūsu dzīves veiksmē ne mazāk par darbīgumu vai gatavību. Bet gribu īpaši vērst uzmanību uz *sparību* no vienas puses un *iecietību* no otras.

Sparība rodas pa daļai no ķermeņa veselīguma, bet galvenā kārtā aiz īstas intereses savam darbam. Dažiem ļaudīm liekas, ka viņus nekad neinteresēs savs darbs, jo viņš šķiet ļoti ierobežots un mūžīgi vienmuļš. Daudz līdzētu, ja viņi paraudzītos apkārt, kur viņu darbs iederas visumā, un kāda vērtība viņam pēdīgi, kad viņš iziet aiz darbnīcas vai kantoŗa sienām. Labākie darbinieki, gluži kā laimīgākie dzīvotāji, uzskata savu darbu par rotaļas veidu: jo pamatīgāk viņi spēlē, jo vairāk liksmes. H. Velss, rakstīdams par miera konferenci Vašingtonā, teicis: „Esmu novērojis, ka tā sauktiem lieliem vīriem īstenībā ir zēna sirds, t. i., viņi kā zēni sirsnīgi pieķeŗas sava darba liksmei. Viņi strādā tālab, ka viņiem tīk strādāt, un tā darbs viņiem patiesībā ir rotaļa. Zēns nav vienīgi vīra tēvs, bet ir vīrs un neizzūd nekad."

Esiet pārliecināti, ka uzsāktā lieta ir tāda, kuŗu ar iepriekšēju sagatavošanos var vadīt pēc sava prāta.

Ralfs Parlets patiesīgi liecina: „Rotaļā lietas ir **tīkamas**, darbā viņas ir **darāmas**."

Laba lieta ir *nepieciešamība*. Šorīt man vaicāja, kādēļ tik ļoti apbrīnoju savu indiešu kalpu. Iemesls bija ļoti vienkāršs: viņš stādīja saimnieku pirmā vietā un sevi otrā, — ja vispār viņš sevi kaut kur pieskaitīja, par ko vēl šaubos. Pilnīgi lojāls, arvien uzticams, vienmēr klāt, gatavs kaut kuŗam darbam, kluss un

strādīgs. Viņš bija dārgums. Bet viņa zemē šāds raksturs nebija izņēmums, lai būtu kad un kur būdams.

Bez kā to apzināts, viņš bija *nepieciešams*. Un varu jums teikt, tiklīdz kļūsit savam darba devējam nepieciešami, viņš nesteigsies no jums šķirties, lai maksātu ko maksādams.

Vēl viena lieta, kuŗa izlaista iepriekšējā sarakstā — *izveicība darbā*, kuŗa pa daļai atkarīga no sparības, bet visvairāk gūstama ievingrinoties.

Ja esiet veikli kā rotaļā, tā citās gaitās, izveicība kļūs jums par parašu, un būsit tikpat izveicīgi arī darbā, kas liela priekšrocība.

Šinī ziņā varat vingrināties ikdienas ģērbjoties. Netūļojaties, liekat katru lietu savā vietā arvien pa rokai: uzņemiet laiku un lūkojiet uzstādīt savu rekordu.

Citas lietas, kuŗām sevišķi jāpiegriež uzmanība un kuŗas tomēr pārāk maz ievēro, ir *drosme* un *jautrība*. Šeit par viņām nespriedelēšu, bet savilkšu viņas B. Valentina vecā nēģeŗa vārdos, kuŗi atrodami šīs nodaļas beigās. Sarakstam vēl jāpievieno kā dzīves veiksmei vajadzīga lieta — *cerība*. Nedomājait, ka zemu iesākuši, nevarēsit pacelties. Tūkstošiem mūslaiku dižvīru iesākuši ar visai zemu pakāpi. Bet kā jau agrāk teicu, jums pašiem jārāpjas. Nepaliekat dubļos tālab, ka citi to dara, meklējiet akmeņus, kur atsperties, un pūlaties tikt ārā. Dabūjiet tik kāju uz zemākā kāpšļa, un augšā būsit.

Esmu redzējis tik daudz ļaužu labi uzsākam savu dzīvi, apgādātus ar visu nepieciešamo, lai gūtu panākumus, bet kuŗi tomēr kļūdījās tādēļ, ka viņiem trūka *pacietības*. Kad kaut kas darbojās viņiem pretim, viņi tūdaļ visu atmeta, lai sāktu atkal ko citu. Un ja reiz iemantojat parašu atmest un uzsākt atkal ko citu, šī paraša paliek arvien, un tā visa jūsu dzīve pārvēršas par veselu virkni atmestu lietu, un nekad netiekat uz priekšu.

Attiecībā uz diagrammas II daļu — jautājums kā dzīvot, t. i. kā gūt dzīvē līksmi ar īstu laimi un nevis priekiem, ir tikpat svarīgs kā dzīves veidošana. Arī abas daļas, kādās šo jautājumu sadalīju, ir gandrīz vienlīdz svarīgas, t. i. augstie ideāli un palīdzība citiem. Pats gan domāju, ka palīdzība citiem ir svarīgākā no abām, jo viņā pa lielākai tiesai ietilpst arī augstie ideāli, un viņa ir galvenais ceļš uz laimību. Tuvāk to aplūkošu kādā citā nodaļā.

Dažas domas.

Kad kārības ienāk, godīgums aiziet.

Labāk zīle rokā, nekā mednis kokā.

Ja esi stūrains miets, taisies stūrainā caurumā — un neapmierinies, kamēr neesi tādā ticis.

Svārkiem, gluži kā visām citām lietām, ir divas puses. Abas jāizmanto, iekams svārkus nomet.

Kā darbs jums var kļūt par rotaļu: Rotaļā lietas ir **tīkamas**, darbā viņas ir **darāmas** (*R. Parlets*).

Tā dzīvot, lai nomirstot ikviens būtu noskumis — pat kapracis (*Marks Tvēns*).

Lai visi esam laimīgi un dzīvojam no saviem ienākumiem, kaut arī nāktos aizdot naudu, lai pie tā tiktu (*Ārtems Vōrds*).

Lielākā daļa netikumu ceļas no apslēptiem izgarojumiem (*Dr. V. Dōsens*).

Pašcieņa, pašapzināšanās, pašsavaldīšanās — vienīgi šīs dod dzīvē patstāvību (*Tenesens*).

Smāed!

Ja tu sajūt varens muoks, un grāezs tô trak a iekšas griež,
Dokters stāege spuožim rīkim, kas tô bāeles acs ār spiež,
Nuoklā tev uz liele galdviers, stājas blakam pats tô klāt,

Ād a savim asim nažim sāk tô knāebt un grāezd turklāt;
Ta tu vāvran atsmines, kas vēl nuo kuokzar zemē lūr —
Leje suņ stāv, kuļ tuo triekaš, medniks bis a ruokas tur —
Bet bez bāelem tas vēl aces mednikam un suņim bļô:
„*Es tik uzsmāed*, kôt a druošs es nô, ka tu man nenošô!“

(„*Ole Marster*“, B. Valentina.)

Otrā klints.

VĪNS.

VĪNS.

Šis klints ēnas puse ir vilinājums pašapmierināšanos izpostīt patieso laimību.

Klints saulainā puse ir patiesība, ka, pārvarot kārības, gūsit stingru raksturu un augstāko līksmi dzīvē.

Pašapmierināšanās.

Glāze vīna ir vienkāršs prieks.
Bīstama greznība ir dzert ēdienu starpā.
Paziņu būšana — pirmais solis žūpībā.
Dzērājs kļūst par izšķērdētāju.
Žūpas apdraud valsti.
Aizliegumi lieki, ja tautā ir vīri ar raksturu.
Piemēra iespaids.
Smēķēšana kaitīga veselībai, gluži tāpat kā šis kārības:
pārēšanās,
pārmērīga gulēšana,
pārstrādāšanās.
Fiziskā attīstībā — pašsavaldīšanās un ilgs mūžs.
Lamāšanās ir vāja rakstura iezīme.

Pašierobežošanās.

Spēcīgs raksturs kā pretlīdzeklis kārībām.
Ģenerāļa Nogi piemērs.
Pašsavaldīšanās ir izcilus rakstura īpašība.
Parašas un domas var disciplinēt.
Lojālitāte pret sevi rakstura tik pat svarīga, kā lojālitāte pret citiem.
Paščieņa rada cienīšanu citos.
Kauna darbs izstumj no sabiedrības.
Pašiedvēsma dziedē kārības.
Kā Tomijs Tomkins uzvarēja nāvi.

Ko citi ļaudis teikuši.

Nost kārības!

VĪNS.

VĪNS? Pulkvedis Jervess nevarēja „dzīvot“, ja viņam iekšā nebija nemaz alkohola.

Nevarēdams sadabūt liķieri, viņš reiz iedzēra politūru. Kad ārsts jautāja: „Vai gan jūs domājat teikt, ka nevarējāt sadabūt ne piles ūdens?“ Viņš atbildēja: „Vai nu jums pašam nekad nav bijušas īstas slāpes, vai arī jūs domājat, ka gribēju mazgāties!“

Trešā glāzīte.

Vīns? Es cienu glāzi laba vīna — viņa smaršas, krāsas un atspirdzinājuma dēļ.

Arī glāzi augļuvīna vai alus nesmādēju. Bet tikai pirmo glāzi. Otra man vairs negaršo, jo vīna smaršai vairs nav svaigas pievilcības, un pirmā apetīta iespaids jau pārvarēts.

„Trešā glāzē slēpas inde,“ to zina gudri ļaudis. Sukurs un citas liķieŗa ķīmiskās sastāvdaļas cilvēka organismam neiet labumā. Man šķiet, maz cilvēku apzinās, ka alus dzeršana rada augoņus, bet vīns veicina podagras attīstīšanos.

Ja ne otrā, tad katrā ziņā trešā glāze būs tā, kuŗas dēļ nespēsit skriet un vingrot. Šī lieta jāievēro jauniem cilvēkiem!

Savā pulkā turējāmies pie principa, ka virsnieki un instruktori kareivjus nevada pavēlēm, bet gan piemēriem. Reiz ievēroju, ka daži seržanti nespēja uzlekt zirgā un nolekt tik ātri, cik viņi to varētu prasīt no kareivjiem. Viņi bija tik neveikli savu lielo vēderu dēļ.

Brīdināju visus, ka trīs mēnešu laikā jāatsvabinās no liekiem taukiem, citādi viņus atsvabināšu no liekiem uzšuvumiem.

Bet mana kritika bija arī radoša, ja aizrādīju, ka manu pavēli viņi varēs izpildīt mazliet vairāk vingrojot, bet toties ievērojami mazāk lietojot porteri. Panākumi bija pārsteidzoši un ļoti apmierinoši. Visa ļaunuma iemesls bija trešā glāzīte. Šī trešā glāzīte rada vēl lielākus ļaunumus. Viņai seko ceturtā, piektā un sessstā glāzīte — un tad sākas negals, kur sūcējs, apķēries luktuļa stabam, jautā: „Vai tagad rīts, vai vakars?“

Stipram porterim stipras sekas.

Glāzīte starpēdienu laikā.

Pazinu apbrīnojami spējīgu inženieri, īstu ģeniju savā arodā. Viņš būtu kļuvis slavens, ja viņš nebūtu, kā pats izskaidroja, „divdesmit minūšu vīrs“. Viņš dzēra ne vairāk un ne mazāk kā ik pa divdesmit minūtēm.

Kopā ar to atceros pazinis savā jaunībā kādu cienījamu, vecu Amerikas admirālu. Kad viņam piedāvāju glāzīti, admirāls atteicās: „Nē, kungs. Nekad nedzeru savas dzeršanas starpā“.

Tagad nonāku īstā vietā. — Ļaunums ir dzeršana starp ēdienu laikiem! Ja liķieri dzertu vienīgi pie pusdienas galda, ticu, ka tādas lietas kā piedzeršanās nepazītu, un bez tam cilvēki būtu divreiz veselīgāki.

Atgriezīšos atkal pie sava pulka (brīdinu, ka jums krietni apnikšu ar „sevi un savu pulku“, iekams ar šo grāmatu tiksit galā; bet vēlos vienīgi sniegt patiesus piedzīvojumus šo „klinšu“ apbraukšanā, un tamdēļ jums man jāpiedod). Atļāvu saviem vīriem,

pretēji visiem reglamentiem, dzert alu pulkā pie pusdienas un vakariņām.

Sekas bija, ka kantīnē dzeršana samazinājās tik stiprā mērā, ka reiz pat dabūju kantīnes kalpotājam uzdāvināt pāri baltu cimdu, jo viņš piedzīvoja „baltu dienu", kad neviens vīrs kantīni neapmeklēja.

Pirmais solis ir kāre pēc paziņu pūlīša.

Kāds cilvēku labvēlis mēģināja labot vecu dzērāju, aprādīdams pēdējam, ka viņš ir uz nepareiza ceļa. Bet vecais pudeļu deguns viņu piepeži pārtrauca ar piezīmi: „Jūs runājat, it kā paši nekad nebūtu dzēruši".

„Dzēris? tiešām nē."

„Ko tad jūs zinat par dzeršanu? Nemēģinait man kautko iestāstīt, bet ejiet labāk paši piedzerties — iepazīties ar šo kāri un viņas priekiem, un tad stāstait man!"

Tiešām, dzeršanā liels kārdinājums, sevišķi ja nokļūst pūlī. Esmu pārliecināts, ka puse dzērāju galvenām kārtām ievilināti ar izredzēm uz paziņu pūlīti. Zeņķis, stājoties pasaulē, iedomājas, ka viņam jādara tas pats, ko visi dara, lai pierādītu, ka ir viens no viņiem — „viens no brašajiem zēniem!"

Šī iemesla dēļ deviņi no desmit zēniem sāk smēķēt, protiet, aiz bravūras.

Ja zēns uzaugtu tādā lauku mājā, kur visi vīrieši atturībnieki, bet tabaka un šnabis tomēr būtu viegli pieietami, neticu, ka zēns uz paša ierosmi aiztiktu šīs vielas. Tabaka un degvīns iesācējam visai neciešami, un iesācēju moku cēlonis ir vienīgi: „Citi arī to dara."

Ārkārtīgi grūti, ja esat paziņu starpā ap dzertuves galdu, nedzirdīt citus un nedzert pašam. Tā nonākat pie „sessstās" glāzes, pļēgurošanās un ālēšanās.

Neesmu nudien pret labu gara stāvokli un gadījuma paālēšanos. Šīs lietas jauniem cilvēkiem dabīgas arī bez alkohola palīdzības. Esmu pats zadinājies visai

sirsnīgi un arī krietni muļķojies. Man būtu jākaunas, ja neapzinātos, ka tas ieder no zeņķa par vīru topoša jaunekļa dabā.

Iedomājaities, ka esmu reizēm spēlējis rotaļu „Lēkājošie Bospora brāļi!“ Vai šo rotaļu pazīstat?

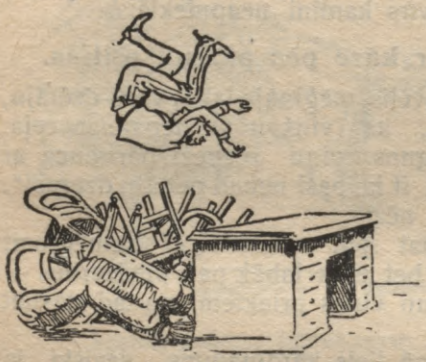

Lēkājošais Bospora brālis.

Rotaļa šāda. Sakraujiet visas istabas lietas piramidā, un priekšā noliekiet stingru galdu.

Tad visi dalībnieki pārmaiņus pieskrien pie galda, metas pa galvu pa kaklu uz piramidas un neaizmirst tad kliegt: „Esmu lēkājošais Bospora brālis!“

Nudien, tagad nevaru saprast šīs rotaļas līksmi — bet toreiz to spēju. Tomēr šeit taisni pierādās, kāds ēzelis reizēm ir jauns puisis.

Prieks būt par lēkājošo brāli tomēr noteikti atšķiras no neīstās, dzeršanas radītās jautrības. Tamdēļ dzeršana lieka jaunu cilvēku līksmei.

Tiešam jautrība skaidrā prātā var būt daudz trokšņaināka, asprātīgāka un iespaidīgāka.

Dzērājs kļūst par izšķērdētāju.

Bez kāres pēc paziņām, uz dzeršanu mudina vēl kāda stiprāka, vientuļa kārība — aizmirst savas likstas un ciešanas, „noslīcināt savas bēdas putojošā kausā.“

Ilgstošas neizdevības darbā, drūmums kā slimības vai vilšanās sekas, ķildas un neuzticība mājas dzīvē — viss tas vilina uz vieglo izeju, izskalojot rīkli un apdullinot smadzenes.

Tā nav pareiza rīcība. Žūpa var teikt: „Ir jau labi tā runāt, bet ko gan lai tāds cilvēks citu dara? Galu galā tā ir laba izeja, un ja viņa dod cilvēkam zināmu apmierinājuma iedomu vai vismaz aizmiršanos uz laiciņu, kādēļ tad viņam to neatļauties?“

Jauki, bet gala iznākumā tomēr cilvēks aiziet postā, garā un miesā kļūst nožēlojams. Viņš zaudē savu gribas spēku un sparību, bet šie galvenā kārtā noteic „raksturu“.

Tikko cilvēkam dzeršana kļuvusi par parašu vai — kas tikpat ļauni — viņš dzeļ „zāļu dēļ“, viņa izredzes uz laimi šinī saulē ir pagalam. Ar bojātu veselību un mazinātām darba spējām, viņš savā vājā rakstura dēļ padodas citām kārībām, noslīd līdz neķītrībām, noziedzībām, kamēr beidzot vairs nemaz nespēj savaldīties.

Viņš slīd arvien zemāk mūklājā kā plītētājs un izstumtais, līdz nāve nāk un viņu pieņem.

Briesmas valstij.

Nosvērts cilvēks ar raksturu neļaus pūlim sevi izkustināt no pamatiem, viņš zinās kad apstāties. Tikai nejēgas sastāda pūli un ļaujas vadīties no citiem vai savām slimīgām iedomām, viņiem nav spēka „doties cīņā pret grūtību plūsmu.“

Kur šādu ir daudz — un retā no mūsu ļaunajām dzertuvēm ir bez viņiem — piemērs pavedina, un ļaunums kļūst vispārējs. Žūpība mazina veselību, darba spējas un vispārēju attīstību ievērojamā tautas daļā. Tā labklājība un laime tautā zūd.

Žūpība pārvērš nožēlojamās būdās mājas, par kuŗām šie žūpas ir atbildīgi; žūpība ārda īpatņa pašcieņu, vīrišķību un domāšanas spējas — ar vārdu sakot, visu raksturu.

Šeit slēpjas briesmas valstij.

Sabiedrība, kuŗā atrodas zināms daudzums garīgi aprobežotu nejēgu, kas gatavi padoties viltīgiem aģitātoriem, tad ļaujas musinātājiem sevi vazāt aiz deguna.

Spēcīgai tautai nepieciešami vīri ar raksturu.

Vīriem ar raksturu aizlieguma nevajaga.

Dažās zemēs šīs briesmas valstij saprot, un tur ievests alkohola aizliegums.

Neskatoties uz ārkārtīgo laika, veselības un naudas izšķiešanu, uz žūpības dēļ zaudēto labklājību, ir vēl daži ļaudis — pārliecināti žūpas, kuŗi nepiekrīt, ka kārdinājums iznīcināms; ja viņi piekrīt, tad nevar vienoties, kā iznīcināšanu sākt. Islāma ticīgo zemēs alkoholu aizliedz reliģija, kuŗa valda masas. Dažās zemēs ar alkoholu cīnās likums. Aizlieguma ļaunā puse — viņš daudzus pavedina pārkāpt likumu.

Šis ļaunums bez šaubām izzudīs, jaunai paaudzei uzaugot bez kārdinājuma, bet aizliegumam būs savs trūkums, jo viena likuma pārkāpšana pavedinās arī uz citu likumu neievērošanu.

Tomēr aizliegums apvaino brīvos un vīrišķīgos, kuŗi vēlas labāk savus trūkumus iznīcināt paši no iekšienes, nekā ļaut sev, kaut arī labi domātus līdzekļus, uzspiest no ārienes.

Kad sers Roberts Stauts nesen liķieri raksturoja kā greznumu, bez kuŗa it labi var iztikt, miss Gānt atbildēja: „Pareizi, piekrītu, ka viņu varētu atmest kā nevajadzīgu greznumu, gluži kā lielinieki nakts-kreklu“.

Reforma nāks, un ticu, ka daudzās zemēs tautas pašcieņa un raksturs jau rada pārmaiņas daudz iespaidīgāk un lielākām sekmēm, nekā to spēj aizliegums.

Tautu neiespaidos kā bērnu, bet ja tā pati atzīs, ka alkoholu lietot nav vīra cienīgi, un ir kaitīgi kā darbā, tā atpūtā, tāpat atzīs, ka daudz citu iespēju līksmei — viņa vairs nebūs tāda nejēga, lai žūpotu.

Ikviens, pārdomājis savu agrāko dzīvi, varēs redzēt lielas pārvērtības.

Kad iestājos armijā, virsniekiem un kareivjiem bija parasta lieta svētku gadījumos nekā ļauna nedomājot piedzerties. Turpretim, ja tagad kāds virsnieks atļautos tamlīdzīgu pārmērību, viņam tēvišķīgi paskaidrotu „tā nedara“ un, ja tas nelīdzētu, viņu izsviestu.

Kad kolōniju dienestā aizbrauc kareivji, ikviens ir klāt un skaidrā prātā kā uz parādi, bet agrāk ievērojama daļa neieradās, uu pusei no tiem, kas ieradās, vajadzēja palīdzēt iekāpt, ja ne gluži iecelt, vilcienā vai kuģī.

Sestdienas vakaros rūpniecības pilsētu ielas bija pārpildītas trokšņainiem, kauslīgiem dzērājiem, bet tagad to vietā redz laimīgus, saticīgus pilsoņus. Pārveidoti raksturi un pārveidoti apstākļi jau veikuši savu darbu, kaut arī daudz vēl atlicies ko darīt.

Es ticu augošai jauno pilsoņu paaudzei. Kaŗš jums, jauniem puišiem, jau daudziem būs rādījis dzīves nopietno pusi.

Jums piemīt godkārība. Jūs gribat būt vīrišķīgi, jūs vēlaties ar panākumiem spēlēt savu lomu rotaļā, darbā, vai palīdzībā sabiedrībai. Lai šeit kaut ko panāktu, jūs saprotat, ka neder žūpība ar tās sekām: laika, naudas un veselības izšķērdēšanu.

Solījumi ir solis uz labo pusi, bet tikai kā palīdzība vājiem raksturiem. Nelokāms raksturs visos gadījumos sapratīs, ka tam jābūt modram pret visiem kārdinājumiem un jāaizsargā sava brīvība pret kārdinājumu varmācību.

Aizliegumi tautai ar raksturu neder; nākošā paaudze pati rūpēsies par sevis pārlabošanu.

Priekšzīmes iespaids.

Ļoti cienu atklātu un godīgu kritiku. Esmu konstatējis, ka Afrikas un Klusā ōkeana salu mežoņi visai taisnīgi un godīgi savos spriedumos un ļoti pareizi novērtē raksturus.

No abām šīm tautām esmu dzirdējis to pašu spriedumu: „Ja baltais anglis solās maksāt — mēs viņam dodam preces, jo viņš maksās. Bet tā nav ar visiem baltajiem."

Šādu labu slavu esam guvuši, un viņa mums jāuztur. Bet man jāsaka, ka pat „baltie angļi" ne katrā gadījumā ir priekšzīmīgi. Taisni šis apstāklis stipri kavē mūsu misionārus darbā.

Atceros, ka vecā svēzu karāļmāte dažus gadus atpakaļ stāstīja kā misionāri esot nākuši un viņai un tautai izskaidrojuši kristietības svētību, un ka visi ticības iespaidoti kļuvuši godīgi un taisni savos darbos, nedzērāji un uzticami, līdzcietīgi un palīdzīgi tuvākiem.

Viņas tauta tādēļ apsveikusi balto tirgoņu un ieceļotāju ierašanos, devusi viņiem zemi un palīdzējusi celt ēkas.

Priekšzīmes iespaids — svēzu karāliene.
„Misionāri māca atturību, bet baltie vīri dzeļ. Mēs pabalstam misionārus — bet — vai jums nebūtu pudele džina, ko man iedot?"

Bet tad viņi atraduši, ka ienācēji nav vis patīkami un palīdzīgi citiem, bet gan paši sev. Ienācēji paņēmuši iedzimto lopus un solījušies maksāt, bet maksājuši vairāk spērieniem, kā naudā. Ienācēji ieveduši lielos apmēros viskiju savām vajadzībām, un svētību mežoņiem parādījuši, pārdodami džinu.

Vecā karāliene stāstīja, ka viņas kareivji lūguši atļauju nonāvēt tautas ārdītājus un kā viņa beidzot tam piekritusi. Viņai nebijis vairs ticības reliģijai, kas sludina vienu, bet dara pretējo.

Mēs viņu nožēlojām, bet nevarējām līdzēt.

Mūs atstājusi, tā vēlreiz atgriezās un jautāja, vai tiešam jūtot viņai līdz. Kad centāmies viņu par to pārliecināt, karāliene lūdza mūs savus vārdus pierādīt darbos un uzdāvināt pudeli džina! Tāds ir priekšzīmes iespaids.

Smēķēšana.

Kavējos ilgāki pie žūpības, jo viņa tik daudzu noziegumu, slimību un bēdu cēlonis, un tādēļ vislielākās briesmas kā īpatnim, tā valstij. Ceļā uz laimi un panākumiem šī bīstamākā klints.

Bet ir vēl citi pašapmierināšanās veidi, kuriem jauneklim jāturas pretī, jo arī tie kavē gūt laimi.

Šīs briesmas zēniem smēķēšanā. Baidos teikt, cik visai daudz pateicības vēstuļu esmu saņēmis no puišiem un viņu vecākiem par brīdinājumiem no indes un citiem tabakas ļaunumiem augošam jauneklim.

Reiz man jautāja: „Kā skautiem aizliedz smēķēšanu?“ Atbildēju, ka kaut gan aizlieguma nav, tomēr ikviens skauts zina smēķētāju zēnu esam nejēgu. Bet skautu kustības princips ir: „Skauts nav nejēga.“

Kamdēļ smēķējošs zēns ir nejēga? Esmu uz šo jautājumu jau atbildējis grāmatā „Skauti“. Viens iemesls ir šāds:

Krustceļos.
RIGHT — labs, WRONG — ļauns.

„Ja zēns smēķē pirms pilnīgas attīstības, viņam vislielākās izredzes novājināt sirdi. Sirds ir svarīgākais organs cilvēka ķermenī, jo liek asinīm riņķot un piegādāt materiālu miesas, muskuļu un kaulu būvei. Ja sirds nedarbojas kārtīgi, ķermenis nevar izaugt veselīgs un stiprs.

Neviens zēns nesāk smēķēt patikas dēļ. Taisni otrādi, zēns smēķēšanu ienīst, bet tomēr lielības dēļ

pīpo, cenšas izlikties par vīru, kautgan īstenībā izskatās pēc ēzeļa."

Nesen saņēmu kāda vīra vēstuli, kur smēķēšana bija iztirzāta no strādnieku viedokļa: „Vairāk kā puse mūsu laiku neapmierinātības, laiskuma un gļēvulības jauno strādnieku starpā ceļas aiz smēķēšanas.

Ja izdotos jaunekļus pirms 20. gada atturēt no smēķēšanas un dzeršanas, mums būtu labāka cilvēku rase, kā tagad. Varu pierādīt, ka gandrīz ikviens pusaudzis, kas smēķē, ir drūms, slinks, negrib ķerties pie darba, ir nervōzs un bez kādas intereses, drosmes un centības.

Jaunā zeņķa kuplais dūms it nebūt nav tīkams mums.

Šis ļaunums tagad apdraud mūsu zemi kā bezdarba cēlonis jauno strādnieku starpā.

No visa stāstītā varat izlobīt, kādēļ nav teicami smēķēt — protiet, pašam sevis dēļ."

Bet pievedīšu vēl citu faktu arī pret pieaugušo smēķēšanu. Daudzi aizmirst, kādu iespaidu viņu „kuplie dūmi" atstāj uz citiem. Ikvienam, kas iededzina savu pīpi (nerunājot nemaz par papirosiem — šo bērnu un sieviešu smēķi), vienalga vai vilcienā,

istabā vai citur, būtu jāraugās, vai ar to netraucē savus tuvākos.

Daudz vīriešu un lielākā daļa dāmu tabakas dūmus ienīst. Arī tabakas smaka, kuŗa paliek drēbēs, ja kādu laiku uzturas smēķētāju sabiedrībā, viņiem pretīga. Viņi gan, protams, to neizrāda un klusumā panes šo ienīsto lietu. Kurmet pieklājīgs cilvēks atstās savu pīpi līdz labākai izdevībai.

Cigāretes, pēc manām domām, ir pūļa, sevišķi „sprukstiņu" un nepastāvīgo smēķis, kamēr pīpe to īpatņu iezīme, kas mierīgi sūc un lēni domā.

Kas smēķē papirosu viņu lētuma dēļ, lai atceras, ka lētu mantu gatavo no nelāga materiāla.

Kāds tabakas tirgotājs izteicās:

„Ja desmit cigāretes maksā seši pensi, $2^1/_2$ saņem valsts un $1^1/_2$ ir tirgotāja peļņa. Ar atlikušajiem 2 pensiem fabrikantam jāsamaksā tabakas cena, cigārešu sagriešana, izgatavošana, iesaiņošana, transports, reklāmu un pārdošanas izdevumi un vēl jāgūst peļņa".

Pats esmu smēķējis pīpi, iekams neiepazinos ar dažiem amerikāņu robežsargiem, kuŗi bija kalpojuši kā izlūki kaŗā pret sarkanādaiņiem.

Neviens no šiem vīriem nesmēķēja, un viņi smīnēdami redzēja manī jaunuli, kur es smēķēdams centos rādīt savu vīrišķību. Viņi izskaidroja, ka smēķētāja redze, plaušas un oža bojājas. Bet arī oža skautam nepieciešama viņa nakts darbā. Tādēļ atmetu smēķēšanu un nekad vairs neuzsāku. Savas atturības dēļ esmu ievērojami labāki nostādīts veselības un bez šaubām arī kabatas ziņā.

Pārēšanās.

Mefekingā visiem bija jāiztiek ar krietni samazinātu ēdiena porciju. Bija interesanti novērot, ka šis apstāklis atsaucās uz garnizonu! Iespaids bija dažāds. Daži izskatā nepārmainījās, krietni vairāk palika acīmredzot liesāki un, man šķiet, viens vai divi palika no

badošanās resnāki. Bet pārbaudījums nāca visiem septītā mēneša beigās, kad aicināju brīvprātīgos uzbrukumā pret ienaidnieku. Uzaicināju pieteikties visus, kas spētu noiet piecas jūdzes. Kaut gan visi vēlējās piedalīties, tomēr atradām, ka visai maz spētu izpildīt šo vieglo prasību.

Skaidrs, ka vīri, kas atbilda prasībai bija tie, kas visu mūžu bijuši sātīgi ēšanā, dzeršanā un smēķēšanā.

Kad piedalījos ekspedīcijā Afrikas vakaru piekrastē Ešentijas purvos un mežos (šo apgabalu pazīst kā „balto kapsētu"), novēroju to pašu. Vīri, kas bija dzīvojuši vienos taukos, pazuda kā pimberi. Pie dzīvības palika savā līdzšinējā dzīvē sātīgie un darbīgie. Starp citu atradām, ka gaļas barība cilvēkam nebūt nav nepieciešama. Ilgi mitinājos vienīgi no bananām. Kaut gan bijām it kā aprakti dziļā, mitrā mežā, kur reti ieraudzījām saules gaismu, kur gaiss no pūstošiem augiem purvā oda kā mēslu laukā, jutos mošāks kā jebkad un caurmērā veicu divdesmit jūdzes (angļu, tlk) dienā ar vieglu sirdi pa šo šķīsto putru.

Pārmērīga gulēšana.

Pārmērīga gulēšana arī pašapmierināšanās veids, par kuru reti domā. Japaņiem uzskats, ka ikviena stunda miegā, pāri nepieciešamai smadzeņu un ķermeņa atdusai, ir kaitīga un veicina aptaukošanos. Ja kāds atrod sevi par daudz druknu, lai viņš guļ ik nakti vienu stundu mazāk; *turpretim*, ja kāds par daudz vājš, lai guļ vienu vai divas stundas vairāk, iekams negūst apmierinošus miesas apmērus. Ja vēlaties atpūtināt miesu — lasait labu grāmatu, ja vēlaties atpūtināt garu — spēlējiet kājbumbu vai ejiet zvejot.

Izrunāšanās.

Pie parastas pašapmierināšanās pieskaitāma *lamāšanās*, kas ir pašsavaldīšanās trūkuma pazīme. Kaut gan lamāšanās it kā atvieglo jūtas uz mirkli (to pats zinu), tomēr

viņa ir tikai vājība, kuŗa spēj attīstīties, ja viņu neierobežo. Jums pašam šis netikums neness nekā laba, bet, izlietots pret citiem, pat ļaunu. Lamāšanās modina citos ļaunu sajūtu un mazina cienību pret pašu lamātājos. Pits Ridžs pielidzināja lamāšanos stipram līdzeklim, kas taupāms kritiskiem mirkļiem. Napoleons par ģenerāli Lani, kādu savu vislabāko vadoni, reiz izteicies: „Vilkam Lanem piemīt visas slavenam kaŗotājam nepieciešamās īpašības, bet viņš nekad nekļūs slavens, jo atļaujas par daudz savu virsnieku norāšanā. Pēc maniem piedzīvojumiem, šī vislielākā ģenerāļu kļūda.“

Krietni savārdotais kareivis.

Lanem šo izteicienu atstāstīja Napoleona draugs, ģenerāladjutants ģenerālis Marbō. No šīs dienas Lane saņēmās un savaldīja mēli un kaislības, jo viņš gribēja būt labs kaŗavadonis. Viņš kļuva par Francijas feldmaršalu.

Cik daudz Lanes nav palikuši bez paaugstinājumiem savā darbā tikai šā trūkuma dēļ? Lamātājies nekad nevar cerēt kļūt par ļaužu vadoni, lai arī gribētu kā gribēdams.

Pārstrādāšanās ir pašapmierināšanās veids, kuŗu daži mēdz piekopt.

Atkārtoju — daži, ne visi! Šīs grāmatas izdevējs (angļu valodā) Herberts Dženkins ir viens no šiem dažiem. Nupat lūkojos viņa vēstulē, ka viņš strādājot trīspadsmit stundas dienā un arī tagad nevarot Londonu atstāt, pat ne uz vienu nakti. Arī tagad! Pazīstu viņu jau vairākus gadus un neatceros viņu citādu. Pastāvīgi viņš strādā trīspadsmit stundu dienā.

Mani zadināja, kad dzirdēju kādu avīzi sarīkojam aptaujas, kuŗi nodarbinātākie valstī, un atradu sevi nostādītu uz vienas pakāpes ar Loid-Džordžu un Velsas princi.

Es gan šo slavu esmu pelnījis mazāk par savu cepuri. Taisnību, šīs rindiņas rakstu aukstā ziemas rītā ceturksni pēc pieciem, bet ja savā mūžā nebūtu vienmēr agri cēlies, nekad man nebūtu bijis laika iegūt pusi tās līksmes, ko esmu ieguvis tagad.

Iegaumējiet, ja jūs gūstat tikai vienu stundu dienā, tad tas iznāk trīs simti sešdesmit piecas stundas gadā, un esat bijuši trīs nedēļas vairāk nomodā nekā jūsu ikdienišķais kaimiņš.

Savā dzīvē personīgi skaitu trīspadsmit mēnešus divpadsmitu vietā. Daži savu dienu pagaŗina no otra gala, kad ir miesa, ir gars noguruši. Nekas neatsvērs agrā rīta veiksmi jūsu darbā.

Kas pie sava darba ķeŗas ar sajūsmu, gūst lielisku ielīksmojumu. Reiz runāju ar kādu jaunu inženieri, kuŗu atradu strādājam streika laikā. Jautāju, kā viņam klājas, un viņš atbildēja ar piedodamu lepnumu: „Jauki! Apraugait šo darbu. Vai tas nav lieliski? Nevaru viņu pārtraukt.“

Viņš bij darbam pieķēries ar mīlestību. Lieliski panākumi, ja darbu veic aiz mīlestības. Vienīgās briesmas pārlieku čaklajam, ka viņš viegli var kļūt sava darba vergs un vairs neatļauties vajadzīgo atpūtu un dusu.

Atpūsties nenozīmē slinkot, bet gan mainīt darbu. Savā darbā ķeros pie dažādām jaukām pārmaiņām. Pagājušā nedēļā šī maiņa izpaudās bradāšanā pa mūklāja strautu, kur ravēju nezāles. Šis darbs interesēja ne-

„Netīrs darbs, kā liekas."

vien mani, bet vēl vairāk klaidoni, kuŗš pīpodams sēdēja uz tilta margas un mani ar manāmu līksmi novēroja.

Jūs varat iedomāties interesi, ar kādu pūlis sa-

stājas pārpildītā Londonas ielā, lai novērotu kā ielu labo ar ko līdzīgu karstai šokolādei. Gluži tāds izskatījās šis klaidonis.

Beidzot viņa ziņkārība pārspēja kūtrību. „Netīrs darbs, kā liekas", viņš teica. Es piekritu, jo būdams pārklāts no galvas līdz papēžiem dubļiem, citādi nevarēju.

„Cik jūs dabūjat par šo vergošanu?"

„Ne graša", atbildēju.

„Bišķi maz, es būtu apdauzīts, ja par to strādātu." Un es nemaz par to nešaubījos.

Fiziskas spējas attīsta pašsavaldīšanos.

Reiz man padotā kaŗaspēka daļā liku atmest kādu parastu kareivju kaujastērpa sastāvdaļu — protiet, ūdens pudeles. Šāda rīcība izklausās nežēlīga, sākumā arī mani kareivji tā domāja, bet drīz vien pierada un atzina, ka ūdens gājienā pilnīgi lieks smagums. Atbrīvoti no šī smaguma, kareivji soļoja trīskārt labāki, par citām daļām.

Jo vairāk, viņi nesaslima ar vēdera tīfu vai caureju, kā tas gadījās citiem. Šo slimību cēlonis parasti bija apstāklis, ka viņi savas pudeles izdzēra pirmā gājiena stundā. Šādi apslapinājuši iekšas, viņi vēl jo vairāk kalta un savas ūdens pudeles atkal pildīja pirmā strautā vai peļķē, kas gadījās pa ceļam. Sekas bija slimības un vārguļošana.

Ikviens šķidrums, sevišķi alkohols, nāk par ļaunu „labai formai", ja šo šķidrumu bauda starpēdienu laikā. Neviens, kas gatavojas sacīkstei skriešanā vai boksā, nejutīsies spējīgs, ja lietos alkoholu. Pat pie pusdienas galda mēreni lietots alkohols nedarīs laba. Kāda labi sagatavotā pazīme, ka viņam reti kad slāpst. Vienīgi šādā kārtā var sagatavoties kājbumbas spēlei vai citam sporta veidam, bet bieži vien šo sagatavošanos aizmirst darbā, no kuŗa atkarājas alga un paaugstinājumi. Kas

būs rūpējies par savu miesīgo attīstību, vienmēr veiks darbu un atpūtā gūs līksmi divkārtīgi.

Viņš arī atturēsies no „malkiem“ starpēdienu laikā un dzīvos simts gadu.

Krusttēvs Džons Šels.

„Pagājušā gadā krusttēvs Džons Šels, atgriezies mājup, atrada savu sievu mirušu. Viņa radinieki rūpējās par bērēm un vēlējās Džona septiņi gadus veco dēlēnu ņemt pie sevis. Džons noteikti pretojās, bet dēlu tomēr aizveda. Iegājis namā, krusttēvs Džons paņēma savu, kādu gadu simteni atpakaļ pašdarināto krama šauteni, apsedloja mūli un dzinās pakaļ. Viņš panāca uz lielceļa sievas tēvu un ar ieroci rokā piespieda atdot dēlu.

Simts trīsdesmit divi gadi vecs — un tik sparīgs!“

Tā nav iespieduma kļūda. Pēc ticamiem avotiem „Landmark“ vēstīja, ka vecais Džons Šels dzimis Noksvilā 1788. gadā 3. septembrī un esot dzīvs un vesels vēl šo baltu dienu. Aprakstītais notikums viņa jaunākais varoņdarbs un norisinājies pagājušā gadā. Dēls, kuŗa dēļ norisinājusies cīņa, bijis tikai septiņus gadus vecs, bet Džona vecākajam dēlam esot pāri par deviņdesmit gadu. Džonam esot bez šiem abiem vēl divdesmit septiņi bērni. Pats vecais esot lauksaimnieks un gaŗam mūžam ieteicot šādu priekšrakstu:

„Strādā stingri, bet nepārstrādājies. Par daudz strādāt tikpat ļauni, kā par maz strādāt. Ēd un guli, cik ķermenim nepieciešams. Vajadzīga arī ik dienas maza uzjautrināšanās.“

Džons Šels nekad nav dzēris ko stiprāku par ūdeni.

Zadināšanās.

Reizēm, kad par daudz esmu nopūlējies kantorī vai sēdēs, apmierinu sevi ar mazu „prieku“. Es eju — tikai nestāstait nevienam — uz cirku vai kinēmatografu.

Zinu, ka cienījami pilsoņi tura to par visai pazeminošu. Tomēr nekā nevaru darīt. Neviens nav pilnīgs.

Izteicu **aktīvu** nodarbošanās maiņu kā labāko atpūtu. Man nav ar ko aizstāvēt šo savu novēršanos, ka ļaujos pasīvi citu uzjautrināties.

Kinēmatografā nonāku izlaidīgā, pusaizmigušā stāvoklī, bildes man lēkā acu priekšā, un ja tēlotais stāsts nav jauks, kas gadās bieži, aizmiegu pavisam.

Cirkus izrādē visvairāk man patīk trakais velosipēdists, trauku mētātāju čempions un vīrs ar staipīgo kakla saiti. Krietni daudz smieklu manām smadzenēm ir kā jauka mazgāšana.

Nenoliedzu, ka tanī pašā laikā šausmīgi gaŗlaikojos pie programmas pārējām trīs ceturtdaļām — kā pie savu laiku pārdzīvojušās, pusapģērbtās dziedātājas ar vaŗa skaņai līdzīgo balsi, tā pie nodrāztajiem jokiem par ierāvējiem un pūcīgo sievas māti, kur neveikli aktieŗi velti pūlas būt joku pilni.

Ja viss sarīkojums būtu vienīgi īsti joki, cirku daudz labāk apmeklētu un arī samaksātu.

Tiesa gan, ka tagad arī dāmas var apmeklēt cirku, kas dažus gadus atpakaļ piedauzīgo joku un dziesmu dēļ bija neiespējami.

Tagadējā paaudze jau kļuvusi daudz smalkjūtīgāka, un jūsu, augošās paaudzes ziņā ir šo lietu virzīt vēl tāļāk, ja ne cita iemesla, tad mazākais savas pašcieņas dēļ.

Ir vēl daudz vājību un pašapmierināšanās veidu, kuŗus šeit neminēju, bet jūs viņus paši atradīsit, ja vien rūpīgi vērosit savu raksturu un parašas. Daudzas vājības līdz šim vēl būs palikušas nepamanītas, bet paši savas vājības, bez citu norādījumiem, atraduši, variet labi rast līdzekļus kā viņas izdziedēt.

Dažas vājības vēl minēšu pēdējā nodaļā kopā ar attiecīgiem pretlīdzekļiem.

Ceļš ap klinti.

Kā redzat, šī klints ar nosaukumu „Vīns“ jūsu ceļā īstenībā izvēršas par *pašapmierināšanās* klinti. Ar to apzīmēju, ka jūs ļaujat savām kārībām netraucētām perināties tāļāk, vienalga vai kārība būtu piedzeršanās, pārēšanās, smēķēšana vai kāds cits izlaidības veids. Pašapmierināšanās var izpostīt īpatni un kaitēt sabiedrībai. Viņas pirmcēlonis pa lielākai daļai ir līdzi skriešana apkārtējam pūlim ar muguru pret briesmām. Bet lūkojoties uz priekšu un vadot pašam savu kanū ar *pašierobežošanos*, varat arī šo bīstamo klinti apbraukt sveikā un aplūkot viņu no saulainās puses. Tā gūsit stipru raksturu, kurš jūs nodrošinās pret citiem kārdinājumiem.

Tas vienīgi nāks par labu jūsu panākumu tekās.

Pašierobežošanās.

Raksturu veido daudz dažādu apstākļu. Raksturs, kādu es viņu iedomājos, veidos vīru par *vīru*, vai labāki goda vīru.

Šī rakstura pirmā iezīme ir *pašierobežošanās*. Vīrs, kas spēj ierobežot sevi, savaldīt savas dusmas, bailes, kārības — īstenībā visu, izņemot sirdsapziņu un kaunību — ir uz īstā ceļa, lai kļūtu par goda vīru.

„Goda vīru“ (džentlmeni) neiedomājos švaukstu ar spieķi, monokli un naudu, bet „balto vīru“, uz kuru var paļauties laimē un nelaimē, kurš vienmēr būs taisnīgs, bruņniecisks un izpalīdzīgs.

Angļi pažierobežošanos jau ievēro kā kādu likumu. Tiešām, angļi savas jūtas prot tik pilnīgi apslēpt, ka ārzemnieki viņus uzskata par neievērīgiem un nelīdzjūtīgiem, bet tie arī piekrīt, ka angļiem briesmu brīdī vienmēr galva uz pleciem.

Tas jau kautko nozīmē. Bet vēl vairāk pašiem ierobežojoties, var arī panākt vairāk. Tad kļūst spējīgi sekmīgi cīnīties ar visādiem kārdinājumiem.

Pašierobežošanos ikviens var un ikvienam vajaga izkopt, ja viņš grib gūt raksturu.

Bieži vien ļaudis smejas par skautu likumu, kuŗš nosaka, ka zēnam briesmās, neveiksmēs vai sāpēs jāpiespiežas smiet un svilpot, lai tādā kārtā tūdaļ atrastu izeju no neveiksmes.

Nezinu neviena, kas šo paņēmienu pēc izmēģināšanas būtu nopēlis.

Plāns bija ļoti vienkāršs — īpaši lauvam.

Šim paņēmienam neapšaubāmi ir cerētie panākumi. Jo vairāk viņu pielieto, jo vairāk pašierobežošanās kļūst par paradumu un līdz ar to par rakstura īpašību.

Reiz medījot lauvu, man nācās līst viņam pakaļ ērkšķu biezoknī. Visu laiku biju šausmīgās bailēs, bet mans zūlū pēdu dzinējs bija ļoti brašs un teicās, lauvai uzbrūkot, mani apklāt ar savu vairogu. Kautgan bijos lauvas, tomēr daudz vairāk bijos zūlū izsmiekla. Tamdēļ līdu uz priekšu, un, jāatzīstas, atviegloti uzelpoju, atrodot, ka lauva no biezokņa bija paspējis aizšmaukt pa citu ceļu.

Daudz vēlāk, Indijā man bija līdzīgs gadījums ar meža cūku. Mēs meža cūku medījām jāšus. Kad bijām viņu vairākkārtīgi ievainojuši saviem šķēpiem, cūka nolīda kādā džungļu biezoknī, no kurienes dzinēji viņu nevarēja izdzīt.

Viņi staigāja pa biezokni un sacēla lielu toksni. Kad dzinēji beidzot iznāca no biezokņa viņi apgalvoja, ka cūkas vairs tur neesot.

Bet mēs skaidri zinājām, ka cūka tur ir, jo bijām uzmanījuši visas izejas.

Man bija laba mednieka slava, un tamdēļ man vajadzēja nokāpt un iet biezoknī kājām līdzi dzinējiem, lai šos iejūsminātu.

Mēs tiešām cūku atradām — pareizāki, cūka atrada mani. Biezokņa vidū piepēži izdzirdu troksni, un rūkdama cūka metās no paslēptuves man virsū. Kad lielais dzīvnieks man uzbruka, turēju pretī savu šķēpu, un cūka ar joni skriedama uzdūrās. Bet trieciens bija par spēcīgu, un es nokritu augšpēdus. Stingri turot šķēpu, tikko varēju atturēt cūku pietiekoši tālu, lai viņa neuzšķērstu manu vēderu saviem asiem ilkņiem.

To cūka bija stingri apņēmusies un spiedās virsū ar lielu skubu. Bet es atbalstīju šķēpa otru galu aiz sevis zemē un tā spēju viņu savaldīt.

Dzinēji, braši puiši, pa to laiku sacentās skriešanā, lai pastāstītu citiem medniekiem, ka es esot nogalināts! Mednieki tūdaļ steidzās šurpu un drīz vien saviem šķēpiem mani atsvabināja no cūkas kundzes uzbāzības.

Vēlāk mēs šo, kā sākumā likās, bīstamo paņēmienu allaž izlietojām medībās. Kad ievainotā cūka nolīda biezoknī — nokāpām un gājām uz viņu kājām.

Man šķiet, ja Sv. Juŗa laikā būtu bijuši vairāki pūķi, Juris, tik sekmīgi pārvarējis savas pirmās bailes, turpmāk pūķu nāvēšanu būtu uzskatījis kā patīkamu laika kavēkli.

Tiešām, ja saņemsities un piespiedīsities stāties pie grūta vai bīstama darba, nākošo reizi šis darbs jums liksies pavisam viegls.

Pašsavaldīšanās nevien līdzēs jums pārvarēt ļaunas parašas, bet arī iespaidos jūsu domu gājienu.

Šis apstāklis no liela svara jūsu laimei.

Piespiežaties redzēt spožumu ap vistumšāko mākoni, un jūs spēsit mierīgi sagaidīt visdrūmākās nākotnes izredzes.

Bailes ir nospiedošas domas. Kad valdīsit par savām domām un spēsit smagās domas apmainīt ar cerību, jums nevajadzēs dzert — lai gūtu drosmi vai aizmirstu bēdas.

Lielā svētība, kas nāk no pašierobežošanās, ir spēja novērst domas no nepatīkamām lietām, bet domāt par ko jauku un tīkamu.

Ja piespiedīsities, beidzot attīstīsit šīs spējas tik tāļu, ka noslēgsit savās smadzenēs nepatīkamo domu apcirkni un atvērsit jauko domu apcirkni.

Šādi jūs varat it kā atjaunoties.

Ģenerāļa Nogī pašsavaldīšanās.

Slavenais japaņu ģenerālis Nogī reiz stāstīja, man klāt esot, kā viņš vingrinājies pašierobežošanā un drosmē. Viss stāsts bija galvenā kārtā par pašsavaldīšanos. Savu dzīvi viņš sācis kā vārīgs, nervōzs jauneklis, bet viņa gribas spēks bijis tik spēcīgs, ka viņš spējis atzīt savus trūkumus un centies viņus pārspēt.

Kad Nogī sagaidīja tāds pārbaudījums, no kā viņš bijās, vai kuŗu viņš vienkārši nevīžoja izpildīt, viņš tad taisni apņēmās to izpildīt. Šo pašu principu viņš izveda, kur vien tik radās izdevība un tā beidzot pārspēja savas vājības.

Viņš atsvabinājās no baiļu virskundzības. Viņš kļuva sava laika droširdīgākais vadonis un bezbailīgākais kaŗotājs.

Kad viņa dēls krita kaujā, viņš ne aci nepamirkšķināja, lai citu garastāvokli vēl vairāk nenospiestu. Un tomēr ģenerāļa Nogī bēdas bija dziļas.

Kad viņa valdnieks mira, viņš kā uzticams kalps sajuta, ka arī viņam jāmirst: viņš sevi nogalināja, uzšķēržoties paša rokām. Apbrīnojams piemērs — baiļu un sāpju pārspēšanā.

Pašierobežošanās dara goda vīru.

„Londonas pūlis prot apbrīnojami labi uzvesties. Pūlis spēj stundām stāvēt uz vietas, lai noskatītos kā smagu seifu uzvelk augstā ēkā.

Iedomājaities, viņi spēj nostāvēt pilnīgi mierā, pat ne vārda neaizrādot vīriem, kas strādā! Tiešam, liels pašierobežošanās piemērs!"

Tā raksturo Pits Ridžs pašierobežošanās sakaru ar labu uzvešanos.

Vecais Viljams no Vaikihemas sen atpakaļ sludināja: „Uzvešanās tevi cels vīrā" un viņam taisnība. Īsts vīrs ir pieklājīgs, t. i. viņš izrāda pieklājību, cilvēcīgu līdzjūtību un nesalaužami jautru prātu.

Šīs īpašības raksturo goda vīru. Esmu dzirdējis vietā sakām, ka laba uzvešanās esot vienādi grūti sasniedzama kā grāfam, tā mūrniekam.

Bieži spēlēju polo pret kādu komandu, kuŗai bija visai labs aizsargs. Tomēr šim aizsargam bija arī savas vājās puses — viņš nebija goda vīrs, bet gan cilvēks ar nelāgu dabu.

Tiklīdz kāds viņam uzgrūdās vai notvēra viņa nūju tanī mirklī, kad viņš patlaban sita bumbu (abas lietas spēlē pieļautas), aizsargs zaudēja savaldīšanās spējas un kopā ar šīm arī galvu, tā kā tālākā spēlē bija savai pusei galīgi nederīgs.

Tas pats bieži notiek debatēs vai domu izmaiņā. Ja tavs pretinieks nespēs savaldīties, viņš tavā varā — protams, ja pats vari savaldīties.

Bieži redz kodīgus avīžu rakstus. Parasti tā ir aprobežotības zīme, ja dusmīgs pilsonis kaut ko nolemj „ielikt avīzēs“

Viņš ar to rāda bērnišķīgo paradumu: „Es savāku savas mantiņas un vairāk nedzīvojos ar tevi. Pateikšu mammai!“

Atminies: „Ja tev taisnība, tad nav iemesla iekaist strīdū; ja tev nav taisnība, ar strīdu tik un tā nekā nepanāksi!“

Turpini tādā garā, kā goda vīrs pieklājīgi un savaldīdamies; tad visur pārspēsi tos sāncenšus, kam šo īpašību trūkst.

Lojālitāte.

Vēl kāda īpašība, kas veido raksturu (kuŗa arī labākais pretlīdzeklis žūpībai), ir lojālitāte pret citiem, bet jo sevišķi pret sevi pašu.

Sirmais meža vīrs, zēnu vadonis Amerikā, Dans Bīrds, dibināja „Raupjās ādas vīru“ savienību.

Protiet, tādu vīru savienību, kam varat pilnīgi uzticēties un pie kā varat griezties savās vajadzībās, kas vīrišķīgi, palīdzīgi un galvenām kārtām lojāli.

Lojālitāte izcilus rakstura īpašība. Sers Ernests Šekltons, pirms sava pēdējā ceļojuma uz kuĝa „Quest,“ stāstīja laikraksta „Children's Newspaper“ līdzstrādniekam Arturam Mī par piedzīvojumiem dienvidpola zemēs. Kad reiz visiem ekspedīcijas dalībniekiem draudējusi lēna bada nāve un viss izlicies tik bezgala drūms, Šekltons noklausījies divu savu vīru sarunā:

„Man šķiet, mēs neizkulsimies cauri“, teikusi kāda balss.

„Tā ir vadoņa darīšana,“ skanējusi atbilde.

Šī saruna Šekltonam skaidri atgādinājusi nevien vadoņa lielo atbildību, bet arī vientulību.

„Vadīt,“ saka Šekltons, „jauka lieta, bet tur ir savas grūtības. Vislielākā grūtība ir vientulība.

Jūs jūtat, ka nedrīkstat visu saviem vīriem stāstīt!

Bieži jums jāslēpj no viņiem nevien taisnība, bet arī savas taisnības jūtas. Jūs zināt, ka apstākļi kā sazvērējušies pret jums, bet nekā nedrīkstat teikt. Vienīgi viena lieta padara darbu vadītājam vispār iespējamu pola apgabalā, un tā ir — lojālitāte. Jūsu vīru lojālitāte vissvētākā uzticība, ko varat no saviem vīriem iegūt. Šo uzticību nekad nedrīkst zaudēt.

Nespēju vārdiem attēlot savu vīru drosmi un jautro noskaņojumu.

Jautri un neliekuļoti priecīgu prātu, smiekliem un dziesmām paciest slāpju mokas, mēnešiem būt nāves tuvumā un nekad nepagurt — šis ir vīrišķības vērtīgais gars. Es mīlēju savus ļaudis."

Arī pats varu apstiprināt katru Šekltona teikumu no personīgiem piedzīvojumiem Mefekingā. Tur pārbaudījums gan bija savā ziņā daudz vieglāks, bet tomēr arī tur ļaudīm bija jācīnās ar ilgstošām grūtībām un briesmām.

Mūsu panākumu noslēpums, gluži kā Šekltonam, bija vīru jautrība un sirsnīga lojālitāte. Gluži tāpat lojālitāte nodrošinās — panākumus visgrūtākā darbā, kā personīgā, tā valsts dzīvē.

Lojālitāte visai vērtīga īpašība; šī īpašība nepieciešami jāattīsta un pie viņas jāturas baltās un nebaltās dienās ikvienam, kam piemīt īsta godpratība.

Tai pašā laikā ir vēl kāda cita lojālitāte, ko Šekltons gan sevišķi neizceļ, bet kuŗa viņam pašam piemita augstā mērā. Šī lojālitāte ievērojami padziļina vadītāja „vientulību" un smago atbildību.

Vadītājam nepieciešama savu vīru lojālitāte, bet gluži tāpat viņam šī lojālitāte jārāda arī pašam. Šis apstāklis uzsvērts skautu likumā, kas nosaka: „Skauts lojāls pret saviem priekšniekiem un *apakšniekiem*"*).

Šī lojālitātes puse nostāda vadoni grūtā stāvoklī,

---

* No otrā angļu skautu likuma. Tlk.

ja viņam jāmaldina apakšnieki (kā to atzīmē Šekltons), slēpjot briesmas. Arī es to esmu baudījis.

Tāļāk vadonim vajaga lojāla *mērķa*, kam viņš strādā. Šis visgrūtākais vadoņa pienākums.

Piemēram, maz ir to, kas spēj iedomāties ģenerāļa lielo atbildību kaujas laukā. Neskatoties uz visu savu lojālitāti, viņam jāapsveŗ fakts, ka apakšnieku dzīvības vai vienīgi šīs dienas jautājums, kamēr no kaujas iznākuma atkarājas visa nākotne; tādēļ viņam jālaiž briesmās cēlāku mērķu dēļ vīri, kuŗus viņš mīl un kas viņam uzticas. Šie cēlākie mērķi — visas tautas drošība un labklājība.

Tās ir lietas, par kuŗām der padomāt, runājot par lojālitātes būtību un gatavojoties vadoņa pienākumiem.

Bet tad ir vēl lojālitāte pret sevi pašu. Nāk kārdinājums — prāts saka: „Nē“, bet kārība saka: „Jā“.

Tu celsies vai grimsi, atkarībā no tā, kam klausīsi. Ja būsi lojāls pret sevi, tu celsies. Ja baidīsies un nestāsies kārdinājumam ceļā, tu grimsi, un līdzi zudīs arī tava pašcieņa.

Patiesīgums.

Ķādreiz mans uzdevums bija meklēt un atklāt spiegus. Protams, ļoti bieži var atklāt aizdomīgā tautību, ja uzmin viņam uz kājas un ieklausās, kādā valodā viņš tad ierunājas. Bet kāds ārzemju spiegu ķērājs man reiz stāstīja, ka viņam esot neapšaubāms līdzeklis atklāt maskojušos angļu virsnieku: iesākt ar aizdomīgo sarunu un pie pirmās izdevības nosaukt viņu par melkuli. Lai arī virsnieks būtu apbrīnojams meistars sava īstā rakstura slēpšanā, kad viņu nosauksit par melkuli, viņš nevarēs apvaldīt savu sašutumu un tā sevi nodos.

Tiešām, tā ir taisnība. Vārds „melkulis“ ir dzelonis katram goda vīram. Man riebums dzirdēt, ka šo vārdu bieži mēdz nevīžīgi lietot zēni un arī

vīri, kas strīdū par kādu visai niecīgu lietu saka: „Tu esi melkulis“.

Man šķiet, bieži dzirdot šo vārdu, viņi paspējuši pie tā pierast, bet goda vīrs nekad pie šī vārda nepieradīs. Viņam vienmēr šis būs visļaunākais apvainojums, kāds vien iespējams.

Pašcieņa.

Pašcieņa ir svarīga rakstura īpašība. Kam nav pašcieņas (un viņas nav nedz žūpam, nedz arī sliņķim, melkulim vai ubagam), nevar sagaidīt, lai viņu cienītu citi.

Bieži maza vājība var iznīcināt mūsu pašcieņu, protiet — dzeļamnauda. No skauta sagaida, lai viņš darītu savus labos darbus aiz pieklājības un labas gribas un negaidītu atlīdzības.

Cilvēks, kas neatraida „dzeļamnaudu“, pazemojas un nostāda sevi vienā līmenī ar dāvanas diedelējošu ubagu.

Pēdējos gados esmu ļoti apbēdināts, redzot visur taksīšu vadītājus, viesnīcu durvju sargus, viesmīļus un citus dzeļamnaudas līdējus, kas izsalkuši pēc savu kungu dažiem pensiem.

Kā īstiem vīriem, viņiem būtu jakaunās saņemt ubagu dāvanas. Labāki algotos amatos dzeļamnaudu ņemšana pamudina meklēt tā sauktos „blakus ienākumus“, vēl tālāk nāk kukuļošana un korrupcija.

Līdz šim angļiem pietika vīrišķības un pašcieņas, lai tiktāļu nepazemotos. Kaut ilgi vēl mēs varētu ar pilnu taisnību teikt: „Anglis nav piekukuļojams“.

Samuraji ir tūkstoš pieci simti gadu veca japaņu bruņinieku brālība un līdzīga mūsu viduslaiku bruņniecībai.

Viņu vadošais ideāls ir Bušīdo, kas no saviem locekļiem prasa —

nabadzību bagātības vietā,
pazemību lielības vietā,
noslēgtību uzbāzības vietā,
uzupurēšanos patmīlības vietā,
valsts labumu pašlabuma vietā,
turklāt drosmi, pastāvību, lojālitāti, ierobežošanos un nevainību.

Ja bušī apgāna sevi, viņam jāizdara „harakiri", t. i. svinīgā, stingri noteiktā ceremonijā jānonāvējas, uzšķēržoties vēderu. Šie bruņinieki visai jūtelīgi goda jautājumos. Kādam no šiem bruņiniekiem, vārdā Gorgoro, kaujā iešāva acī bultu. Tas viņu tomēr neapturēja, un viņš turpināja cīņu un vadīja savus vīrus, iekams kauja beidzās. Pēc kaujas kāds draugs mēģināja bultu izvilkt, un tamdēļ noguldināja ievainoto uz muguras. Neskatoties uz spēcīgo rāvienu, viņš nespēja bultu izvilkt un, lai labāki atspertos, uzlika savu kāju uz cietušā galvas.

Kad beidzot ar lielām pūlēm izdevās bultu izvilkt, Gorgoro uzlēcis kājās, izaicināja pateicības vietā savu draugu uz divkauju. Viņa cieņa bija pazemota, jo uz viņa galvas bijusi sveša kāja.

Kauna darbs izstumj.

Vai pazīstat kādu visbēdīgāko skatu pasaulē?

Šāds būs, ja redzēsit vīru, kas apkaunojies. Arī jūs kaunaties, lūkojoties tādā cilvēkā.

Vēroju šādu skatu daudz gadus atpakaļ; gan tikai dažus mirkļus, bet šis skats vēl tagad man stāv prātā.

Reiz braucu vilcienā gar džungļiem kādā aizjūras domēnē. Vilcienam apstājoties, tuvumā strādāja iedzimtie baltā vagara uzraudzībā. Parasti šādi cilvēki steidzās šurp, lai uzzinātu kautko jaunu ārpasaulē vai kaut dažus acumirkļus parunātu pāris vārdu ar tautiešiem. Šis vagaris, turpretī, turējās sāņus, uz-

grieza mums muguru un likās ilgojamies, lai vilciens ar baltajiem ātrāki pazustu.

Apjautājoties par šo savādnieku, uzzināju, ka viņš bijis kavalerijas virsnieks, pazīstams Londonā un visā valstī kā jautrs sportsmenis un brašs vīrs.

Žūpība viņu bija izputinājusi un pamazām novedusi līdz tai pakāpei, kādā viņu redzējām — par izstumto, kas izdarījis kauna darbu.

„Jauniem cilvēkiem daudz spara, bet maz padoma."

„Jauniem cilvēkiem daudz spara, bet maz padoma."

To kāds par dažiem jums it pareizi teicis. Man nāk prātā gadījums, kad ar kādu huzāru pulka komandu biju izlūkos Dienvidafrikā. Pārjājot kādai sausai upes gultnei, uzdūrāmies lauvam.

Kāds no mums izšāva un lauvu ievainoja, bet zvēram izdevās noslēpties biezoknī, kur sekot bija neiespējami, katrā ziņā visai bīstami, jo lauvam tur bija lieliska priekšrocība gulēt paslēptuvē, dzirdēt un saost ikvienu, kas tur tuvojās.

Tādēļ nostādījām ļaudis visapkārt biezokņa pudurim, lai uzmanītu, vai lauva nenāks laukā. Mūsu nodoms bija nostādīt vīrus ar šautenēm rokās visapkārt slēptuvei un tad pielaist uguni zālei, lai lauvu izdzītu.

Zāli aizdedzināt tomēr nācās visai grūti, jo vēja pusē viņa bija zaļa un negribēja lāga degt.

Biju novietojies ļoti labā vietā uz kādas klints, un tūdaļ pamanītu lauvu, ja viņš parādītos manā pusē. Visiem spēkiem centos sablenst kādu ēnu niedrājā. Pēkšņi redzēju savu sargāšanu atalgojamies. Manu uzmanību saistīja kustība niedrājā. Niedres līgojās šurpu, turpu, un nopratu, ka dzīvnieks kustas tieši uz mani.

Sirds lēkāja no uztraukuma. Uzspļāvu patronai,

lai šaviens būtu laimīgs, un šauteni rokā, uzvilktu gaili, biju sagatavots „vilkt viņam“ tanī mirklī, kad viņš parādīs savu purnu.

Viņš nāca arvien tuvāk un tuvāk, un bija vairs tikai dažus soļus no manis. Jutu, ka viņš būs mans. Šādā attālumā nevarēju kļūdīties.

„Ēi, tev daudz spara, bet maz padoma!“

Niedres pašķīrās. Gribēju jau „spert virsū“, kad lauvas vietā manā priekšā stāvēja veterinārseržants!

Viens no veterinārseržanta pienākumiem ir ievainotu zirgu ar savu revolveri atsvabināt no mocības. Šis puisis tagad, redzot lauvu ievainotu, uzskatīja par savu pienākumu viņu galīgi nobeigt.

Viņš nebija apsvēris, ka viņa lodēm būtu bijušas

tik pat labas sekmes, kā šaujot ar zirņiem, un ka „uzbeigšanu“ būtu izdarījis lauva, nevis veterinārs.

Un tikko viņš to pašu nedabūja no manis. Bet viņš bija vēl nepiedzīvojis lauvu tekās. Lauvas nemēdz iepriekš pieteikties. Viņš bija izrādījis daudz spara, bet maz padoma; un taisni tā rīkojas ar savām lauvām daudzi jaunekļi dzīvē, uzsākdami lietas, par kuŗām viņiem nav nedz jēgas, nedz sagatavošanās.

Pašiedvēsma.

Pašsavaldīšanās un pašierobežošanās tagad kļuvušas zinātnisku pētījumu priekšmeti. Dr. Kuē sasniedzis apbrīnojamas sekmes, ārstējot slimības un kaites paša slimnieka gara spēkiem.

Jūs bieži būsit dzirdējuši par „ticības ārstniecību“, t. i. kad slimnieks tic, ka viņš izveseļosies.

Pieņemu, ka daudzi no mums paši to jau būs izbaudījuši visā pilnībā.

Piemēram, jūs esat ievainojuši kāju. Jums sāp viss loceklis. Jūs gandrīz zaudējat samaņu. Jūs nevarat aiz sāpēm ar kāju pieskarties zemei. Vai! kā sāp! Apsēdīsimies vai apgulsimies un vaidēsim.

Bet varat arī izturēties savādāki.

„Ievainojums? Tiešām, pavisam niecīgs caurums, un sāpes var būt vienīgi ap vainu. Nē, man nesāp visa kāja — tā vienīgi iedoma. Sāpes vienīgi jūtamas šinī mazā vietiņā, un tamdēļ mazas sāpes. Saņematies un staigājiet, sargot savu locekli, lai vaina nepaliek ļaunāka. Uzmudinait tā sevi, — un nesāpēs. Tā ir labi, jau daudz labāki.“

Dr. Kuē doma ir — lai sevi ārstētu, vienalga no kādas kaites, iedomāšanās spējas stiprākas par gribu.

Viņš paskaidro šādi: Noliekiet dēli uz zemes, un jūs spēsit pa viņu staigāt, cik patīk. Novietojiet to pašu dēli kā tiltu starp diviem namu čukuriem 100 pēdu pār ielu, un jūs ne par ko nespēsit pāriet. Griba jums iedvēsmo vēlēšanos tikt otrā pusē, bet iedomā-

šanās spējas jums atgādina, ka varat krist, un tā uzvar gribu. Šīs ir parastās attiecības — iedomāšanās spējas pastāvīgi gūst uzvaru.

Ja sirgstat, tad koncentrējiet savas domas un iedomājaties vēlamo remdinājumu savai kaitei. Tad iedomājaties, ka tiešām remdinājumu esat ieguvuši, un jūs atradīsit, ka patiesībā tā arī būs.

Deviņdesmit deviņi no simta cieš sāpes, slimo un jūtas bezizejas stāvoklī — savu iedomu dēļ. Bet tik pat labi viņi varētu savu iedomu vērst uz otru pusi. Viņi varētu iedomāties, ka top veseli, un beidzot, ka *ir* veseli, tad gandrīz arvien viņi arī tiešām *būs* veseli.

Dr. Kuē savas teōrijas patiesību pierādīja ikdienas. Pie viņa bariem nāca slimnieki klibodami un aizgāja lēkādami. Bet viņš to nedarīja naudas vai atlīdzības dēļ.

Pašiedvēsmas vislielākā nozīme tomēr tā, ka viņa netikvien spēj ārstēt kaites, bet arī ļaunas domas un slimīgas bailes. Vissvarīgākais tomēr jauniem cilvēkiem, ka pašiedvēsma pārspēj kāri pēc alkohola un tabakas, tāpat dzimuma dzīves un citas kārības.

Kā Tomijs Tomkins uzvarēja nāvi.

Mūsu pulkā sāka izplatīties Indijas briesmīgākā sērga — cholera. Sasirga arī Tomijs Tomkins, vecs kareivis manā eskadronā. Dažās stundās viņš bija tuvu miršanai.

„Nabaga Tomijam beigas“, tāds bija slimnīcas seržanta spriedums.

Nākošās četrdesmit astoņas stundas viņš karājās starp dzīvību un nāvi un beidzot, visiem par pārsteigumu, izveseļojās.

Kad viņu apmeklēju, jau atspirgušu, slimnīcā, viņš man izstāstīja noslēpumu, kā uzvarējis nāvi.

Viņš zinājis, ka viņam jāmirst. Ārsts tā gandrīz izteicies, bet esot vēl vāja izredze glābties, ja sildīšot slimnieka locekļus. Tādēļ ārsts bija licis

iedzimtajam slimnieku kopējam Tomija kājas sildīt pudelēm un ķieģeļiem.

Kad ārsts aizgājis, kopējs neesot viss meklējis pudeles, bet gan mierīgā garā izvilcis savu hūkā (ūdens pīpe ar gaļu cauruli, tlk) un notupies stūrī uz lielu pīpēšanu.

Tomijs, kaut gan nespējis kustēties un runāt, tomēr sapratis visu, kas noticis ap viņu, un šāda rīcība viņu varen satracinājusi. Viņš nozvērējies, ja vien viņš izveseļotos, tad iedzimto tā pārmācītu, ka tas savu mūžu mācību neaizmirstu. Viņš cītīgi domājis, kādu sodu izvēlēties un kad varēšot atstāt gultu sava nodoma izvešanai. Visas domas par nāvi viņš atmetis un nedomājis vairs par sevi, bet vienīgi par iedzimto. Tā viņš beidzot izveseļojies.

Viņu glāba griba un iedomas. Arī savā dzīvē esmu ko līdzīgu piedzīvojis. Gulēju slimnīcā, grūti saslimis ar asinssērgu, kad saņēmu ziņu, ka man būšot ar vadu jādodas pakaļ ienaidniekam, ja vien izveseļošoties līdz zināmam laikam.

Es tomēr cerēju, kaut gan izredzes bija visai vājas. Iedomājos, ko visu tik nedarīšu ar savu vadu, gudroju kaļa plānus un cītīgi centos izveseļoties.

Jo cītīgāki centos, jo labāki man palika. Diena aizritēja pēc dienas, un es sāku izveseļoties. Kad atnāca noliktā diena, biju tomēr -vēl par vārgu, lai dotos kaļa gājienā.

Pēc divām dienām ienesa vēl vienu slimnieku. Arī viņš nopietni slimoja ar asinssērgu. Ieguldīts manā gultā, viņš vaimanāja, ka būšot jāmirst. „Mulķības," es teicu „kad man ienesa, biju daudz slimāks. Domājait labāk par to, ko darīsit pēc izveseļošanās."

Otrā dienā izjāju triju kareivju pavadībā un, nojājis astoņdesmit jūdžu pa bīstamu apvidu, panācu vadu un uzņēmos vadību.

Pa to starpu, mans pēcnācējs gultā iedomājās mirstam. Viņam palika arvien ļaunāki un ļaunāki, un pēdīgi viņš panāca to, par ko domāja — viņš nomira.

Pašārstēšanās.

Pašiedvēsmas māksla tiešam spēj cilvēku, *ja vien viņš grib*, izārstēt no daudz kaitēm un visām vājībām.

Ja cilvēks var uzvarēt nāvi, neapšaubāmi viņš var arī uzvarēt žūpību un citas kārības. To neaizmirstiet. Ja kas liekas grūts vai pat neiespējams, domājiet, kādā veidā tomēr jūs varētu gūt sekmes. Tad iedomājaties, ka esat grūtības pārvarējuši. Kad jūsu prātam tas šķiet neiespējams, atbildiet viņam: „Nē, nav neiespējams. Redzu kā viņu veikt! Varu mēģināt. Varu uzvarēt! Es varu. Es *varu*. Es **varu** — un es *gribu*!"

Desmit pret vienu, ka jūs uzvarēsit.

Pašapmierināšanās ceļas no tā, ka jūs koncentrējat savu uzmanību uz pašu iegribām. Lai izārstētos, novēršiet uzmanību uz citām lietām vai ļaudīm. Rodiet sev darbiņus. Aktīvi piekopjiet līdzjūtību un palīdzību citiem, un jūs vairāk norūdīsit savu raksturu.

Emils saka: „Cilvēks, kam nav atbalsta savā dvēselē . . . nav nekāda personība. Viņš viens no pūļa, nodokļu maksātājs, vēlētājs, bet ne vīrs. Viņš peld līdzi straumei, bez ideāliem, bez pārliecības. Tāds vīrs ir lēts pasaules piederums — lietiņa, ko var kustināt, kur viņam vajadzētu pašam kustēties, dzīvot."

Īpatnīga pārattīstīšanās nozīmē sevis izlaidību, bet mēs cenšamies sasniegt taisni pretējo. Īpatnība ar raksturu ir cita lieta. Viņa norāda vīru, kam piemīt pašsavaldīšanās, sparība, spējība, bruņniecisms, lojālitāte un citas vērtības, kas iezīmē labu cilvēku. Kad šīs īpašības kalpo sabiedrībai, īpatnis ir kaut kas pārāks par labu cilvēku, — viņš ir labs pilsonis.

Ko citi ļaudis teikuši.

Pašcieņa, ne patmīlība rada cienību citos.
Dzīvē raksturam vislielākā nozīme.
Pašierobežošanās ir rakstura trīs ceturtdaļas.
Nedzeriet starp ēdieniem.

Savu raksturu nesasapņosit. Jums viņš jākaļ pašam (*Fruds*).

Aplūko pastmarku, mans dēls; viņas derīgums ir viņas spēja pielipt lietām tik ilgi, kamēr tās saņemam.
(*Džos Billingss*).

Ja dzīvē kaut kur metas
Un neiet kā tu gaidi,
Ne brēkt, ne raudāt nesāc —
Bet smaidi!

Ja kāds pat tevi „apceļ"
Un vairāk ņem kā nācies,
Tik cieties, esi noteikts —
Bet smejies!

Ja dusmās iekaist sāci
(Var gadīties tā dzīvē),
Trūkst spēka smaidīt, smieties —
Tad klusē!

Nuost kārebs!

Ja šņabiš uzsôc mīļ tô: „Drôgs, labrīt!"
Grūž ta viņ nuost!
Ja viš tô tēc: „Tu var dārt tuo paš, ko cit!"
Grūž ta viņ nuost!
Juo tu šļupst un strēpaļt sāks,
Drīz vien grāve guls un krāks,
Mā bez sāl, bez māez tu nāks —
Grūž ta viņ nuost!

Ja kāreb uzpras tô: „Ka rojes nu?“
Grūž ta viņ nuost!
Ja kāreb vāece: „Kôdeļ vilcnes gan tu?“
Grūž ta viņ nuost!
Kôt gan liekas mīlig, lab,
Sej tāe a nemaz nô skāb,
Tomēr tāe ka velam dab —
Grūž ta viņ nuost!

(„*Ole Marster*“, B. Valentina.)

Trešā klints.

ŠIEVIETES.

SIEVIETES.

Šis klints ēnas puse ir kārdinājums aizmirst pienācīgo cienību pret sievieti.

Saules puse ir pašapbruņošanās pret kārdinājumiem, izkopjot bruņniecību un vīrišķīgu pretspēku.

Dzimuma dziņas un briesmas.

Jaunība ir cilvēka „auru laiks", kas norisinās gluži kā pie augiem un dzīvniekiem.
Vīrišķības ierašanās rada dzimuma kārdinājumus jauneklī, kārdinājumu cēloņi gluži dabīgi — semena jeb sēklas nogatavošanās.
Vīrišķie un sievišķie dīgļi apvienojoties rada bērnus.
Šie dīgļi jums svēti uzticēta ķīla, kās nonākusi pie jums rases turpināšanai.
Rūpības un atturības svarīgums, t. i. nepadošanās kārībām.
Kārības bieži rada pūļa bravūra, ar kādu jauni cilvēki mēdz runāt par sevi.
Padodoties kārībām, cilvēks zaudē pašcieņu.
Viņš arī dodas briesmās saslimt ar veneriskām slimībām.
Nezināšana kā slimību un traģēdiju cēlonis.

Vīrišķība.

Īsta bruņniecība pret sievieti pasarga vīrieti no krišanas kārdinājumā un sievietes kārdināšanas.
Īpatnim pašam sevi jāuzvar un jāietur pareizais ceļš.
Jūsu mātes iespaids var līdzēt.
Glābjot sevi, jūs uzturat rasi.
Kā iegūt veselību un spēku — ar svaigu gaisu, tīrību, elpošanu, zobu kopšanu, vingrošanu u. t. t.
Esi **vīrs.**

Laulība.

Lai tavi mīlas piedzīvojumi ir tīri.
Kā izvēlēties īsto meiteni.
Miesnieka brīdinājums saderinoties.
Svarīgs sikums ir ienākumi.
Vīrietis apprecoties uzņemas pienākumus pret sievu.
Prieks bērnos.
Vecāku atbildība, un kā tai sagatavoties.
Mājas laimību dara pilnīgu palīdzība sabiedrībai.

Ko citi par šo lietu teikuši.

SIEVIETES.

Briesmas — kārdinājums aizmirst pienācīgo cienību pret sievieti.

Saules puse — bruniņieciskuma, vīrišķības un pretspēka attīstīšana.

Dzimuma dziņas un briesmas.

Aizu valdnieks.

Viskrāšņākais dzīvnieku valsts skats purvājā vai mežā ir pieaudzis briedis sava mūža ziedulaikā. Viņš ganāmpulka karālis — aizu valdnieks, kā viņu gleznojis Landsīrs.

Auru laiks.
Aizu valdnieks, pēc Landsīra.

Kad atskan brieža kaujas izaicinājums visiem sāncenšiem, viņš ir iemiesota drosme, spēks un vīrišķīgs skaistums.

„Auru laikā“ rudenī interesanti vērot briežu izaicināšanos un cīņu briežu mātes dēļ. Liekas, it kā viņi uz brīdi zaudējuši galvu; viņi skraidelē šurpu, turpu, bez at-

pūtas un lielā uztraukumā. Nedēļām viņi nedz atļaujas dusu, nedz iebauda barību un beidzot galīgi novārgst. Izsīkst vai visi iekrātie spēki. Tad seko cīņa: ragi brikšķ un brakšķ, cīkstoņi šņāc, un vājākajam jāpadodas. Spēcīgākais pretinieks piespiež vājāko, bet uzvarētājs izvēlas sev mātīti pēc patikas, jo viņš tagad ganāmpulka kungs.

Viņš uzņemas savus pienākumus; viņš grib un spēj katrā laikā aizsargāt savu dzīves biedreni un mazuļus pret nelabvēļiem.

Zieda vidus.

Vidū (zīmēta palielināti un šķērsgriezumā) auglenīca (siev. elem.) un ziedputekšņi, kas birst no putekšnīcām (vīr. elem.) auglenīcas sēklotnē, kuŗā ir iesēkļi. Šos pēdējos vīrišķie ziedputekšņi apaugļo.

Uzvarētie vārguļi nu spēj vienīgi klaiņāt apkārt un mēģināt gūt priekus pie izstumtiem no ganāmpulka. Mednieki neciena šos nabaga, niecīgos dzīvniekus, pārpūlētus „auru laikmetā".

Vērtība vienīgi skaistiem dzīvniekiem savā spēkā un darbīgumā. Gluži tas pats lielākā vai mazākā apmērā norisinās visā dzīvnieku valstī — pavasarī pie putniem un ziemā pie zivīm.

Arī augi, koki un puķes padodas tam pašam dabas likumam. Savā vairošanās laikmetā — pavasarī, sula kāpj augšup un izplatās katrā zarā, lapā, vismazākā stīdziņā. Zieda sievišķo elementu — auglenīcu apputekšņo vīrišķie ziedputekšņi. Šie ziedputekšņi ir sīki dīgļi, kas, savienojoties ar sievišķiem dīgļiem, kopīgi rada sēklu — jauno augu.

Parādība, ka pavasarī augiem rodas krāšņie

ziedi līdzīga putnu un dzīvnieku parašām — arī tie visvairāk greznojas parošanās laikmetā.

To pašu varam novērot pie jaunajiem ākstiem viņu rožainās zeķēs, raibos lakatiņos un cītīgi iezīestos matos.

Vīrišķība.

Tur darbojas dabas dzineklis, un šim dzineklim padots arī cilvēks,

Starpība pie cilvēka ir gan tā, ka viņu nemiers nepārņem ikgadus, bet tikai vienu reizi visā mūžā — zēnam pieaugot par vīru.

Tad, gluži kā briedis, vai nu viņš uzvar cīņā kā stingrs, vīrišķīgs „ganāmpulka kungs" vai arī viņš grimst un paliek par gļēvuli, par izstumto.

Šis „auru laikmets" ir smags pārbaudījuma laiks, kuŗā daži cieš mēnešiem no pārliekā uztraukuma un nospiestā gara stāvokļa.

Gadās, ka šis laikmets ilgst gadiem. Esmu saņēmis daudz vēstuļu no jauniem cilvēkiem, kuŗiem nekad nav stāstīts, kas viņus sagaidīs pieaugot par vīriem, un viņi, protams, ļoti mocījušies šinī nemierīgā laikmetā. Viņi kļuvuši nervōzi un izklaidīgi, paši nezināmi kādēļ. Viņi nav varējuši pilnīgi nodoties savam darbam, kļuvuši bikli ļaudīs un jutušies ārkārtīgi nelaimīgi. Viņiem bieži licies, itkā būtu zaudējuši galvu.

Esmu ļoti priecīgs, ka šie jaunekļi savās mokās iedomājušies man atrakstīt. Daudzos gadījumos iespēju viņus apmierināt un palīdzēt mierīgi panest šo nelaimi kā masalas vai citus jaunības grūtumus. Taisni šinī nelaimē nav nekas, kas spētu biedēt, viņa rodas aiz tīri dabīgiem iemesliem.

Psichologi t. i. ļaudis, kas pēta dvēseli, pieved iemeslus, kas saistīti ar dvēseles darbību, bet pilnīgi pietiek, ja zinam, ka ir arī iemesli, kas saistīti ar cilvēka ķermeni.

Kad zēns pieaug par vīru, viss viņa ķermenis ikvienam saredzami pārveidojas. Zēna balss klūst dziļāka, mati aug vietās, kur agrāk neauga, muskuļi pieaug un nocietē, organi visi attīstās u. t. t.

Dzimuma dziņas rodas aiz dabīgiem iemesliem.

Šīm pārmaiņām par iemeslu kāds fluīds, kas rodas un nogatavojas zēnā un tad izplatās pa visu viņa ķermeni, gluži kā sula riņķo kokos. Šis fluīds piedod zēna stāvam vīra izskatu, veido viņa nervus un drosmi. Tālāk fluīdam vēl cits uzdevums.

G — Gaiļa apaugļotā vistas olšūniņa. Y — Dzeltenums veidošanās stāvoklī. B — Nostiprinātājas saites no balta recekļa. A — Gaisa telpa.

Šo fluīdu sauc par *semenu* — latiņu vārds, kas nozīmē sēklu, jo viņam ieplūstot dzimuma organos, attīstās sīki dīglīši jeb sēklu šūniņas.

Sēklu šūniņu loma bērna radīšanā.

Trīs nedēļas vēlāk cālis gatavs izšķilties ar knābi, nagiem, spalvām, acīm u. t. t.

Brīnums olā.

Sēklu šūniņas, sajaucoties ar sievietes olšūniņām (attiecīgas šūniņas pie sievietēm), pēdējās apaugļo t. i. abi dīglīši savienojas un no viņiem attīstās viens lielāks dīglis jeb oliņa. Oliņa aug, un beidzot brīnums ir noticis — radies bērns.

Šeit norisinājas gluži tas pats brīnums, ko ikdienas varat novērot pie vistas olas.

Olas dzeltenumā un baltumā slēpjas cālis, kā vistas un gaiļa dzimumšūniņu apvienošanās produkts.

Arī cilvēka dzimumšūniņām savienojoties izceļas dzīvs, elpojošs radījums ar miesu, asinīm un kauliem, ar redzi, smadzenēm un saprātu. Šim radījumam pat liela līdzība izturēšanās un rakstura ziņā ar abiem vecākiem.

Sēkla svēti glabājama ķīla rases uzturēšanai.

Un šis jaunais radījums nes arī sevī tādus pašus dīgļus, lai pieaudzis radītu atkal sev pēcnācējus.

Viss tas ir brīnums — Dieva Radītāja darbs. Dīglis, kas jūs radījis, nācis no jūsu tēviem, bet šos radījusi atkal viņu tēvu sēkla, un tā atpakaļ līdz sirmai senatnei.

Tagad šī sēkla slēpjas jūsos, un jūs viņu atdosit, kad pienāks īstais laiks, savienodami ar savas sievas sēklu, dēla radīšanai.

Lielais Visuma Tēvs — Radītājs caur jūsu tēviem un tēvu tēviem nodevis šo sēklu jūsu glabāšanā kā svētu ķīlu.

Dažkārt, pie sēklas pārpilnības, atradīsit, ka guļot daļa sēklas noplūdusi. Tādēļ nav jāuztraucas, tas ir dabīgs pārplūdums.

Bet nemēģinait paši šo pārplūdumu izaicināt; tā būs jau sevis mocīšana. Vislabākais aizsarglīdzeklis — uzturēt dzimumorganus tīrus, mazgājot ikdienas aukstā ūdenī.

Kārdinājums.

Jaunekļi pietiekoši sapratīgi, lai ievērotu derīgus padomus, ja tik vien šie padomi būtu pieietami. Esmu pārliecināts, ka zinot un saprotot augšā minēto, jaunekļi darītu visu iespējamo savas topošās vīrišķības sargāšanai. Bet daudzi no jums nekad nav tikuši brīdināti. Jums nekad nav stāstīts, kas jūsos notiek — nav noskaidrots, kas jūs uztrauc. Tādēļ jums var uznākt tieksme izšķiest sēklu vai nu netiklēm, kuras jūs vilina, vai vēl biežāk — savas kautrības dēļ — pašaptraipīšanā.

Ja jūs šiem kārdinājumiem padotos, sekotu daudz ļaunumu. Pirmkārt — jūsu pašcieņa būs salauzta. Jūs darāt lietas, par kurām nedrīkstat minēt saviem vecākiem vai māsām — *jūs esat apkaunojušies.* Jūsu rīcība zema un nepavisam nav vīrieša cienīga.

Apkaunojies cilvēks nav vairs ilgāk cilvēks; viņš kļuvis apzinīgs gļēvulis.

Otrkārt — jūs neļaujat organismam uzsūkt semenu un tā kavējat savu attīstību. To dīgli, kas jums nodots kā ķīla glabāšanai, lai tas nogatavojies dotu jums dēlu, jūs aizmetat projām.

Parastās sekas ir tās, ka kaitējat savai veselībai un prātam taisni viskritiskākajā laikā, kur varētu sasniegt visaugstāko vīrišķīgās veselības un intelligences pakāpi.

Pūļa bravūra.

Jaunekļi šinī bīstamā vecumā tiecas klausīties netīros stāstos un skatīties neķītras bildes. Viņiem šķiet smalki un vīrišķīgi runāt par lietām, no kuŗām patiesībā gaužam maz jēgas.

Bieži vien šie jaunekļi ieņemas galvās nelāga domas, un šāda runāšana un domāšana tad modina kaislības, kuŗas cilvēks ar vājāku raksturu gandrīz nespēj apspiest.

Ja viss norit kārtīgi, „auru laiks" pāriet dažās nedēļās. Kas, turpretim, padodas kārdinājumam un modina nelāgās domas sarunām un satiksmē ar neķītriem biedriem — tas pierod pie netiklības ar sievietēm vai pie pašaptraipīšanās, un netiek no šī paraduma vaļā arī pieaudzis par vīru.

Iesakņojušās parašas nav viegli iznīdējamas. Bet viņas tomēr var iznīdēt — ja vien būs griba pievilkt ciešāki grožus. Vismazākās sekmes šinī ziņā nodrošina pilnīgu panākumu.

Svētdiena visļaunākā diena nedēļā. Jauniem cilvēkiem šinī dienā nav ko darīt, un slaistīdamies apkārt viņi nāk uz nelāga valodām. Ja esat rōveri (skat. pēdējo nodaļu), atradīsit plašu darbību sirošanā un līksmi brīvas dabas vīrišķīgās nodarbībās. Iznīdējot ļauno, jums jādod tai vietā kaut kas derīgs.

Veneriskās slimības.

Pļāpāšana parasti jaunus cilvēkus noved uz neķītrām sarunām, kuŗas pazemina viņu ideālus un domas līdz dzīvnieku līmenim. Vēlāk pieauguši par vīriem, viņi kaunēsies par to.

Tas viņus kavēs ceļā uz laimību, viņiem būs daudz jācīnās, lai panāktu nokavēto — izkļūtu no dubļiem. Tā nav viegla lieta, jo dubļi vienmēr pielīp visai cieši.

Jaunekļi mēdz jokot par veneriskām slimībām, bet šīs slimības agrāk vai vēlāk uzbruks tiem, kas aplam apmierina savas dzimuma tieksmes.

Par šīm slimībām nevar jokot. Viņu pirmais iespaids liekas niecīgs, bet šīs visbīstamākās slimības cilvēkam.

Šīs slimības līp visai viegli — jūs varat saslimt pat skūpstoties vai dzeŗot no trauka, ko lietojusi saslimusi persona.

Divas izplatītākās veneriskās slimības ir:

Sifiliss. Ļoti lipīga slimība, ko var dabūt pieskaŗoties lūpām pie dzeŗamtrauka, pīpes u. t. t. Slimība vispirms parādās kā vāts. Dažās nedēļās attīstījušās jau vairākas vātis. No viena līdz divdesmit gadu gaŗā laika sprīdī slimība pārņem ķermeņa daļas, ieēdas kaulos un beidzot sirdī.

Gonoreja. Līp no pieskāršanās, tāpat no inficētiem dvieļiem u. t. t. Dzimuma organs sāk strutot un iekaist. Iekaisums pāriet uz pūsli un tālāk.

Sifiliss bieži iedzimst no slimiem vecākiem. Šādi bērni akli, kurli, paralizēti vai garīgi aprobežoti. Izpētīts, ka divdesmit piecos gadījumos no simta bērnu aklums ir vecāku sifilisa sekas. Tēva grēkus tiešam piemeklē pie viņu bērniem.

Ja saslimstat ar sifilisu, jūs neglābs nekāda pūšļošana. Vienīgais glābiņš doties pie laba ārsta un

izstāstīt visu. *Ja ārstam uzticēsities laikā*, viņš spēs jūs izārstēt.

Bet par briesmām ikviens mēdz smieties, iekams nav pats viņas izbaudījis, vai nē? Labāk par maniem vārdiem jūs brīdinās apmeklējums venerisko slimību slimnīcā. Pēc tam jūs bēgsit cik spēdami no ielas sievietēm, lai pasargātu savu miesu un dvēseli.

Atminaties, ka reiz saslimis, bet vēlāk izārstēts, cilvēks tomēr var sevī nest slimības dīgli. Šis dīglis var pāriet uz viņa sievu un līdz ar to uz nākamiem bērniem. Ja tāds cilvēks precas — viņš ir noziedznieks, jo izposta nevainīgas dzīvības.

Muļķība, ar kādu dodas tādās briesmās, gandrīz arvien pūļa vājību iespaidota. Šeit tas pats, ko var novērot pie žūpošanas un azarta spēles — jūs bez dziļākas pārdomas ļaujaties aizrauties līdz ar daudz citiem neapdomīgiem jaunekļiem.

Daudz cilvēku kļūst nelaimīgi, iedomājušies, ka nedraud nekādas briesmas saslimt, saejoties ar meiteni, kuŗa nav īsta ielas prostitūta. Piedzīvojumi rāda, ka tādā gadījumā briesmas vēl daudz lielākas. Reiz no neģēla pavesta, meitene zaudē kauna jūtas un gatava katrā laikā saieties ar citiem vīriešiem. Bet savā nezināšanā viņa spēj izplatīt slimību ātrāk, nekā profesionāle, neprazdama pielietot aizsargu līdzekļus. Nabaga radījums nes vislielākās briesmas pats sev un citiem, kas ar viņu nāk sakaros.

Vīrietis varētu būt šķīsts un cieši apņēmies tāds palikt. Bet vai nu liktenīga gadījuma, vai arī jautras sabiedrības dēļ, viņš nonāk pie liktenīgās „sessstās" glāzītes. Tad, apdullinātām smadzenēm un jūtām, viņš spējīgs uz lietām, ko citādi nekad nedarītu.

Šādā ceļā daudzi izpostījuši sevi netikvien morāliski (savu raksturu), bet arī fiziski (savu miesu).

Nezināšanas traģēdija.

Pagājušā gadā notiesāja uz nāvi kādu jaunu kareivi par sievietes noslepkavošanu.

Viņš atzinās, ka to darījis ar iepriekšēju nodomu. Kareivis no viņas bija saslimis ar sifilisu, viņa dzīve bija izpostīta. Kaut gan kareivi pakāra, tomēr viņš bija apmierināts tanī apziņā, ka no šīs sievietes neviens vairs nesaslims un ka šis notikums dažu labu vīrieti laikā brīdinās.

Pagājušā mēnesī kāds jauns virsnieks izdarīja pašnāvību un atstāja māsai adresētu zīmīti:

Džertī, dārgā māsiņ, papūlies aizmirst to, kuŗam Tu nekad nepiedosi. Tagad izdarīju to, ko biju jau trīs gadus atpakaļ nolēmis. Negods mani dzina neprātībā.

Kad Tev kādreiz būs dēli, iepazīstini viņus ar briesmām, kas glūn visapkārt. Ja mani neizaudzinātu tādā nezināšanā, es būtu tagad laimīgs un pašapzinīgs cilvēks.

Tagad esmu piedzīvojis „samaitāto labo ļaužu" traģēdiju.

Tavs necienīgais brālis
Redžs.

„Samaitātos labos ļaudīs" apskata dzimumdzīves jautājumus atklāti un vispār saprotami. Šī grāmata labs padomdevējs jaunekļiem. Tur stāstīts par kādu jaunu cilvēku, kas aplaiž ar slimību savu sievu, bērnu un bērnu meitu — savas nezināšanas dēļ. Tur sastopams patētiskais sauciens: „Kaut es to būtu zinājis laikā!" Šis sauciens ikdienas rod atbalsi simts gadījumos.

Tēvu grēkus piemeklē pie bērniem.

Kad sarakstīju šo nodaļu, vienu vai divas dienas atpakaļ kāds draugs man jautāja, vai tiešām taisnība, ka sifiliss pārejot no tēva bērnos.

Man viņam vajadzēja vienīgi parādīt kāda līķu aplūkotāja vēstuli, kuŗa bija iespiesta avīzē „The Times“ tanī rītā, ar 1922. gada 21. februāŗa datumu. Tur bija teikts, ka zaudējot dzīvību, prātu un aplaižot nevainīgus bērnus — šī briesmīgā slimība „ir visaugstākā mērā šausmīga“.

Tur kā raksturojums bija minēti divi gadījumi. Abi šie gadījumi stipri līdzīgi, un es atstāstīšu pirmo kā piemēru.

„Kāda sieviete apprecējās ap piecpadsmit gadu atpakaļ un drīz vien no sava vīra dabūja sifilisu. Viņu izārstēja, bet atspirgusi tā saslima par jaunu. Tā viņa sirga līdz pat nāvei. No viņas vienpadsmit bērniem dzīvi vienīgi pieci. Pieci pārējie miruši un vienpadsmitais atrodas uz slimības gultas. Visi dzīvie bērni slimo ar sifilisu, izņemot vecāko, četrpadsmit gadus veco meitiņu, kuŗa bija dzimusi pirms mātes saslimšanas.“

Vīrišķība.

Bruņniecība.

Ceru, ka no visa stāstītā par šo klinti „Sievietes“, būsit izlobījuši, ka viņa bīstama kā sievietēm, tā vīriešiem. Bet šai klintij arī saulainā puse, ja vien protat pareizi vadīt savu kanū.

Šim nolūkam jālieto **bruņniecības** aiŗi.

Gandrīz visas izteiktās pareizā ceļa pazīmes ietilpst bruņniecībā.

Senos bruņiniekus saistīja viņu solījums palīdzēt un aizsargāt sievietes un bērnus.

Tās prasa no vīrieša augstu cienību un maigu līdzjūtību pret sievietēm un bērniem, kopā ar vīrišķīgu stiprumu garā un miesā, lai spētu viņus aizstāvēt klizmās, nekrietnībās un izsmieklā. Zināmos gadījumos vīrietim pat jāpalīdz pret sieviešu pašu kļūdām.

Vīrietis bez bruņniecības nav vīrietis. Vīrietis savā bruņniecībā un cienībā pret sievieti nekad nevar pazemoties līdz dzīvniekam, nedz arī ļaut sievietei viņa dēļ zaudēt savu pašcieņu un citu cieņu. Vīrietim jābūt vadonim — un īstam vadonim, nevis maldinātājam.

Esmu redzējis pat vīrieti, kuŗa bruņniecība iet vēl tāļāk — pacelt kritušu sievieti. Kad pēdējā sagaidīja tādu pat apiešanos, kā līdz šim, viņš skatījās pāri viņas kļūdām, *jo* viņa bija sieviete. Tā sievietei vēlreiz bija jādomā par savu pašcieņu, un viņa atkal pacēlās.

Bruņniecība, kā visas citas rakstura īpašības, attīstāma domām un darbiem. Bet viņu ieguvušais stāvēs uz stingra pamata, augstāki sevī un pasaulē kā līdz šim.

Būt bruņniecīgam nozīmē — augsti pacelt sievieti un redzēt viņā visu labo, just līdzi vājiem, sirmgalvjiem un kropļiem un aizsargāt mazos.

Lai to panāktu, ar pašierobežošanos jāatmet sevī viss netīrais un jāpārliecinās, vai paša centieni ir tīri un godīgi. Pienākuma apziņai jābūt tik augstai, lai izsmiekls un apruināšana būtu bezspēcīgi.

Nav mana darīšana.

„Nav mana darīšana“ visparastākā izruna, ar ko gļēvuļi cenšas apslēpt savas bruņniecības trūkumu. Bet *vīram* viss, kas nāk par labu citiem, ir viņa darīšana.

Nedomāju, ka viņam būtu tamdēļ jābāž deguns citu ļaužu darīšanās, vai jāprasa „Vai esiet nodrošināti?“ un tamlīdzīgi.

Bet ja viņš spēj sniegt roku kritušai sievietei vai palīdzēt jauneklim palikt tīram un stingram, tad viņš daudz laba iespējis ar savu bruņniecību.

Tevis paša spēkos sevi pārvarēt.

Cieši atminams jau teiktais, ka tu esi **tu**, un pašam jāšķiļ savs ceļš uz laimi. Atsvabinies no pūļa un stājies uz paša kājām cīņā pret kārībām, ko daba tev sūta.

Atturies no vieglas sabiedrības, vienalga vai vīriešu, vai sieviešu. Uzsāc kādu citu darbu un veselīgu vingrinājumu, kā boksu, staigāšanu, kājbumbu, airēšanu u. c. Pasargā savas domas no sekluma brīvlaikā, lasot labas grāmatas, vai uzsākot kādu interesantu darbiņu. Atturies no žūpošanas, pārēšanās, smēķēšanas, gulēšanas pārāk siltā vai mīkstā gultā, jo visas šīs lietas kārības pavairo.

Uzturi sevi iekšķīgi un ārīgi tīru, ikdienas mazgājoties un peldoties, ja vien iespējams. Vēdera sacietējums un nevīžība uzturēt dzimuma organus tīrus, var būt sarežģījumu cēlonis.

Nedaudz mēnešos, kuŗos no saviem zēna gadiem pāreji vīra gados, tev vīrišķīgi jāpārvar kārības. Ja esi pāri šim laikmetam un tomēr tev piemīt ļaunas parašas, vēl nav par vēlu; tu vari šīs parašas apslāpēt, ja vien tik mēģināsi to darīt. Nekad nav par vēlu, bet tanī pašā laikā nekad nav par agru ārstēt sevi.

Par visu vairāk uzmanies no pūšļotāju draudiem. Viņi iziet vienīgi uz to, lai tu pirktu viņu nekur nederīgās zāles, un viens no viņu amata noslēpumiem ir visam iztēlot šausmīgas sēkas. Tikai vienmēr pašam uz priekšu pašpaļāvībā un labā cerībā.

Tevi sagaida cīņa, bet ja esi apņēmies uzvarēt, vēl gūsi pie uzvaras pieredzējumus, būsi stiprinājis savu raksturu un pašierobežošanos, paturējis skaidrību un labklājību, un norūdījis savu ķermeni ar vīrišķīgo spēku.

Atceries arī, ka cīņa nebija vienīgi tevis dēļ, bet visas tautas, visas rases dēļ. Tev jārada stipri un

veseli bērni — to sasniegsi vienīgi tad, ja pats būsi tīrs.

Daži iedomājas — ja viņi neatļaušoties vienu, otru reizi tagad, vēlāk apprecējušies, nebūšot spējīgi. Tā ir pilnīga aplamība. Atturība tavus spēkus nevājinās.

Gluži otrādi, atturība tevi stiprinās daudzējādā ziņā. Man tik daudz jaunu cilvēku vēstuļu par šo jautājumu, ka turu par vajadzīgu šeit citēt kādu no savām atbildēm arī citiem par apmierinājumu.

„Priecājos, ka spējāt atturēties pret ilgstošo kārdinājumu. Atbildot uz Jūsu jautājumu, vai spēsit precēties, neredzu pamata Jūsu bailēm, protams, ja turpināsit kā esat sākuši. Cik zinu, daudzi, kas nodevušies jaunībā pašaptraipīšanai, iedomājās nespējīgi kļūt par tēviem un baidījās precēties. Bet viņi atrada, ka ir spējīgi. Ceru to pašu arī Jūsu gadījumā."

Pašiedvēsma.

Iedomas beidzas ar sapņošanu dienā, un tā dažs labs krīt kārībām par upuri.

Bet iedomām svarīga loma pašiedvēsmā un pašārstēšanā. Tādēļ šādiem sapņainiem ļaudīm ir spēks, ar ko viņi var izārstēties, ja vien cenšas pa aprādīto ceļu.

Mātes iespaids.

Daudz vīru, kas sasnieguši pasaulē augstu stāvokli, izteikušies, ka par raksturu un panākumiem viņiem daudz jāpateicas savai mātei. Un tas ir dabīgi, jo māte rūpējas un uzmana katru dēla soli kopš visagrākās bērnības. Viņa ziedo sevi visu dēlam.

Cilvēks ir tik daudz parādā savai mātei, ka viņš to pilnīgi nekad nevar atlīdzināt. Labākais, ko viņš, spēj šinī ziņā, — būt pateicīgamun viņas rūpju cienīgam vaiņagot mātes rūpes saviem panākumiem.

Mātes varbūt sapņo un iztēlojas spožo stāvokli,

ko dēli reiz sasniegs pasaulē. Bet vilšanās, — jo rūgtāka, ja slepenāka, — apēnos mātes labākās jūtas, ja dēls izrādīsies par nederīgu cilvēku.

Sers Tomass Liptons man stāstīja savu dzīves gājumu, un tā uzzināju interesantus gadījumus viņa dzīvē. Kā veikala māceklis, viņš pārnesis mātei savas pirmās nedēļas peļņu. „Tomas", māte teikusi, „tu nopelnīsi man drīz divjūgu un ratus!"

Šī piezīme ierosinājusi viņa iedomas, un radījusi cenšanos. Visus spēkus viņš veltījis vienam mērķim — nopelnīt tik daudz naudas, lai spētu nopirkt ratus un divjūgu un pārsteigtu māti ar šo dāvanu.

Viņš man stāstīja, ka savā raibajā dzīvē vislepnāki un vislaimīgāki juties, kad tiešām spējis pasniegt šo dāvanu.

Tādēļ savās panākumu tekās atceraties, ka jūsu sekmes nevien apmierinās jūs pašus, bet nesīs arī īstu laimību tur, kur tās visvairāk vajaga — jūsu mātes sirdī.

Kad jūs moka pārrunātās grūtības un kārdinājumi, piegriežiet domas savai mātei. Iedomājaties, kā viņa vēlētos. Rīkojaties tā, un jūs izkļūsit sveikā.

Glābjiet sevi un palīdziet pasargāt rasi.

Kā jau agrāk minēju, sniedzu šīs domas vienīgi, lai jums līdzētu gūt laimību.

Laimība ļoti atkarīga no veselības, bet viņa arī atkarīga no apziņas, ka jūs strādājat pie visas zemes labklājības tikpat labi, kā pie savas. Nav nekādas nozīmes, zināmos gadījumos pat noziegums, ja jūs apprecaties, nebūdami veseli un spējīgi radīt veselīgus bērnus. Jums ievērojama daļa pienākumu, kā vecākiem, būs mācīt bērniem uzaugt veseliem.

Slimības mūsu zemē ir liels laimības ienaidnieks, bet daudz slimību var novērst, ja vien pietiekoši piesargājas.

Vai zināt, ka tikai viens cilvēks no trim ir īsteni vesels un ka ik desmitais cilvēks ir kroplis?

No astoņiem miljoniem zaļokšņu — ievērojiet, zaļokšņu, nevis veco, sagrauzto, — kas iesaukti pasaules kaŗā, vienu miljonu atrada par neveseliem dienestam!

Lielākā daļa bija piedzimuši veseli, bet vecāki tiem ļāvuši, vai arī viņi paši atļāvušies, palikt par vārguļiem un nīkuļiem.

Cilvēks — brīnišķa, sadarbīga mašīna.

A. **Nervu telefona centrāle** apmaina ziņas dažādu ķermeņa daļu un smadzeņu starpā.

B. **Smadzenes** rod idejas un vada ķermeņa kustības.

C. **Barības rīkle** aizvada barību no mutes kuņģī.

D. **Balss rīkle** aizvada gaisu no deguna plaušās.

E. **Sirds** pumpē tīrās asinis uz visām ķermeņa daļām un netīrās — atpakaļ uz plaušām.

F. **Plaušas** atjauno asinis ar gaisa skābekli.

G. **Kuņģis** uzņem pa barības rīkli atvadīto barību, samaisa ar gremošanas sulām un ievada zarnās.

H. **Aknas** palīdz uzsūkt derīgās ļbarības sulas un izdala nederīgās.

I. **Tievās zarnas** — 20 pēdu caurule, kuŗai iziet cauri barība, iekams viņu sagremo. Tas ilgst 3—4 stundas. Derīgās barības sulas uzsūc un ievada asinīs, barības atlikumus ievada resnajā zarnā.

J. **Nieres** uzsūc ūdeni un atkritumvielas no asinīm un ievada pūslī.

K. **Pūslis** sakrāj ķermenī lieko ūdeni un izvada laukā.

L. **Resnā zarna** izvada no ķermeņa barības atkritumus.

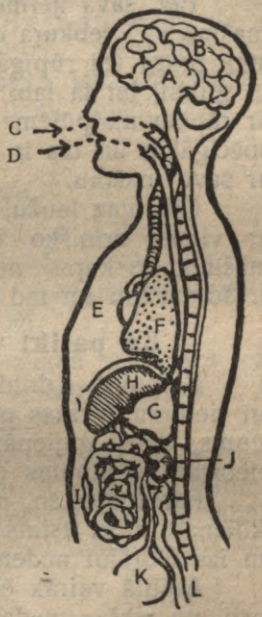

Citi atkal bija piedzimuši kropļi, mātes vai tēva dēfektu dēļ — ļoti bieži no veneriskām slimībām.

Saskaitait visas darba stundas, ko Lielbritanijā cilvēki ik gadus zaudē slimību dēļ, — kopā iznāktu četrpadsmit miljoni nedēļu. Iedomājaities, ko šis robs nozīmē tirdzniecībā, rūpniecībā un peļņā, un iedomājaities, ka tas gandrīz viss novēršams, ja vien ļaudis uzmanītos un nopietni pārdomātu.

Ja esat auto vai lokomotīves vadītāji, tad arī zināt, cik rūpīgi jākopj mašīna. Viņa jāeļļo, jābaro ar tvaiku vai degeļļu, rūpīgi jāapietas svīrām un visas daļas jāuztur tīrībā. Nepieciešamas pastāvīgas rūpes un pamatīgas zināšanas par katru sastāvdaļu, ja vēlaties, lai mašīna labi darbotos un ritētu gludi un bez kavēkļiem.

Bet savā ķermenī jums ir vēl daudz brīnišķāka mašīna kā jebkuŗa cilvēka roku izgatavotā. Šī mašīna prasa vēl rūpīgāku apiešanos un labāku pazīšanu, ja gribat, lai tā labi darbotos. Vēl vairāk, jūs spējat ar rūpēm un pūlēm uzlabot šo mašīnu, padarīt to spēcīgāku, un tas ir vairāk, kā spēj jebkāds inženiers ar savu mašīnu.

Cik maz ļaužu, kuŗi kaut cik pazīst savu iekšieni ar viņas brīnišķo ierīci. Viņi mēģina braukt ar mašīnu, no kuŗas nekā nejēdz. Viņi nelāga apietas ar šo mašīnu un tad gaida labu darbību un ilgu mūžu!

Kā palikt veselam un spēcīgam.

Kalpojot „drudža“ džungļos, kā austrumu, tā arī rietumu Afrikas piekrastē, novēroju, ka daudzi no mums, veseli gājienā, saslima ar drudzi, kad gadījās pieturas un atpūtas dienas.

Pārrunājot šo, nācu savā prātā pie slēdziena, ka ikdienas mūsu asinis iztīrās un atjaunojas ar kustībām un izsviedrējot nederīgās vielas no miesas.

Atpūtā vairāk ēda, bet mazāk kustējās, kā parasti, un iekšas nedabūja pienācīgi atsvabināties no vielu maiņas produktiem.

Apņēmos atpūtas dienā daudz vingroties un palikt pie parastā, nelielā ēdiena un dzēriena daudzuma.

Nekad nesaslimu un reizēm nogāju caurmērā 20 jūdzes dienā visu nedēļu lieliskā purvu atmosfairā. Nekad nesajutu drudzi.

Mani pavadīja baltais virsnieks, bet saslimuši mani pavadoņi pieckārt mainījās.

Es savas asinis uzturēju tīras. Tīras asinis dara jūsu ķermeni, muskuļus un nervus vingrus un liek viņiem pieaugt.

Sirds kā asins pumpis ir vai vissvarīgākais organs. Tādēļ jums labi rūpīgi ar viņu jāapietas. Bet daudzi, vai nu nekā nedomādami, vai arī nekā nesajēgdami, pārpulē savu sirdi, pārāk nododoties atlētiskam sportam un spēlēm. Bieži arī aizmirst, ka sirdi ļoti saindē tabaka un alkohols. „Skautu solis" t. i. pārmaiņus iešana un skriešana īsos sekojumos, pa divdesmit un trīsdesmit soļiem, glābj sirdi no gaļa skrējiena pārpūlēšanās.

Svaigs gaiss.

Asins atjaunošanai nepieciešams skābeklis — tas ir svaigs gaiss. Ilgstoša uzturēšanās telpās, kur nav svaiga gaisa, ātri saindē asinis. Ļaudis tur nogurst un vārguļo, paši nezinādami kādēļ.

Es savukārt kā vasarā, tā ziemā guļu ārā. Es nogurstu vienīgi, ja daudz uzturos telpās. Es saaukstējos tikai tad, ja guļu telpās.

„The British Medical Journal" 1922. g. februāļa numurā ir atsauksme, ka dzīve brīvē veicina slimnieku metabolismu (šis vārds apzīmē apēstās barības labāko ķīmisku izmantošanu) par 40 % salīdzinot ar parasto.

Tīrība.

Minēju par iekšķīgo tīrību, bet tikpat svarīga veselības uzturēšanai ir ārējā tīrība.

Kavaleristi ieslavēti ar savu tīrību. Tiešam viņi vislabāk mācās, savus zirgus apkopjot un vismaz divreiz dienā tīrot, cik ārkārtīgi veselīgi un atspirdzinoši, ja āda un locekļi rūpīgi notīrīti. Ne katru dienu var peldēties, bet ar rupju, mitru dvieli var norīvēties ikdienas, un tas arvien jādara.

Elpošana.

„Aizveļ muti un glābj savu dzīvību“ — ir grāmatiņas virsraksts, kuŗā Katlins apraksta savus piedzīvojumus pie sarkanādaiņiem.

Sarkanādaiņi sāk vingrināt savus vēl pavisam kuslos bērnus elpot pa degunu, nevis pa muti. To viņi dara pa daļai, lai bērni neierastu miegā krākt, jo tas kareivi naktī var nodot ienaidniekam, bet bez tam pie sarkanādaiņiem valda uzskats, ka vaļēja mute atsaucas uz cilvēka raksturu.

Kāds anglis gribēja izcīnīt divkauju ar sarkanādaini, bet savas goda sajūtas dēļ viņš atteicās no pistoles un citiem ieročiem, pie kuŗiem sarkanādainis nebija pieradis. Tamdēļ viņš izmetās kreklā un ierosināja izcīnīt divkauju nažiem. Sarkanādainis smīnēja un bija ar mieru, ja vien anglis vēl noteikti cīņu vēlētos, bet tad anglim neiešot jauki.

Kad apjautājās par šādu vārdu cēloni, sarkanādainis izteicās, ka esot novērojis angļa paradumu — turēt pusvirus muti, un šāda cilvēka viņš nebīstoties. Neaizvērta mute bija vāja rakstura pazīme.

Mums turklāt vēl zināms, ka minētais paradums var but vājas veselības cēlonis.

Cilvēks, kas elpo pa muti, iesūc nāvīgus dīgļus no gaisa, kamēr elpojot pa degunu, šie dīgļi paliktu miklās deguna ejās.

Lai saslimtu ar influenci vai citu slimību, kuŗas dīgļi lidinās gaisā, tikai jāelpo ar vaļēju muti.

Zobi.

Kāda apdrošināšanas sabiedrība pierādīja nesen, ka gandrīz puse slimību tautā ceļas aiz bojātiem zobiem.

Kaut gan cilvēks sāk dzīvi veseliem zobiem, tomēr retam pēc divdesmit pieciem gadiem viņi vēl veseli, un gandrīz visur iemesls ir bezrūpība.

Bērniem nav mācīts, cik ārkārtīgi svarīgi **pamatīgi** notīrīt zobus pēc ēšanas. Pieaugušie jau nepavisam par to vairs nedomā. Slimi zobi un aukslējas netikvien kavē barības kārtīgu sakošļāšanu, bet noder arī par labu perēkli jūsu mutē dīgļiem un sīkbūtēm. Jūs pastāvīgi šo indi līdz ar barību norijat nelielos daudzumos, un tā sākat vārgt, paši nezinādami kādēļ.

Ja vēlaties redzēt, cik dīgļu jūsu mutē, varat izdarīt interesantu mēģinājumu. Atšķaidait mazliet ūdeņraža pārskābes ūdenī un iemērciet tur tīru zobu suku. Nekas sevišķs nenotiks.

Pārvelciet ar suku pār saviem zobiem un iemērciet atkal glāzē. Jūs novērosit paceļamies miriādiem pūslīšu. Tik daudz sīkbūšu beigušas dzīvi.

Runādams par staigāšanu, domāju vingru soļošanu, nevis salīkušu šļūkšanu.

Atkārtoti esmu šinī grāmatā jums runājis par barību, atturību, smēķēšanu un žūpošanu, arī par gulēšanu.

Ja gribat būt spēcīgi un derīgi ikdienas prasībām, uzturiet sevi tīru iekšķīgi un ārīgi. Daudz vingrinaities svaigā gaisā, mēreni lietojiet vienkāršu barību, atturaties no smēķēšanas un žūpošanas, elpojiet pa degunu — un jūs pateiksities Dievam visu mūžu.

Vingrošana.

Kāda augsta autoritāte audzināšanā man reiz jautāja, vai nauda, kaut arī tā sniegtos miljonos, izdota par vingrotavu ierīkošanu ikvienā pilsētā, nebūtu vislietderīgāki izlietota cilvēces veselības un spēka veicināšanai.

Es atbildēju, ka abas visveselīgākās un spēcīgākās rases, kuŗas pazīstu, ir zūlū un Butanas iemītnieki

pie Himalaja. Bet ne pie vienas no šīm tautām neredzēju vingrotavu. Tur bija daudz Dieva svaigā gaisa un daudz ko staigāt, skriet un kāpelēt ikdienas darbā, man šķiet, ka tas pietiekoši labi pieietams ikvienam.

Svaigs gaiss un vingrošana nepieciešami veselībai augot un arī, kad esat pieauguši. Es pastāvīgi dienu uzsāku, mazliet pagrozot ķermeni *svaigā gaisā*, tūlīt kā izrāpjos no migas. Bet šis vēl tikai ir sākums.

Gilvela sirojumu telts (sveŗ 1 kg).

Daži ļaudis cītīgi vingro, citi sekmīgi attīsta savus musku-

Mana mugursoma ar koka tvertni, lai nespiestu muguru.

ļus ar „hantelēm“ vai citiem rīkiem. Saspriedzināti muskuļi gan jauki izskatās uz fotografijas, bet viņiem nav ne mazākās praktiskas nozīmes.

Turklāt šos vingrinājumus parasti izdara telpās.

Jūsu vingrošana lai notiek brīvē, svaigā gaisā, un kā visvieglāko, lētāko un pieietamāko vingrošanas veidu izvēlaties — staigāšanu. Ejiet sirojumos nedēļas beigās, un tas būs labākais prāta un miesas veselībai.

Mugursoma.

Nezinu nekā iepriecinošāka un veselīgāka, kā gājienu katras nedēļas beigās. Soma mugurā dara pilnīgi brīvu un neatkarīgu. Viņa pildīta nevis grez-

numiem, bet vienīgi ar visnepieciešamāko. Netikvien kilograms, bet arī lieks grams sajūtams garākā ceļā. Nekas nepārspēj norveģu mugursomas tipu ar tās vieglo koka tvertni, kas neļauj mugursomai spiest un karsēt muguru. Mugursomā būs vieta vieglai teltij — ko varat uzcelt pie savas nūjas vai kāda koka — tāļāk segai un ūdeni necaurlaidošam paklājam. Šādā apbruņojumā pilnīgi iespējams nedēļas beigās mazs ceļojums, un šāds vistīkamākais cauru gadu. Laiks? Vai iespējams kaut kas labāks par ceļojumu aukstā, vējainā dienā? Ja laiks slapjš, vēl jo labāki; būs tad vakarā īsts prieks pie ugunskura vai omulīgas lauku mājas patvērumā. Būsit tā nocietināti piedzīvojumos ārā, ka tiešām nepiegriezīsit nekādas vērības laikam. Karstumā un salā, saulē un lietū gūsit spēku, dzīves prieku un jautrību.

Esi vīrs.

Tīrs jauneklis savā veselībā un spēkā ir jaukākais radījums šinī saulē.

Man reiz bija jāpavada partija svēzu virsaišu viņu Anglijas apmeklējumā. Kad viņi bija paspējuši iepazīties ar visu ievērojamāko zemē, jautāju, kas viņiem šeit likās visbrīnišķīgākais.

(Viņi paši gan arī bija brīnišķīgs skats, jo savu jauko ģērbu viņi bija apmainījuši ar cilindri un fraku!)

Viņi bez apdomāšanās vienojās, ka jaukākā lieta Anglijā ir Londonas omnibus. Spīdošās krāsas viņus bija aizgrābušas, un viņiem likās braukšana par visjaukāko izpriecu!

Nākošā labā lieta, pēc viņu domām, bija vingrošanas instruktori Aldešotes vingrotavā.

Redzot šos vīrus izdaram dažādus vingrojumus, virsaiši bija ļoti ieinteresēti un ātrāk nelikās mierā, iekams nebija pašu rokām aptaustījuši vingrotāju miesas būvi.

Arī man jāsaka, šie vingrotāji bija lieliski īsta vīra paraugi, darbīgi un veikli kā miesīgi, tā garīgi.

Ievērojiet, daudzi no šiem vīriem nākuši no nabadzīgām būdiņām, bet sasnieguši tagadējo stāvokli ar savu vīrišķību. Viņiem šī vīrišķība bija par dārgu, lai to izšķiestu mīlinoties ar sievietēm, pludinot alu un sūcot cigāretes. Tamdēļ svēzu mežoņi varēja vērtēt vīrišķīgu skaistumu un spēku.

Baltais vīrs un vīrs.

Civilizēta sieviete vēl jo vairāk var vērtēt vīrieti, kuŗš ir *vīrietis* netikvien miesīgi, bet arī garā — spēcīgs un bruņniecīgs.

Tādam jābūt viņas vīram, un viņai nevajaga pusmuļķīša, lempīga gļēvuļa, kuŗš melš neķītrības un kuŗam trūkst mugurkaula.

Dievs tev devis ķermeni — nē, Viņš tev aizdevis šo ķermeni — lai tu to lietderīgi izmantotu; nevis lai tu slīcinātos alkoholā, nevis lai ar pārēšanos kļūtu nespēcīgs un tauks, bet gan lai savu ķermeni rūpīgi koptu un izveidotu īsteni skaistu vīra un tēva stāvu.

Tu to spēji. Vienīgi no tevis paša atkarājas, vai to gribi. Cik visai jauks piedzīvojums tas būs.

Svētais Juris nokāva pūķi princeses dēļ. Kādēļ lai tu nenokautu kārību pūķi sevī un veltītos kā *vīrs*, tīrs, spēcīgs un bruņniecīgs mīļotai meitenei. Tu būsi spēris vēl soli tuvāk laimībai un būsi kalpojis Dievam, turpinot rasi pareizā virzienā.

Laulība.

Tev būs

mīlas piedzīvojumi.

Zinu tos grūtumus, kas tevi gaida. Diezgan maz romantikas un pievilcīgā parastajā pilsētas un sādžas dzīvē, un „auru laikā" sievietes parādās jaunā, pievilcīgā gaismā.

Tādēļ liels piedzīvojums jauneklim izraudzīties meiteni.

Dažreiz viņam patīk ar viņu rādīties citiem par savas vīrišķības zīmi, dažreiz viņš labāk patur to tikai sev. Tur nav nekā nedabīga. Tā norisinās visā dabā. Kā agrāk minēju, viss tas saskan ar likumiem, kuŗi pārvalda tiklab dzīvniekus, kā cilvēkus.

Ir sievietes un sievietes.

Bet pie cilvēka tomēr ir starpība. Cilvēkam ir saprāts, kā dzīvniekam trūkst. Cilvēks redz romantiku sievas izraudzīšanā, kuŗu viņš spētu apbrīnot, mīlēt un dievināt. Šīs lietas stāv tālu no dzīvnieka instinkta. Šīs lietas veido cilvēcīgu mīlu dzīvnieku tīksmes vietā. Jo augstāk cilvēks spēj pacelties pāri dzīvnieka instinktam, jo mazāk viņš ir kustonis un jo vairāk vīrs.

Ievērojams solis uz laimību ir izraudzīties īsto meiteni. Ir sievietes un ir lelles.

„Teļa mīlestība."

Kā visai jauniņus, jūs, protams, spēs aizraut viņas stāvs un seja un jūs iemīlēsities vienā meitenē pēc otras, varbūt pat divās vai trijās reizē.

Varbūt jums liksies šī lieta visjaukākais piedzīvojums, bet pēc dažām dienām vislielākā traģēdija, kāda jebkad cilvēkam gadījusies. Gadās dažam labam pēc mīlas neveiksmes domāt par pašnāvību — bet viņi to neizdara!

Varat sevi mierināt, ka šīs lietas var gadīties katram jauneklim un pazīstamas kā „teļa mīlestība." Tur nav nekā bīstama un nekā apkauninoša, lai sajustu nospiestu gara stāvokli. Tiešām, sastapuši īsto meiteni, drīz vien smiesities par savām pirmām mīlas domām.

Bet „teļa mīlestības" laikā neaizmirstiet, ka esat vīri un nevis kustoņi. Izturaties kā vīri. Esiet godpratīgi ar meiteni un atceraties savu nākošo dēlu, kā dīglis jūsu ziņā. Nekārdinait viņu un neļaujaties no viņas kārdināties, — un jums nebūs kā kaunēties pēc gadiem.

Jūs būsit uz pareiza ceļa, ja saiesities ar meiteni, ko varat vest bez kauna jūtām savā mājā, pie mātes un māsām.

Atceraties — lai būtu kas būdama, viņa ir kādam māsa, un izturaties pret viņu, kā vēlaties, lai izturas pret jūsu māsu.

Kā izraudzīt īsto meiteni.

Īstā meitene nāks vēlāk vai agrāk, ja vien nezaudēsi galvu. Tava „teļa mīlestība" zudīs. Tu atradīsi meiteni, kuŗas raksturu spēsi cienīt, kuŗas centieni būs līdzīgi un pēc kuŗas sabiedrības spēsi ilgoties. Tā nebūs vienīgi viņas persona, kas tevi pievilks, bet gan viņas personība.

Tu radīsi jaunu, mierīgāku, bet dziļāku mīlas veidu, kas tevi pie viņas saistīs — ja būsi gudrs, šī mīlestība nekad nezudīs.

Tu gribētu, lai viņa pie tevis nāktu tīra un neaptraipīta, vai ne tā? Bet kā ar tevi pašu? Vai sagaidi no viņas to, ko pats nespēji sniegt?

Tas nebūtu nedz vīrišķīgi, nedz godīgi. Nē, ja gaidi dzīvē īstu laimību, tad pirmā laime ir doties laulībā ar īsteni labu sievieti, no kuŗas ceri mīlestību un cienību. To spēsi, ja pats kā jauneklis būsi bijis tīrs domās, vārdos un darbos, lai tev nekā nebūtu jāslēpj un nekā nebūtu jākaunas.

Nesāc savu laulību ar meliem, citādi tev būs pastāvīgi jāmelo, un tur būs savstarpīgās uzticības gals.

Miesnieka brīdinājums saderinoties.

Ja neesat nekad lasījuši grāmatu „Censoņa tirgotāja vēstules savam dēlam", jums trūkst viena derīga stāsta. Tur ir interesanta lasīšana, bet arī veselīgi padomi.

Tirgonis ir amerikānis, gaļas pakotājs un viņš raksta savam dēlam, kas ieņem mazāku vietu uzņēmumā. (Pakotāja darbs visai atbildīgs, pastāv pat zvērināti pakotāji, — tlk.) Viņš dzirdējis, ka viņa dēls ieskatījies kādā zināmā jaunā dāmā.

Viņš raksta: „Man šķiet, ka kaujos ar vēju dūrēm, prasot, lai tu pieņem manu padomu šinī ziņā, jo jauneklis gan prasa padomu tēvam, pērkot zirgu, bet sparojas pats kā gailēns, kad tam jāraugās sieva.

Laulības gan slēdzot debesīs, bet saderinājas pa lielākai tiesai dibenistabā, kur uguns tik tumša, ka tiešām nevar redzēt, ko pats dara. Ja līgavainis neredz daudz no izredzētās ģimenes, iekams viņš cerējas, tad toties jo vairāk viņš redzēs pēc apprecēšanās.

Tava Māt un es iebraucām laulības ostā vienā no tām būdiņām, par kuŗām vari lasīt grāmatās, bet no kuŗām tu bēgtin bēgtu, ja tur būtu jādzīvo. Tur bija jaukas rožu vītnes nama priekšpusē, bet trūka ūdens virtuvē. Tur bija daudz puķu, vecmodīgu pantiņu istabā un daudz žurku pagrabā. Tur bija puspūrvietas zemes aiz mājiņas, bet iekšā tik maz telpas, ka man sēžot bija kājas jāizkaŗ pa logu. Tur bija īsta

vieta piknikam (izbraukumam zaļumos), bet es piedzīvoju, ka par piknikiem gan domā pirms apprecēšanās.

Bet soli pa solim mēs ieguvām apmierinājumu, jo bijām apņēmušies būt visur līksmi.

Lielākā daļa ļaužu laimību atstāj rītam, bet *es ņēmos par likumu nekad savu laimi neatlikt uz rītdienu.* [Pasvītrojums mans.]

Tiešam, kad precēsies, tev būs jādomā par ienākumiem, kas paņems tik daudz laika un prāta, ka nebūs pārāk daudz brīvības nodoties golfa spēlei. Es to pieminu tikai gaļām ejot, jo lasīju Čikagas avīzē, ka tu biji pusmēnesi atpakaļ spēlētāju virknē. Golfs ir jauka sliņķu rotaļa, un neredzu tur ļaunuma. Bet jauneklis, kas grib kļūt par miesnieka meistaru, nevar pārāk izšķiest dienas gaismas virknēs — izņemot desu virknes.

Bez šaubām, vīrietim jānodarbojas zināmā mērā ar rotaļām, gluži kā zēnam pasniedz gabalu tortes pēc ieturētām pusdienām, bet viņš nedrīkst no tā vien dzīvot.

Tiešām, tava alga nav liela, bet tu vari nopirkt daudz laimības ar piecdesmit dollariem nedēļā, ja esi guvis īsto sievieti. Nedodu daudz par mīlestību „savā būdiņā", bet mīlestība īrētā istabā ar piecdesmit dollariem nedēļā, kā sākums ir derīgs, ja meitene ir derīga. Ja viņa tāda nav — nav nekādas nozīmes, ka uzsāc dzīvi: beigas tik un tā būs bēdīgas.

Nauda nekad nedrīkst būt *vienīgais* apstāklis laulībai, bet viņai vienmēr jābūt *vienam* apstāklim laulībā. Kad puisis un meita nedomā pietiekoši daudz par naudu pirms ceremonijas, viņiem par to jo vairāk būs jāpadomā pēc šās. Un ja vīrs kals tikai naudu mājā, vakaros, viņam var gadīties nejēdzīgais uzdevums, pūlēties noturēt sievu pie sevis aiz lindrakiem. . .

Nav nekāda pamata baumām, ka diviem dzīve iznākot lētāka. Laba sieva divkāršo vīra laimi un iz-

devumus; viņa sagādā lielisku iespēju izdot naudu, ja vien ir ko izdot. . .

Precēts vīrs ir cienīgs saņemt vairāk algas nekā neprecēts, jo sieva liek viņam vairāk strādāt. Viņš spēj iet gultā mazliet ātrāk un celties mazliet agrāk. Viņš var mazliet vairāk izturēt un mazliet vairāk strādāt, nekā puisis, kam pa naktīm jāblandās apkārt meitās.

Tādēļ paaugstināšu tavu algu uz septiņdesmit pieci dollariem nedēļā, kad tu precēsies."

No otras puses „Burvja naktenē" (*Enchanter's Nightshade*) jūs atrodat:

„Visiem vīriešiem, kuŗi grib pelnīt naudu, jādodas pilsētā".

„Labi, viņiem jāprecas".

„Jums nav vajadzīga nauda — citādi meitene nav lāga".

Svarīgs sīkums ir ienākumi.

Taisnība abās domās, bet vecā miesnieka padoms ir, kaut gan pavisam bez romantikas, tomēr ļoti prātīgs. Jums jālūko, vai jūsu veikali ir tik labi, lai jūs spētu uzturēt sievu un ģimeni, citādi jūs sevi un viņu nosodāt uz cīņu iztikas dēļ.

Panākumi darbā nav atkarīgi no laimes, labvēlības vai citu intereses, pat ne tikdaudz no mācīšanās, kā no spējām un rakstura. Sevišķa rūpība darbā par jums liecinās vislabāk, bet lai tiktu uz augšu, nepieciešams raksturs — t. i. uzticamība, sparība un nosvērta izturēšanās.

Tas zīmējas uz visiem darba veidiem. Man reiz prasīja, ko es saprotot ar nosvērtu izturēšanos. Varēju vienīgi atbildēt ar veco piemēru, par skārdnieku, kas iegājis vannas istabā, kuŗu aiz paviršības bija atstājusi vaļā kāda dāma vannā, bez apdomāšanās teicis: „Ļoti atvainojos, cienīts *kungs*, es nezināju, ka jūs esat šeit", un tūdaļ nozudis.

Biju „rōveru mītnē“ (sk. pēdējo nodaļu), kad apsveica kādu rōveru ar saderināšanos.

„Kas tā ir par meiteni?“

„Viņa ir gaida“.

„Lieliski! Kāda jauka ideja! Jūs nevarētu labāku atrast“.

Bet tūdaļ pieteicās saņemt apsveikumus vēl divi, kas arī bija saderinājušies ar gaidām.

Es redzu tur svētību.

Jūs tā gūstat sev sievas, kas būs visderīgākās, jo arī viņas guvušas to pašu stingrumu, ko jūs, dzīvojot nometnē un brīvā dabā. Viņas guvušas to pašu veiklību un zināšanas, veselību un labu garastāvokli, ko sniedz šāda dzīve.

Es jau jūtu, ka nākdams vēlāk pie jums ciemā, atradīšu netikvien laimīgu namu, bet arī tīru. Kas neatstās nometnes vietu citādi kā tikpat glītu, kā atrasta, tā arī nepiemētās sētu un dārzu ar veciem dzelžiem un mēsliem, kā to mēdz dažā labā saimniecībā.

Vīrieša pienākumi laulībā.

Reiz man kāds zīlēja rokā un teica: „Jūsu galvas līnija ir spēcīgāka par jūsu sirds līniju“. Viņš ar to gribēja teikt, ka man nevajagot kārties kaklā pirmai glītai meitenei, bet ka man jāpadomā par viņas raksturu vairāk, nekā par viņas ārieni. Šis lai būtu arī vadonis tavai izvēlei. Beidzot ievēro vēl savā izvēlē, lai tu pārāk daudz nedomātu par to, kādu vēlies savu nākamo, citādi aizmirsīsi viņas viedokli, *ko viņa grib no tevis kā sava vīra.* Padomā par to.

Kad apprecējos, kāds vecs draugs, mani apsveikdams, deva man jaunu atziņu par nākamo dzīvi, teikdams:

„Dārgais draugs, esmu precējies kopš divpadsmit gadiem un dzīvoju vēl joprojām medusmēnesī. Dzīve mums kļuvusi ik dienas jo laimīgāka“.

Pats to visu piedzīvoju savukārt.

Ceru, ka tāpat būs arī tev, kas lasi šīs rindiņas, bet tad tev būs jālieto kā „sirds līnija“, tā arī „galvas līnija“. Tev vajadzēs atrast īsto meiteni, ar kuŗu uzsākt laulības dzīvi.

Ievēro, niecīgs solis ir pavaicāt meitenei „jā vārdu“, bet no šī vārdiņa atkarājas vai visa jūsu abu nākamā dzīve būs laimība, vai elle.

Tālāk, kā jau minēju, „Esi gudrs!“ Tas ir, ņemot sev meiteni par sievu „baltām un nebaltām dienām“, tu savas sajūtas rožainā gaismā vari šīs „nebaltās dienas“ ātri aizmirst.

Lai nāk mākoņi, tu uz tiem esi sagatavots — to gribēju teikt vārdiem „esi gudrs!“

Ja tev nebūs noslēpumu savai sievai, arī viņai to nebūs tev, un ceļš ritēs bez kavēkļiem.

Gadīsies sarežģījumi un sīkas grūtības, kuŗas nespēsi iepriekš paredzēt. Pirms apprecēšanās tev bija jārūpējas vienīgi par sevi, bet tagad būs jāierobežojas un jāgādā par savu sievu, vēlāk arī par bērniem. Tev vajadzēs mazliet apspiest savu patmīlību, piemēram, nekurnēt par ēdienu, ja tas nav tavā gaumē. Skaties uz šīm lietām arī no viņas viedokļa.

Kurnēšana nekā nepanāks. Tai vietā sniedz savu mīlu, kā toreiz, kad staigāji cerēdams, izrādi savu cienīšanu un apbrīnošanu. Sniedz un ņem un **smaidi** visu laiku, bet jo īpaši tad, kad sievietes būte visvairāk iziet no parastām sliedēm, gaidot savu pirmdzimto. Tad tev jārāda sava vīrišķība un bruņniecība, kā viņas sargam un patvērumam.

Ja viņa mīl mazliet pabārties, tad iemesls tam ir viņas mīla uz tevi. Uz ikvienu uzmanību viņa atbildēs. Sievietes ir netikvien patiesīgākas par vīriešiem, bet viņu raksturs izveidojas tā, kā pret viņām izturas vīri.

Ja viņš kurn, viņa kurnēt kurn; ja viņš mīļš, viņa vēl mīļāka, un mājās valda jautrība un mīla.

Bērni.

Vai esat lasījuši Redjarda Kiplinga stāstu „Viņi“ (*They*)? Es to lasīju sen pirms apprecēšanās, tur tālajos Afrikas biezokņos. Kas man šinī grāmatā gāja pie sirds, nebija vis jaukais angļu apstākļu tēlojums par „paša kaktiņu“ u. t. t., bet mani aizgrāba vieta, kur vīrs jo dzīvi tēlojas mazā bērna rociņu turam savējā. Viņš to tikai iedomājas, bet šī iedoma viņu saviļņo līdz sirds dziļumiem.

Un es sevī arī nesu šīs iedomas gadu pēc gada, gluži kā vīrs tur stāstā. Bet kad pienāca laiks, un es īstenībā sajutu sava paša dēla nevarīgo rociņu savējā, mani pārņēma vairāk nekā saviļņojums — jūtas, kas nerims ne mūžam — sirdi pārpildinošs prieks, kas nekad nemazināsies . . . Atgriežos! Meklē pats savā mājā šo sajūtu, un tu zināsi, kas ir laimība.

Nekas nelīdzinās šādai laimībai — viņu nevar vārdos attēlot, vismaz es nē.

Kā jau teicu, debesis nav kaut kas nesasniedzams, tālu augšā aiz mākoņiem.

Debesis ir tepat zemes virsū, tavā paša mājā. Viņas nav atkarīgas no bagātības un sabiedriskā stāvokļa, bet tev pašam viņas jārada savā veidā, ar prātu, sirdi un rokām. Tu gūsi debesis, ja vien šīs lietas pareizi lietosi.

Vecāku atbildība.

Tēva priekus tomēr pavada liela atbildība. Bērni gandrīz visu mācās no vecāku priekšzīmes.

Kurnošs, patmīlīgs tēvs lai nejūtas pārsteigts, kad kādā jaukā dienā dēls sabaļas un aiziet pats savās gaitās. Tēvs pļauj to, ko pats sējis. Audzinait savus bērnus ar mīlestību, nevis bailēm.

Augstu cienību sajutīs dēls un mīlestību izrādīs meita — mīļiem vecākiem. Jūs būsit laimīgi, ja spēsit atstāt šo pasauli mazliet labāku, nekā viņā ieradāties.

Viens solis šinī virzienā, kas jums iespējams kā tēviem, ir izaudzināt savus dēlus labākus par sevi. Mācait viņiem visu, ko zināt, no kā izsargāties un kam pieķerties. Sevišķi viņiem vajadzēs jūsu padoma savā „auru laikā."

Iedomājaties, cik daudz vai cik maz jūsu tēvi darījuši jūsu labā, un izlabojiet viņu kļūdas pie saviem dēliem.

Tad būsit jo laimīgāki.

Bet vai esat šim uzdevumam sagatavoti? Jūs esat varbūt sagatavoti vai paši sagatavojušies savam arodam, kuŗā darbosities zināmu laika sprīdi savā mūžā, bet vai esat sagatavojušies šim vēl svarīgākajam uzdevumam, no kuŗa atkarājas tik daudz jūsu bērnu nākošā dzīvē?

Vai esat vingrinājušies zēnu audzināšanā? Vai zināt viņu ceļus, pazīstat viņu dabu, protat attīstīt viņu raksturu?

Tam visam ārkārtīga nozīme jūsu atbildīgajā vecāku stāvoklī.

Beidzamā nodaļā ceru sniegt dažus praktiskus norādījumus šinī ziņā.

Daudzi vecāki atturās bērniem izskaidrot dzimuma jautājumu un veneriskās slimības. Esmu dzirdējis cilvēkus par to apsūdzam savus vecākus. Personīgi neticu, ka vecāki, kas redzējuši nezināšanas sekas vai ievērojuši ļaunās parašas, ko zēns piesavinās pārāk agri no biedriem, spētu atturēties nebrīdinājuši.

Pēdējais norādījums par laimi.

Brīdinu jūs, ka jūsu debesīm vēl kaut kā trūkst.

Mani šonedēļ apciemoja kāds vīrs. Viņš bijis slavens mednieks un dabas pētnieks Vidusafrikā, fermers Britu Kolumbijā, ierīkojis tabakas plantāciju Austrumafrikā. Viņš iepazinies ar pasauli savā dēku un romantikas pilnajā mūžā.

Beidzot viņš bija apmeties kādā salā Indijas okeānā lieliskā, saulainā klimatā, skaistā un veselīgā apkārtnē. Viņu pārņēmusi varena apmierinājuma sajūta. Viņš juties debešķīgi pēc nogurdinošiem dzīves cīniņiem. Bet viņam bijis jāatrod plankums saulē.

Viņš atzinis, ka dzīvo jauku dzīvi vienīgi sev. Šī atziņa viņam likusi atstāt *pārticību* un sākt *dzīvi* — t. i. aktīvi darbojoties citu labā.

Arī es to pašu piedzīvoju, kad beidzu savu kareivja dzīvi. Šī bija bijusi visai mainīga un nelokāma, nesusi labu tiesu grūtumu ar smaidiem, un biju mīlējis šīs dzīves ikvienu mirkli.

Mana vēlēšanās bija reiz nomesties uz dzīvi kādā pasaules atstātā malā.

Es to izdomāju, bet tad pamodās otra doma. Nopratu, ka bezdarbība un apmierinājums ar savu stāvokli nav īsta laime. Es nopratu, ka īstā laime ir palīdzība.

Tā — šinī grāmatā būs vēl kāda nodaļa.

Ko citi par šo lietu teikuši.

Vīrietim jābūt visai labam ar sievieti, jo daba pēdējai likusi celt dzīves resngali, bet devusi pārāk maz spēka šim uzdevumam (*Ebrhems Linkens*).

Lai tev būtu sirds, kas nekad nav nejūtīga, dvēsele, kas nekad negurst, un jūtas, ko nevar aizkārt. *(Čalss Dikenss).*

Kas atrod sievu, atradis vienu labu lietu un Tā Kunga svētību (*Zalamana Gudrības Grāmata XVIII, 22*).

Veselība svarīgāka par labklājību.

Skaidrība tuvu dievībai.

Bailes no tēva nenozīmē cienību pret viņu.

Siksna bieži audzina gļēvuli un melkuli.

Vīri! Ar Dieva palīgu esiet **vīri** (*dzirdēts St. Zerve baznīcā, Parīzē*).

Kā cilvēks radīts veselībai, tā cilvēks radīts laimībai (*Meterlinks*).

Lai tavu gara stāvokli nevada tava acs, nedz tava griba lai vadīta no tava gara stāvokļa. Lai tavs prāts izšķiras, vai piekrist acij, vai gara stāvoklim (*F. Kvārlss*).

Ceturtā klints.

DZEGUZES.

DZEGUZES.

Šis klints ēnas puse ir briesmas tikt dzegužu, viltnieku, pārmērīgo aizrautam.

Saulainā pusē ir pašizglītība un palīdzība vispārībai, kā pretspēks dzegužu vilinājumam.

Dzeguzes.

Dzeguzēm — putniem ir atdarinātāji cilvēku starpā.
Politiskā dzeguze, pārliecinošs pūļa vadonis.
Rūpniecības šūpulis.
Mums vajadzīga ēvolūcija, nevis revolūcija.
Izglītība visiem ārkārtīgi vajadzīga.
Briesmas iemantot godkārības dzeguzi,
Vai mietpilsonības dzeguzi,
Vai kļūt par pārgudro.

Pašizglītība.

Aizsargs pret dzeguzēm ir pašizglītība.
Kā grāmatas lasāmas.
Ceļošana kā izglītotāja.
Pašizteiksme mākslā.
Pašizteiksme runā — ar dažiem padomiem.

Pašizglītošanās priekšmeti sabiedrības labā.

Palīdzība būs uzņemšanās veikt kādu vispārības darbu.
Kā sagatavoties pašvaldības darbam.
Angļu valdības iekārta.
Karāļvalsts abas puses.
Kas karālis ir valstij.
Starptautiskās attiecības.
Pilsoņu priekšrocības un ērtības visiem.

Viela pārdomai.

„Dārza jaukums."

DZEGUZES.

Kā dzeguze uztiepj savu gribu citiem putniem.

Vai esat kādreiz novērojuši dzeguzi viņas darbā? Tā liekas būt pa daļai izmantotāja, pa daļai kommūniste. Kad dzeguze grib dēt olu, tā nepūlas ar lizdas taisīšanu, bet lūko tikt citu putnu lizdās. Atradusi tādu, dzeguze to ieņem, neievērodama īpašnieka pretošanos, un paņēmusi vienu īpašnieka olu knābī, iedēj tanī vietā savējo. Tad viņa aizlido uz tuvāko koku un aprij zagto olu. Putns lizdā savukārt padevīgi pieņem šo uzbāšanos un uzņemas visas rūpes dzeguzes olu izperēt. Izšķiļas liels, neglīts cālis, kas jau, iekams vēl atvēris acis, vienu pēc otra izstumj no lizdas saimnieka paša bērnus, līdz pats ir vienīgais lizdā, ko vecāki rūpīgi baro u. t. t.

Mēs visi pazīstam dzeguzes uzbāzīgo balsi, ar kuru tā skaļi sludina visiem putniem, ka viņa ir klāt.

Bet tādas lietas nenotiek vienīgi putnu dzīvē. Mums ir arī cilvēku dzeguzes.

Cilvēku dzeguze.

Cilvēku dzeguze parasti sevišķa persona, kas jautājumus aplūko vienīgi no sava viedokļa, neievērojot citu viedokļus. Viņa ir pašlabuma meklētāja, kuŗai no svara tikai sava teka pasaulē. Viņa izmanto savā labā citu, pieticīgu cilvēku darbu, vai arī nostumj no ceļa tos, kas kavētu apmierināt viņas iegribas. Jūs atradīsit cilvēku dzeguzes dažādos veidos, kā uzdzīvotājus, politiskus mēlnešus, sapratnes visziņus, sabiedrības mietpilsoņus un citus pārmērīgos.

Šīs dzeguzes jūs apdraud divējādi.

Pirmkārt, jūs varat padoties viņu iespaidam un viņām sekot.

Otrkārt — paši varat kļūt par šādām dzeguzēm.

Pārliecību iedvesošie pūļa vadoņi.

Vai esat redzējuši kā meža pīles ievilina lamatās?

Nost ar visiem — bet man pirmo vietu!

Šim nolūkam lieto mācītu suni. Suns smieklīgi ākstās uz upes krasta, skraidelēdams uz tīklu tuneli — lamatām. Viss citkārt tik bailīgo putnu bars neatturami seko neparastajam dzīvniekam un nespēcīgi un bez pašu gribas dodas postā. Vai esat kādreiz piektdienā apmeklējuši Skotu tirgu Londonā? Tur visos kaktos varat vērot tirgotājus. Tie nav parastie tirgotāji, bet „medību profesori".

Viņi stāsta un pamudina, iekairina jūsu ausis, tad acis un pēdīgi jūsu pašsavaldīšanos, gluži, kā suns rīkojas ar pīlēm.

Ne vienreiz vien arī mani viņi mēgināja ievilināt savos tīklos, kad staigāju šinī veikalnieciskajā burzmā.

Mans nolūks bija nopirkt vienkāršu misiņa sveču lukturi kamīnam. Es iekritu ar lozi № 4. Tai gan nebija nekāda sakara ar lukturi, bet mani vienkārši hipnotizēja ūtrupnieks to nosolīt.

Loze saturēja man gluži nevajadzīgus seglus, vienu vīli un apvalkātu korseti. No šī iegalvotāja iespaida tikai par matu izglābos un ap stūri apgājis uzķēros uz kāda cita apvārdotāja, kas pārdeva pāri mežģīnu aizkaru. Arī šeit gandrīz iekritu — nevis tādēļ, ka būtu nevēlējies šādus aizkarus, bet tādēļ, ka pārdevējs teicās esam ārkārtīgā steigā un sakravājies jau aiziešanai, bet šos aizkarus gadījuma dēļ neesot iesaiņojis. Viņš tādēļ esot labāk ar mieru pārdot aizkarus zem cenas, nekā atraisīt visu saini, bet viņam gan esot liela steiga, un tādēļ lai izmantojot brīnišķīgi lēto gadījumu.

Par laimi man arī izdevās iekaist tādā pat steigā — tikai pretējā virzienā. Kad man pēc stundas gadījās nonākt tanī pašā vietā, atradu viņu tur vēl joprojām pārdodam savus aizkarus kā karstus plāceņus, jo viņam taču bija milzīgi jāsteidzas. Tādēļ viņš arī pamudināja ļaudis ķert preci tik pat lielā steigā — lai neļautu klusībā pirkumu apdomāt.

Lūk — tas pats ir ar skaļiem politiskiem ōrātoriem. Runājot viņi vienā rāvienā iebāž maisā veselu pūli izbrīnējušos puišu, kas vaļēju muti klausās viņos un nepūlas apdomāt par runātā jautājuma otro pusi. Viņi kā nogatavojušas plūmes nokrīt uz pirmā purināju ma un tādēļ rauj līdzi vai nu „Sārtais karogs“, vai „Pie Džingo“ — skatoties, vai sludina sarkani kvēlojošo kommūnismu, vai ačgārnu imperiālismu. Musinātājs hipnotizē visu pūli. Bet viņš nespēj saviļņot atsevišķu īpatni, kas neļaujas citu aizrauties.

Ōrātors nav vienīgais, kas „ķeŗ uz muļķa“ klausītājus, ir arī tādi rakstnieki. Tiešam, redzot kaut ko melnu uz balta, gribas pieņemt to par tīru patiesību. Jūs dabīgi uzņemat visu rakstīto kā evanģeliju, bez kā jautājumā iedziļinātos, lai atzītu, vai tur nav izteiktas tikai viena cilvēka domas, uzrakstītas uztura pelnīšanai vai dažādu ieskatu aizstāvēšanai.

Ir cienījami rakstnieki, kuŗi iedziļinājušies lielās problēmās un spēj izklāstīt šīs lietas skaidri un gaiši

tādiem, kam laiks vai apstākļi neatļauj pašiem šinī jautājumā iedziļināties.

Tomēr pat šie kļūdās, vai arī ir partejiski un pārspīlē tā, ka arī šo spriedumiem nevar uzreiz pievienoties. Ja vienam gadās rakstīt par jautājuma vienu pusi, ir labi, ja palasās arī, ko par jautājuma otro pusi teikušas tik pat cienījamas autoritātes.

Bet ir vēl arī čūskas zālē — zeņķi, kas cenšas jūs saistīt sarunām, lielām idejām, pievilcīgiem klubiem,

Džona Bulla (angļu tautas) rotaļa, kuru traucē pārmērīgie abos šūpuļa galos.

COMMUNIST — kommūnists, WORKER — strādnieks, EMPLOYER — darba devējs, PROFITER — augļotājs; TOOLS — darba rīki, CONTRACTS — līgumi.

vai daiļskanīgām „sabrālībām." Tādu nav trūkums. Tādēļ turiet vaļā vismaz vienu aci, abas ausis un saņemiet visus prātus. Ikvienai no šīm dzeguzēm un čūskām savs mērķis, saistot solījumiem jaunekļus. Dažkārt mērķis nav bīstams, bet visbiežāk tur kaut kas apslēpti glūn.

Šūpulis.

Tie ir pretējību skati, ko jums sniedz ļaudis, kas atrodas pretējos šūpuļa galos. Tas ir, viņi ir tās dze-

guzes, kas saceļ troksni pasaulē un tā saista citu putnu uzmanību.

Bet tautai par laimi ir klusi ļaudis, kas turas vidū starp pārmērīgajiem un kas gan skaļi nerunā, bet klusi pārdomā pie sevis. Tādi ir: labprātīgi strādnieki, humāni darba devēji un vispārības labdaļi, citiem vārdiem, godīgas personības, kas cenšas sabiedrības progresam. Tie ir tas nosvērtais elements, kas uztur līdzsvaru galējību starpā.

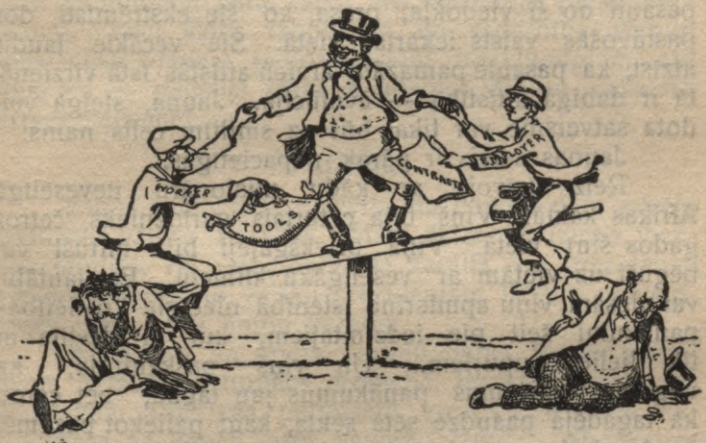

Pārmērīgie abos galos ir nosviesti un Džons Bulls var tikt uz kājām, pateicoties abpusējai sadarbībai un labprātībai.

Evolūcija un revolūcija.

Evolūcijas pareizais veids ir dziļš jautājums, kas atbalsojas ikvienā privātās vai sabiedriskās sadzīves veidā. Tas prasa nesavtīgu cilvēku rūpīgus pētījumus un uzmanīgu rīcību, lai kļūtu nevis par cilvēces lāstu, bet par svētību.

Mums Krievija sniegusi labu mācību par karstgalvju rīkotās revolūcijas šausmīgajiem iznākumiem. Tur tagad vesela tauta mirst badā un slepkavībās šīs revolūcijas dēļ.

Tā ir šausmīga traģēdija. Varbūt nedaudzi revolūcijas vadoņi, kas saguvušies automobiļus, sievietes un kaudzēm dārgakmeņus, ar to visai apmierināti, kaut gan pārējie iedzīvotāji mirst badā. Kāds Padomijas vadonis atzīst savējo nespēku zemes pārvaldīšanā un ziņo:

„Tagad Krievijā valda ļaunāki apstākļi, kādi jebkad šīs zemes vēsturē atzīmēti. No barošanās salmiem ļaudis tagad pārgājuši uz zāli un saknēm, un ar tīfu sasirgst vairāk, nekā ar choleru vasarā".

Vecāki ļaudis, kam bijis vairāk izdevības vērot pasauli no šī viedokļa, prasa, ko šie ekstrēmisti dos pastāvošās valsts iekārtas vietā. Šie vecākie ļaudis atzīst, ka pasaule pamazām arvien attīstās īstā virzienā, tā ir dabīgā attīstība — ēvolūcija. Jauna, steigā veidota satversme var tikai būt uz smiltīm celts nams.

Jaunas asinis ir pārāk nepacietīgas.

Reiz dzīvoju ar kādu misionāru neveselīgā Afrikas kaktā. Viņš bija ceturtais garīdznieks četros gados šinī vietā. Viņa priekšgājēji bija miruši vai bēguši uz vietām ar veselīgāku klimatu. Es jautāju, vai tiešām viņu apmierina īstenībā niecīgie kristietības panākumi šeit pie iedzimtajiem, kur tā dēstīta ar tik lieliem upuriem. Un viņš paskaidroja, ka negaidot taustāmus panākumus jau tagad, bet cerot, ka tagadējā paaudzē sētā sēkla, kaut paliekot pazemē, iesakņošoties un dīgšot nākošā paaudzē un varbūt pat ziedēšot un nesīšot augļus vēl turpmākās paaudzēs.

Tas bija jauks gars, ar kādu veicas darbs. Jo vairāk mēs rūpētos par labākiem apstākļiem dzimtenei, jo sekmīgāki tie uzlabotos nākotnē. Bet pārmērīgie labāk cenšas tikt zem loka lampas, nekā tumsā celt pamatus.

Domu brīvība.

Īpatņa brīvība atzīstama tik tālu, cik tā neapdraud visas sabiedrības labklājību. Ikviena patstāvīgās domas ir apsveicamas, bet arī šeit kautkur jābūt ro-

bežai. Mēs visi piekrītam taisnīgam un godīgam sociālismam — izņemot politiskas avantūras, kas producējas zem šī vārda — kuŗš cenšas nomazgāt traipu, kas tagad guļ uz civilizācijas vai ikvienā zemē; kur cilvēki bez viņu pašu vainas, nosodīti uz nožēlojamu dzīvi, nelāga organizācijas un satrūdējušu apstākļu dēļ. Mēs visi vēlamies nodrošināt ikvienam cilvēkam, ko Dievs laidis pasaulē, viņa brīvību un dzīvot iespēju, lai to jau kā pirmie neierobežotu cilvēku radīti varas spaidi. Bet nekāds dzegužu darbs nespēs darīt ļaunumiem galu, tāpat visi varbūtējie parlamenta likumi. Visu šķiru labprātība un sadarbība vienīgi spēs mūsu brāļiem palīdzēt izkļūt no kļūmīgiem apstākļiem — galvenā kārtā ieaudzinot stingru raksturu dzīves veiksmei.

Valdība.

Esmu apmeklējis Krieviju un lielāko daļu pārējo civilizēto valšķu pasaulē. Man šķiet, ka ļaudis vienlīdz laimīgi, vai zemi pārvalda karālis, vai prezidents. Tiešām, Savienoto valšķu prezidentam lielāka patvaldnieka vara, nekā angļu karālim.

Iet tenkas, ka miera sarunu laikā, kamēr prezidents Vilsons uzturējies Francijā, lai noskaidrotu sabiedrotiem Amerikas patreizējo viedokli, viņš no Vašingtonas pa kabeli esot saņēmis ziņu: „Steidzaties mājās, citādi viņi pasludinās republiku Savienotās valstīs.“

Pēc mūsu (angļu, tlk) konstitūcijas karālis nevalda, bet raugās, lai pārvalde ritētu konstitūcijas robežās. Viņa varā nav pieteikt kaŗu, kaut gan viņam izcilus stāvoklis miera uzturēšanai. Viņu neiecelē kāda sevišķa politiska partija, bet viņš iegūst savu amatu mantošanas ceļā, sagatavojas tam no bērnu dienām un ir bez politiskām interesēm un aizspriedumiem.

Vienīgais iebildums ir, ka monarchs daudz izmaksā valstij. Bet gluži tas pats ir ar valsts galvu

citās valstīs, un taisni Anglijā šis apgalvojums nav tik pareizs, jo mūsu karālim ir personīgi īpašumi, no kuŗiem viņš var pārtikt.

Dažās republikās prezidentu iecel viņa paša politiskā grupa; citur viņš iegūst varu ar bruņotu spēku, un daudzās valstīs prezidents un viņa valdība „plauj, kamēr vēl spīd saule“ un „plūc spalvas savai ligzdiņai“, kamēr ir pie varas.

Portugalē divpadsmit mēnešu (1920—1921) laikā bijušas ne mazāk, kā piecas valdības maiņas, kas dažos gadījumos nelaimīgā kārtā cēlušās slepkavību dēļ.

Taisni tagad daudzās valstīs, — tiklab republikās, kā karālistēs — kā kaŗa sekas jūtams trūkums un nemiers. Bet nekur trūkums nepārvēršas tādā postā, kādā Krievijā visi nokļuvuši zem padomju jeb tautas valdības.

Darba apvienība Lielbritanijā.

Lielbritanijā „darba apvienība“ (Labour) ir nevien politiska partija, bet tā pakāpeniski un pastāvīgi pacēlusies līdz savam tagadējam stāvoklim kā nacionāla iestāde. To panāca nopietnu un tāļredzīgu vīru vadībā. Viņas locekļiem māktin uzmākušies ekstrēmistu šakāļi, cenšoties tos piedabūt pie galējībām. Bet viņi ir briti, un tādēļ šakāļiem, kas allaž mēdz būt no citām zemēm, neveicas.

Arodbiedrības (Trades Unions) attīstījušās par lielām organizācijām strādnieku aizsargāšanai. Kooperātīvās sabiedrības un darbinieku draugu biedrības (Workers Friendly Societies) ir tagad ievērojami uzņēmumi, kas liecina par strādājošo administrācijas spējām un tāļredzību.

Izglītību tagad nopietni atbalsta un pieprāsa strādnieku augošajai paaudzei. Lai iedzīvotāju lielākais daudzums varētu sajust dzīves vērtību, nepieciešams raksturs un zināšanas.

Par laimi to pilnīgi saprot kā sociālistu, tā darba apvienības vadoņi, gluži kā visi cilvēki, kas grib līdzēt

tautai un kārtai. Lai citur nesaprašanās būtu cik liela būdama, bet šinī ziņā visi saprotas — protiet, izglītību pilsoņiem.

Tas viss vienīgi atkarājas no savstarpējas labprātības un kopdarbības, un šinīs divās īpašībās mūsu tautas nākotnes labklājības un miera pamati.

Bet nav labi salikt rokas klēpī un gaidīt, ka kāda augstskola nāks pie jums, un nekā no viņas arī nesagaidīsit, ja viņa nāktu. Izglītību iegūst, un bieži vislabāk iegūst, katrs pats sev, ja tikai visiem spēkiem cenšas.

Lūk, tādēļ jums uzplijos ar šo grāmatu.

Godkārības dzeguze.

Kā jau aizrādīju, tev draud nevien briesmas tikt ierautām krakšķu barā, bet tu par tādu vari pats viegli palikt.

Daudz puišu, kamēr vēl jauni, iedomājas par vareniem politiķiem, dzejniekiem, prātniekiem, ōrātoriem, māksliniekiem u. t. t. Pats biju īsta dzeguze — vienādi derīgs sarkani kvēlojošam sociālistam un svētītam misionāram, un uz piedurknes valkāju zaļu aproci ar žuburainu zibeni uz tās!

„Burvju naktene“ ir jauka ceļinieku uzjautrināšanas filozofijas grāmata. Tur Dž. Mortons apraksta tūrista un ceļojoša tirgotāja satikšanos ceļā. Tirgotājs saka: „Ar savu darbu esmu apmierināts. Šeit ir kautkas vairāk kā vienkārša preču izbazūnēšana tirgū un pircēju pievilkšana. Šis tirgus laukums

Pašizteiksme dažreiz kļūst vienīgi par savas bazūnes pūšanu.

vien ko vērts. Es daudz ceļoju, redzu jaunas vietas, satieku jaunas sejas. . .

Negribu būt saistīts pie sava darba. Esmu ceļinieks un bieži aizmirstu savu gaitu komerciālo pusi. Mani kādā dienā var atlaist, un tad varbūt spēlēšu klavieres kādā kino. Man nav godkārības. Viss, ko vēlos, — redzēt dzīvi un to arī pilnīgi dzīvot."

„Godkārība ir svētība", teica tūrists.

„Vai esat kļuvuši godkārīgi?" jautāja tirgotājs.

„Esmu", teica tūrists, „arī mani biedri ir. Visi vēlamies iegūt vārdu kā rakstnieki."

Tirgotājs smaidīja, kā vecāki mēdz uzsmaidīt mazam zēnam.

„Tā ir tikai pāreja", viņš teica, „arī man tā bija. Es iedomājos par Paderevski, nēsāju garus matus, negriezu nagus, badojos, lasīju slimas grāmatas, ilgojos pēc mīlas. Bet visam tiku laimīgi pāri, kļūstot vecāks".

„Un tagad esat laimīgi?"

„Esmu".

Viņam bija taisnība. Cilvēks, kuŗš lētā godkārībā grib kļūt slavens vai pacelties pāri saviem biedriem, var pievilties un kļūt ļauns, skaudīgs un nenovēlīgs pret visiem, kas viņu pārspēj.

Godkārība darīt labu vienīgā der, un tā var palīdzēt kļūt laimīgam. Bet personīgā godkārībā iedomāties par pārcilvēku vai lielu garu, ir kramašļa pazīme.

Nav, piemēram, grūti kļūt par futūristu, gleznotāju. Jums vienīgi vajaga spilgtu krāsu un drusku neprātības to uztriepšanai uz audekla. Ja jums daudz maz saprāta, uzjautrināšanās veids jums patiks tikai laiciņu un tad pats izzudīs.

Nav tiešam grūti būt iedomīgam mūzikas kritiķim, un šeit piemērs no kādas nesen izdotas grāmatas:

„Maz mūzikas kritiķu, *var droši teikt*, vēl mazāk mūziķu, sajēdz par ko runā.

„Meistardziedoņi" ir vienīgā opera, ko Vāgners

jebkad uzrakstījis, „Luizas“ mūzika ir nejēdzība, tukšums; tā ir skaists apsūdzības raksts ar moderniem paņēmieniem harmonizēšanā un orķestrī, lordi Kukens un Nortklifs spiedzot būtu spējīgi mūziķi.

Man maz iedzimtu simpatiju pret Vāgnera mūziku. Kas man daļas gar Bacha apbrīnojamo mākslu?“

Humora trūkums.

Dž. Čīstertens pieminējis, ka „dzeguzes“ nesaprot humoru.

„Maz“, viņš saka, „liekas, saprot nepiepildāmo, kad to lieto loģiski pēc *reductio ad absurdum* principa. Piemēram, kāds saka, ka nedrīkst pastāvēt nekāds privāts īpašums. Viss cilvēkiem savā starpā jāizdalās. Jūs tad sakait viņam: „Jūsu priekšlikumu attiecināsim arī uz kopīgu zobu suku, vai kopīgām biksēm.“ Viņš atbildēs, ka jūs diskusiju pārvēršat par muļķošanos. Šeit jāievēro, ka tomēr viņš bijis tas, kas runājis aplamības. Viņš ir tas, kas taisījis jokus, bet starpība tā, ka jūs šo joku redzat, bet viņš to nespēj. Nedomājiet, ka šo piemēru ņēmu viņa politiskās domas vai cita iemesla dēļ. Gluži tādas pašas aplamības dzirdam tā saukto reakcionāru pusē. Piemēram, ja omulīgi jautrais majors, vai kāds vīrs tur klubā, jums pastāstītu to, ko viņš man pastāstīja:

„Es mīlu ienaidnieku uzvarēt viņa paša ieročiem“, — es viņam teiktu: „Cik ilgi jums paiet, lai ievainotu dunduru?“, vai „kā garšo kanibāli?“, vai kautko citu tādā garā. Viņš klubā jūs nosauktu par neprātīgu, bet īstenībā viņš pats ir tāds“.

Cieņas trūkums.

„The Times“ 1922. gada februāŗa numurā:

„Lords Marlejs sūdzējās par savstarpējas cieņas izzušanu modernā dēmokratijā un lords Braiss savā nesen izdotā grāmatā izsaka tās pašas bažas, kaut gan viņš cer uz cieņas atdzimšanu nākotnē. Mēs ticam,

ka šī atdzimšana nāks. Pļāpīgums, iedomība un nekaunība pataisa cilvēku patīgu un nicinošu. Viņi jautā: „Kas nu mums varētu ko derīgu rādīt?“ un savā prātā atbildi nerodot, viņi vairs nekam labam netic. Kur tas notiek, cieņa zudusi, bet ar cieņas nāvi izpostīta visa cerība uz tikumības un gara progresu.“ „Dzeguzei“ nav cieņas pret citu uzskatiem.

Arī es atbalstu Lordu Braisu, ka cienība atdzims, jo esmu pārliecināts, ka tā nākamībā atdzims rūdītā jaunatnē. No jums šī lieta atkarājas.

Un tad ir mietpilsoņi.

Viens tagadnes sabiedrisko nemieru cēlonis ir mietpilsonība šķirā pret šķiru.

Jūs, jaunākie, varat šai lietai darīt galu, ja vien jums uz to ir nopietna griba.

Jums vairāk pārtikušajiem — jums, kas esat baudījuši labāku izglītību — jāsniedz biedra roka saviem mazāk labi pārtikušajiem brāļiem.

Ja esat džentlmeņi, par kādiem sevi turat — jūs to darīsit.

Tiešām, ar mīļu prātu ticu, ka mūsu augstākās skolās un augstskolās jau tagad tas notiek, nevis žēlīgas pakalpības sajēgumā, bet kā brāļu un biedru — tautiešu starpā.

Viņu vecākiem brāļiem karā bija jāglābj sava zeme: viņi nesa kopīgus upurus un visi bija draugi — virsnieki un kareivji.

Un jūs, puiši, kam nav tik jauka iztikšana, gribat nolaisties. Vai arī tad, ja spēlē otrai komandai labāki veicies, aiziesit saīguši un mēdīdamies. Jūs to nedarītu nekad. Tas nebūtu sportsmeņu cienīgs.

Esiet tad arī sportsmeņi, satiekot cilvēku, kam tā laime, ka viņam vairāk naudas par jums.

Viņš ir jūsu tautietis un biedrs. Viņam sirds īstā vietā.

Kā Ševaljē tirgotājs —

„Ir labi, ka viņu jau pazīsti,
Bet jāpazīst arī viņš saīdzis."

Kad ar viņu spēlējat kājbumbu, vīrs pret vīru, vienādi tērpti un klāti dubļiem, tad jūsu starpā maz atšķirības. Tiešām, arī jūsu vecākie brāļi, bagātie un nabagie, augstu un zemu dzimušie, bija pārklāti dubļiem ierakumos pēdējā karā, viņi dalījās briesmās un šausmās un pat nāvē nebija šķirti.

Šeit nebija mietpilsonības.

Viņi pierādīja, ka šķiru plaisa ir kaut kas ārīgs, viņi bija brāļi savā iekšienē, savā sirdī.

Jums, jaunās paaudzes puišiem — vai esat bagāti, vai nabagi — jāturpina šī draudzība. Vienīgi draugi būdami, pasargāsit to veco zemi, ko viņi glābuši.

Kam nav bijusi izdevība gūt augstāku izglītību, uz tādu mēdz no augšienes noskatīties tie, kas vairāk paskolojušies.

Man šķiet, ka tagad augstākās skolas beigušie ir mazāk mietpilsoniski, nekā manā laikā.

„Public Schools" tagad mēdz uzturēt fiziskās un sabiedriskās audzināšanas klubus saviem mazāk pārtikušajiem brāļiem, un jo vairāk viņi paši saskaņas ar šo klubu biedriem, jo labāk tas būs abām pusēm un zemei.

Nepietiek, ka viņi sniedz savu atbalstu, viņiem jāsniedz arī sava draudzība. Šo soli lai spēj audzinātāji, un tas būs viens no svarīgākiem izglītošanas līdzekļiem augstākajās skolās.

Ikvienam jauneklim sava tiesa jākalpo sabiedrībai.

Labprātība un kopdarbība nabagu un bagāto starpā ir — kā jau to minēju, — reizē visu labklājības un zemes miera atslēga.

Cilvēcīgais.

Reiz aizvedu jaunu, brašu virsnieku Londonas dienvidaustrumu daļā, lai viņam parādītu kautko no

dzīves otrās puses, ko nevarēja redzēt klubos un viesistabās. Es biju kādreiz savā jaunībā šeit dzīvojis, kā algādzis.

Man likās, ka šeit būs viņam pamācība.

Bet iznāca pamācība man.

Priecājos redzot, ka viņš nebija tāds mietpilsonis, lai ierastos kā arvien lakkurpēs un stīvu apkakli. Kad iegriezāmies kādā klubā, kuŗu tur lejā zināju, viņš izvilka vecu, netīru pīpi, pasūtīja savu alu un nedaudz minūtēs bija sev apkārt savācis veselu baru puišu, kas vai smieklos plīsdami klausījās viņa stāstos.

Ceļā uz mājām nomaldījos šķērsieliņu labirintā un pēdīgi, kad ne par ko nevarēju izprātot Vaterloas tilta atrašanos, viņš uz reiz pārņēma vadību un teica: „Pa šo ceļu, pa šo gatvi".

Tad sapratu, ka mans draugs pilnīgi pārzina šo apkārtni. Viņam bija šeit draugi, tāpat kā „sabiedrības" aprindās.

Viņš vēroja cilvēkus pašus, nevis viņu uzvalkus. Tā nebija nekāda „žēlastība", bet cilvēcīga jušana. Un tās ir „labas zāles", kā sarkanādainis saka, mums visiem.

„Augstākās sabiedrības" personas bieži domā, ja kāds cilvēks ir citā dzīves paspārnē, nekā viņi, ka tādēļ viņam nav cilvēka sirds. Šāda „augstākās sabiedrības" persona ir mietpilsonis.

Pārgudrie.

Pārgudrais ir zenķis, kas dižojas ar savu „gudrību", kuŗa viņam pašam šķiet lieliska, bet tomēr nav zināšanu vai piedzīvojumu auglis.

„Gudrība" var izteikties sarunā — poēzijā vai prōzā. Pašizteiksme ir laba lieta, bet pārgudrība bieži sakāpj galvā un to „uzpūš".

Laba tiesa jauniešu sasnieguši divdesmit otro, pārliecinājušies, ka istenībā saprot visu, ko var saprast

— un viņi grib, lai arī citi ļaudis zinātu, ka viņi jau visu zina.

Sasnieguši trīsdesmit otro, viņi atrod, ka pāris lietu vēl atlicis, ko iemācīties. Četrdesmit otrajā viņi mācās cītīgi. (Es to vēl darīju sešdesmit otrajā gadā.)

Politiķi, jo sevišķi kraso virzienu piekritēji, kļūstot vecāki, bieži vairs nepiekrīt saviem pirmparaugiem. Uzskatu maiņas cēlonis — kļūstot vecāki, viņi diezgan daudz mācījušies, guvuši piedzīvojumiem paplašinātu dzīves uzskatu un nākuši pie lielās atziņas, ka katram jautājumam vairāk nekā viena puse.

Savā jaunībā izdomājos brīnišķi jaukas domas un mēdzu pierakstīt ar tādu čaklību, ka iedomājos tās par poētisku iedvēsmu. Nudien, viņas bija nejēdzīgas, kad vēlāk tās pārlasīju! Šodien saņēmu kāda jaunieša vēstuli uz astoņām lapas pusēm, tādā pat garā sarakstītu.

Viņš raksta — tiešam grūti saprast, ko viņš domā, rakstīdams: „Līdzīgi man slimoja arī citi cilvēki, jo viņi redzēja reliģiju skautisma garā, reliģiju un poēziju, vēl spēcīgāku nekā miriādes varenu spredķu, solījumu un likumu, un bija ar mieru sekot pāri dadžainām saprašanās ielejām un cauri apdauzītai neiecietības un neapdomības jūrai, kas mutuļo un vārās no krasta uz krastu parastā pūļa psicholoģijā."

Jauki!

Viņš man atgādina lielo dzejnieku Brauningu. Kad šim reiz jautāju, kas īsteni ir par domu kādā viņa pirmajā poēmā, viņš atbildēja: „Kad rakstīju šo poēmu, es noteikti zināju viņas domu — un Dievs to zināja. Tagad — tikai Dievs to zina."

Reiz dzirdēju kādu Pestīšanas armijas virsnieku dodam padomus emigrantu pulciņam, kas devās uz kādu aizjūras domēni. Viņš teica: „Dažas nedēļas padzīvojuši, jūs rādīsit turieniešiem, kā viņi varētu labāki veikt savu darbu! Jūs rakstīsit savējiem, ka

nekad neesat redzējuši tik Dieva atstātu zemi un tādus nejēgas kā šeit.

Mans padoms ir — rakstait šādu vēstuli, bet nenosūtat to ātrāk par sešiem mēnešiem. Tad uzplēšiet vēstuli un lasait, kādas aplamības esat sarakstījuši un esat pateicīgi, ka neesat vēstuli nosūtījuši."

Man šķiet, šis padoms it labi noderētu dažam labam jaunietim, kas dodas pasaulē. Protiet, lai viņš uzraksta savas pārgudrības, bet lai patur tās dažus gadus un tad pārlūko vēlreiz. Un, bez šaubām, viņš būs priecīgs, ka varēs visu iznīcināt, iekams kāds to lasījis.

Aizsargs — vispirms pašam mācīties, lai varētu sākt uz īstiem pamatiem un vēlāk nebūtu agrākais jālabo vai jāiznīcina.

Pašizglītība.

Pašizglītība kā aizsargu līdzeklis pret dzegužu būšanu.

Esmu mēģinājis augšējās lapaspusēs jums raksturot dzegužu klints briesmas — protiet, tikt maldinātam no vilinošās dzeguzes balss, vai arī pašam kļūt par dzeguzi.

Tūdaļ apskatīsim, kas jādara, lai neaizkārti tiktu šai klintij garām.

Liels aizsargs ir izglītība. Ar izglītību nedomāju nodošanos zinātnei, bet prāta un dvēseles izglītību. Pirmā jūs rūdīs pret briesmām; dvēseles izglītība jūs pacels pāri šai klintij. Savu prātu paplašinājuši zināšanām, ceļojot un lasot, mācoties no citu piedzīvojumiem un pētot dabu — būsit rūdīti pret dzegužu saucieniem. Savu dvēseli paplašinot augstākiem ideāliem un sniedzot citiem savu līdzjūtību un labprātību, paši nekad par dzeguzēm nekļūsit. Jūs jutīsities laimīgāki un labāki.

Pārgudrais parasti pārgudrs tādēļ, ka iedomājas

visu saprotam, kur patiesībā viņam bieži vēl daudz atliktu, ko mācīties. Viņš grib izlikties čaklāks par citiem, lai izceltu viņu nezināšanu. Filozofs Bekons teica: „Nekas valstij vairāk nekaitē, kā *izmanīgus* vīrus pieņemt par *gudriem* vīriem".

Jo vecāki un gudrāki paliekat, jo mazāk „izmanīgāki" kļūsit un vairāk gribēsit mācīties. Iesākiet tādēļ krāties zināšanas un piedzīvojumus; vēlāk tos varēsit dot citiem.

Atstājot skolas solu, jūs esat tik pat tāļu kā vispārējais līmenis klasē — vai pūlī.

Tomēr pēc skolas beigšanas daži paceļas pāri vidējam līmenim, citi paliek vienā līmenī ar pūli, kamēr viena daļa grimst vēl zemāk.

Panākumi vai neveiksmes galvenā kārtā atkarājas vienīgi no pašu cītības. Tie, kas savas skolā gūtās zināšanas izlieto sevis tālāk izglītošanai, pieder pie progresējošiem. Šeit jums nāks talkā grāmatas un lekcijas.

Bet, kā Rolfs Parlets teicis:

„Ja es sniegtu ļaudīm uz ielas brīvkartes uz lekcijām, es tik pat labi varētu saukt „Bakas", kā „Lekcija". Viņiem nav vietas, kur lekciju likt. Viņi nevēlas domāt; viņi tikai grib sekot dzīvē savam degunam, bet parasti kāds šo degunu vazā. Dēmokratijas posts ir tie ļaudis, kas necenšas patstāvīgi domāt un kas nemācās tieši domāt, kā tieši mācās staigāt.

Pasaule ir derīga dēmokratijai, bet dēmokratija nekad nebūs derīga pasaulei, iekams garīgie klaidoņi nebūs paši sev paglābti".

Garīgo klaidoņu ir tik pat daudz, cik miesīgo. Tādi ir zeņķi, kas ļaujas vadīties lētām avīzēm, pārliecinošām musinātāju runām, satrūnējušu literātūru un ķinīšiem.

Grāmatas un grāmatu lasīšana.

Augšā minēju, ka ceļošana, lasīšana un dabas pētniecība esot visai svarīgas lietas pašizglītībā. Ņem-

sim lasīšanu. Apbruņojušies grāmatām, jūs būsit guvuši burvja spēku. Kur citi dauzīsies un zaudēs savus pēdējos matus politiskās cerībās un vilšanās, jūs sēdēsit, apmierināti ar visu iegūto. Jūs kautkuŗā mirklī varat atrauties un ceļot pa tālām zemēm, varat iedziļināties pagājušo laiku vēsturē, pavēlēt zinātnes brīnumiem, ielīksmoties labiem stāstiem un domās skatīt daiļumu dzejā.

Grāmatas cilvēka labākie draugi. Jūs varat izmeklēties kādas vien vēlaties, jūs varat uz viņām palaisties katrā laikā. Viņas var līdzēt jums darbā, atpūtā, bēdās. Viņas seko jūsu mājā uz pirmo mājienu un pirmo aicinājumu.

Grāmatas šodien vairs nav tik dārgas, lai šad tad nevarētu pa vienai nopirkties krājuma papildināšanai. Bet katrā gadījumā tuvākā brīvbibliotēkā varat dabūt kuŗu katru grāmatu lasīšanai gluži par velti. Bet pašiem grāmatas jums būs tomēr vislabākie draugi un biedri. Nepērkiet nevienu grāmatu *tadēļ*, ka viņa lēta, jo visai lētas grāmatas ir bieži nejēdzīgas. Lūkojaties vienmēr pēc vislabākā.

Ja esat grāmatas jau lasījuši, jūs zināsit, kādas jums vislabāk patīk. Ja neesat necik lasījuši, ļaujiet man drusku pamācīt — nekad to nenožēlosit — un sākiet ar kautko, kas jūs interesē.

Lai sevi izglītotu, visai noderīga var būt enciklopēdija brīvbibliotēkā. Kā profesors Adams saka, tā ir laba „pirmā palīdzība", un parasti tur būs uzskaitītas dažādas grāmatas speciālās nozarēs. Ja gribat palasīt laika kavēkļa dēļ, nekad nealosīties ar Roberta Luisa Stēvensona rakstiem. Šekspira lugas lieliska viela laika kavēklim un izglītībai. Sjūerta Vaita „Mežs" un Greisona „Draugu ceļš" (*The Friendly Road*) ir noderīgas grāmatas rōveriem.

Bet ja lasāt, tad lasāt un tikai neizšķirstiet tā vien grāmatu. Ja jūs lasot pētīsit, tas ir, rūpīgi izlo-

bīsit saturu, cilājot to savā prātā, tad jums lasītais paliks prātā jo ilgāki un jo vairāk noderēs vēlāk.

Ja lasīsit ar nodomu visu atcerēties, jtūs ar visu atminēsities.

Bekona padoms ir šāds: „Nelasi, lai varētu apsrīdēt,ī novērtēt, nedz — lai ticētu vai neko neapšaubītu, nedz — lai atrastu sarunu biedri vai patriektu; bet gan lai apsvērtu un apdomātu.

Dažas grāmatas nogaršojamas, dažas aprijamas, bet dažas, nedaudzas sakošļājamas, sagremojamas. . .

Lasīšana dara cilvēku pilnīgu, satiksme ar citiem — gatavu un rakstīšana — rūpīgu.

Ja kāds cilvēks maz lasījis, viņam jābūt izmanīgam, lai viņš spētu izlikties zinam, ko patiesībā nezina".

Esmu atzinis par lielisku parašu — piezīmēt savā dienas grāmatā kādu labu domu, ko esmu tanī dienā lasījis. Daži mēdz šādas piezīmes sakārtot alfabēta kārtībā, lai varētu ikvienā jautājumā ērti ieskatīties.

Katrā ziņā visai noderīgi — kad cik iespējams daudz labas vielas uzkrātas prātā — arī kādu daļu novietot drošībā šāda veida rakstītās piezīmēs.

Bet lasīšana bez plašāka vēriena neder. Jums literāriskās zināšanas jāsakopo ar pasaules, cilvēku un parādību izpratni. Ceļošana ir svarīgs atbalsts šinī ziņā, bet uzmanīgs, simpatisks cilvēks var iegūt tās pašas zināšanas nostaigājis dažas jūdzes, ko tūļa neiegūtu tūkstoš jūdzēs.

Ceļojums kā izglītotājs.

Pastaigājoties Saushemptonas dokos, man kādā dienā iesitās nāsīs kafijas un garšvielu smaka. Iegāju kādā noliktavā ostmalā un uzprasīju, no kurienes šīs preces radušās. Kad man atbildēja, ka tā ir kuģu kṛava, kas šurpu dodas no Montevideas, Riožaneiras un Laplatas, man iešāvās prātā manas jaunības mīļā

grāmata — „Piedzīvojuma“ un „Okšķeŗa“ ceļojums. (*Voyage of the "Adventure" and "Beagle"*).

Kārdinājums bija pārāk liels. Es uz pēdām nopirku biļeti ceļojumam uz Dienvidameriku, kaut gan man nācās šim nolūkam aizņemties naudu. Dažas nedēļas vēlāk biju ceļā. Ceļojums, raksturu dažādība uz borta, svešo zemju apmeklējumi, iepazīšanās ar citām tautām un svešu atmosfairu, turklāt plašie pampas un lieliskie Andi paplašināja manu prātu un dvēseli. Nedaudz nedēļās guvu, ko nebūtu guvis mēnešiem ilgās studijās.

Ja kāds arī nevar doties uz ārzemēm, tad vēl tik daudz ko redzēt pašu zemē, un dzīves tik dažādās parādības novērojamas, ceļojot ar divriteni vai paša kājām. Ikvienam paša pilsētā vai kaimiņos, ja viņš netiek tālāk uz laukiem, pieietami seni vēstures piemineķi un vietas, tāpat nostāsti, kuŗus vērts paklausīties. Šāda veida ceļojumi, *novērojot* un visu izpētot par cilvēkiem un apkārtni, ārkārtīgi izglītojoši. Dāvīds Greisons savā jaukajā grāmatā „Draugu ceļš“ atstāsta, ka viņš pametis mājas un devies pasaulē bez naudas un bez noteikta mērķa, bet ar nolūku gūties dabas jaukumus un sastapt citus cilvēkus, lai atrastu viņos viscēlāko. Un viņš atrada lielu drosmi sādžas vecākajā, cilvēku mīlestību un vienkāršību miljonārā, mostošos garu bezcerību lauksaimniekā un plašu vērienu nākotnē kādā sociālistu ōrātorā.

Šo grāmatu pieminot, mans nolūks nav vienīgi aprādīt, ka viņa jauka un saistoša, bet autora gaitas rāda, ko var panākt ikviens, kas vēlas izglītoties ar „brīvā ceļa“ metodi.

Šī metode ir visiem pieietama.

Esmu iepazinies ar Kanadas un Amerikas universitāšu studentu pašizglītības sistēmu.

Šie puiši nav pārāk svētīti ar skanošo savu lekciju naudu nomaksai.

Bet viņi tādēļ augstskolas izglītības gūšanu ne-

domā atmest; un vasaras brīvlaikā brauc peļnā kā kuģu puikas uz upju tvaikoņiem. Tā viņi gūst līdzekļus studijām un paplašina savas zinības ļaužu novērošanā un apstākļu saprašanā, savu brīvo laiku neslaistoties apkārt, bet strādājot.

Pašizteiksme.

Ja kāds jūtas pamudināts izteikt savas domas vai jūtas dzejā vai rakstniecībā, runā, glezniecībā vai tēlniecībā — tad ļaujiet viņam rīcības brīvību. Man gribētos tik brīdināt nepieslieties galējībām, iekams neesat kaut cik iepazinušies ar pasauli. Laba pašizteiksme ir tikums, pie tam viens no augstākiem tikumiem.

Ikvienam cilvēkam kaut kādā ziņā būs „dāvanas". Viens no jums būs instinktīvi mākslinieks vai aktieris, lai gan viņš strādātu veikalā vai galdniecībā. Otrs būs burvju mākslinieks vai dziedonis, gan pelnoties kā viesmīlis vai kurinātājs. Gandrīz katrā cilvēkā slēpjas kādas „dāvanas".

Kādēļ viņas sauc par „dāvanām"?

Lūk tādēļ, ka tā ir dabīga īpašība — Dieva dāvana. Tādēļ arī dāvanas īpašniekam tā jāizmanto — Dieva dēļ. Viņš to var veikt, savu dāvanu savukārt dāvādams citiem. Lai viņas dziesmas un tēlojumi uzjautrinātu grūtsirdīgos, lai viņu burvja triks tos zadina un viņa gleznas atveļ acis daiļumam. Ļaujiet viņam savu talantu lietāt drizāk citiem par svētību, nekā pašam sev, un viņš strādās Dieva druvā. Viņš nebūs liekēdis, un zinās, ko nozīmē īsta laimība.

Prempija padomi jauniem runātājiem.

Man bija tas gods, vai labāk teiksim, tas prieks apmeklēt karāli Prempiju, Ešentijas valdnieku Afrikas rietumu piekrastē, kad viņš bija tālu pārsniedzis cilvēku upurēšanas robežas — bet tas ir cits nostāsts.

Šeit gribu vienīgi atstāstīt gūtos padomus. Būdams mežoņu patvaldnieks, viņš bija paradis teikt, ko mirkļa iespaidi tam iedvesa, nemaz nedomājot par sekām.

Ja viņš kļuva nikns, viņš zaudēja galvu un nevarēja savaldīties, un vīrs, uz kuŗu viņš bija nikns, parasti arī zaudēja galvu — tikai citādā veidā.

Kad viņu sagūstīja, viņš atzina, ka sarunās ar britu autoritātēm būtu jāpieņem citāds sarunas veids.

Kā Prempijs valdīja savu mēli, lai viņu nepalaistu.

Runājot, neapsvēris labi savu vārdu sekas, viņš varēja pateikt, ko vēlāk nožēlotu.

Tādēļ viņš darīja tā, kā daudz karstgalvju jauniešu domu izmaiņā it labi varētu darīt — protams, savās domās.

Viņš nēsāja riekstu zobu starpā, un kad viņam gribējās izklakšķēt kaut ko neapsvērtu, vajadzēja izņemt no mutes riekstu. Tā viņam radās iespēja vispirms apdomāties.

Vēl otru pamācību ieguvu no tā paša karāļa Prempija. Kad esat no sava pretinieka ieguvuši vislabāko, nedomājiet, ka esat viņu galīgi pārvarējuši, viņam var vēl būt slepens ierocis.

Manā priekšā uz galda šīs pamācības atgādinājums — iedzimto krameniecas aizslēga veidā.

Savu pamācību dabūju šādi.

Tanī naktī, kad karālis paredzēja savu apcietināšanu, viņš bija nodomājis aizšmaukt džungļos. To biju jau iedomājies, un noslēpu savus vīrus pie tekas, pa kuŗu viņš varētu aizbēgt.

Pats noslēpos grāvī dažus soļus no saviem vīriem, tā ka pret zvaigžņoto debesi varētu ikvienu redzēt, kas tuvotos, un tad viņu palaist vai dot apcietināšanas signālu.

Pēc kāda laika ievēroju vienu karāļa izlūku klusi un uzmanīgi rāpojam.

Kad viņš bija nonācis tieši man iepretī, viņš piepeši apstājās un sāka cītīgi vērot tumsu.

Kaut kas bija modinājis viņā aizdomas, un es bažījos, ka tik viņš neaizbēg atpakaļ un nebrīdina par mums.

Viņš bija tikai kādu soli no manis. Kad viņš pagrieza muguru, uzlēcu un ar sparu klupu viņam virsū.

Mums bija varena saķeršanās. Viņam izdevās pagriezt pret manīm šautenes stobru, bet es saķēru aizslēgu. Šautene bija laikam mazvērtīgs ražojums, jo aizslēgs palika manās rokās. Tad mēs apkampāmies, tiešām ne aiz mīlestības. Kad cīkstējāmies un vēlāmies viens pāri otram, mani puiši ieklupa kautiņā kā trešais suns suņucīņā, lai pēdējā mirklī satvertu mana pretinieka roku, kur viņš grasījās iegrūzt savu nazi manā vēderā.

Jūs redzat, bez šautenes viņam bija vēl otrs argūments, lai savu panāktu.

Reiz pazinu kādu miljonāru — bijušu cirkus klaunu. Bet arī tad, kad bija iedzīvojies, viņš turpināja strādāt savā rūpnīcā. Tā bija vīnu rūpnīca Dienvidamerikā, un šeit viņu redzēju strādājam.

Viņš paskaidroja, ka guvis panākumus, uzsākdams izgatavot vīnu no tīras sulas, kamēr iepriekš ļaudis dzirdīti ķīmiskiem sabrūvējumiem. Viņš bija cirkū iemācījies, ka svešu joki no avīzēm vai grāmatām publiku nespēj saistīt, viņa vēlējās īstu, oriģinālu humoru. Gluži tas pats bijis ar vīnu. Viņš ražojis dabīgu, neviltotu vielu, un bija apkrauts pasūtījumiem, kādēļ ātri ticis pie turības.

Augstākās skolās, universitātēs un jauniešu klubos pastāv daiļrunāšanas sekcijas jaunu politiķu audzināšanai. Bet nelaime tikai tā, ka tur audzina papagaiļus, jo sekciju locekļi parasti tikai atdarina politiķus

un runā to, ko lasījuši vai dzirdējuši no citiem. Viņi nesniedz savus pašu prāta slēdzienus.

Atdarinātājs nespēj saistīt. Daudz ievērojamu valstsvīru sākuši politisko veiksmi tikai vidējos gados, protiet, kad viņi bija kautko redzējuši pasaulē un dzīvē. Daudz pazīstamu politiķu savu gaitu sākuši kā zēni debašu klubos un nekad nav bijuši kas vairāk kā pārgudrie. (Ievērojiet: būt ievērojamam un būt pazīstamam liela starpība.)

Bet kad piedzīvojumi jums rādījuši, ka spējat līdzēt vispārībai, darbojoties sabiedriskā laukā, tad jums jādara viss iespējamais, lai sagatavotos šiem pienākumiem. Kā minēju jau agrāk, labāk par valsts vīru, nekā par politiķi, labāk vispārības labā, nekā kādas šķiras labā.

Teātra spēlēšana ir labākais vingrinājums runā.

Pirmkārt, lieta jāuztveŗ pilnīgi, ar viņas dažādiem iespējamiem novirzījumiem. Otrkārt, jums jāprot izteikties vārdos. Jauniešiem, kas iekaist debatēs, nelaiķis lords Braiss deva svarīgu mājienu, teikdams, atskatoties uz savu dzīvi: „Redzu savu skolotāju klasē. Viņš kā vakar vēl manā acu priekšā uzrunā savu zēnu klasi: Ja kādai rīcībai esat atraduši labu argūmentu, labu un piemērotu argūmentu, tad nemeklējiet otru; otrs tikai vājinās pirmā iespaidu".

Lai mācītos atklātās vietās uzstāties, nepārspējama ir līdzdalība teātŗu izrādēs. Jūs tur reizē mācāties praktiski izrunā un gūstat magnetisku saskaru ar klausītājiem. Skatuve māca izteikties ar balss un kustību palīdzību un atpestī jūs no pašapmierinā-

tības. Džozefs Čemberlēns man reiz stāstīja, ka par ātrajām sekmēm viņam jāpateicoties savai amatieŗa aktieŗa praksei.

Uzklausīšanās.

Pēc visas šīs sarunas par runāšanu, atceraties vienmēr, ka liela māksla un liela nozīme klusēšanai. Bieži vien jūtaties aicināti savas idejas paust kādā diskusijā, bet parasti labākais būs ciest klusu, lai citi plēšas. Šādā ceļā mācīsities. Runātāji izpauž daudz noslēpumu klusam novērotājam. Ikvienā valdē ir runas vīri, kas tomēr gūst maz ievērības.

Klusējošais vīrs runā vienīgi nepieciešamākos gadījumos, kad kautkas tiešām svarīgs sakāms. Viņu uzklausa visi.

Viņš ir visu sfings.

„Klusais vīrs darbu *veic*."

Palīdzība.

Vingrinādami savu raksturu un veiksmi, ievērojiet, lai jūsu mērķis nebūtu vienīgi sava stāvokļa vai izredžu stiprināšana, bet visiem spēkiem lūkojiet darīt labu citiem ļaudīm, sabiedrībai. Sniedzot palīdzību citiem, jūs esat pakāpušies vienu pakāpienu pa tām trepēm, kas ved uz īsto panākumu — laimību.

Palīdzība nav vienīgi personīgie, mazie pakalpojumi aiz pieklājības vai laipnības ar citiem. Šie ir labi un vajadzīgi. Šos ikviéns skauts veic ikdienas. Bet šeit domāju kautko lielāku un cēlāku: pilsoņa palīdzību savai dzimtenei.

Tas nenozīmē, ka jums jācenšas tikt par noteicēju pašvaldības iestādē vai jāuztiepj savas šaurās politiskās idejas citiem, bet gan, ka jums jābūt uzticamiem puišiem un izpalīdzīgiem pilsoņiem valstī, ķieģeļiem mūrī. Tādēļ jums jāgūst plašs vēriens, lai jūs spētu atzīt, kas ir derīgākais valstij kā veselam organismam, nevis vienīgi kādai atsevišķai šķirai.

Kā Redjards Kiplings mums rāda savā „Dārza jaukumā", atrodama vieta ikvienam, kas kalpo vispārības labklājībai — sabiedrības labumam.

Ja redzat, ka spējat kur līdzēt savām personīgām dāvanām, esiet palīdzīgi, ķeraties klāt un palīdziet, gluži kā to mēdzat darīt, atbalstot savu komandu kājbumbas spēlē. Īstenībā izpalīdzīgs pilsonis stipri atgādina labu kājbumbas spēlētāju.

Viņš sevi vispirms attīsta kā īpatnis, lai vēlāk spētu pildīt savu uzdevumu komandā.

	Kājbumbas spēlētājs.	**Pilsonis.**
Īpatņa īpašības.	Drošsirdība, godīga spēle un laba daba. Izturība plaušās un locekļos. Izveicība ar bumbu.	Raksturs un sapratne. Veselība un izturība. Amats un pieredzējumi.
Kopējas īpašības.	Spēlēt savai komandai, nevis sev.	Palīdzība sabiedrībai.

Ja visi spēlētāji nebūtu savās vietās, bet vienam liktos patīkamāki sist bumbu ārpus laukuma, otram — sist bumbu rokām, trešam — mēģināt, cik iespējams, daudziem pretiniekiem iespert pa vēderu, tad tā vairs nebūtu kājbumbas spēle, iznāktu jukas un sacīkstes būtu jāpārtrauc.

Šādas lietas notiek dažās valstīs, kur pārmērīgie un pašpuikas valda derīgo pilsoņu vietā.

Pašvaldības.

Lielāko labumu varat paveikt sabiedrībai, ņemot dalību pašvaldībā. Bet šim nolūkam jāsagatavojas gluži tāpat, kā sacīkšu skrējienam vai pārbaudījumam. Pārāk daudzi stājas sabiedriskā darbā vienīgi aiz savām runas dāvanām vai pusgatavām zināšanām pašvaldības jautājumos, kaut gan viņiem nepavisam nav īstu zinā-

šanu vai pieredzējumu. Pamatīgi jāpārzina vietējā pašvaldība, viņas mērķi, darba veidi un atbildība.

J. Lejs sarakstījis grāmatu ar saprotamiem paskaidrojumiem ikvienam, kas grib iepazīties ar sabiedriskām zināšanām, algu, darba, taupības, izglītības, veselības, pārvaldes, Tautu savienības un citos jautājumos. Darba partija nokrītizēta kā „nespējīga valdīt" kādu zemi. Ja tas patiesība, kādēļ tad tā ir?

Tas būs vienīgi tādēļ, ka viņu ļaudis nebija pietiekoši izglītoti pašvaldības un valsts pārvaldei, ka viņas locekļi bija tikai partiju politiķi un nebija starptautiski valstsvīri. Politiķiem jābūt liekuļiem, jo viņiem jāizrāda zināšanas par visām lietām pasaulē, kādu viņiem nav, viņiem ikviena lieta jāuztveŗ no savas partijas viedokļa.

Sasniedzot divdesmit pirmo dzīvības gadu, jums būs balsstiesības un varēsit vēlēt sava apgabala pārstāvi parlamentā. Jums jāsagatavojas šim atbildīgajam pienākumam, un jābūt spējīgam spēlēt savā vietā lielajā „pilsoņu spēlē". Lai sevi sagatavotu, jums jāvingrinās un jāpiesavinās tie paši paņēmieni, kādus pielietojāt, lai izvairītos no dažām „klintīm", protiet,

raksturs un sapratne,
amats un pieredzējumi,
vīrišķi vesela miesa un gars.

Tagad nāk klāt vēl ceturtā lieta, protiet, palīdzība — tas ir, spēlēt rotaļā kā pilsonim.

Lai sevi izglītotu, no vislielākā svara zināt kā savas pilsētas un zemes vēsturi, tā patreizējo stāvokli. Daudz var mācīties lasot, bet jo vairāk ceļojot un apmeklējot vēsturiskas vietas. Lai saprastu un mācētu piedalīties vietējos sabiedriskos pasākumos un pašvaldībā, jums vēl jāiepazīstas sīki ar pašvaldību iekārtu.

Angļu parlaments.

Bez vietējām grāfistu pašvaldībām, ikviens vēlēšanu iecirknis sūta savu pārstāvi apakšnamā, lai

aizstāvētu viņa intereses. Parlamentā šādi sanāk 707 locekļi, un šiem vīriem likumdošanas vara zemes pārvaldīšanā. Tā ikviens vīrietis, sasniedzis 21. gadu, ikviena sieviete pēc 30. dzīvības gada piedalās zemes pārvaldīšanā.

Augšnamā pāri par 600 locekļu, kuŗi šeit iekļuvuši mantošanas kārtā, bet liela daļa tādu vīru, kas izdalījušies no vidējā līmeņa ar sevišķiem pakalpojumiem nācijai un kuŗus aicinājis karālis ar valdības piekrišanu.

Augšnama pienākums ir vienīgi pārspriest visus apakšnama priekšā celtos jautājumus. Viņam nav īstas varas jautājumus „apspiest", kaut gan viņam tiesības tos atsūtīt atpakaļ apakšnamam vēlreizējai caurlūkošanai. Tā ikvienu jautājumu rūpīgi izsijā un pārspriež, iekams tas kļūst par likumu.

Augšnams likumu ceļ priekšā karālim apstiprināšanai. Tā ir vienīgi formālitāte, kopš karālim īstenībā nav varas atteikties apstiprināt, ko apakšnams pieņēmis.

Dažādās politiskās šķiras parlamentā pārstāv liberāļi, konzervatīvie, darba partija u. c. Stiprākā partija, kuŗai vairāk balsu, sastāda valdību un vājākā pārspriež viņas rīcību. Tā ir laba lieta, kamēr nenonāk līdz pārmērībām un nacionālas vienības laušanai. Valsts, kas saskaldījusies pati sevī, nevar pastāvēt.

Kabinets sastāv no ministriem, ministru prezidenta vadībā, un ir administrātīvais izpildu organs pēc parlamenta norādījumiem. Ikviena ministra pārziņā ir kāda administrācijas nozare, kā jūrniecības, armijas, izglītības, iekšlietu, ārlietu, kolōniju, tautas labklājības u. c. ministrijas. Visa sistēma pamazām izaugusi senos laikos, kad karāļi vēl bija patvaldnieki līdz 1215. gadam, bet tad ar Lielo brīvības grāmatu (Magna Carta) vara nāca vairāk tautas rokās. Viņu pastiprināja Personas brīvības akts (Habeas Corpus Act) 1679. gadā, Troņa

mantošanas akts (Act of Settlements) 1701. gadā un Parlamenta akts (Parliament Act) 1911. gadā.

Tā parlaments izaudzis pastāvīgā ēvolūcijā uz labiem pamatiem un ieguvis „parlamenta mātes“ tituli Ceļojot citās zemēs, lai šīs būtu republikas, monarchijas vai cita veida valstis, visur jūs atradīsit, ka „parlamentu māti“ atzīst par vistuvāko tautas pašnoteikšanās ideālu, tas ir tīri dēmokratisku valdību.

Kādā jaunā republikā.

Nesen saruna bija man ar kādas jaundibinātas republikas galveno bendi. Viņš nosodīja faktu, ka tagad vairs nenotiesā uz nāvi. Es jautāju, vai viņiem nāves soda vietā ievesti ilgstoši spaidu darbi.

„Ak, nē“, bija atbilde „mēs dzīvojam dēmokratiskā republikā, mums spaidu darbu nav“.

„Tad nav arī noziegumu?“

„To joprojam netrūkst“.

„Ko tad dara ar noziedzniekiem?“

„Kareivji izved viņus nomaļus un šauj, kamēr viņi nobeidzas.“

(Šis paņēmiens nobendēšanā, acīm redzot, nebija viņa izgudrojums, jo viņš bija radis rīkoties ar cirvi.)

„Bet kā jūs rīkojaties ar sīkiem noziegumiem? Piemēram, ja kāds nozagtu mutautiņu, ko jūs ar viņu darītu?“

„Izvestu viņu nomaļus un šautu, kamēr viņš nobeidzas.“

(Vēlāk uzzināju, ka vārdiem „kamēr viņš nobeidzas“ īpaša nozīme. Kareivji bija apmācīti dēmokratiski, t. i. uz pašu ierosinājumu, šaut ar šauteni padusē, nevis plecā — tā bieži vien vajadzēja jo ilga laika, iekams viņi varēja mērķī trāpīt.)

„Šausmīgi! Bet ko jūs darāt ar sievietēm ļaun-

darēm? Vai atkal kareivji tās šauj, kamēr viņas nobeidzas?"

„Ak nē, nē. Tā mēs nerīkojamies".

„Kā tad jūs rīkojaties ar noziedzniecēm?"

„Ahā! Viņas nodod man, un es viņas sagriežu simts gabalos. Bet vīriešiem pie mums nav bendes".

Šeit jaunā nācija, kuŗa vēl nemācēja staigāt, mēgināja skriet. Patlaban divas vai trīs tautas arī cenšas izrāpties no aukles klēpja un darīt to pašu.

Uzturējos kādu laiciņu republikā, kur valsts galvu reiz apmeklējis mājās viņa tuvākais draugs — armijas virspavēlnieks.

Ģenerālis ieradies uz privātu sarunu. Viņš teicies nākam atvadīties.

„Vai jūs aiziesit?"

„Ai, nē. Es palikšu šeit. Bet jāiet labāk būtu jums. Rītā būs revolūcija, un es esmu izredzēts jūsu amatam — pēc jūsu nonāvēšanas".

Tā, lai glābtos, prezidents aizgāja.

Lūk, kā reizēm valsts vara iet no rokas rokā.

Karāļvalsts jautājuma divas puses.

Kādu svētdienu pastaigājos Sidnejas parkā Jaunajā Dienvidvelsā un klausījos tur divās dzeguzēs. Viņi britu karāļvalsti apgaismoja no divām dažādām pusēm, kas var noderēt par interesantu piemēru. Bet tiem, kuŗi vēlas saskatīt ikvienā jautājumā abas puses, ieteiktu iepazīties ar apakšnama sēžu atreferējumiem un presi. Šeit jūs bieži atradīsit ne divus, bet pat trīs, varbūt četrus dažādus viedokļus, no kādiem var aplūkot vienu un to pašu parādību — ikviens viedoklis pie tam labi motīvēts. Labi tad pašam izprātot, kuŗš uzskats dzīvē nāktu par svētību vairākumam.

Šeit piemēri, ko noklausījos par karāļvalsti minētā svētdienā. Piemēri nav izsmeļoši, bet katrā ziņā interesanti.

Britu karāļvasts ir uzpūtīga iestāde.

Valsts kopš seniem laikiem dibinās uz piedzījumu meklētāju zemes laupīšanām.

Vienīgais iemesls, ka nespējām sagrābt savās rokās bagātāko pasaules daļu — Dienvidameriku ir, ka uz mūsu mēģinājumu to darīt, pienācīgi atbildēja stiprie kolōnisti, kas labāk gribēja paši sev izvēlēt valdību.

Gluži tas pats bija ar Ziemeļameriku.

Visur citur mēs nolaupījām iedzimtajiem zemi ar varu un uzmetāmies viņiem par kakla kungiem. Savu labklājību un rūpniecību attīstījām uz viņu sviedriem.

Mūsos ir ačgārnais, veikalnieku gars, kuŗš izpaužas dažus gadus atpakaļ pazīstamajā dziesmiņā:

„Negribam cīņas, —
Bet, pie Džingo! ja gājām,
Guvām kuģus, guvām vīrus,
Guvām naudu turklāt".

Šis ir militārais gars, kuŗu izmanto kapitālistu šķiras, lai pakurtu savam katlam guni, atveŗoties jaunus tirgus.

Ja tas var noderēt par attaisnojumu, tad zemes iekaŗošanas tieksmes nevar vienīgi pārmest britiem. Roma, Kartāga, Portugale, Spānija, Holande u. c. savā laikā visas bijušas vienlīdz ieguvumu kārīgas. Tāda bija mode senos laikos. Varmācības un rupjības pie iekaŗošanas, ja tādas bija, allaž atsvēra tā svētība, kuŗu pārvarētās tautas un zemes guva vēlāk.

Attiecībā uz britu ieguvumiem, esam pienācīgu gandarījumu devuši. Mūsu kolōniju sistēma turas joprojām tādēļ, ka britu valdība bijusi humāna un nesusi mieru un labklājību kā iedzimtajiem, tā kolōnistiem.

Vergu tirdzniecības iznīdēšana izmaksāja milzīgas summas, bez jebkāda materiāla labuma. Vienīgais iemesls šeit bija cilvēcīgums.

Pēdējos gados cilvēku upurēšanas un verdzības iznīdēšana visā Centrālafrikā gājusi roku rokā ar miermīlīgas rūpniecības attīstību. Ikviens, kas to novērojis, nevarēs noliegt

lielo svētību, kas darīta ļaudīm.

Kā Indijā, tā Afrikā esam nodibinājuši mieru naidīgo cilšu starpā, esam pasargājuši vājākos un balstījuši izglītību un tirdzniecību.

Zem britu protektorāta tuksnešainas zemes uzzēlušas, neauglīgi apgabali pārvērsti auglīgās zemēs un jaunas tautas kļuvušas spējīgas uz lieliem darbiem kā Australijā, Jaunzēlandē, Dienvidafrikā, Kanadā u. c. un, kļūstot spējīgas, viņas gūst brīvību un pašnoteikšanos.

Cepešpanna labāka par guni.

Kad mani iecēla par eskadrona komandantu mūsu pulkā, man nodeva manu līdzšinējo eskadronu, nepārceļot uz citu.

Vīri tad izdarīja kautko nepielaižamu — viņi noturēja sapulci, lai šo gadījumu nosvinētu. Vada seržants, uzrunājot mani viņu vārdā, teica tā: „Mēs visi domājam, lai labāk par mums valda velns, kuŗu pazīstam, nekā eņģelis, kuŗu nepazīstam“. Neesmu pilnīgi skaidrībā, kā viņi to domāja. Lai nu kā, bet šis teiciens der tās valsts raksturošanai, kuŗu mums slavē jaunie karstgalvji.

Viņi tomēr beidzot atrod, ka lielākā tiesa britu labāk grib velnu valdību, kuŗu pazīst, nekā eņģeļu valstību, kuŗu nepazīst.

Kas karālis ir angļu valstij.

Ģenerālis Smuts bija kāds būru ģenerālis, kas būru kaŗā cīnījās pret mums ar vislielāko varonību par savu tautu. Viņš kopš tā laika — kā cilvēks, kuŗš redz lietām abas puses — teicis britu tautai par britu valsti šādi:

„Jūs spriedelējat par karāļvalsts uzdevumu. Man šķiet, ka britu valstij ir tikai viens uzdevums — par brīvību un attīstību.

Jūsējā ir vienīgā sistēma, kuŗā varēja tik liels skaits dažādu tautu sadzīvot vienībā. Runājot par Tautu savienību — jūs esat vienīgā īstā tautu savienība, kuŗa jebkad pastāvējusi . . .

Visas karālistes pagātnē dibinājušās uz sakausēšanas idejas, kur mēģināja dažādās tautības saspiest vienā kamolā, lai veidotu vienu nāciju. Jūsu rīcība ir citāda. Jūs negribat pārtautot Lielbritanijas tautas, jūs gribat viņas attīstīt lielākā tautiskā apziņā . . .

Britu valdība nav par tautu sakausēšanu vai pārtautošanu, bet rūpējas par pilnīgāku, bagātāku dzīvi visu to tautu starpā, kuŗas viņai padotas savstarpējā aizgādībā un labprātībā . . .

Rodas jautājums, kā jūs varat saturēt šo tautu kopību? Svarīgs faktors šeit ir jūsu mantošanas kārtā iegūtā karāļa vara. Karālis nav vienīgi Anglijas karālis, bet reprezentē ikvienu visas Lielbritanijas tautu kopības daļu. Ja viņa vietā būtu jāstājas citai personai, kaut vai prezidentam, kuŗš būtu pieņemams visai šai lielajai republikai — man šķiet, šīs personas atrašanai un ievēlēšanai cilvēka prāts būtu par šauru!“

Mums šeit ir karāliste, kuŗa ne ar ko neatšķiŗas no republikas.

Tā, kaut gan daži monarchijā redz vienīgi patīgus cēloņus, viņai ir arī labi, solīdi un dēmokratiski pamati.

Starptautiskais.

Attīstot savu patriotismu, mums nav jāaizmirst briesmas, kas draudētu, ja šis patriotisms pārietu šaurā nacionālismā. Ir pareizi, ka esam lepni uz savu dzimteni, bet mums tādēļ nav jāmazina citu tautu nozīme, vai arī jāstāda savi ieguvumi augstāki, nekā esam to pelnījuši. Patriotismam jāpaceļ tautas pašapziņa, lai viņa uzņemtos savu lomu pasaules tautu kopībā. Pasaules karš rādījis vienu, ko agrāk neredzēja, protiet, cik ļoti viena tauta no otras atkarīga savā tirdzniecībā, un ka vienīgi savstarpējā labprātība un sadarbība spēj pasaulei dot laimi un svētību.

Vienā valstī ir jēlvielas, otrā līdzekļi viņu pārstrādāšanai, trešā — galīgi nobeidz apstrādāšanu, bet ceturtā — gatavos ražojumus patērē. Kokvilnu, kuŗa aug Indijā, pārstrādā Mančestrā, nobeidz Beļģijā, bet patērē Austrumafrikā. Tas pats vērojams visās nozarēs, pat uztura vielas iet no ražotāja zemes cauri pārstrādātāju un patērētāju zemēm. Anglijā ražo vairāk ogles un dzelzs, nekā spēj patērēt, bet viņai nepietiek gaļas un labības, kas jāieved no citām zemēm.

Ciešie sakari tautu starpā bija tie, kuŗi divu tautu cīņās ievilka arī pārējās, iekams visa Eiropa nebija viens kauslīgs suņu bars. Nogalināja miljoniem cilvēku, izpostīja tautas un visas valstis turēja nemierā gadiem — kādēļ? Tādēļ, ka kādu austrieti bija nogalinājis kāds serbs. Cerēsim, ka pēc šīs šaušalīgās pamācības nākotnē būs vairāk prāta un labāki valstsvīri savu valšķu priekšgalā.

Tautu savienība un Starptautiskā šķīrējtiesa tagad dibinātas, lai šādas lietas turpmāk novērstu. Bet savienības, tiesas un noteikumi maz derēs, ja viņiem nebūs pašu tautu atbalsta un sirds. Jūs varat uzlikt sunim uzpurni un pieslēgt pie ķēdes, bet jums tomēr nebūs īstas miera ķīlas, iekams suns nebūs mainījis

savu dabu. Miers tikdaudz neatkarājas no uzpurņa, cik no suņa tikuma.

Tādēļ ikvienas valsts pilsoņu pienākums ir rast vairāk sakaru un simpatiju ar citu valšķu pilsoņiem, interesējoties par viņu vēsturi un darbu, apciemojot viņus u. t. t. Ja dažādu valšķu pilsoņus vienos savstarpējā labprātība un personīga draudzība, tad tā vislabākā ķīla laimīgai nākotnei.

Kā redzi, tev šeit plašs darbības lauks kā pilsonim, lai arī tu ieņemtu cik zemu amatu ieņemdams. No astoņpadsmit gadiem tev jau tiesība sevi skaitīt par pilsoni. Tavs uzdevums kļūt patiesam, jau iepriekš gatavojoties un vingrinoties. Tad gūsi izdevību palīdzēt sabiedrībai, un tas, kā jau minēju, ir liels solis tuvāk laimei.

Vingrināties nozīmē gūt zināšanas un pieredzējumus. Tev jāsāk ar maziem pakalpojumiem sabiedrībai (sk. pēdējo nodaļu).

Ja tad atrod, ka tev šinī ziņā piemīt zināmas spējas, ej un uzņemies augstākus pienākumus.

Lai tev būtu plašs vēriens.

Kad būšu ministru prezidents, izdošu saistošu noteikumu, ka ikvienam, kurš kļūst par parlamenta locekli, mazākais vienreiz jābūt apceļojušam ap zemi. Viņa izglītībai jābūt tādai, lai viņš spētu aplūkot lietām abas puses. Viņam jāprot vadīt, bet šis mākslas pirmais solis nozīmē — mācēt valdīt pašam sevi. Viņam tagadnes šauru šķiru idejas jāaizmirst plašāku izredžu, visas sabiedrības nākotnes labklājības dēļ.

Tā sagatavojoties, tev jāzina noteikti īstais mērķis. Ja tu domā strādāt vispārībai, lai gūtu slavu savam vārdam, naudu vai stāvokli — tad negribu par tevi vairs nekā zināt!

Tad mums nav pa ceļam. Tu jau arī tad atradīsi daudzus citus, kas cenšas tanī pašā virzienā, sav-

starpējas greizsirdības, cietsirdības pilni. Gribu, lai tu ietu pretim lielai laimībai, nevis lielai patībai.

Ja tu, turpretim, ej sabiedrībai talkā vienīgi ar nolūku palīdzēt, tad tā ir gluži cita lieta. Tad tu netieksies sevi izcelt, bet gūsi gandarījumu palīdzot citiem tikt labākos dzīves apstākļos. Šāds apmierinājums būs lielāks, nekā tev spētu sniegt kautkādas balvas un medaļas.

Lai būtu spējīgs sabiedriskam darbam, vienalga — kā vadonis vai kā darbinieks, tev jāizglītojas, kā jau minēju. Tev, pirmkārt, jāattīsta savs raksturs un izpratne, it īpaši katra jautājuma vispusīgā aplūkošanā, taisnīgumā un godīgumā. Otrkārt, tev jāvingrinās labprātībā pret saviem pretiniekiem, tāpat kā pret saviem kaimiņiem. Tev jālūko izprast viņu uzskati, jo viņi ir tavi līdzpilsoņi.

Ja vairums ļaužu pēc šiem abiem punktiem tiešām rīkotos un būtu turklāt taupīgi, lai rastu laiku šādam darbam nodoties, tad kopdarbības un labvēlības gars lielā mērā stātos tagadējās nesaticības vietā. Vispārības labā un, vēl plašāk, pasaules miera labā mums jāveic šis uzdevums.

Ceru, izlasījuši šo disertāciju par dzegužu klints briesmām un kā viņām izsargāties, neteiksit, ka līdzīga dzeguze ir vecais ģenerālis, kuŗa jaunība jau sen pagājusi, un kuŗš tagad uzmetas par likumā devēju — kas jaunatnei ir un kas nav darāms.

Manis pēc varat arī būt tādos ieskatos. Bet iegaumējiet, ka vecais ģenerālis tomēr vienā punktā atšķiŗas no pārējām dzeguzēm — viņam nav savtīgu nolūku, viņam ugunī nav dzelzs, kuŗa būtu kaļama, kamēr tā karsta, bet viņam ir lielā mīlestība pret saviem tuvākiem. Viņam vēl labā atmiņā, kā viņš pats ir kā jauneklis centies uz priekšu bez tēva aizrādījumiem. Viņam lielas simpatijas jaunekļiem, kuŗi nupat stājas dzīvē. Viss viņa nolūks sniegt šiem jaunekļiem dažus norādījumus no paša piedzīvoju-

miem. Varbūt, ka viņiem noderēs šie norādījumi un palīdzēs tikt pie laimīgākas un pilnīgākas dzīves.

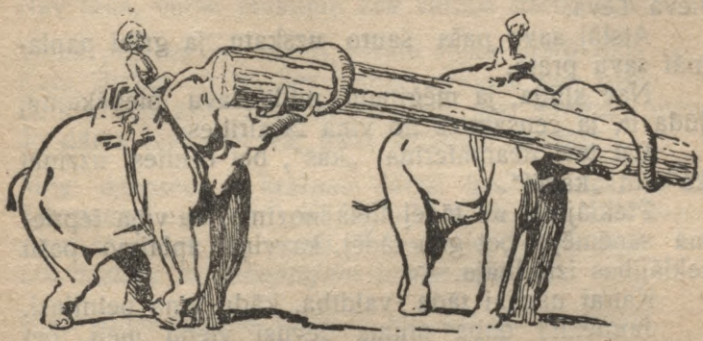

Mācība no Birmas.
Viemgi savstarpēja labprātība un sadarbība ļaus sekmīgi kļūt galā ar lielo baļķi.

Viela pārdomai.

Dažas drošas mērauklas.

Ņemt sevi pārāk nopietni ir pirmais solis kļūt pārgudram.

Humors jūs izvadīs kā briesmu brīdī, tā nebaltā stundā laimīgi cauri.

Lai tava cenšanās būtu nevis parādīt, cik daudz tu vari no darba izsist, bet gan, cik daudz tu vari viņā ielikt.

Vienīgi atzīstamā godkārība ir godkārība darīt patieso.

Labākā rekomandācija ir jautra pienākumu pildīšana.

Kas sevi liela, tam allaž uzlielīšana nepieciešama.

Atceries, ka esi ķieģelis mūrī, vai arī spēlētājs, kuŗa uzdevums spēlēt savā vietā komandā.

Nosvērts pilsonis vērts pusduci līdzskrējēju.

Daudzi aizstāv tiesības, kuŗas vēl nav izpelnījušies.

Griba palīdzēt un nevis griba pavēlēt raksturo labāko sociālistu.

Prieks nāk tam, kas kalpo savam tuvākam, no Dieva Tēva.

Atstāj savu paša šauro uzskatu, ja gribi paplašināt savu prātu.

Nav kļūda, ja mēģinam pildīt savu pienākumu, kļūda ir, ja cenšamies no viņa izvairīties.

Lai tevi neapmierina „kas", bet centies uzzināt „kā" un „kādēļ".

Pieklājībai ne tādēļ liela nozīme, ka viņa ieprieciną saņēmēju, bet gan tādēļ, ka viņa aplaimo pašu pieklājības izrādītāju.

Katrai nācijai tāda valdība, kādu viņa pelnījusi.

Jaunekli! daba mums devusi vienu mēli, bet divas ausis — tādēļ mums jādzird otrtik kā runājam.

Liela gudrība prast noslēpt savu gudrību (*La Rošfukolds*).

Pazīstams nav tas pats, kas slavens.

Redzi, ir tadas lielas un no stipriem vējiem mētātas laivas top vadītas no mazas stūres, uz kurieni stūrmaņa prāts nesas. Tāpat arī mēle ir mazs loceklis un daudz ko padara (*Sv. Jēkaba grāmata 3.*).

Ir divējādi cilvēki, kuŗi nekad neatkāpjas no savas pārliecības — muļķi un mirušie (*Dž. Resels Lauels*).

Dārza jaukums.

Mūs' dzimtene ir krāšņais dārzs, kas jaukus skatus dod —
Tur dobes, krūmājus, gan zāļu laukus, ejas rod,
Tur koši tēli visu rotā, pāvi apkārt iet:
Bet dārza jaukums nav vien tas, kas acīm tveŗams šķiet —

Jo sētmalī, kur vecie kuplie lauru koki aug,
Tu darba rīkus, siltumnīcas piekļāvušās raug';
Šeit dāņus, mēslu kaudzes, ūdens tvertnes manīt var,
Pat lāpstas, ķerras, grābekļus, kas dārzu jauku dar'.

Tu redzi dārzniekus, kas darbus palīgiem vēl teic,
Tie viņus tad it rūpīgi bez trokšņa visus veic;
Kliedz vienīgi, ja putni nāk, kad jaunu sēklu sēj —
Nav tāda, dārza jaukumu kas vārdos izteikt spēj.

Viens pujenes var stādīt, otram rozes dēstīt likts —
Kam jāiztiek ar to, kas izaugs, arīdzan nav pikts.
Drīkst visi zālē skraidīt, rotāties, kur smiltis, pliens,
Jo dārza jaukumu var brīvi izbaudīt ikviens,

Mūs' dzimtene ir krāšņais dārzs, kas nerodas, ja sēž
Tik paēnā un sauc: „Kāds jaukums te visapkārt dveš!"
Kad čaklākie jau veikli darba rūķu gaitās sok
Un nezāles uz iekoptajām tekām ārā rok.

Nedz kājas kādam vājas ir, vai arī galvas trūkst,
Nedz rokas pārāk maigas, nedz sirds, kas par gausu pukst,
Kad steidzams darbs kāds pēkšņi neatvairāms virsū nāk, —
Jo dārza jaukumu ikviens vēl kuplināt tik māk.

Jel stājies darbā pateicīgs un strādā, ko tev liek —
Vai ogulājus dēsta, gliemji nāvēti kaut tiek.
Kad mugura tev nolīkusi, kad rokas raupjas top,
Tad īsti jūties esam, dārza jaukumu kas kopj,

Pat Ādams bija dārznieks, Dieva paša darināts,
Viņš pūlējās un strādāja kā tikai reti kāds;
Un tādēļ, darbu beidzot, jāsāk Dievam izlūgtos,
Lai mūsu lielā dārza jaukums nekad nebeigtos!
Tad mūsu lielā dārza jaukums nekad nebeigsies!

(*Redjards Kiplings.*)

Piektā klints

NETICĪBA.

NETICĪBA.

Šīs klints ēnas puse ir dievliedzības un neticības briesmas. Saulainā puse ir Dieva atzīšana un palīdzība tuvākiem. Labs palīgs ir dabas pētīšana.

Neticība.

Jaunekļiem uzmācas dievliedzība.
Neticība ir spēcīga.
Reliģija svarīga laimei.

Dabas vērošana.

Sargi pret dievliedzību.
Dieva darbi dabā pierāda dievliedžu meius.
Dabas pazīšana solis Dieva atzīšanai.
Pazemība un bijība pretlīdzeklis liekulībai.
Šos pretlīdzekļus var gūt sakaros ar dabu:
uz ūdeņiem,
mežā,
kalnos.

Cilvēcīgā būte.

Nav nepieciešami tālu klīst, lai gūtu sakarus ar dabu.
Cilvēka miesa un viņas brīnumi.
Sīkā daba.
Dzīvnieku valsts.
Prāts.

Dievišķīgā būte.

Dvēsele.
Viss liek atzīt, ka Dievs ir mīlestība.

Dažādu avotu vadošas domas.

NETICĪBA.

Dievliedzība.

Ir krietni daudz neticīgu ļaužu, kuŗi noliedz Dievu, viņi pazīstami kā ateisti jeb dievliedži. Lielbritanijā vien viņu deviņas biedrības. Ļausim viņiem savus uzskatus šinī ziņā. Bet kad viņi paši, un tas allaž gadās, grib uztiept savas idejas citiem, tad viņi atgādina vāciešus, kas savu „kultūru“ centās uztiept visai pasaulei, viņi kļūst bīstamākie ienaidnieki.

Viszinis.

Dažas no šīm biedrībām visai uzmācīgā veidā tieši uzbrūk citu reliģiskai pārliecībai. Man šķiet, ka viņi tā izdara īstenībā vairāk laba, nekā ļauna, jo viņi uzpurina ticīgos un liek aizmirst savas pašu nesaskaņas, lai atspēkotu uzbrukumus.

Šeit kāds nepelnīts viņu nonievājums kristietībai. Tas daudzu citu starpā parādījies presē pēdējos gados.

„Galvenais kristietības iestādījums, pazīstams ar vārdu svētais vakarēdiens — kur ēd kāda žīda Jēzus miesu un dzeŗ viņa asinis — ir riebīga un pazemojoša māņticība, kas atgādina kanibālu mielastu, un droši vien, no pēdējā būs cēlusies. Kristietība pazemojusi un sagrozījusi patiesību. Nebūs pārspīlēts apgalvojums, ka viņa sēj pasaulē liekulību.“

Tas ir nekaunīgs uzbrukums katram kristietim, kas tic šai reliģijai. Tai pašā laikā tas tiešs pamudinājums darboties. Bet mans nolūks nav par to runāt.

Bez pretreliģiskiem ļaudīm ir daudz citu, kas nav pret reliģiju, bet nav arī par to. Dažos gadījumos viņiem nav gadījies iepazīties ar reliģiju, citur atkal viņi nav varējuši iedegties jūsmās un palikuši sāņus. Marks Tvēns teicis, ka nemīlot strīdēties par reliģiju, jo tur darīšana ar debesīm un elli, bet viņam esot draugi abās vietās.

No otras puses, pazīstu nomalēs ne vienu vien stingri reliģisku cilvēku, kam nav sniegta zēna gados nekāda pamācība reliģijā. Viņi Dievu atzinuši, redzēdami pasaulē Viņa darbus un brīnumus.

Šie cilvēki nonākuši pie atziņas, ka viņi ir brīnišķīgās radības daļa un locekļi, bet ierindoti augstākā pakāpē nekā dzīvnieki, jo viņiem saprāts, spējas uzņemt visu daiļo un labprātības sajūtas pret tuvāko. Šīs īpašības nozīmē, ka cilvēkā ir drusciņa Dieva gara.

Dievu Radītāju atzīst vairums reliģiju, bet viņu uzskats dalās jautājumā, kā īsteni cilvēka dvēsele savienojas ar Radītāju.

Kristīgā ticība saka, ka Kristus Jēzus nācis dzīvot cilvēku vidū, lai izskaidrotu un nestu patiesību, ka Dievs ir mīla un ka upuri Dievam, kā to dara vecās māņticīgās reliģijas, neatsveļ nekad pašuzupurēšanos un kalpošanu Dievam.

Reliģija svarīga laimei.

Ja esat patiesi apņēmušies iet panākumu tekas, t. i. uz laimi, jums netikvien jāizvairās no neticības, bet arī jāatrod drošs reliģijas pamats savā dzīvē.

Pats svarīgākais nav cītīga baznīcas apmeklēšana, bībeles stāstu zināšana, vai teoloģijas izprašana. Daudz vīru ir stingri reliģiski un nemaz nav studējuši reliģiju. Reliģija īsumā īsteni nozīmē:

Pirmkārt: atzīt kas un kāds ir Dievs. Otrkārt: uz labāko izmantot dzīvību, ko Viņš mums devis, un darīt pēc viņa prāta. Parasti tas būs — darīt labu saviem tuvākiem.

Tā lai būtu jūsu ticība — netikvien, ko padomāt svētdienās, — bet pēc šās ticības dzīvot katrā brīdī un gadījumā savā ikdienas dzīvē.

Lai nonāktu pie šādas ticības un atturētos no dievliedzības, varu jums ieteikt divus līdzekļus.

Pirmais ir lasīt brīnišķīgo, veco grāmatu — bībeli. Tur bez dievības atklāšanās vēl atradīsit brīnišķus, interesantus vēstures vēstījumus, dzeju un arī morāli.

Otrs līdzeklis — lasīt citu brīnišķo, veco grāmatu — dabas grāmatu, skatīt un pētīt, cik spējat, brīnumus un jaukumus, kas tur, lai jūs ielīksmotu, apslēpti. Un tad padomājiet, kā vislabāk varat kalpot Dievam, kamēr jums ir tā dzīvība, ko Viņš jums aizdevis.

Dabas grāmata.

Šeit teiktais domāts tādiem, kam nav savas reliģiskās pārliecības, vai kas ir briesmās uzskriet dievliedžu klintij.

Ateisti saka, ka viņi esot pret kristietību un citām reliģijām, jo tur vairāk māņticības, nekā vadošo dzīves principu. Viņi apgalvo, ka reliģija, kas nākot no cilvēku rakstītas grāmatas, nevarot būt īsta. Bet viņi negrib redzēt, ka bez iespiestām grāmatām un „parādībām“ Dievs mums devis lasīšanai lielo dabas grāmatu. Viņi nevar apgalvot, ka šī būtu neīsta, fakti atrodas visu priekšā.

Šekspirs runā par „akmeņu spredīķiem, koku runām, čalojošu strautu grāmatām un Dievu visās lietās“. Bekons raksta: „Dabas grāmata ir visdrošākā atslēga gara atzīšanai“.

Korans saka: „Vai neredzi, ka viss debesīs un zemes virsū kalpo Dievam — saule, mēness, zvaigznes, kalni, koki, dzīvnieki un daudz ļaužu?“ Ceru, ka mani nepārpratīs. Es neeieteicu dabas pētīšanu kā kalpošanu Dievam vai reliģijas atvietotāju, bet aizstāvu dabas izpratni kā soli reliģijas iemantošanai.

Šis līdzeklis var derēt, kad daudz citu būs nesekmīgi, — sevišķi tiem, kas tiecas uz dievliedzību, vai tiem, kam nav sevišķu reliģisku ideālu, vai tādiem, kas savus ideālus atmetuši. Šiem varbūt palīdzēs mani padomi pa jaunām tekām atkal atrast baznīcu.

Davida Greisona vārdi, man šķiet, apraksta daudzu ļaužu pieredzējumus:

„Esmu botaniķis jau piecdesmit četrus gadus. Kā zēns akli ticēju Dievam. Es Viņu pielūdzu un tēlojos Viņu kā cilvēku.

Kad paaugos, nācu pie slēdziena, ka Dieva nav. Izslēdzu Viņu no visuma. Ticēju vienīgi tam, ko varēju redzēt, dzirdēt vai sajust.

Es runāju par dabu un īstenību.

Bet tagad — man šķiet — viņās nav nekā cita, kā vienīgi Dievs."

Dabas pazīšana solis Dieva atzīšanai.

Vinčesteras bīskaps kara laikā izdarīja aptauju karalauka mācītāju starpā. Izrādījās, ka visai daudz kareivjiem maz jēgas par reliģiju.

Vēlāk lasīju, ka zināmos gadījumos ticība draudējusi pārvērsties māņticībā, un, lai to novērstu, tur ieteikts:

„Nepieciešami kaut ko taustāmu sniegt bērnam ticības radīšanai, citādi viņā ieperinās māņticība. Šādas sekas ceļas, galvenā kārtā, mācot reliģiju uz iedomātiem pamatiem." No otras puses, zinu,ka mūsu jaunekļiem tagad ir nopietna tieksme pēc reliģijas — pēc reliģijas, kuru viņi spēj uzņemt un saprast.

Pa kara laiku simtiem jaunu kareivju man solījās dzīvot pēc skautu solījuma un likumiem (sk. pēdējo nod.) — jo tas esot kaut kas taustāms šinī virzienā.

Vēl vakar man stāstīja par dažiem jauniem strādniekiem, kas kļuvuši rōveri (sk. pēdējo nod.). Viņu bijis kāds trīsdesmits, un viņi lūguši savu vadītāju

noturēt svētdienas sapulci un pastāstīt kautko par reliģiju. Ceru, ka šādiem ļaudīm mani norādījumi noderēs.

Pareizā gara netrūkst, bet trūkst parauga kā rīkoties, kad viņi grib izprast dievišķo dabu un Viņam kalpot.

Indiešu eposā Mahabharata atrodama teika, ka kāds sparīgs priesteris bijis neapmierināts ar mazticību kādā viņam uzticētā ģimenē. Vīrs stāstījis, ka esot gan cītīgi centies, bet nespējis iegūt ticību.

Priesteris vīru saķēris, pabāzis viņa galvu zem ūdens un turējis ciet, tā kā vīrs gandrīz vai noslīcis. Ar lielu sparu un spēku cīnoties, vīram beidzot izdevies izsprukt. Kad viņš protestējis pret šādu varmācību, priesteris atbildējis:

„Ja centīsies atrast Dievu ar pusi tā spēka, ar kādu tagad centies ievilkt elpu, tad tu Viņu ātri atradīsi!"

Pazemība un bijība.

Pretlīdzeklis dievlīedžu pārgalvībai ir pazemība, savienota ar bijību. Šīs īpašības tikpat grūti iemācīties, cik grūti mācīt. Sniegšu šeit dažus piemērus, kā to iespēj sakars ar dabu.

Templs Tērstens kādā savā rakstā apraksta, ka viņš reiz skatījis, skatījis kādu jauku skatu, īstenībā tik pamatīgi, ka viņam ienācis prātā:

„Ko gan pilsētnieks teiktu, ja viņu piepēži izraktu no viņa pelēkās apkārtnes un noliktu šeit krāšņajā dabas vidū?"

Paredzams, ka pilsētniekam pietrūktu parasto vārdu, lai izteiktu savas jūtas, un viņš sāktu lamāties.

Tāds gadījums tiešam notika ar kādu kareivi Dienvidafrikas kaŗā. Pēc gaŗa un grūta gājiena pa Dienvidafrikas stepi, viņš piepēži atradās krāšņā skata priekšā, kas atvēŗās no paaugstinājuma, tā sauktā „Velna kantūra", austrumu Transvālā.

„Mans Dievs“, viņš iesaucās, „tādi pusstulbi plānprātiņi saka, ka neesot Dieva“.

Brīnišķīgais skats spēja atspoguļoties pat viņa aprobežotajā prātā un bija izsauciena cēlonis, kas — kautgan Dieva zaimošana — tomēr Visuvarenajam sava cēloņa pēc, bija pieņemams.

Tā nebija nelāga atbilde dievliedzim.

Jūrnieks bieži ļoti reliģisks cilvēks, jo viņš visai tuvu pieskaņas dabai, sevišķi tas parādās, ja pēc sava amata viņš atbildīgs par kuģi. Kad viņa kuģis paceļas kustīgā, zaļi pelēkā, nāvi dvesošā jūras kalnā, kaucošā vētrā, krusā un šļācošās putās — tad viņš sajūt un saprot dabas spēku un apbrīno viņas svētsvinīgo varu, kuŗā viņš cīnās pēc ceļa.

Viņš tad stāv viens pats augstu tiltā un rīkojas. No viņa rīcības atkarājas viņam uzticēto dvēseļu drošība. Viņš tad nevar citādi, kā justies visciešākā sakarā ar Augstāko varu, no kā viss kas atkarājas.

Šis sakars ir augstākas nekā paša vara atzīšana un bijāšanās. Viņš nododas šīs Varas rokās un uzticīgi darbojas kopā ar Viņu.

Meža brīnumi.

Ja nekad neesi ceļojis Brazilijas vai vakaru Vidusafrikas mežos, tad grūti tev būs iedomāties to savādo uzbudinājumu, kas pārņem ikvienu šinī, pirmā mirklī bezgalīgi jaukā un brīnišķā, tropu džunglājā. Šie jaukumi pat visjūtīgākā dvēselē atgādinās dievnama lielo varenību un skaistumu. Neraugoties uz savu pievilcību, džungļu drūmajā krēslā un purvainā augu valstī tomēr slēpjas drausmas. Tu tausti savu ceļu, kur krūmi savijušies necaurejamā mudžeklī un koki virs galvas aizsprosto pieeju saulei — gaisam.

Bet augsti pāri visam milzīgie malabāru vilnas koki un citi mūža meža milzeņi slien savas galotnes divi simti pēdu augstumā. Bet tu reti redzi šīs galotnes, taustot sev ceļu mūklājā pa trūdošo lapu gubām, vī-

teņu un krūmu starpā. Klejojot dienu dienā, varbūt nedēļu pēc nedēļas, pa to pašu krēslu, mūža meža daiļums aizmirstas viņa bezgalīgā atkārtojumā.

Tu esi kā iesprostojumā, un tevi pārņem šausmas, jo zini, ka nevari nedz izbēgt, nedz glābties. Slimīgs drūmums tur tevi savos valgos, bet dažam pat uzbrūk grūtsirdība un ārprāts.

Bet naktī, kad guli tumsā, maigās tropiskās nakts klusumā, mežs ir mēms, un tomēr sīkas balstiņas runā visapkārt. Sīkā sienāžu čirkstēšana, varžu kurkstošā dziesma, lapu krišana un čabēšana, un vājas vēja čalas, kas tur augsti virs galvas rotājas zaros. Šad un tad, laiku pa laikam, klusumu pārtrauc visiespaidīgākā meža skaņa — skaļš, griezīgs brīkšķis, kad kāds sirms koku milzis beidz savu ilgo mūžu, kad sabrūk viņa lepnība, lai vairs nekad neatjaunotos.

Tas ir uzbudinošs brīdis, un uz mirkli iestājas it kā cienības pilns klusums, bet tad sīkās meža balstiņas turpina čalas.

Cilvēks šeit izliekas pavisam nevietā un kā iebrucējs. Te galvenām kārtām augu valsts, kur ieeja atļauta vienīgi kukaiņiem. Un tomēr arī šeit dzīvība un sajūtas, vairošanās, nāve un pārvēršanās norisinās pēc tā paša lielā Likuma, kuŗam arī mēs padoti savā ārpasaulē.

Cilvēkam ir līdzinieki meža koku un radījumu starpā.

Tiem, kam acis redzēt un ausis dzirdēt, mežs ir reizē darba vieta, mājoklis un dievnams.

Vientuļš Andos.

Dienvidamerikas Andos kādā rītā izgāju agri pirms saules lēkta, lai kāptu kalnos. Agrā rīta vēso krēslu pastiprināja ielejas tumsa, kuŗā uzsāku ceļu. Tur virsotnes visapkārt pacēlās neskaidri pret debesīm, bet tumsā grūti nācās izšķirt viņu augstumu vai tālumu. Kāpjot augstāk un augstāk, pamazam kļuva gaišāks un

gaišāks, klintis un kalnu grēdas rādījās arvien skaidrāki. Gaiss bija visai vēss, dzidrs un kluss. Lielais, saspraidzinātais klusums visapkārt man vareni uzmācās. Nebija nedz strautiņa čalu, nedz putnu svelpšanas, nedz vēja čukstu. Kluss, viss kluss. Un tomēr tas nebija nāves klusums; ātrāk likās, ka viss — kalni un lejas, klintis un akmeņi, — viss uzmanīgi gaida, lūkojas topošā rītā. Likās visai apgānoši ar soļu dunoņu uz akmeņiem pārtraukt šo klusumu.

Pašlaik atrados kailos kalnos. Mazuliet virs manis bija apvārksnis, kuŗš ar manu tuvošanos tomēr pastāvīgi bēga. Lūkojoties atpakaļ, tāds pat apvārksnis, bet mazuliet zemāk krēsla, kuŗu bija atstājis. Kāds rakstnieks, šo pašu skatu aprakstot, bija kalna kāpēju salīdzinājis ar skudru, kas rāpjas uz augšu tukšā ūdens mucā. Un taisni tāda bija kāpēja sajūta.

Un tālāk aiz grēdām, kas ap mani virknējās, pacēlās augstākas klintis un kalnu virsotnes. Kā milži, viņas stāvēja auksti un cieti, lūkojoties manī pāri savu zemāko kaimiņu pleciem. Biju vienīgais kustīgais priekšmets visā nelokāmā klinšu un grēdu bezgalībā. Es jutos lieks un niecīgs šinī svētsvinīgā apkārtnē.

Šeit nogulšņi un daudzkrāsainās klintis liecināja par tūkstošu tūkstošiem gadu, par laiku, kad mūsu zeme bij sakususi, karsta masa.

Es nebiju nekas cits, kā viendienas muša viņu starpā.

Kāpelēju augstāk un augstāk. Elpot nācās arvien grūtāk. Bet vientulība un sava niecīguma izjūta augtin auga šinī dziļā klusumā un atstātajā pasaules jumta virsotnē.

Piepēži virs kādas grēdas ieraudzīju zaļgani baltu, mūžīgā sniega klātu virsotni, kas spēcīgi un asi atdalījās no debesīm. Tad vēl vienu un vēl vienu, katru savā pusē.

Man likās, ka visvecākie milži, kuŗu galotni nekad nav skārusi cilvēka kāja, piecēlušies, lai mani

pieskatītu — tik auksti, nežēlīgi un drūmi. Apbrīnojamās virsotnes, drausmīgais klusums, vientulība un visa varenums likās mani biedējam. Vairs nespēju sevi valdīt. Mani pārņēma vēlēšanās iekliegties, lai pārtrauktu burvekli. Bet skaļākais cilvēka kliedziens šeit būtu atbalsojies tik pat vāji, kā zvirbuļa pīkstēšana, kādu reiz sadzirdēju plašās Romas Koliseja drupās.

Es gribēju aizvērt acis, kad piepēži kaut kas, it kā gaisā, virs manis iekvēlojās. Atskatījies pār plecu, ieraudzīju kaut ko, kas man aizrāva elpu. Viena no lielākām grēdām, kas dažus mirkļus atpakaļ bija pelēki zilā krāsā, tagad piepēži savās virsotnēs staroja apžilbinošā, oranžu sarkanā gaismā, kamēr zemākās daļas zibsnīja violētās, zilās un noskaņotās zaļās ēnās. Viss ar rūpīgāko noteiktību apmalēs un sīkumos atdalījās no tumšās debess aiz grēdas.

Kristus Andos.

Un grēda pēc grēdas tērpās rožainā ausmas atspīdumā.

Sajūtu, ka tas par daudz nīcīgam, niecīgam prātam — biju iebrucējs svētā vietā. Te bija kaut kas neiespējams un pāri katrai saprašanai, novērot pašas dabas rīta pošanos. Nekas šinī dievišķā skatā neatgādināja cilvēku dzīvi tur apakšā krēslā, no kuŗas biju nācis.

Klupdams gāju uz priekšu, bijības pārņemts, kad mirklī, kur man visvairāk vajadzēja saskaru ar cilvēcīgo pasauli, pāri nākošai kraujai pacēlās tēls — Pestītāja Kristus tēls.

Tas nebija parastais, patētiskais krustā sistais ķermenis, tā bija liela, labvēlīga būte baltā, plīvojošā tērpā, kas sargādama un sveikdama tur izplēta rokas.

Jauks tēls, izdevīgi šeit novietots, lai apzīmētu mūžīgo mieru un apvienību Argentīnas un Čīles starpā, bet pat vēl izdevīgāki tēls bija novietots aiz cita iemesla, jo tēlnieks šeit bija radījis taustāmu saiti cilvēcīgā un dievišķā starpā — to saiti, kuŗas dēļ Kristus savā laikā nācis zemes virsū.

Kaut kur vēlāk lasīju:

„Kalnos kļūst par ko līdzīgu jōgam (indiešu svētulis, tlk.), kur vari vienīgi klejot, gulēt un domāt.

Nezinu, kāds tam sakars, bet deviņas desmitdaļas ļaužu, kas dzīvo augstāk par 1400 pēdām, ir budisti. Kalni gan tā iespaidojuši.

Nakts klusumā tu klausies viņu balsīs. Tu esi ievilkts apkārtējā bezgalībā. Kad ikdienišķo rūpju zaņķis un aizspriedumi izgaisuši, mostas gars un atveŗas plašāka atziņa. Siltās pilsētās, kur drūzmējas ļaudis, ikvienam nepieciešami kur pieķerties — personīgam pestītājam, lukturim drošā un laipnā rokā, atspirdzinošām balsīm tumsā. Bet šeit tu nevēlies — tu zini: savs „es“ izzūd. Šeit mistisks mērķis dabā, kuŗai tu nododies — tāls, kas neskaŗ tavu personību.

Vari sapņot sevī, bet esi līdzīgs zāļu sēklai un maziem akmentiņiem visapkārt, bez kādām priekšrocībām“.

Lielie ūdens kritumi.

Ēbrhems Linkens, vērojot Niagaras ūdenskritumus, teica:

„Te atdzīvojas pagātne. Kad Kolumbs pirmais atklāja šo zemi, kad Kristus cieta pie krusta, kad Mozus vadīja Izraēļa bērnus cauri Sarkanajai jūŗai, pat, kad Adams nāca no sava vadītāja rokas, Niagara tāpat šeit kauca . . . Vecāka par pirmo cilvēku, Niagara ir svaiga un spēcīga kā desmit tūkstoš gadu atpakaļ.

Mamuts un mastodonts . . . vērojuši Niagaru, kas ilgi, ilgi, pat ne uz mirkli nav apstājusies, izžuvusi, aizsalusi, aizmigusi, nedz atpūtusies". Džons Veslejs Hils, šo atkārtojot, raksta: „Šīs pārdomas pie Niagaras satur visu radības domu, Dieva eksistenci, noslēpumu, visuma varu, vēsturi, atpestīšanu un cilvēka likteni . . . No Dieva atzīšanas dabā vairs ne solis nav jāspej līdz dievišķīgā pazīšanai cilvēku likteņos."

Tas taisnība. Ja vien esat stāvējuši tās brīnišķās aizas malā, kas veido Viktorijas kritumus Dienvidafrikā, jūs to sapratīsit. Šeit Zambeza, pusi tik plata kā Niagara, savus ūdeņus gāž 300 pēdas lejā tumšā virpulī.

Tālu prom no spēka stacijām, tramvajiem un tūristu viesnīcām, šis lieliskais kritums saista jūtas jo iespaidīgi.

Rūkoņa, ko var sadzirdēt jūdzēm tāļu, kopš laika gala nekad nav apstājusies trīcināt gaisu līču loču gultnē 300 pēdu dziļumā, ko upe pati sev izgrauzusi četrdesmit jūdžu tālumā stiprās klintīs, runā ne par tūkstošiem gadu darbu. Šeit var mācīties par cilvēka niecīgumu, par viņa nīcīgām pūlēm un cīņām mazvērtīgu iemeslu dēļ. Šeit atzīst, varbūt vāji un neskaidri, ka šeit ir kaut kas liels mūsu tuvumā, ka ir Radītājs — Dievs.

Dabas jaukumi.

Daudz pilsētnieku nekad nevar apjaust dabas jaukumus, jo viņi tos reti redz. Viņu acis vairāk vingrinātas lūkoties veikalos, sludinājumos, citos ļaudīs un par „drošību pirmā vietā".

Bet tie, kas ilgstoši dzīvojuši dabā un iepazinušies ar viņas jaukumiem,tie spēj dabu vērot pat visnetīrākajā ielā.

Man reiz vajadzēja dienu dienā iet pāri Vestminsteras tiltam ap saules ausmu un atkal ap saules rietu. Reta diena pagāja, kad sevi nenotvēru vērojam šo skatu ar to prieku, kādu gūstam aplūkojot lieliskās

krāsas, ko izstaro diena rodoties un zūdot. Šīs krāsas bija šeit jo pievilcīgas, pērļu pelēkā un violētā noskaņojumā, pateicoties vecās Londonas dūmiem.

Mans brālis mākslinieks tiešām reiz devās uz Ņukāslu, lai gleznotu dūmu un tvaika brīnišķo iespaidu saulē un mākoņos.

Kanchinjunga, cilvēka kājas neskārtā.

Mākoņi jau paši par sevi veidc gleznas, un dažkārt tādas, par kuŗām ko padomāt. Vēl tagad man prātā saules riets, ko vēroju trīsdesmit gadus atpakaļ Dienvidafrikas stepē. Lieliskā krāšņumā tur zvīgodami pacēlās vārti, pa kuŗiem varēja nokļūt mirdzošā zeltā veidotās telpās. Šie bija vārti, pa kuŗiem ieiet tie, kas „noriet".

Vai tevi saules riets kaut reiz tā aizgrābis?

Mans pavadonis lūdza Dievu.

Kādēļ mīlu makšķerēt? Tur nav vienīgi prieks noķert zivi. Man tīk diena, vai esmu ko noķēris, vai nē. Es eju **makšķerēt**, nevis **ķert** zivis. Tas nozīmē, ka mani pievelk makšķerēšanā blakus apstākļi.

Zeltā zvīgojošā, pīpeņu smaržas pilnā, kuplā pļavu zālē, zem sulīgi zaļu koku ēnām esmu vienatnē ar dabu. Dūcošie kukaiņi, steidzīgi slīdošās ūdensvabules, jokaini „griezošā" grieze, zilais, vizuļojošais gārnis un citi dabas bērni ir tev biedros.

Bet ir vēl citi skati bez šā. Šekltenam bija cits uzskats, kad viņš slavēja lauku skatu.

„Tas viss ļoti jauki, lai jūs tiktu pie sviesta un ceptiem jēriem, bet ir vēl citi skati, kas viscēlāko aizkustina dvēselē. Nespēju izstāstīt, ko nozīmē pētniekam mirklis — kur viņš soļo jaunā zemē biezā miglā — kad piepēži migla paceļas, un viņa skatiem atveras kalni, ko cilvēka acs nekad nav skatījusi."

Labi, es viņam piekrītu. Es mīlu Anglijas, dzimtenes lauku skaistumu un tāpat plaši atklāto un brīvo Dienvidafrikas viļņojošo stepi.

Es mīlu Kanadas čalojošos ūdeņus un aicinošos mežus. Bet visvairāk mani aizkustinājis Himalaju augstums un plašums, mūžīgā sniega klāto grēdu cēlums, kuras paceļ savas virsotnes augsti pāri pasaulei — nekad cilvēka kājas nejutušas, bet par visām pasaulīgām lietām tuvākās debesīm.

Klejošana.

Tu teiksi: „Jā, bet es nevaru iet kalnos, ōkeānos un mūža mežos. Kā lai nu es spētu saprast dabas brīnumus un viņas svinīgumu?"

Labi, tu varēsi daudz veikt savā paša zemē, ja vien centīsies izkļūt no pilsētas un viņas apkārtnes, ja vien iesi dzimtenes mežos un ārēs.

Somu mugurā un nūju rokā, vai

„Mazais tēraudzirdziņš, kājām jāts,
Aizripos, kurp nesas vien tev prāts".

Ņem sev līdz mazo audekla mājiņu, segu vai vārāmpodu un eji — **brīvībā**.

Arā Dieva svaigā gaisā, vislabāki „klejot" — tas ir iet apkārt pa zemi — un pilniem malkiem uzsūkt debesu jaukumu un zemes un ezeru krāšņumu, skatīt mežu un lauku krāsas, elpot puķu un siena smaršu, klausīties strautu un putnu mūzikā un vēja čalās, iepazīties ar dzīvniekiem un viņu tekām. Klejo,

iekams jūties par biedri tam visam un „atrod sevi“ kā lielās dabas celtnes daļu.

Dāvīds Greisons raksta „Draugu ceļā:“ „Laiku pa laikam šo „samuraju“ paradums atraisīties no cilvēku kūsājošās pasaules un somām mugurā klīst tālē, vai nu tuksnesī, vai ziemeļu ledus kalnos.

Esmu pārliecināts, ka ikvienam nepieciešama šāda pārmaiņa un izdevība pārdomāt par visu, no jauna pieķerties dzīvei un Dievam. Bet man nav nedz tuksneša, nedz ledus kalna. — Es izvēlos laipno „draugu ceļu“ un visparastākos ļaudis, kas ap to dzīvo“.

„Klejot“ ir jauks, vecs vārds, un nozīmē staigāt aiz brīvas gribas.

Cilvēka ķermenis kā pētniecības priekšmets.

Bez laukiem un mežiem, vari arī ar sevi sākt dabas pētniecību. No kā esi cēlies? No dīgļa, ne lielāka par kniepadatas galviņu, radies ķermenis ar miesu un kauliem un zināmu līdzību tēvam un mātei, stiprs un paklausīgs savam prātam.

Visās ķermeņa daļās ir brīnišķas ierīces. Tava acs visbrīnišķākais un jūtīgākais aparats, ko cilvēks jebkad izgudrojis. Acs sniedz nekavējoši ziņas par visu, kas notiek tuvu un tāļu, par krāsām un izskatu, par daiļo un nejēdzīgo. Acs burto šo lapas pusi un rada tavās smadzenēs domas un idejas. Smadzenēs šīs domas nogulda, lai vēlāk tās vajadzībā izlietotu.

Pieskaries šai grāmatai ar rādāmo pirkstu un pārdomā šo vienkāršo, bet tomēr brīnišķo darbību.

Acs telegrafē smadzenēm: „Šeit ir grāmata tik un tik lielā attālumā“. Smadzenes liek darboties rokai un pirkstiem. Nervi pirkstu galos telegrafē atpakaļ smadzenēm, ka darbs ir veikts, ka grāmata auksta vai karsta, gluda vai nelīdzena, un tā visu.

Pavaicā Dievliedža kungam, kas izgudroja un pagatavoja šo brīnišķīgo mašīnu? Un ne tikai vienu, bet miljoniem šinī brīnišķā pasaulē, līdzīgas mazākos sīkumos, un tomēr nav divu vienādu nedz prāta un ķermeņa attīstībā, nedz izturēšanās ziņā. Tausti savu pulsu, tas ir artēriju locītavā tūdaļ zem īkšķa, vai paraugi sirdi kreisā krūšu pusē. Šeit norisinās brīnišķīgākā darbība, jo no šejienes svaigas, siltas asinis nepārtraukti dzen pa artērijām.

Pēdējās izvada asinis pa visu ķermeni, un tās atgriežas netīras pa vēnām otrā sirds pusē, lai plaušās iztīrītos un uzņemtu svaigu gaisa skābēkli.

Un šis darbs norisinās it visu laiku, bez kā tev būtu par to jārūpējas. Vai guli, vai staigā, sirds turpina nepārtraukti savu darbu.

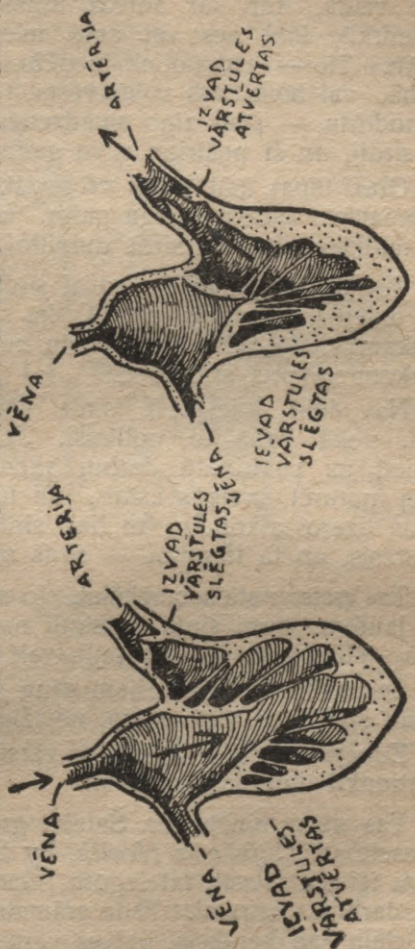

Sirds atdara vārstules, lai uzņemtu asinis no vēnām.

Sirds aizdara lielās vārstules, lai pa mazo izvadvārstuli ievadītu asinis artērijās.

Pukstošas cilvēka sirds šķērsgriezums.

Ja sirds streikotu un pārtrauktu darbu kaut vienu minūti, tu būtu beigts. Viņai ir savi telegrafa vadi nervu veidā, kuŗi tai sniedz ziņas no smadzenēm tanī mirklī, kad acs vai auss telegrafē par kautko sevišķu. Tā — kad notiek piepēžs, skaļš sprādziens tuvumā, vai tava auss naktī vēsta, ka kāds lien, lai tevi nodurtu — auss ziņo smadzenēm, bet smadzenes ziņo sirdij, un šī paātrina savu gaitu.

Gluži tāpat, kad skreji vai sevišķi pārpūlies darbā, tev jāpatērē vairāk svaiga gaisa, un tu to iesūc lieliem malkiem, bet arī sirds dubulto savu darbu.

Tev daudz jāpateicas savai sirdij: tava veselība, tava dzīvība atkarājas no tā, kā sirds pilda savus pienākumus. Bet tūkstošiem ļaužu nedomā par saviem pienākumiem pret sirdi.

Nav labi piespiest sirds vārstulēm darboties ātrāki, nekā daba to nolikusi. Ja tu tomēr sirdi piespied uz paātrinātu darbu, vārstules kļūst vājas, nespēj noturēt svaigās asinis, un tu saslimsti. Piemēram, dzeŗot alkoholu, tu liec sirdij darboties ātrāk kā parasts, un tā turpinot — sirds novārgst.

Tas pats notiek smēķējot, jo sevišķi pie augošiem ļaudīm, kuŗu sirds muskuļi nav guvuši vēl pietiekošas stingrības sevišķo pūļu veikšanai.

Sekas ir, ka tūkstošiem zēnu sabojā savu veselību un spēku uz visu mūžu, nevīžīgi smēķēdami.

Zīmējums rāda brīnišķo vārstuļu iekārtu, kas nepārtraukti darbojas ik mirkli.

Tas viss minēts Dr. Šeleja grāmatā: „Dzīvība un veselība“ (*Life and Health* by Dr. Shelley.) Tam līdzīgu ieteicu izlasīt, lai iegūtu pilnīgu ķermeņa organu darbības izpratni. Tāda grāmata visai interesanta. Dr. Šelejs gan neraksta, bet es varu liecināt, ka milzīgi daudz jaunekļu, pārpūlējoties skriešanā un airēšanā, mirst aiz sirds kaites.

Šeit ir auss. Vai esi jel reizi redzējis cilvēka auss modeli ar viņas brīnišķīgo ierīci katras skaņas telefonēšanai smadzenēm?

Es par daudz novirzītos, ja gribētu šo brīnišķīgo aparatu šeit izskaidrot. Bet blakus esošais auss griezums tev sniegs mazu sajēgu, kas ir auss.

Man šķiet, ja ikviens tikai mazliet papētītu savu ķermeni un viņa darbību, viņš ātri iegūtu jaunu atziņu par Dieva apbrīnojamo roku darbu un saprastu, cik īsteni darbīgs Viņš tavā ķermenī un dvēselē.

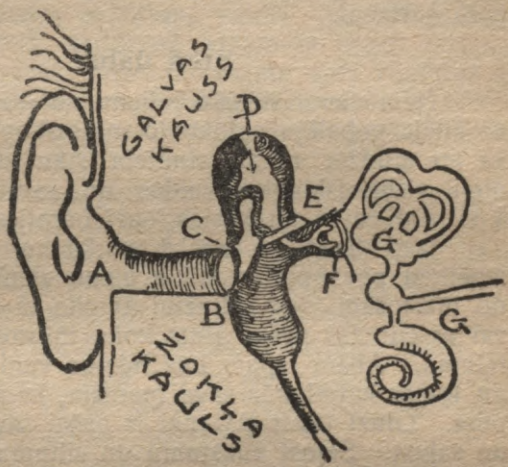

Šķērsgriezumā cilvēka auss iekšiene — brīnišķīgs un smalks instrūments.

Skaņa ienāk pa dzirdes caurulī A un sašūpo bungu plēvīti B. Šī sit „veserīša" kauliņu C pret „laktiņas" kauliņu D, pēdējais atkal iedarbina „kāpslīša" kauliņu E, kas iešūpo otru plēvīti F. Te ir kas gliemēzim līdzīgs G, pildīts ar šķidrumu. Plēvītes F šūpošanās iedarbina šo šķidrumu, kurš gliemēža apakšdaļā pieskaras īpašām saru šūniņām. Šīs tad kairina nervus, kas telefonē par skaņu smadzenām.

Un kad tev gadās, kā jau daudziem gadījies, redzēt, ka viņa radītie brīnišķīgie un jauki ierīkotie, dzīvie mēchanismi satriekti, nopostīti vai sakropļoti ar cilvēku gatavotām bumbām un granatām, cilvēku izdarītam neģēlībām — tad sajutīsi, cik neprātīgs un muļķīgs ir karš.

Aplūko rievas sava pirksta gala ādā ar šās daudziem līkumiem un locījumiem. Noņem šo rievu nospiedumu uz papīra un aplūko ar pavairojamo stiklu.

Tu vari tūkstošiem dažādu ļaužu pirkstu nospiedumus salīdzināt, un tomēr neatradīsi divus vienādus. Aplūko ikvienu sava ķermeņa daļu un viņas brīnišķīgo veidojumu, viņas darbību uz tavu pavēli.

Tu sāksi saprast, cik brīnumaina, dzīva mašīna nodota tavā gādībā — un tu sajutīsi cienību pret sava paša ķermeni.

Sīkā daba.

Ņem vienu siekalu pilienu no savas mutes un uz stikla gabaliņa aplūko to mikroskopā. Tu redzēsi, ka tur mudžēt mudž simtiem sīku dzīvnieciņu jeb dīgļu visbrīnišķīgākos veidos un savstarpējā līdzībā. Visi viņi dzīvo un kustas, spēj baroties un vairoties.

Izeji dārzā vai tuvākā parkā un aplūko augus. Izpēti ar pavairojamo stiklu vienu vienīgu koka lapu no tūkstošām, tad salīdzini ar citu tā paša koka lapu vai ar citu tās pašas ģints koku tūkstošiem jūdžu attālumā. Abām lapām būs līdzība veidā un īpašībās, un tomēr katrai būs sava īpatnēja, kaut niecīga starpība. Gluži tāpat ikvienai ir pašai sava spēja elpot un sajust. Sajust aukstumu un siltumu, veselību un slimību. Ikvienam augam sava dzimšana, dzīve, vairošanās un nāve, gluži kā kuŗam katram dzīvniekam zemes virsū.

Elektrona iespējas.

Vai zini, kas ir elektrons? Tas sīciņš elektrības lādiņš, kas nāk no miljonu miljoniem jūdžu attālās saules. Grūti aprakstīt, cik sīciņš ir elektrons. Ņem atomu. Atoms ir sīkākā elementa daļiņa, kas spēj pastāvēt. Atoms par mazu, lai to saredzētu, bet ūdeņraža pūslītis iespiesta burta o lielumā satur daudz miljonu atomu.

Bet atoms ir tūkstoškārt lielāks par elektronu.

Prof. Arturs Tomsons apraksta (grāmatā *Outlines of Science*) elektrona lielumu. Viņš saka, ka palielinot

atomu Sv. Paula katedrāles lielumā, elektrons tam blakus būtu mazas šautenes lodītes lielumā.

Tas liek padomāt, ka ir tik mazas lietas pasaulē, par kuŗām agrāk nespēji iedomāties. Jā, un pie tam brīnišķīgas lietas.

„Elektrons", saka sers Viljams Brags, „var vienīgi pastāvēt, ja kustas ar ātrumu vairāk par 600 jūdzēm sekundē. Pretējā gadījumā elektrons pielīp pirmam atomam, kas gadās ceļā. Elektrons spēj kustēties ar ātrumu 10 000 jūdžu, pat 100 000 jūdžu sekundē, citiem vārdiem — viņš spēj sekundē apskriet pusduci reižu ap zemes lodi!

Tas ir brīnums pats par sevi, bet otrs brīnums ir vēl, kā zinātnieki to visu izpētījuši.

Viņi gājuši vēl tālāk un izpētījuši, ka viena septiņdesmitā daļa grēna (1 grēns = 64,8 mg, tlk) radija izstaro sekundē trīsdesmit *miljonu* elektronu.

Visapkārt mums darbojas ārkārtīgs spēka un enerģijas vairums. Viss tas atrasts nesen, vēl atliek kādam izprātot, kā to izlietot cilvēces labā. Sadzīves apstākļi tad apbrīnojami pārvērtīsies.

Dažus gadus atpakaļ vēl mēs nekā nezinājām par elektrību. To atrada un pielietoja ar ārkārtīgām sekmēm. Tagad iespējamas tādas lietas, kuŗas mūsu senči būtu nosaukuši par velna darbiem — kā bezdrāts telegrafu un telefonu.

Elektrona atrašana pārveidojusi uzskatu par elektrības dabu nedaudz gados. Kas var noteikt, ko nesīs nākošie gadi?

Sers V. Brags saka: „Atomu enerģija apmierinās mūsu nākotnes vajadzības. Tūkstošiem gadu var aizritēt, iekams spēsim seglot sev atomu, bet varbūt jau rīt turam viņa grožus savās rokās. Tā ir fizikas īpatnība. Pētījumi un nejauši atradumi iet roku rokā."

Kāda ārkārtēja izdevība cilvēkam, kas spēj kalpināt atomus, molekulas un elektronus! Viņš uzreiz

var kļūt par labdari, kādu cilvēce pasaulē vēl nav piedzīvojusi.

Dabas brīnumiem un noslēpumiem nav robežu. Jums, nākošām paaudzēm, šeit vislielākā izdevība. Šeit materiāla lēveņiem ko pētīt — bet jo vairāk tu pēti, jo vairāk tu sajūti savu niecīgumu Radītāja darbu priekšā.

Tālskata daba.

Palūkojies augšup debesīs. Lūk, šis aeroplāns ir augstu, gandrīz izzūd skatam, bet kas ir aiz tā — tālu, tālu virs viņa ? Neierobežots plašums. Lūkojies uz šo plašumu naktī ar tālskatu, un tu ieraudzīsi, ka sīkie gaismas punktiņi, kuŗus pazīstam kā zvaigznes, ir lielas saules, ap kuŗām riņķo planētas. Šīs planētas riņķo virpuļojošā steigā, gluži tāpat kā ap sauli mēs zinam Zemi riņķojam ar vairāk kā pusduci viņai līdzīgām.

Daudzas šīs zvaigznes atrodas tik tālu, ka viņu gaismas staram (un jūs zinat, cik ātri izplatās gaisma) jāceļo tūkstošiem gadu, iekams tas mūs sasniedz.

Viena, otra zvaigzne varbūt gājusi bojā Henrija V laikā pēc Edženkōrta, bet viņa mums vēl spīd.

No sīkiem atomiem un mikroskopā skatītām sīkbūtēm līdz tik plašām tēleskopā skatītām pasaulēm var sajēgt, kas ir bezgalība. Bet apdomājot, ka viss, liels un mazs, darbojas pēc viena likuma noteiktā kārtā, kā zvaigznes virpuļo neierobežotā telpā, kā kalni veidojas un grūst pasaulē, kā dzīvība, vairošanās un nāve nepārtraukti norisinās pie augiem un sīkbūtēm, kukaiņiem un dzīvniekiem — tad sāk saprast, ka visu to vada kāds liels Saprāts un Radītājs.

Dzīvnieku valsts.

Dzīvnieku valsts tev pieietama pētīšanai, ja tu pats par to interesējies. Tu vari rast sev jaunas atziņas par dabas brīnumiem.

Putni ar brīnišķīgi veidotām spalvām un mēchanisko vieglu kaulu ierīci spēj lidot.

Lidošanas saprāts un ceļinieku instinkts liek viņiem apceļot ikgadus pus pasaules turp un atpakaļ uz noteiktu vietu. Bites raksturīga īstu sociālistu kolōnija, kur visi ir strādnieki sabiedrības labā. Apbrīnojama viņu pienākumu sadalīšana un disciplīnas izjūta.

Vai nevari sadraudzēties ar dravinieku, kas spētu tev šo to parādīt bišu brīnišķīgā dzīvē? Tu pats tad varētu novērot, kā bites vāc un gatavo vasku no ziedu putekšņiem un pašu siekalām, kā viņu namdaļi ceļ vasku šūnas, visas vienā lielumā un veidā, kā medus bites šūnas pilda ar puķu medu visas sabiedrības uzturam, kā bišu māte iedēj oliņas šūnās, kur viņas baro bites—aukles, kā vēdinātājas bites novietojas kārtīgās rindās un vēdina stropu saviem spārniem, tāpat kā sargu bites attur iebrucējus pie durvīm.

Prāts.

Lielāko dzīvnieku starpā tu ievērosi zināmu sapratību, vai viņi būtu mežonīgi, vai pieradināti, vai tie būtu roņi vai panteļi, zirgi vai suņi. Visiem ir saprāts un atmiņa savu spēku rīkošanai.

Cilvēka māte nav vienīgā, kas mīl savu bērnu. Tiģeļa mātīte tāpat mīl savus mazuļus, kā meža vista savus cāļus.

Un tāpat arī vīriešu dzimums aizstāv sieviešu dzimumu — kaut tas būtu pērtiķis, meža kuilis vai pat zivs — tik bruņniecīgi un varonīgi, kā kaut kuŗš seno laiku bruņinieks.

Dzīvnieki novēroti uzupurējamies, lai aizstāvētu savus mazuļus, gluži kā jeb kuŗš kaļavīrs cīnās par savu dzimteni un sētu.

Varbūt tev ir suns, kuŗš tevi un tavējo aizstāvētu ar savu dzīvību, nekā cita, kā vienīgi mīlestības skubināts.

Tu vari vērot viņa kustībās, kā viņš jūsmo, savas jūtas tev izteikdams. Viņš jūtas laimīgs, ja spēj izpildīt tavu gribu un veikt mazus darbiņus tavā labā.

Arī cilvēkam visas šīs dzīvnieku īpašības. Viņam ir prāts un atmiņa, drosme un bruņniecība, mīlestība un laimība, gluži ka dzīvniekiem, bet viņam viss ir augstākā pakāpē. Viņš visas šīs īpašības var daudz plašāki pielietot.

Dvēsele.

Kā cilvēkam tev šis pārākums par dzīvnieku — tu vari saprast un novērtēt kā dabas brīnumus, tā skaistumu. Tevi iepriecina saules rieta zelta mirdzums, puķu un koku jaukums, kalnu varenība, mēness gaisma un skati tālē.

Vēl vairāk, tu vari veikt daudz darbus, kas tālu pārsniedz dzīvnieku spējas. Laba daļa spēj gleznot gleznas, jaunradīt vārdos un skaņās. Tas ir liels ieguvums, lai sajustu dzīves jaukumus.

Bet vai tev nenāk prātā, ka no tevis mazliet vairāk arī varētu prasīt, nekā no kokiem, kas saistīti savām saknēm, vai dzīvniekiem ar aprobežoto varu, kuŗi vienīgi spēj jūsmot par sauli?

Tev visa šī pārākā intelligence un spējas to izmantot. Tā ir izšķērdība, ja šo pārākumu neizmanto vai izmanto aplam, piemēram, strīdoties ar savu kaimiņu par nenozīmīgiem politikas vai ticības jautājumiem, kur apkārt ir plašais visums un Dievs, kuŗam vari darboties.

Jocīgi, ka pasaulē visvairāk bijis naida un cīņu reliģijas dēļ. Ir ļaunāki kā jocīgi, ir smieklīgi un tomēr taisnība — jo vairāk rūpējamies par savu reliģiju, jo īsredzīgāki kļūstam pret citu ļaužu reliģisko pārliecību.

Mēs aizmirstam, ka visi esam tā paša Tēva dēli un ka visi cenšamies izpildīt Viņa gribu, lai gan pa dažādām tekām.

Ir tomēr viena lieta, un tā mana pārliecība, ka Dievs nav tik īsredzīga personība, kādu to iedomājas daži ļaudis. Viņš ir plašs Mīlestības gars, kas lūkojas un paceļas pāri sīkām ticību šķiru un nošķiru nesaskaņām un kas svētī ikvienu, kurš *īsti cenšas darīt ko spēj*, lai pēc saviem spēkiem Viņam kalpotu.

Sirdsapziņa.

Kā vari vislabāk kalpot Viņam ar to intelliģenci un spēku, ko Viņš tev devis? Ja šaubies, jautā savai sirdsapziņai, tas ir Dieva balsij sevī. Katrreiz tev šī balss vēstīs, kas darāms. Parasti tas būs — sniegt savu labprātību un sniegt to nepiespiesti.

Dzīvnieki spēj strīdīties un šņākt, suņi rej un plēšas, jo tā viņu daba, bet viņi nespēj — tas ir likums — kļūt apgaroti mīlā, laipnībā, palīdzībā. Cilvēks to spēj, ja viņš lietu ņem nopietni. Šeit cilvēka īstais uzdevums, proti, izlietot dievišķo mīlu, kas viņā mājo, citu labā.

Mīla.

Indijā bieži var sastapt faķīru, kas sava solījuma dēļ pastāvīgi staigā ar vienu paceltu roku un nekad to nelieto. Roka nīkst un pamazām iet bojā. Gluži tāpat nevingrināta nīkst un mirst tā mīlas dzirkstelīte, kas katrā mājo. Bet viņu darbinot, tā kļūst spēcīgāka un stingrāka ar katru dienu.

Palīdzēt nozīmē — atstāt paša priekus un ērtības, lai sniegtu roku, kam tās vajaga. Ja tu vingrināsies palīdzībā dienu dienā kā mazās, tā lielās lietās, tu atradīsi sevī attīstamies mīlas dzirksteli. Šī dzirkstele kļūs tik spēcīga, ka viņa jūsmā tevi izvadīs cauri sīkām grūtībām un dzīves likstām. Tu pacelsies tām pāri. Tevi pildīs labs vēlējums cilvēcei. Bet sirdsapziņa, šī balss tavā iekšienē, teiks: „Labi darīts!"

Šī mīla ir kā žēlsirdība, kuŗai Šekspirs pieraksta divējādas īpašības: tā svētī ņēmēju un devēju. Šī

mīla ir „Dieva drusciņa“, kas mājo katrā cilvēkā — viņa dvēselē.

Jo vairāk viņš izstaro mīlu un laipnību, jo vairāk viņš attīsta savu dvēseli.

Profesors Drumonds savā darbā „Dabas likums gara pasaulē“ (*Natural Law in the Spiritual World)* norāda, ka cilvēku mūžīgā dzīvošana meklējama šeit. Viņš attīsta savu dvēseli no Dieva drusciņas par Dieva daļu. Šeit atrodama laimība, būt spēlētājam Dieva komandā. Šeit atrodams debesu prieks, šeit un tagadnē — zemes virsū, nevis kautkur nezināmā vietā un laikā aiz mākoņiem.

Šeit nav nekādas māņticības kā to norāda tavs dievliedzis. Tas ir kails fakts, un tas ir atklāts par prieku ikvienam — kā bagātam, tā nabagam, protams, ja viņš pēc šī prieka pats cenšas.

Solis šinī virzienā ir lasīt bībeli un sekot Dieva gribas vēsturei cilvēcē. Un izpildi šo gribu labprātībā, palīdzībā citiem, tad tu būsi labāks cilvēks, un savā ceļā uz laimību būsi izbēdzis dievliedzības klintij.

Nedomā pēc visa šinī nodaļā teiktā, ka gribu tevi piegriezt kādai jaunai reliģijai. Es to negribu.

Vienīgi izeju no viedokļa, ka tu, kas lasi šīs rindas, neesi guvis pats stingru reliģisku uzskatu vai arī dievliedži tevi mēģina ievilināt pie sevis. Vienīgi norādu, ka Dieva atzīšana ātrāk iespējama pētot dabā, nekā grāmatās. Esmu jau to vairākkārt piedzīvojis pie mežniekiem, jūrniekiem, kaļa vīriem un pētniekiem, kas tā guvuši reliģisku ticību.

Ja atrodi, ka šī metode tev spēj līdzēt, nākošais solis ir runāt ar garīdznieku. Viņš tevi vadīs tālāk pareizā virzienā īstākas ticības gūšanai.

Savilkums.

Dabas pētniecībā

Dabas brīnumi	**Dabas gars**	**Dabas jaukumi**
No mikroskopiskiem dīgļiem līdz astronomijas bezgalībai.	Dzīvnieku instinkts un dzīve.	Veids un krāsas, balsis un ritums dabā.
Zemes vēsture ģeoloģijā.	Mātes mīla.	Skaistums mākslā.
Attīstība.	Virišķīgā bruņniecība.	Pašizteiksmes instinkts mākslā un uz skatuves
Vairošanās.	Patvērums un palīdzība.	Daiļuma līksme.
Dabas likumi.	Pašuzupurēšanās vispārības labā.	Līksmes pārraidīšana citiem.

Dzīvība **Mīla** **Laimība**

Dievs
visapkārt un mūsos.

Kalpība Dievam
tādēļ sadalās trejādi.

Veselīga vairošanās pēc dabas likumiem.	Nesavtīga mīla un palīdzība līdzīgiem radījumiem.	Līksme par dzīvi un laimības izstarošana.

Dažādu avotu vadošās domas.

Būt labam ir lieta, darīt labu — jo labāka lieta.

Cik daudzi ievēro Kristus dzimšanas dienu! Cik maz Viņa likumus. Ir vieglāk turēt svētkus, nekā baušļus (*Franklins*).

Kristus nāve un augšamcelšanās ir mudinājums arī mums mirt saviem grēkiem un celties jaunai dzīvei — šinī saulē un tagad.

Dabas grāmatas pētīšana visdrošākā atslēga atzīšanai (*Bekons*).

Un ja es visu savu mantu izdalītu nabagiem... un man nebūtu mīlestības, tad tas man nepalīdzētu nenieka. Mīlestība ir lēnprātīga, tā ir laipnīga, mīlestība neskauž, mīlestība nelielās, tā neuzpūšas, tā neturas netikli, tā nemeklē savu labumu, tā neapskaišas, tā nedomā uz ļaunu. Tā nepriecājas par netaisnību,

bet tā priecājas par patiesību. Tā apklāj visu, tā tic visu, tā cerē visu, tā panes visu (*1. Kor. 13.*).

Dievs nav draugs, kas līdz mums vienīgi ticības lietās — taisni otrādi, mums būtu jāatrod palīdzība un drošinājums, uzlūkojot Viņu kā labu draugu, kam interesē mūsu rotaļas, mūsu darbs vai marku kollekcijas („Skolēna sirds" — *The Heart of a Schoolboy*).

Dievināšana sola brīvību no pārsteigtiem slēdzieniem, draudzību cilvēkiem un paklausību dieviem (*Marks Aurelijs*).

Varu iedomāties, kā iespējams cilvēkam skatīties uz zemi un būt dievliedzim, bet nevaru iedomāties, kā viņš spētu skatīties debesīs nakti un apgalvot, ka nav Dieva (*Ebrhems Linkens*).

Stāstu grāmata.

Daba, it kā auklētu,
Klēpī bērnu ņēma sev, —
Teica: „Stāstu grāmatu
Tēvs šo rakstījis ir tev.

Klejot nāci tu man līdz
Nepētītās valstībās,
Lasīt to, kas nelasīts,
Dievam tur vēl atrodas".

Cilvēks, kas akls dabas jaukumiem, zaudējis pusi dzīves baudas.

Esi dalībnieks Dieva rotaļā.

Daba ir skola, kur dažādi prāti mācās dažādas lietas: viens dabas vērojumu izsaka dzejā, otrs gleznās, bet visi miera mīlā.

Lords Ovberijs ievadā grāmatai „Visuma brīnumi" (*Marvels of the Universe*) saka: „Mēs dzīvojam brīnišķīgā un jaukā pasaulē. Pasaulē, kuru visai no svara pazīt, un bīstami, ja ne liktenīgi — nepazīt. Nav neviena auga, neviena dzīvnieka, pie kuŗa neatmaksātos netikvien stundas uzmanība, pat visa mūža

gādība. Es sēroju domās, cik daudz mūsu tuvāku zaudē savā nevīžībā pret zinātni. Ja kāds ir stulbs, tā viņa paša vaina. Ikviens mežs, ikviens lauks, ikviens dārzs, ikviens strauts, ikviens dīķis ir pilns jaukumu redzīgām acīm".

Divi lietas pilda manu prātu ar nedziestošu izbrīnu, jo vairāk un dziļāk par tām domāju: zvaigžņotās debess jums pār mani un morāles likums manī pašā (*Imanuels Kants*).

Tev būs Dievu, savu Kungu, mīļot ar visu savu sirdi, visu savu dvēseli un visu savu prātu. Šis ir tas pirmais un augstākais bauslis.

Bet tas otrs tam līdz:

Tev būs savu tuvāku mīļot kā sevi pašu.

Šinīs divējos baušļos karājas visa bauslība un pravieši (*Mat. 22., 37.*).

SAVILKUMS.

Savilksim īsumā iepriekšējās lapas pusēs teikto.

Tu vēlies gūt panākumus savā dzīves gājumā.

Panākumi nav tikdaudz naudas un varas sagūšanā, kā **laimībā**.

Daudz jaunekļu ļaujas pūļa aizrauties un gaida izdevību, tā nekad nesasniedzot laimi. Neesi *pasīvs*, bet *aktīvs*. Nepeldi līdz straumei. Ieturi pats savu virzienu. Vadi pats savu kanū. Bet izvairies klintīm! Izbēdz viņām, attīstot citas vērtības.

Klintis. (Pūļa kārību dēļ.)	**Pretlīdzekļi.** (Ar paša cenšanos.)
Zirgi, derēšana un jūsmošana par neīstu sportu.	*Radošs darbs* un peļņā iešana.
Vīns, un citi pašapmierināšanās veidi.	*Pašierobežošanās* un raksturs.
Sievietes, nepareizu attiecību ļaunums un īstu attiecību svētība.	*Bruņnieciskums* un veselība garā un miesā.
Pārmērīgie, politikā, neticībā u. c.	*Palīdzība* tuvākiem un kalpošana Dievam.

Ja centīsies un izmantosi šos pretlīdzekļus, tad neiesi bojā pret šīm klintīm un gūsi panākumus — laimību.

Nākamā nodaļā rādu praktisku veidu, kā vari, ja vien vēlies, veikt šādu sevis vingrināšanu.

RŌVERI.

RÔVERI.

Šī nodaļa rāda kā agrāk minētos ideālos un teôrijās var tieši vingrināties ikviens jauneklis.

Rôveru kustības nolūks.

Tautai vajadzīgi īsti vīri.
Mūža meži labākā skola vīriem.

Metodes.

Piemērs — rôvers, kuŗš pats vingrinājās par vīru.
Rôveru brālības mērķis palīdzēt tuvākiem.
Sirošana un nometnes dzīve.
Kā kļūt par rôveru.
Dažas rôveru mākslas.

Iekārta.

Noteikumi rôverskautiem:
- Mērķis.
- Solījums un uzņemšana.
- Likumi.
- Vienības dibināšana.
- Pulciņš.
- Saime.
- Goda tiesa.
- Formas apģērbs.
- Atšķiras.
- Pārbaudījumi.
- „Ai rôvers".
- Rôveru mītnes.
- Nodarbības { Palīdzība. / Atpūta. }

Palīdzība.

Palīgu pulciņš un dažas nodarbības piemēram.
Kāpšana kā atpūtas veids.
Dzīves līksme.
Rôveru atbildība mūsu vīrišķības atjaunošanā.
Dažas vājības, kas pārvaramas, lai būtu par piemēru.
Liels uzdevums rôveriem audzināt zēnus.

RŌVERI.

Rôveru kustības nolūks.

Pilsētnieki un mežinieki.

Pagājušā nedēļā avīzes ziņoja, ka kādu sievieti viņas veikalā aplaupījis klaidonis.

Gaišā dienas laikā klaidonis aizbēdzis pa ielu; sieviete dzinusies tam pakaļ un saukusi gaŗāmgājējiem, lai klaidoni aiztura. Kāds gaŗāmgājējs prasījis, vai vīrietis ir bruņots, cits smējies un ieteicis sievietei pašai noķert ļaundari, un viņa tiešām to mēģinājusi.

Ļaundaris nozudis aiz kāda stūŗa. Sieviete prasījusi diviem krāsotājiem, bet šie atbildējuši, ka neesot tāda manījuši. Tad sparīgā sieviete ieraudzījusi, ka ļaundaris turpat noslēpies, gandrīz vai aiz krāsotāju mugurām, un notvērusi to pati.

Tiesa, šo gadījumu izmeklējot, izteica bargu piezīmi gļēvuļiem. Cerēsim, ka viņiem bijis pietiekoši pašcieņas, lai sajustu kaunu.

Līdzīgs gadījums notika dažus gadus atpakaļ, kad kāda nabaga, prātā jukusi sieviete iebrida ūdenī un tīšām noslīcinājās liela vīriešu pūļa acu priekšā — nevienam no viņiem nebija drosmes sievieti glābt.

Nav labi tādas lietas dzirdēt. Par nelaimi jāliecina, ka tie bija tikai divi izcili piemēri plašā virknē, kur seko sievu sišana, nelaipnība ar bērniem, un nežēlība ar kustoņiem. Tas viss liecina par vīrišķības un bruņniecības trūkumu mūsu vīriešos.

To nevar attiecināt tikai uz vienu šķiru. Ir tūkstošiem līdzīgu gadījumu, kur labāko aprindu vīri izturas neģēlīgi pret savām sievām un citiem cilvēkiem, gluži kā ir tādi, kuŗus aģitātoru kūdīšana pataisījusi par tēvijas nodevējiem.

Zinu, ka kaŗā mūsu vīri izrādījās par *īstiem vīriem*, cienīgiem, lai tos atzīmētu. Kur tie bija labi, tie bija vislabākie. Ikvienam, kas nospiests par mūsu rases pagrimšanu, būs labs atspaids iepazīties ar kādu no simtiem gadījumu par Viktorijas krusta un augstākās atzinības iegūšanu. Bet, kā jau minēju, šinī grāmatā gribas aplūkot abas gleznas puses.

Mums lieliska viela pierādījumam, ko vīri spēj, ja viņiem jābūt vīrišķīgiem; un no otras puses mums pierādījumi, kādi diedelnieki viņi var būt dzertuvēs un ļaunā apkārtnē.

Personīgi sajūtu, ka vīrišķības trūkumā lielu daļu vainojama dzīve pilsētās. Ej Australijas džunglājos, vai Dienvidafrikas stepē, vai Kanadas mūžamežos, un tu atradīsi citu rasi. Jaunzēlandietis jaukākais cilvēks, kuŗu pazīstu. Šādās zemēs cilvēkam jāgādā pašam par sevi. Ja viņš nespēj sekot dzīvnieka pēdām, vai izprast putnu lidojumus, viņam jāmirst badā un slāpēs.

Ūdeni šeit desertam nepasniedz, nav arī šeit maiznieka ap stūri.

Iekurt guni, samedīt, notīrīt un izvārīt sev barību ir viņa ikdienas darbs.

Viņam jāstājas pretī lauvai vai vilkam ar to pašu gatavību, kā tu mēdzi steigties uz vilcienu, vai ielekt tramvajā.

Ar cirvi viņš veic visus galdnieka darbus, sākot ar zīmuļa smailēšanu un beidzot ar koka ciršanu, lai celtu negaisos stipru bluķnīcu.

Atceros, ka tālu Kanadā reiz izpaudās ziņa par kādas dāmas ierašanos, lai šeit apmestos. Nākošā dienā no lopu audzētavām divdesmit jūdžu apkārtnē ieradās ne mazāk kā četrdesmit govjuganu un malkas cirtēju. Divi dienas vēlāk viņi nozuda katrs savā virzienā, atstājot kā dāvanu skaistu bluķnīcu, pilnīgi gatavu „madāmas“ lietošanai.

Kaut gan pašapzinīgs, mežinieks nekad nav patmīlīgs. Viņš ir neslīpēts dimants, bet goda vīrs, tikpat bruņiniecisks kā seno laiku bruņinieki.

Darbi, par kuŗiem pie mums ierosinātu apbalvošanu, šeit ikdienas parādība un nerada izbrīnu.

Sjūerts Vaits atstāsta gadījumu, kas sevišķi raksturīgs: „Pludinājamie koki bija upē radījuši sastrēgumu trīs jūdžu gaŗumā. Plostnieki saviem ķekšiem strādāja bez atpūtas, lai atbrīvotu kokus un izbeigtu sastrēgumu.

Sablīvējums atraisījās, un daļa koku nopeldēja kādas simts pēdas lejup, lai atkal sastrēgtu.

Izglābšana no drošas nāves.

Bija sakustējusies tikai niecīga daļa no visiem kokiem, un abu daļu starpā palikusi šaura svītra brīvas ūdensvirsmas. Šinī starpā ievēlās kāds plostnieks, paslīdot kājai. Pirms viņš paspēja izķepuroties, sastrēguma pārējā daļa arī sāka kustēties.

Likās, nekas viņu neglābs no saspiešanas. Kāds vīrs, vārdā Sams — nezinu viņa uzvārda — noskrēja pirmās daļas pakaļgalā, lekdams no viena vaļējā baļķa uz otra, nonāca pie slīkoņa un izvilka to ārā, saķēris aiz apkakles un pārdroši atspiedies pret kustībā esošo koku sablīvējumu. Nākošā mirkī viņš atkal bija sastrēguma priekšgalā, kad atskanēja brīkšķis, abiem sablīvējumiem saduŗoties.

Tā bija lieliska izglābšana no nāves. Citi, nevis šie dzelzs vīri, būtu izplūduši pateicībā un laimes vēlējumos. Vēl turēdams vīru aiz apkakles, Sams viņu

sapurināja un sparīgi iespēra. „Še tev, sasodītais", viņš teica. Tas bija viss. Viņi turpināja sākto darbu.

Līdzīgu gadījumu lasīju šodien avīzē ar virsrakstu „Malkas cirtēja varonība."

Vedējs ar koku kravu braucis pāri Lārsena ezeram un ielūzis ledū. Zirgi un krava ievēlušies ūdenī. Vedējs nelūkojis vis pats glābties, bet devies piecpadsmit pēdu dziļā ledainā ūdenī un lielām pūlēm izglābis abus zirgus.

Kad iepriekš runāju par pilsētniekiem, neiedomājaties, ka tos nicinu. Savu dzīvi pats sāku kā pilsētnieks. Arī daži vislabākie skauti-izlūki, kuŗus pazinu Dienvidafrikā un Francijā bijuši memmes dēliņi. Ar ciešu apņemšanos un saprātu viņi bija pielāgojušies savam darbam.

Paņēmieni.

Rôvers kā mežinieks.

Kad rakstu šīs rindas, manā dārzā nometinājies dzīvs piemērs tam, ko sagaidu no šīs grāmatas izveidojamies, tikai plašākā mērogā.

To ceru patiesi.

Viņš ir brašs rôvers, pāri septiņpadsmit gadiem — tāds, kas vingrinās kļūt par vīru. Viņš atnācis labu gabalu ar somu mugurā, bet somā viegla telts, sega, katliņš un barība.

Tam līdz cirvis un virve. Rokā ērts spieķis ar burvīgi izgrieztu galvu — paša roku darbs.

Bez šiem piederumiem tas nēsā līdz vēl svarīgāku lietu — laimīgu smaidu norūdītajā sejā.

Pagājušā naktī viņš gulēja ārā aukstā vējā un lietū, kautgan uzaicināju viņu gulēt zem jumta. Viņš tikai smaidot piezīmēja, ka pēc vasaras mazliet vēsāks vējš ir pārmaiņa, kas nāks tikai par labu. Viņš mīlēja āru. Viņš vārīja pats sev barību, un sagatavoja visus sīkumus ar veca nometnieka izpratni.

Šodien viņš parādīja vietējiem skautiem, kā sekmīgi lietojams cirvis, un viņš pierādīja, ka nemaldīdamies spēj notvert vīru ar laso. Viņš pazina kokus pēc mizas un putnus pēc balss. Viņš varēja uzrāpties ikvienā kokā vai klintī, kas gadījās ceļā. Īsi sakot — veselīgs, jautrs un izveicīgs jauns mežinieks. Kaut gan šis puisis ir „pilsētnieķelis," vinš viens no tiem, kas pats kļuvis par *vīru*.

Viņs, man pastāstīja, ka esot savā parastā dzīvē kādā lielā pilsētā mēchaniskas darbnīcas māceklis. Viņš nācis ārā nevis pārmaiņas dēļ, jo darbs viņu interesējot, bet šādi viņš izbēgot muļķīgām runām un nelāga valodām, kuŗas viņa darba biedri iedomājas vīrišķīgas.

Viņš man stāstīja, ka esot dabūjis, atturēdamies no šīm sarunām, „biezas ausis". Viņš savukārt bij iespējis dēstīt „biezas ausis," gūstot tīrākas domas.

Viņš gājis vēl tālāk. Viņa piemērs, varbūt viņa jautrība, modinājusi interesi viņa idejām un klejošanai divos vai trīs viņa darba biedros, un tie arī kļuvuši rōveri.

Ar savu piemēru viņš devis šiem puišiem jaunu uzskatu dzīvē un kautko daiļu un augstāku, pēc kā censties. Tā viņš arī palīdzējis.

Vai tu spēj būt vīrs?

Protams, ka esi; tu proti lasīt, rakstīt u. t. t.; labi — vai, piemēram, proti peldēt?

Skaidrs, ka proti.

Nu, es gaidu, ka spēsi arī noboksēt vīru savā svarā, vai sekmīgi atgaiņāties no džiu-džitsu ķēriena?

Vai spēj rūpēties pats par savām golfa vālēm, vai vari pielīst briedim, vai vari paša rokām izvilkt zivi, jeb vai tur visur tev vajaga cita, kas to darītu tavā vietā?

Vai proti slaukt govi un iekurt uguni, vai vari pats sev izvārīt barību, jeb vai tur tev jāmirst savas atkarības dēļ no šīs dāmas, kas šīs vienkāršās lietas veiktu tavā vietā?

Vai vari sevi pārspēt un palīdzēt citiem cilvēkiem? Piemēram, vai proti apturēt izbiedētu zirgu, vai glābt slīkoni, vai sniegt pirmo palīdzību pārgrieztai artērijai?

Ja neproti veikt pieminētos sīkumus, tev jākļūst par rōveru, kamēr neiemācies visas šīs lietas un vēl turklāt daudz citu noderīgu paņēmienu.

Tu esi ticis apmācīts skolā, klasē, kā viens pūlī. Tev mācīti zināšanu galvenie pamati un tev mācīts *kā mācīties*.

Tagad tava kārta, kā *īpatnim* mācīties *pašam* lietas, kas stiprinās tavu raksturu un palīdzēs gūt panākumus dzīvē, radot tevī vīru.

Gribu tev rādīt vienu ceļu, pa kuru to sasniegsi. Kļūsti par rōveru, mežinieku.

Rôveru brālības mērķis.

Rōveri ir *āra* un *palīdzības* brālība. Viņi ceļinieki āra ceļos un nometnieki mežos, spējīgi sevi uzturēt, bet tikpat labi spējīgi un gatavi palīdzēt citiem. Īstenībā viņi vecākā nozare skautu kustībā — jaunekļi, vecāki par septiņpadsmit gadiem.

Četri skautisma mērķi meža mākslā ir attīstīt šādas lietas:

raksturu un sapratni,
amatu un pieredzējumus,
veselību un izturību,
palīdzību citiem un pilsoņa apziņu.

Ja to salīdzināsi ar pretlīdzekļiem 212. lapaspusē,

t. i. „klinšu“ saulainajām pusēm, sapratīsi, kā rōveru kustība tev spēs līdzēt.

Rōveru brālība pastāv visā valstī — Anglijā, angļu kolōnijās, daudz svešās zemēs.

Tā nav tik vien brālība, bet arī *prieka pilna* brālība ar nometnes sadzīvi, atšķirām un šķirām, slepenām zīmēm, formu, savām sapulcēšanās vietām — mītnēm visā plašā pasaulē.

Kopš tā ir ceļinieku *brālība*, tu vari, kā viņas loceklis, ceļot pa svešām zemēm un šeit gūt draugus cittautu rōveru starpā.

Šī mūsu kustības puse netikvien interesanta un pamācoša, bet arī ir pirmais solis nākotnes miera nodrošināšanai ar apzinīgu labprātību.

Ja esi bijis skauts, zināsi jau labu tiesu, kas tev vajadzīgs.

Ja neesi bijis skauts, tad pirmkārt tev nepieciešams pāris izturīgu kurpju un izturīga sirds. Tad palūdz, aizņemies, iegūsti sev grāmatu „Skauti“ tuvākā skautu pulciņā, vai par Ls 3.— skautu kantīnē Rīgā, Skolas ielā 1. Tur uzzināsi sīkumus par dzīvi nometnē un ceļošanu.

„Ugunskura stāstu“ virknē tu iepazīsies ar —

1. Skautu mākslu un skautu darbu,
2. Nometnes zināšanām,
3. Nometnes dzīvi,
4. Pēdu pētīšanu,
5. Meža mākslu un dabas vērošanu,
6. Veselību un izturību,
7. Bruņniecību,
8. Dzīvības glābšanu un izturēšanos nelaimes gadījumos,
9. Pilsoņa pienākumiem.

Un tu mācīsies nometnes dzīves svarīgo pienākumu: (1) Nekā neatstāt, kas liecinātu par dzīvi šinī vietā, (2) bet atstāt savu pateicību.

Nometņošana.

Man bijusi izdevība dzīvot nometnēs dažu dažādās pasaules malās — Kanadas mūža mežos, Vidusafrikas džunglājos, Ēģiptes tuksnešos, pie Norveģijas upēm, Dienvidafrikas klajumos, Himalaja kalnos u. c. — un visur ir savi īpaši prieki. Bet arī tavā paša zemē ir skaisti un burvīgi, ja tikai tev uzņēmība to visu apceļot.

Ceļā uz veselību un laimi.

Un nometnes prieki tevi gaida gandrīz vai pie pašām durvīm, bez liekiem izdevumiem, grūtībām un laika zaudējuma.

Izgājis no trokšņainās pilsētas smacīgajiem dūmiem un nolietotā gaisa, tu iesoļosi brīvā plašumā, spirdzinošā vēsmiņā un, lieliem malkiem baudīdams svaigo gaisu, tu dabūsi jaunas asinis dzīslās jaunu dzīvību kaulos.

Klejodams zaļokšņa nenogurdināmiem soļiem, tu atzīsi dzīves vērtību. Iedams pār kalniem un lejām, kur uz katra soļa atveras jauns, krāšņs skats, tu jutīsies brīvs. Tu varēsi mest savu skatu visapkārt, tev būs brīv iet un apstāties, brīv celt savu mājokli, kur tev iepatīkas.

Vai ceļot pa vienam, vai vairākiem kopā — atkarājas no tava rakstura un uzņēmības. Ceļinieku

biedrības rokas grāmatā kāds sajūsmināts klejotājs stāsta, ka viņam tīkot vienam skatīt debess un zemes brīnumus. Viņš saka: „Kungs, atpestī mani no slinkiem pļāpām, izsmalcinātiem klačotājiem, sabiedriskiem studentiem, politiķiem, bumbu sitējiem un sirsnīgiem dabas „urķiem."

Āra ceļa prieks.

Nav lielāka prieka, kā pašam pagatavot savu ēdienu uz kvēlojošām oglēm vēlā vakarā, un nav arōmas, kas pārspētu šīs uguns smaršu.

Ne no vienas vietas neatveras tik tīkams skats, kā no tavas guļas vietas mežaina kalna piekājē. Un vislabākā guļa ir brīvā dabā uz siltas segas vai biezas papīra kārtas. („Vairāk zem, nekā virs tevis" — ceļinieku noslēpums siltai gulēšanai naktīs.)

Nakts skaņās un kustoņu un putnu sabiedrībā tu jutīsies draugs visai Dabas brālībai.

Lietus? Sals? Jā, tie gadās, bet viņi tev neko nekaitēs, ja kārtīgi ceļosi un būsi jau dažu labu nedēļu nodzīvojis nometnē.

Vai esi vientuļš klejotājs, vai ej nometnē ar kopu vai citā sabiedrībā — visādi ir labi.

„Neviens, kam mazāk par trīsdesmit, nav tā notrulināts, katram sirds sakustas, redzot nometni . . . tur cilvēkos vēl ir dzīvība, un jaunatne tagad un turpmāk atradīs labu vārdu, ar ko nopelt bagātniekus un izcelt klejotājus ar mugursomām" (*R. Stevensens*).

Sastaptie ļaudis un citi ceļotāji dos tev daudz jaunu domu un citu, plašu skatu uz dzīvi no daudz jauniem viedokļiem.

Atradis tādā kārtā sava rakstura cilvēcīgo pusi, tu vari, ja tikai gribi, pārvērst sevi no klejotāja par ceļojošu bruņinieku un darīt labus darbus visiem un visur.

Kā kļūt par rôveru.

Lai kļūtu par rōveru, labākais, iestāties rōveru saimē pie kādas skautu vienības kaimiņos.

Kāds skautmasters, vai cits skautisma darbinieks, tevi iepazīstinās ar kustību un palīdzēs piepildīt tavu vēlēšanos — kļūt rōveram.

Ja tev kaimiņos nav skautu vai rōveru, vari kļūt par „vientuļo rōveru.“ Tādā gadījumā raksti skautu štābam Rīgā, Skolas ielā 1, un tevi ieskaitīs vientuļos rōveros; protams, tev jāveic savi rōvera darbi un jāpilda skautu likumi pēc labākās apziņas. Tev būs tiesības nēsāt formu un iegūtās atšķiras. Mums ir kantīne, kuŗā vari dabūt visu nepieciešamo nometnei un ceļojuma piederumus.

Anglijā pastāv arī Nometnieku klubs. Es arī esmu tur par biedri, kā daudzi skautu brālības locekļi. Tā jautra sieviešu un vīriešu sabiedrība dzīvei brīvā dabā. Viņiem savs laikraksts un veikals ar nometnes dzīves piederumiem, bez tam pieder 500 nometņu visā Lielbritanijā. Klubam sakari ar līdzīgām organizācijām ārzemēs.

Daudz novados arī ceļinieku klubi, lauku klubi, dabaspētnieku biedrības u. c. Viņi apvienoti Tūristu klubu savienībā, kuŗai esmu par vīceprezidentu.

Šādas sabiedrības ir noderīgas, jo publicē parocīgus vadoņus ekskursantiem, aprakstus par vietām, kuŗas ieteicamas apmeklēt.

Bez tam šīs sabiedrības palīdz saviem biedriem, nolīgstot sevišķus pazeminājumus dzelzceļos un viesnīcās.

Rōveram Anglijā ir skaista nometņu centrāle Epingas mežā un mežumākslas skola Gilvela parkā, Čingfordā. Šīs vietas der apmeklēt.

Ir arī daudz citu nometnes dzīves savienību ar pievilcīgiem nosaukumiem un daudz sologšiem piedāvājumiem. Citi liekas vadāmies no skautu kustības principiem, bet zem meža mākslas, indiāņu dzīves un tū-

ristu biedrību izkārtnes iepin nejēgas politiskās dēkās. Viņi, redzējuši skautu kustības un šās rōveru nozares panākumus, dabīgi nākuši uz domām pārņemt tās pašas metodes, lai savāktu puišus saviem nolūkiem. Turi acis vaļā!

Kā rōveram tev būs gandarījums iepazīties ar daudz un dažādiem sīkumiem, kas palīdz priecāties par dzīvi un iepazīstina ar nometnes sadraudzību mūsu brālībā.

Starp citu tur būs —

Pēdu dzīšana cilvēkiem, dzīvniekiem, riteņiem u. c. un viņu izprašana.

Uguns kuršana paņēmieniem, kuŗus pielieto ceļinieki vai indiāņi, un nevis tā, kā to mēdz darīt Līgo svētkos. Saujiņas kvēlojošu ogļu pietiek, lai uzvārītu visu nepieciešamo.

Indiāņu virtuves ugunskurs un mulkuga.

(Starp citu, man vēstules ne no viena vien agrākā skauta, kas, izbēdzis pasaules kaŗā vācu gūstam, bijis spiests pats iztikt. Viņi izsaka savu pateicību par to, kas skautos viņiem mācīts; sevišķi par pēdu noslēpšanu un barības vārīšanu uz mazas guntiņas.)

Ēdienu gatavošana ar to, ko indiāņi sauc par „čiplok-

vorgu" — saliektu kārklu šķiņķa novietošanai virs uguns, un „mulkugu" jeb dakšveidīgām nūjām, ap kuŗām var aptīt mīklu maizei un uz kuŗu virsotnēm var uzspraust gaļu cepšanai.

Telts, nevis audekla „angars", bet viegla bivaku telts, kuŗu tagad plaši pielieto piedzīvojuši nometņu cēlēji un kuŗu ērti var nēsāt līdz kabatā.

Mezglu siešana, arī adatas un diega lietošana — nepieciešamas zināšanas nometnes iemītniekiem.

Cirvis — nav vienīgi no svara, ka prot ar šo daiku apieties, bet viņu jāprot arī glabāt.

Karšu prašana — atrast ceļu pēc plāna, vietējām pazīmēm, kompasa, zvaigznēm, vēja virziena tikpat interesanti, cik derīgi.

Mugursoma un tās saturs tev pamācīs, ar cik maz ceļojot vari iztikt, un ar cik tev jāiztiek.

Redze. Savu redzi vingrinot, tā ievērojami uzlabosies, jo sevišķi, ja esi pilsētnieks un nav bijusi izdevība aplūkot apkārtni tāļāk par piecdesmit soļiem.

Dzirdi stiprināsi, klausoties nakts skaņās; oža tikpat nepieciešama, lai uzietu savu atrašanās vietu, vai citu ļaužu tuvumu tumšajā naktī.

Attālumu vērtēšana ir māksla, ko iemācīsies klejojot.

Novērot laiku neatsveŗami ikvienam klejotājam, un to drīz piesavināsies cītīgi vērojot.

Dabas zinātne kļūst par otro dabu mežiniekam un dod jaunu interesi un prieku dzīvei.

Nometnes piederumi un rīki pašam jāpielāgo, un tas dod labu veiklību un attapību.

„Mūsu jaunekļi kaŗā līdzēja glābt Britaniju un Eiropu, laižot darbā savas pirmatnējās dziņas; viņu daba tiecās ātrāk uz ļaunu, nekā labu, uz dusmām, ķildām, kaušanos.

Visjaukākais darbs vēl atliek ko veikt.

Viņi mierā var līdz glābt Britaniju un Eiropu, pārvarot tās pašas dziņas un vingrinot cīvilizēta cilvēka

cēlākās spējas, kā apdomību, iecietību, sadraudzību un sadarbību."

Tā raksta Trīvors Elens grāmatā „Jaunekļi, kas uzvarēja karā."

Es piemetinu, ka arī lietojot savas pirmatnējās dziņas — dzīvot brīvā dabā, nometnē un skautismā, viņi var izkopt savu veselību, sapratni, veiksmi un palīdzības jūtas, un tā kļūt arvien labāki cilvēki un labāki pilsoņi.

Meža māksla.

Ir daudz kā mežinieku parašās un īpatnībās, kas taisni prasās, lai to pārņemtu arī rōveri

Cigāniem kā Britanijā, tā dienvidus vai austrumu Eiropā un visur citur ir savas parašas, zīmes un valoda.

Indiāņiem ir savas gleznainas ierašas un ceremonijas, arī arabiem, mauriem, zūlū, mesajiem, tāpat citām tautām ir īpatnības, kuras atmaksājas pētīt viņu romantiskās iedvēsmas dēļ.

Man bijusi darīšana ar gandrīz visām šīm tautām. Kaut gan indiāņus visvairāk atdarina, šodien šīs rases pārstāvis nav vairs tik atdarināšanas cienīgs, kā tas bija viņa sencis. Izņemot nedaudz indiāņu, kas vēl joprojam min medību tekas mežos, arabietis (īstais) ir lielākais goda vīrs, zūlū varonīgākais kareivis un Indijas čigāns lielākais medinieks, maors labākais sportmenis, un australietis labakais pēdupētnieks. Visiem ir savas īpatnības, iekams viņi nenonāk cīvilizācijas un džina iespaidā.

Īsts lietpratējs meža mākslā ciena un pārņem daudz no mežoņu cilšu mākslas un zinībām viņu gleznainības dēļ.

Totemu vēsture un visur pazīstamā viņu nozīme pats par sevi jau pateicīgi pētījumu temati. Zīmju praktiskā pielietošanā izveidojas universāla valoda, kuru saprot visā dabasbērnu brālībā.

Esi modrs.

„Esi modrs!“ — tā ir skautu devīze.

Tikai īsumā aizskāru dažus gadījumus no nometnes dzīves un klejošanas.

Indiāņu totems.

Šīs lietas ir gan veselīgas un sajūsminošas, bet tie tikai soļi uz turpmāko mērķi — *būt modram* vīrišķībai.

Protams, ja jums laime atrasties necīvilizētā zemē, šīm lietām jums būs arī tieša vērtība.

Vingrinoties šinīs mākslās jūs gūsit mežinieka izveicību, zināšanas un pašapziņu; jūs saprotat kāda vērtība dabas brīnumiem un jaukumiem; vēl vairāk, jūs topat sagatavoti palīdzībai tuvākiem, kā labi pilsoņi.

Nelāga pilsonis ir cilvēks, kas rūpējas vienīgi savā labā; labs pilsonis katrā laikā gatavs sniegt palīdzīgu roku sabiedrībai.

Es saku „gatavs“, nevis „grib“. Daudz ļaužu grib, bet kad palīdzība tiešām vajadzīga, atgadās, ka viņi nekad nav mācījušies, kā to sniegt, un tad viņi nenozīmīgi šinī ziņā.

Rōveru uzdevums tādēļ mācīties, kā sagatavoties un kā spēt darboties citu labā.

Turpmāk sniedzu tādēļ norādījumus kā rōvers norūdās šim darbam rōveru kustības organizētām metodēm.

Rôveru organizācija.

Noteikumi.

Rōveru brālība tagad kļuvusi tik plaša, ka viņas organizācijai un vadībai nepieciešami zināmi noteikumi.

Bet šie noteikumi ir noteikumi, nevis reglāmenti, priekšraksti. Tas nozīmē — viņi līdzīgi kājbumbas un kriketa noteikumiem, kas nepieciešami, lai spēle būtu īsteni tīkama ikvienam.

Šie noteikumi domāti virziena nospraušanai un nevis kā saistība.

Tiešām, visa disciplīna mūsu kustībā ir brīvprātīga, viņa izriet no ikviena vēlēšanās, „spēlēt līdz rotaļā" savai pusei. Bet administrācija ir vienīgi pašu rōveru rokās.

Rôveru noteikumi.

Rôveru kustības mērķis ir brālība un palīdzība tuvākiem.

(N. B. — Ievērosim, ka šinī nodaļā sniegtie noteikumi padoti pārveidošanai, un tādēļ ikvienam jāseko skautu laikrakstiem un literātūrai.)

Rōveru nodarbību nolūks palīdzēt jauniešiem kļūt par

laimīgiem
veselīgiem } pilsoņiem
derīgiem

un dot ikvienam iespēju tikt uz priekšu.

Vecākiem zēniem viņa dod iespēju palikt zem palīdzīga iespaida grūtajā dzīves posmā, kad jauneklis pārkāpj vīrišķības slieksni.

Skautisma līksmi meža dzīvē un dabas pētīšanā sniedz jaunekļiem. (Mani daudz pieaugušie jautājuši, kā gūties skautisma līksmi — šeit sniegts ceļš.)

Jauniešiem pāri septiņpadsmit gadiem dod izdevību sagatavoties skautu vadītāja vai skautu instruktora uzdevumiem.

Jaunekļiem dod izdevību derīgi palīdzēt tuvākiem uz vispār atzītiem pamatiem.

Uzņemšana.

Lai kļūtu par rōveru, jaunietim jāiziet cauri uzņemšanas ceremonijai, kuŗa dalās „pārdomu naktī“ (vigilijā) un solījumā. „Vigilija“ ir jautājumu saraksts, ko nākošais rōvers saņem dažas dienas pirms solījuma. Viņam sevī jāpārbauda, apdomīgi jāizlasa šie jautājumi un godpratīgi jācenšas uz tiem atbildēt.

Ja viņš to izdarījis un vēlas palikt un turpināt ceļu, tam jādod vai jāatjauno skautu solījums.

Solījums.

Visiem rōveriem klāt esot, kandidāts stājas vadītāja priekšā.

Vadītājs: Vai vēlies, lai tevi uzņem pasaules skautu brālībā ka rōveru?

Kandidāts: Es vēlos.

Vadītājs: Tu varbūt biji vājš un iedomīgs, bet tagad apņemies darīt visu, lai dzīvotu skaidri, būtu godīgs, uzticams un taisns visās lietās; tīrs domās, tīrs darbos un tīrs vārdos.

Vai esi rūpīgi pārdomājis savu dzīves mērķi?

Kandidāts: Es esmu.

Vadītājs: Tu saproti, ko nozīmē palīdzība? Tā nozīmē, ka tu arvien būsi laipns ar citiem ļaudīm un centīsies viņiem palīdzēt, kaut arī tas tev pašam ne ikreizes būtu ērti, patīkami un bez briesmām, un par to nesaņemsi nekādas atlīdzības.

Kandidāts: Es darīšu tā.

Vadītājs: Tu saproti, ka kļūdams rōverskauts, esi pievienojies brālībai, kuŗai nepieciešama tava palīdzība viņas ideālu sasniegšanai, kuŗā tev būs jāpadodas viņas noteikumiem un jāpalīdz citiem.

Kandidāts: Es darīšu tā.

Vadītājs: Būdams skaidrībā par visu šo, dodi skauta solījumu, iegaumējot, ka tev viņš vairs nav jāuzskata no zēna viedokļa, bet gan vīra.

Kandidāts: (dod skauta solījumu).

Vadītājs: Paļaujos uz tavu godu, ka visiem spēkiem centīsies turēt savu solījumu.

Tad vadītājs sniedz jaunajam rōveram kreiso roku un dod attiecīgās atšķiras.

(Jautājumi attiecīgi grozāmi, ja vecs skauts dod rōvera solījumu.)

Par skautu likumiem.

Lielā kara laikā skauti ierīkoja un uzturēja dažas atpūtas barakas kareivju atpūtai.

Šeit pie sienām karājas uzraksti ar skautu likumiem. Gadījās, ka vīri, kam bija jāiet „priekšā" frontes pirmajos ierakumos, sajuta kautko „pretīgu pret kautko."

Dažs labs tad atzina pirmo reizi, ka kaut gan viņš mācīts skolā kā viens pūlī, apmeklējis baznīcu kā viens pūlī, apmācīts armijā kā viens pūlī, viņš tomēr īstenībā ir patstāvīga būte ar savu eksistenci, savu apziņu, savu dvēseli, bet tagad kuŗā katrā mirklī šīs tikai viņam piemītošas īpatnības var atņemt nāve.

Viņam bija ļoti nepatīkama apziņa, ka trūkst garīga balsta, pie kā varētu pieķerties. Viņš maz zināja par reliģiju un Dievu — kaut gan viņam kā tāda trūka, — tikai viņš pats nezināja kā.

Tad skats krita uz skautu likumiem, viņš tos lasīja un atkal lasīja un dziļi pārdomāja.

Šeit bija kautkas, ko viņš varētu izpildīt, un, likās, tas nāktu viņam par labu.

Viņš nāca un lūdza, vai nevarētu „parakstīties pie šiem likumiem." Viņš juta, ka visiem spēkiem cenšoties izpildīt likumus, pirms nāves būs apziņa, ka mēģināts darīt visu, kas vien iespējams, — bet vairāk nespēj neviens.

Jā, devām iespēju viņam „parakstīties" un sekas bija, ka minētais vīrs nebija tikai viens, viņi bija simtiem, kas nāca un deva solījumu visiem spēkiem censties izpildīt skautu likumus.

Gluži tas pats ir ar jums, kas šo lasāt.

Ja esat audzināti, kā viens pūlī, jūs tagad dodaties „priekšā“ dzīves cīņā; reiz jūs nāve aicinās projam, lai tas būtu agrāk, vai vēlāk — bet šinī mirklī jūs domāsit, „vai esmu centies darīt kautko vērtīgu, vai neesmu savu dzīvi nodiedelējis?“

Tādēļ ieteicu tev darīt, kā viņi darīja tur frontē. Lasi skautu likumus, pārdomā tos un tad „paraksties“ kā rovers.

Šeit viņi ir.

SKAUTU LIKUMI.

1. **Uz skauta goda var paļauties.**
   Ja skauts saka: „Goda vārds, tā ir“ tas nozīmē, ka tiešam tā ir, gluži itkā viņš būtu devis svinīgāko zvērastu.
   Tas pats ir, ja vadītājs saka: „Palaižos uz tavu godu, ka to izpildīsi“, skauta pienākums tad rīkojumu izpildīt pēc vislabākās apziņas, un nepieļaut nekādi izpildīšanu aizkavēt. Ja skauts aptraipa savu godu melojot vai neizpildot rīkojumu, jo sevišķi, ja tas uzdots viņam kā goda pienākums, viņš zaudē savu nozīmi, lai nekad to vairs nevalkātu. Viņš vairs nav skauts.
2. **Skauts ir lojāls** pret valsts galvu, dzimteni, priekšniekiem, vecākiem, darbadevējiem un apakšniekiem. Viņam jāturas pie šiem baltās un nebaltās dienās pret ikvienu, kas tiem naidīgs, arī nelāga par tiem runā.
3. **Skauta pienākums būt derīgam un palīdzēt tuvākiem.**
   Viņam jāizpilda šie pienākumi, kaut arī pašam būtu jāatsakās no priekiem, ērtībām, drošības. Ja skauts nezināšanā, kā rīkoties, viņš prasa sev: „Kas ir mans pienākums?“ tas nozīmē „Kas būs maniem tuvākiem noderīgāks?“ un tad rīkojas. Viņam jābūt katrā laikā modram glābt dzīvības un palīdzēt cietējiem. *Viņam jācenšas izdarīt mazākais vienu labo darbu tuvākiem ikdienas.*
4. **Skauts ir ikviena draugs, un brālis visiem citiem skautiem, lai tie piederētu pie kādas šķiras piederēdami.**
   Tā skautam, satiekot citu skautu, ja arī tas būtu viņam gluži svešs, šis jāuzrunā, un jāpalīdz visādā ziņā, lai tas būtu pienākumu veikšanā, vai uztura pasniegšanā, vai arī citādi. Skauts nekad nekad, nav *mietpilsonis.* Mietpilsonis uzlūko no augšienes nabagos, vai arī, pats nabags būdams, nicina otru viņa bagātības dēļ.

Skauts novērtē otru cilvēku kā viņš to sastop, un dara to pēc labākās apziņas.
„Kimu", mazu zēnu, indieši iesaukāja par „mazo pasaules draugu," un šis nosaukums jāiegūst ikvienam skautam.

5. **Skauts pieklājīgs** ar visiem, jo sevišķi ar sievietēm, bērniem, veciem ļaudīm, invalīdiem, kropļiem u. t. t. Viņš nekad neņem atlīdzības par izpalīdzību vai pieklājību.

6. **Skauts dzīvnieku draugs.**
Viņam dzīvnieki, cik iespējams, jāizsargā no sāpēm, viņš nevienu dzīvnieku nenogalina bez vajadzības, jo arī tas Dieva radījums. Dzīvniekus atļauts nogalināt vienīgi barībai, tāpat arī kaitīgos.

7. **Skauts bez ierunas izpilda vecāku, kopnieka vai vadītāja rīkojumus.**
Saņemot rīkojumu, viņš rīkojas kā kareivis, jūrnieks vai kājbumbas spēlē — viņš izpilda rīkojumu rīkojuma dēļ, jo *tas viņa pienākums.* Izpildījis rīkojumu, viņš var nākt un celt ierunas. Bet rīkojums jāizpilda uz vietas. Tā ir disciplīna.

8. **Skauts svilpo un smaida grūtībās.**
Saņēmis rīkojumu, skauts paklausa jautri un ātri, nevis lēni, gļēvi velkoties.
Skauts nekad nesūrojas par grūtumiem, nevaimanā, nelādās, kad neizdodas, bet iet uz priekšu svilpojot un smaidot.
Nokavējis vilcienu, vai kad kāds uzmin uz visiemīļotākās varžacs — skautam gan nedrīkst būt tādas lietas, kā varžacis, — vai citās grūtībās, skauts piespiežas smaidīt, uzsvilpo, un viss būs labi.
Sods par lamāšanos ir citu skautu aizlieta krūze auksta ūdens piedurknē. Šo sodu izgudrojis vecais britu skauts, kapteinis Džons Smiss, trīs simts gadu atpakaļ.

9. **Skauts taupīgs**, tas nozīmē viņš taupa ikvienu santīmu, kur vien spēdams, un nogulda to bankā. Tā viņš krāj naudu, lai varētu iztikt nebaltās dienās un nebūtu par slogu, vai arī viņam būtu nauda ar ko izpalīdzēt citiem.

10. **Skauts tīrs domās, vārdos un darbos** — tas nozīmē, viņš paceļas pāri tai muļķīgai jaunatnei, kas nekrietni runā, un neļaujas iekārdināties runāt, domāt vai darīt ko netīru.

Kā uzsākt.

Rōveru organizēšanās pamats ir saime ar četriem vai pieciem locekļiem.

Rōveru saimes sastāda daļu skautu vienības —

dzimtu. Katrā ziņā savas darbības izpausmei rōveriem jāpulcējas, jo sevišķi tas no svara, ja rōveru skaits dzimtā nav liels.

Ja kautkur nav skautu pulciņa, pie kuŗa varētu pievienoties rōveri, vietējā apvienība var reģistrēt vienīgi rōveru dzimtu, bet rōveriem jāievēro, ka dibinot skautus un vilcēnus viņi gūst lielisku iespēju palīdzēt tuvākiem.

Saime. — Ikviena saime darbojas pašas izvēlētā un vienības pr-ka apstiprinātā pirmnieka vadībā. Viņš darbojas kā saimes vadonis rotaļās, kluba vakaros, studijās, uzstājoties publikā u. t. t. Viņam palīdz pirmnieka palīgs, kuŗu viņš pats izraugās.

Saime ir kopība, brīvprātīga puišu kopība, kur cilvēki sevi veido dzīvei.

Un taisni šai saimei raksturīgs, ka viņā sadraudzībai kā pavediens vērpjas cauri augstākas ilgas un savstarpēja sacensība darīt labu — kā sev, tā citiem.

Ikvienai saimei, cik tālu tas iespējams, jābūt savai telpai vai stūrim skautu mītnē. Tai jābūt rotaļu, atpūtas un darba izejas punktam. Kur visi darbosies savas saimes goda dēļ, viņas slava paudīsies tālu.

Ikvienam saimes loceklim, cik tālu tas iespējams, jāuzņemas kāds sevišķs pienākums saimes darbībā, piemēram, nometņu piederumu glabātājs, rakstvedis, mantzinis, sirojumu zinātājs, studiju vadītājs, atklātu sarīkojumu vadītājs u. t. j. pr. Kur vien iespējams, ikvienam loceklim jāapzīmē kāda diena nedēļā, kuŗā viņš būtu „dienestā“ — gatavs uzņemties kādu atsevišķu darbu vai sekot aicinājumam.

Ja kopības mērķis nav vienīgi uzvara kādā rotaļā, tad viņas locekļi atzīs, ka rōveru skautisms nav vienīgi laika kavēklis, bet gan izdevība vingrināties labiem darbiem un palīdzībai saviem tuvākiem.

Goda tiesa. — Pirmnieki dzimtā ir rōveru goda tiesas locekļi, viņi paši izvēl savu priekšsēdētāju.

Šī iestāde ir dzimtas administrācija un veicina

disciplīnu, ieteic apbalvojumiem un veic citus parastos pienākumus dzimtā. Katru nozari pārzina savs loceklis.

Vienības pr-kam tiesība apmeklēt un runāt goda tiesas sapulcēs, bet viņš nebalso. Jaunu locekļu uzņemšanu dzimtā izšķiŗ goda tiesa.

Formas tērps tāds pat kā skautiem, ar šādām atšķirībām:

Platmale — R. S. ar šķērsi valkājams platmales priekšā uz siksnas.

Vilnas adīts krekls ar zaļiem uzplečiem, nozīmi un lenti R. S.

Lentītes pie pleciem — sarkanas, zaļas un dzeltenas.

Prievītes — sarkanas.

Īkšķa nūja — lietojama skautu nūjas vietā.

Duncis (brīva izvēle) — valkājams aizbāzts kreisā zeķē.

Gada zvaizgnītes — uz sarkana pamata.

Metala nozīme — valkājama pie privāta apģērba.

Rōveri, kas pilda kopnieka vietu pie skautiem, valkā kopnieka platmales nozīmi, bet arī R-S šķērsi un sava kopa krāsas pie pleca.

Jūŗas rōveru forma tā pati, kas jūŗas skautiem, bet: 1) pie adītā krekla jūŗas rōveru enkura nozīme krūšu labā pusē un izšūta rōveru nozīme kreisā (metala nozīme privātam apģērbam); 2) skautu kreklu valkājot, forma kā sauszemes rōveriem (izņemot galvas segu).

Rōvera drēbes nozīme obligātoriska visiem rōveriem formas tērpā.

Lai kļūtu par rōveri, jāiztur šāds vienkāršs pārbaudījums. Līdz tam kandidāts ir „jaunulis“ jeb „Cs vīrs“. Pārbaudītājs: vienības pr-ks. (Grāmatā „Skauti“ minēts sīkāki par pārbaudījuma priekšmetiem).

Kandidātam jāzina:

1. Skautu likumi.
2. Zīmes un apsveice.

3. Pareizi uzvilkt „Jūņen džeku“ (angļu karogs, tlk.) un zināt viņa nozīmi, kā arī Anglijas satversmi.

4. Pirmā palīdzība otrās skautu šķiras apmērā.

5. Ugunskura iekuršana un vienkārša ēdienu pagatavošana.

6. Prast lietot kompasu un karti.

7. Saprast kā rūpēties par savu veselību tīrības, svaiga gaisa, barības un apģērba ziņā.

8. Saprast tabakas un alkohola kaitīgumu un atturības nozīmi.

Ai rôverskauts.

Šeit būs pārbaudījumi, kas jāiztur, lai sasniegtu Ai rôvera nosaukumu. Pārbaudītāju nozīmē vietējā apvienība, un pārbaudāmais var iegūt tiesības uz atšķiru, kuŗa rāda, ka viņš var:

1. Nopeldēt 200 metrus.

2. Ceļot 30 km kājām vai laivā, vai arī 60 km ar divriteni divās dienās, nakti pārguļot paša celtā nojumē vai teltī, kuŗa ņemama līdz somā. Sīki aprakstīt ceļojumu, pievienojot arī maršruta uzņēmuma uzmetumu.

3. Spēt izturēt pārbaudījumu pirmā palīdzībā pēc Sv. Džona vai Sv. Andŗū rokasgrāmatas.

4. Iegūt nometnieka atšķiru.

5. Noteikt attālumu, laukumu, lielumu, skaitu, augstumu un svaru kā skautu pārbaudījumā.

6. Taupīt — zināt naudas saimniecības principus, krājkašu uzbūvi, noguldījumus un tautsaimniecību.

7. Zināt valdības un tiesu iestādes.

8. Palīdzt tuvākiem. Būt rôveru instruktora arodzīmes īpašniekam ar ne mazāk par sešu mēnešu ilgu praksi.

9. Dabu vērot vienā no sekošiem priekšmetiem:
Astronomijā — zvaigžņu pazīšana.
Baktēriolo̧ģijā — iepazīšanās ar sīkbūtēm.
Botanikā — zināt augus.
Zōolo̧ģijā — zināt dzīvniekus.

Bioloģijā — zināt dzīvu būšu izcelšanos un dzīves veidus.

Ģeoloģijā — zināt klinšu vēsturi u. t. t.

Ķīmijā, elektrībā u. t. t.

10. Būt divpadsmit mēnešus rōvers.

ĪPAŠAS ATŠĶIRAS.

A. *Klejotāja atšķira.* — Lai iegūtu šo atšķiru, rōveram jānostaigā 150 km ārpus pilsētas nedēļas galu vai brīvlaika sirojumos. Jāraksta dienas grāmata par savām klejotāja gaitām un jāiesniedz reizē par visiem 150 km. Šinī dienas grāmatā jābūt ziņām par vietām, attālumiem, arī norādījumiem, kas varētu derēt citiem klejotājiem — kā interesantiem skatiem, labām nometņu vietām, naktsmājām, norādījumiem par ceļa atrašanu sarežģītās vietās. Plānu uzmetumi un piezīmes par dabu jāpievieno klāt. Atšķira nēsājama pie kreisās piedurknes.

B. *Instruktors skautu lietas.* — Šī īpašā atšķira rāda, ka rōvers izturējis pārbaudījumu kādā skautu priekšmetā un izrādījies spējīgs iemācīt to arī skautiem. Apliecības var izsniegt par katru priekšmetu atsevišķi, bet atšķiru tikai vienu.

C. *Rōveru karāļskauts.* — Prasības rōveru karāļskautam tādas pašas kā karāļskautam, tik A1 pārbaudījums kā minēts agrāk, un iegūstamās atšķiras minētas iepriekš, nodalījumā B. Rōveru karāļskauta uzšuvums atšķiras no karāļskauta ar īpašu apmali.

D. *Mežinieka siksna.* — Prasības liekas drusku briesmīgas, bet jāievēro, ka dažas no viņām pēc izvēles. Prasības šādas:

Rōveram jāiegūst pirmā šķira un instruktora atšķira šādās skautu arodzīmēs: Nometnieks kopā ar dabas pētnieku *vai* novērotāju, kā arī *viena* no šīm:

Zvaigžņu pētnieks, laika vērotājs vai līdumnieks.

Minēto arodzīmju pilnīgas programmas atrodamas organizācijas noteikumos, un ir šādas:

Nometniekam prasības:

1. Jāpavada nometnē 30 naktis — zem klajas debess, teltīs, uz kuģa klāja vai laivā, aktīvi piedaloties nometnes darbos.

2. Zināt noteikt minimumu
   a) līdzņemamām mantām,
   b) darba rīkiem,
   c) produktiem

septiņu zēnu nedēļas nometnei vai sirojumam, gatavot viņiem trīs dienas visus ēdienus (nav nepieciešami trīs dienas no vietas).

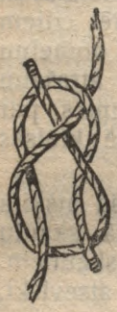

Audēju mezgls.

3. Parādīt, kādas mantas ņem līdz sirojumā, braucienā ar divriteni vai laivu, piedalīties vienā no minētiem ceļojumiem vismaz trīs dienas, dienā virzoties vismaz 15 km.

4. Prast izraudzīt un iekārtot nometni
   a) kopam,
   b) pulciņam — 40 personām,

ierīkojot virtuvi, atkritumu bedri, ateju u. t. t., vai prast apgādāt ar nepieciešamo:
   a) aiņu vai buņu laivu,
   b) laivu jūras braucienam.

5. Parādīt, ka prot:
   a) lietot un glabāt cirvi,
   b) pielietot mezglus,
   c) rīkoties tauvām laivā.

6. Parādīt, kā uzstādīt un nojaukt septiņu skautu telti, un veikt parastos izlabojumus.

7. Uzcelt pajumti trim skautiem, lietojot tikai dabīgus materiālus vai laivas buņas, vai pagatavot ērtu kopa telti no kādiem veciem materiāliem.

Dabas pētniekam prasības:

1. Jāizskaidro paša vārdiem:
   a) augu apaugļošanās un attīstība, vai
   b) putnu attīstīšanās no olas, vai

c) kāda kukaiņa jūŗas, vai saldūdens zivs dzīves gaita, vai

d) mēneša vērojumi par dzīvību dīķī.

2. Bez citu palīdzības vest dabas dienas grāmatu 52 nedēļas no vietas, greznotu dzīvnieku, putnu, koku, augu, kukaiņu u. t. t. zīmējumiem. Šinī dienas grāmatā jābūt, kad un kur:

a) parādījušies pirmo reiz pavasarī vai rudenī 12 gāju putni;

b) uzziedējuši pirmo reiz 18 savvaļas augu, vai aprakstīt 6 ūdens putnu izskatu un parašas;

c) parādījušies pirmo reiz 6 tauriņi, vai aprakstīt 6 mūsu joslas dzīvniekus;

d) savākti 18 mūsu koku lapu atspiedumi oglē.

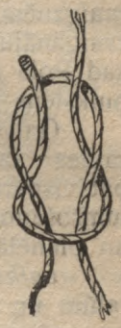

Plakanais mezgls.

Pilsētā 2. pārbaudījuma vietā var izvēlēties vienu no šiem atvietojumiem. Inspektors izšķiŗ, vai attiecībā uz arodzīmes pārbaudījumu vieta uzskatāma par pilsētu.

Sastādīt kollekciju ar 30 dažādu koku lapām vai 60 dažādu sugu augiem — izkaltējot un iestiprinot grāmatā, pazīt un pareizi nosaukt savāktos augus.

Vai visa tā vietā —

Pagatavot 20 augu krāsainus zīmējumus dabā, vai 12 uzmetumus no kustoņu vai putnu dzīves. Uzmetumi iesniedzami līdzi gataviem zīmējumiem.

Vai visa tā vietā —

Nosaukt 60 dažādu sugu dzīvniekus, kukaiņus, rāpuļus vai putnus muzejā, zooloģiskā dārzā vai pēc bezparakstu krāsainiem zīmējumiem, dodot par 20 paskaidrojumus par viņu dzīvi, parašām, izskatu un iezīmēm.

Vai visa tā vietā —

Pastāstīt parašas un pazīt pēc dziedāšanas vai kliedzieniem 30 dažādas putnu vai dzīvnieku sugas.

Atvietojums dabas pētniekam ir novērotājs.

Novērotājs. Jāuzņem 12 fotografijas no savvaļas dzīvnieku vai putnu dzīves, pašam viņas attīstot un kopējot, jādod sīkāki paskaidrojumi par viņu dzīvi, parašām un iezīmēm.

Viņam tāpat jāiegūst viena no šīm trim arodzīmēm.

Zvaigžņu pētnieks. Vispārējas zināšanas par zvaigznēm un viņu kustībām. Parādīt un nosaukt 6 zvaigznājus, atrast ziemeļus pēc pārējām zvaigznēm, kad Pola zvaigzne klāta mākoņiem, pateikt, cik rāda pulkstens pēc zvaigznēm vai mēness.

Galvenos vilcienos zināt zemes, mēness un saules savstarpējos stāvokļus un kustības, tāpat vispārējas zināšanas par paisumu un bēgumu, aptumšošanos, meteoriem, komētām, saules plankumiem un planētām.

Laika vērotājs. Rūpīgi jāatzīmē gaisa temperatūra un nokrišņi vismaz 2 mēnešus, tāpat vēji, laiks un mākoņi; jāpazīst „dārzi" ap sauli un mēnesi, ziemeļblāzma un galvenie mākoņu veidi.

Jānolasa dzīvsudraba barometrs un jāsaprot barografa darbība, jāprot pielietot Baisa-Balota likums un lasīt meteoroloģiskās kartes. Jāzina vētras brīdinājumu signāli un (ja dzīvo pie jūras), kur un kad viņi uzvelkami. Jāzina savam apvidum visslapjākais mēnesis un diena, temperatūras galējības un valdošie vēji.

Lidumnieks. Prasības:

Prast izraudzīt cirvi, zināt viņa daļas, dažādu tipu priekšrocības un lietošanu.

Zināt piesardzību ciršanā, asināt cirvi, nocirst vismaz 45 cm resnu koku, nodarināt un sacirst, izmērot un aptēst, saskaldīt ar ķīļiem vai cirvjiem.

Zināt nogāzt koku ar zāģi un ķīļiem, prast zāģi asināt.

Pazīt pēc izskata dažādas koku sugas un zināt

viņu izlietošanu; prast izmērot baļķi. Atšķirt labi noaugušu koku (derīgu baļķim) no nelāga noauguša, tāpat zināt kādā vecumā labāk cirst. Vispārējos vilcienos zināt baļķu velšanu, vilkšanu, uzcelšanu un nogādāšanu vajadzīgā vietā.

Zināt labākos kokus kurināšanai.

Rôveru mītnes.

Īpašas telpas, sauktas rōveru mītnes, jāierāda rōveriem atsevišķi no skautiem.

Šīm mītnēm jāatrodas rōveru pašu rīcībā un jābūt atvērtām ikvakarus darbam vai sapulcēm.

Dažādu vienību saimes var, ja vēlams, apvienoties un iekārtot kopīgu mītni ar kopīgu programmu.

Nav iespējams darboties ar rōveriem bez īpašas mītnes.

Kāda no labākām rōveru mītnēm — īstenībā jau vesela biedrības ēka, jo tur ir pāri par 100 locekļiem — ierīkota kādā provinces pilsētā. Iemaksas ir augstas — 5 šiliņi gada ceturksnī. Bet ja iemaksas salīdzina ar pārējiem jauniešu izdevumiem, viņas neliekas vairs tik lielas. Piecu šiliņu trīs mēnešos nepietiktu parastiem izdevumiem — kino, izrīkojumu un kājbumbas sacīkšu apmeklēšanai. Šeit par to viņi gūst sev visai jauku klubu ar ērtībām un uzjautrinājumiem kā telpās, tā ārā. Mītni pārvalda īpaša komiteja, kuras ikvienā loceklis pārzina kādu noteiktu nozari, kā vingrotavu, kājbumbu, mūzikas istabu, āra nodarbības, rotaļas telpās, palīdzību sabiedrībai, izrīkojumus, diskusijas, studiju pulciņus, krājkasi u. t. t. Izdevumi pirmā gadā sasniedza 669 mārciņas, bet ieņēmumi 667 mārciņas, tā kā pirmo gadu viņi netika gluži cauri. Šinīs izdevumos ietilpa nodokļi, apgaismošana un apkurināšana, remonti, laikraksti, uzturs, uzraudzība u. c. Šo tikai minu kā piemēru; jo — ko iespēj vieni, spēs arī citi.

Veco skautu klubi.

Klubus, pulciņus un biedrības dibina kā pie augstskolām, tā flotē, armijā un citur, ar gluži tādu pat nolūku kā rōveru kustībai — kopējai skautisma studēšanai.

Tas liek visiem locekļiem palīdzēt vispārībai savā brīvajā laikā, palīdzot skautu un vilcēnu nodarbībās, nometņu rīkošanā u. c.

„Klubus" parasti dibina ar domu ierīkoties ērtāk; citiem vārdiem, viņi palīdz veicināt pašapmierināšanos un slaistīšanos.

Šie skautu klubi ir citādi — viņi ir pareiza gara rašanās vietas un sparības sākums.

Veco skautu klubi nav jāsajauc ar rōveru mītnēm, jo viņi visai atšķiras kā mērķos, tā iekārtā.

Darbība vispārības labā.

Negribu biedēt jūs ar kādu milzīgu darbu, bet schēmas (sk. 243. lp.) nolūks vienīgi minēt dažādos virzienus, kādos var darboties, *ja vien vēlas*, rōvers. Un virzieni iet taisni uz labu pilsonību un palīdzību.

Jūs visu to varbūt neveiksit, bet varat izraudzīties vienu vai dažus no šiem atvietojumiem, kas piemērotāki jūsu apstākļiem.

Nodarbības.

Palīdzība ir skautisma atslēga rōveriem.

Visi rōveri jāiejūsmina visos iespējamos veidos palīdzēt savos (vai svešos) skautu pulciņos un vilcēnu baros: tā gūstot praktiskus piedzīvojumus skautu nodarbībās, kas līdzēs kļūt par skautu vadītājiem un tēviem nākamībā. Rōveram jādod atbildīgs pienākums, noteiktā nozarē, palīdzēt savam skautmasteram.

Sadarbība un nodarbības saimju starpā — kā konferences, rotaļas un darbi (piem, skautu signālistu

Rôveru nodarbības, gatavojoties vispārības darbam

- **Gara darbība**
  - **Vispārības lepnums**
    - Vienības interese par vietējo vēsturi, dabu, rūpniecību
    - panākami ar: Draudzes vai apvidus vēstures materiālu vākšanu un sakārtošanu. Dabas zinātnisku materiālu vākšanu, kā gāju putnu parādīšanos u. c. Vēstures un dabas zinātņu muzeja dibināšanu, vispārības pieminekļiem, fotografijām, zīmējumiem, griezumiem. Vietējo pieminekļu zināšanu. Ceļu un parku turēšanu tīrībā. Piemiņas koku dēstīšanu. Vēsturiskiem dārgumiem. Lielu rakstnieku lugām u. t. t. Vietējās rūpniecības pazīšanu.
  - **Vispārējas zināšanas**
    - Vispārējā vēsture, ģeoloģija, daba, māksla, rūpniecība pašvaldība, konstitūcionāla, parlamentāriska valdība, gara līdzsvarošana, plaša vēriena patriotisms un pasaules miers.
    - panākami ar: Dažādu vietu apmeklēšanu, viņu vēstures, dabas un vispārējo vērtību pētīšanu un salīdzināšanu. Rūpnīcu apmeklēšanu. Goda tiesu rīkošanu. Tiesu atdarināšanu u. c. Pilsētas valdes sēžu apmeklēšanu. Sarakstīšanos ar vietējiem un ārzemju rôveriem.
- **Praktiska darbība**
  - **Vingrināšanās**
    - Glābēji nelaimes gadījumos, ciema vai pilsētas ugunsdzēsēju brigāde, glābšanas stacijas pulciņš, īpaši uzraugi, tautas aizsargi, robežsargu palīgi skautu, palīdzības, rotaļu laukumu un glābšanas laivu vadītāji.
  - **Sagatavošanās**
    - panākami ar: Vietēju karšu sastādīšanu, atzīmējot ugunsdzēsējus, policiju, slimnīcas u. t. t. Īpašu rīkošanu un apmācīšanu šinīs pienākumos un šķēršļu skrējienos, signālizēšanā, bezdrāts telegrafēšanā u. c. darbos vispārības labā. Rôveru kustību, jūra skautismu un citām speciālām organizācijām un apmācīšanu ikvienam iespējamam nelaimes gadījumam.

nodaļas) — nepieciešamas, lai iepazītos un ievadītu draudzību un sacensību.

Nodarbības dabīgi sadalās divās daļās:

a) vispārības labā, b) skautisma labā.

(a) Sparīga darbība vispārības labā ārpus skautu vienības. Var veidot un mācīt dzimtas kā „vietējas palīgu nodaļas" dažādai palīdzībai:

Palīdzības sniedzēji nelaimes gadījumos (mācīti visādiem nelaimes gadījumiem).

Palīdzības biedrību vadītāju palīgi rūpnīcās, rotaļlaukumos u. c.

Krastu uzraudzītāji vai robežsargu palīgi.

Ziņneši ar velosipediem un motocikletiem.

Zēnu vadoņi skautu pulciņos, rotaļlaukumos, zēnu klubos u. c.

Aizsargu signālizētāji.

Baložu pasts.

Ugunsdzēsēju brigāde ciemā, pilsētā, fabrikā, slimnīcā u. c.

Raķešu aparātu vadītāji.

Glābšanas laivu vadoņi.

Īpaši uzraugi vai palīgi policijai.

Skautu signālizētāju un bezdrāts telegrafistu nodaļa.

Jūras skauti.

Kad rōveru saime kļūst spējīga kādam palīdzības darbam sabiedrībā, īpaša apliecība jādod apstiprināt (dabūjama galvenā štābā) novada inspektoram un jāglabā pie pirmnieka, kura turama tik ilgi, kamēr saime šim uzdevumam spējīga.

(b) Palīdzība pašu vienībā kā bara vecākajiem, rakstvežiem, rotaļu rīkotājiem, instruktoriem, arodzīmju pārbaudītājiem, komitejas locekļiem, pulciņa priekšnieka palīgiem u. t. t.

KOPĒJA ATPŪTA.

(Kopēja, fiziska un morāliska veselība.)

No svara, ka nometnes un āra rotaļas rīko pēc iespējas biežāk (un piemērota atpūta svētdienās nav jāizlaiž no acīm). „Istabas skautisms" jāiznīdē. Šeit būs piemēri:

Ārā —

Atlētika
Sirojumi
Braucieni gar jūras krastu
Kājbumba
Riteņbraukšana
Izlūkošana
Bumbu spēles
Vingrošana
Braukšana laivā
Kokos un klintīs kāpšana
Nometnes
Ceļojumi pa kalniem un upēm
Hokejs
Suņi un zaķis
Peldēšanās
Dabas zinātniskas un vēsturiskas ekskursijas
Pamācoši pašvaldības iestāžu, tiesu, muzeju, rūpnīcu u. t. t. apmeklējumi
Ceļojumi uz ārzemēm, apciemojot ārzemju rōverus u. c.

Telpās — savstarpējai pašizglītībai, kā —

Lietpratēju lekcijas par kādu amatu vaj sociālu jautājumu
Koris
Dejas
Debašu pulciņš
Teātŗa trupa
Rotaļas telpās
Orķestris
Skautu dievkalpojumi
Dziesmas un kliedzieni
Kopēji vakari
Zīmētāju klubs
Studiju pulciņi (arodzīmēm, pašvaldības darbam u. c.)

Vērtīgs palīgs lūgt lietpratējus noturēt ierosinošas sarunas un demonstrējumus vai vadīt ekskursijas.

Kāpšana.

Nupat atzīmēju „kāpšanu" kā nodarbību rōveriem.

Nezinu neviena labāka fiziska vingrinājuma par šo, jo viņš nevien norūda un attīsta ikvienu ķermeņa

muskuli, bet arī ierosina veselīgu dzīvi, mērenību ēšanā un dzeršanā, stiprina nervus, attīsta izturību un spējas, un pie tam ir visveselīgākais, līksmākais un vīrišķīgākais atpūtas veids.

Vidusvīra mezgls kāpējiem.

Vislabāk darboties grupās, piemēram rōveru saimēs, rīkojoties ar kāpēju virvi. Te ietilpst kokos kāpšana, kas visai saistošs sports, mastos kāpšana, klintīs kāpšana, mūŗos kāpšana un kalnos kāpšana.

Visās Anglijas salās viegli iespējams šis ļoti ieteicamais sports. Bet še arī vairāk briesmu, kā var likties pirmā acu uzmetienā. Tādēļ rūpīgi jāvingrinās un jāpiesavinās visi noteikumi, iekams uzsāk. Bet kad jūtas veikls šinī ziņā, kāpšana top ārkātīgi pievilcīga, dod bezgalīgu dažādību un uztur mošu un laimīgu.

Palīdzība tuvākiem.

Palīgu pulciņš.

Pirms pāris gadiem Kopenhagenā man rādīja kā iekārtota un darbojas šīs pilsētas Palīdzības sniedzēju brigāde. Tā ir labprātīga organizācija, kuŗa pastāv arī citās Dānijas malās, un kādas vēl Anglijā nav. Viņa atgādina ugunsdzēsēju brigādes un Sv. Džona ambulances apvienojumu, un te sevišķi jauka izdevība palīdzēt sabiedrībai kā pilsētās, tā ciemos.

Labs piemērs, kuŗš raksturoja rōveriem viņas vērtību un vispusību, gadījās tieši tanī mirklī, kad apmeklēju Kopenhagenā brigādes štābu. Pa tāļruni ziņoja, ka kādu vīrieti sabraucis tramvajs un stipri ievainojis.

Sabraukto nevarot izvilkt, un tramvaja vagons pa daļai nogājis no sliedēm. Pēc vienas minūtes trīs nodaļas automobiļos devās no štāba uz nelaimes vietu.

Automobīļos bija viss šim gadījumam vajadzīgais. Netrūka ierīces vagona pacelšanai, ambulances piederumu nelaimīgā glābšanai un pat tādas lietas, kā stiepuļu kurvja, kuŗā ievietot nelaimīgā mirstīgās atliekas, ja viņas būtu par daudz cietušas, lai tās varētu novietot parastās nestuvēs.

Tāpat bija arī nepieciešamie piederumi un izolācijas materiāli, lai varētu droši rīkoties ar elektrisko strāvu.

Brigāde bija arī apmācīta kā rīkoties nelaimes gadījumos ar dažādu gāzu, ķīmikāliju u. c. eksplozijām, kā glābt saindējušos un pakārušos u. c. pašnāvniekus, dzīties pakaļ slepkavām pēc nlecīgākajām pazīmēm, palīdzēt aeroplānu un dzelzceļu katastrofās, tāpat mājām sagrūstot un kokiem krītot, un vēl daudz sīkākiem nelaimes gadījumiem, kuŗi varētu rasties ar mašīnām fabrīkās vai lauksaimniecības darbos, trakiem suņiem, vēršiem u. t. t. Tiešām viņu darbības aploks bija gandrīz vai neierobežots un mainījās atkarībā no vietas, rūpniecības nozares u. t. t.

Darba lauks bija plašs, un apmācība prasīja daudz dažādu pētījumu un nodarbību, kuŗas nevien interesantas, bet arī noderīgas. Tas būtu savāds nilvēks, kuŗš visu šo dažādo nodarbību starpā cevarētu atrast tādu, kuŗa būtu viņam pievilcīga. Un cilvēks, kas atradis pievilcīgu darbiņu, nekad nejutīsies gaŗlaicīgi un nesēros, ka dzīvē nav nekādas līksmes.

Policijas dienests.

„Nesenajā traģiskajā ugunsgrēkā Ņuhēvenā, Keneteketā (Ziem. Am. sav. v. — tlk.), kuŗā aizgāja bojā septiņi cilvēki un vairāk kā septiņdesmit piecus ievainoja, skauti ievērojami palīdzēja.

Trijos atsevišķos ielu krustojumos skauti redzēja kustības sastrēgumu, bez kāda satiksmes policista tu-

vumā. Skauti nostājās un rīkoja kustību lielā lietū vairāk kā divi stundas.

Citi skauti daudz palīdzēja slimnīcu darbiniekiem, veikli pārnesdami cietušos no pieņemšanas telpām uz gultām un citur pielikdami palīdzīgu roku."

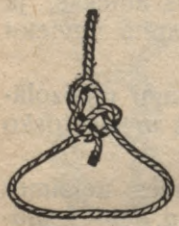

Nāves mezgls drošībai.

Minētais ierosina palīdzības veidu, kuŗam rōveri vai skauti var gatavoties saziņā ar policiju un slimnīcām savā apvidū.

Viņi var iemanīties regulēt satiksmi un apieties ar ļaužu pūļiem, kur skauta tērps dos viņiem pietiekošo autoritāti.

Skautiem nav atļauts lietot policista svilpes savā darbā, lai nebūtu vilšaņās, bet nav aizliegts nēsāt policistu svilpi pie sava apģērba, lai gadījumā, kad policijas palīdzība nepieciešama, tūliņ varētu viņu ataicināt.

Velosipedistu skautam, protams, arvien jābūt gatavam darboties kā policijas ziņnesim.

Ierosinājums kā rôveriem vingrināties palīdzības sniegšanā laukā.

Sirojums kājām vai divriteņiem, karšu lasīšana un novērošana dažus kilometrus.

1) Apstājaties dzelzceļa tuvumā. Iedomājaties uz dzelzceļa nelaimes gadījumu un sadursmi. Izdalait saimēm dažādus pienākumus. Pirmniekiem jāpaskaidro, kā viņš visu veiktu vietējiem līdzekļiem. Improvizēt ierīci kā uzcelt drupas. Apslāpēt liesmas. Ievainoto glābšana un pirmā palīdzība. Viņu mantu apsargāšana. Sūtīšana pēc palīgiem.

2) Iedomājaties aeroplānu nogāžamies zemē dienvidrietumu vētrā. Kūlenis. Lidotājs apakšā saspiests un ievainots. Benzina tanku ķēris uguns. Vadītājs

izdala saimēm uzdevumus. Pirmnieki paskaidro, kā viņi visu veiktu vietējiem līdzekļiem. Rīkojumos jāietilpst sīkākām ziņām par nelaimes gadījumu, vēlāk lidmašīnas nostādīšana pareizi un glābšana pēc iespējas u. t. t.

Dzīves līksme.

A. C. Bensens saka „Miera namā" *(The House of Quiet)*: „Lai dzīve būtu laimīga, viņai jāapvieno divkāršā mērā *darbs* un *prieki*, šī vārda labākā nozīmē". „No dabas gūstu arvien vairāk un vairāk pastāvīgāko un tīrāko līksmi". „Pieredzējumiem pārliecinājos, ka dzīve, kas pilna vilšanās . . . nebūs jauka, bet neapmierināta, salta vai smaga".

Viņš šeit neatzīmē, kaut gan tā vietām noprotams, ka palīdzība citiem dara laimību pilnīgu.

Piekrītu augšā rakstītajam, ka tīru līksmi dod man āra gaiss un lauku daba, kaut arī netieku mūža mežos un kalnos. Par nožēlošanu, lielākā tiesa mūsu ir ierobežoti, bet savās brīvajās dienās nevaram tālu aizkļūt. Tomēr vēl atliek „nedēļas gals" (sestdienas pēcpusdiena un svētdiena, tlk.), kad iespējams rīkot gājienus, kuŗos, kaut arī tie īsi, var gūties labu tiesu krietnas līksmes.

Izglītības ministrs H. A. L. Fišers izstrādājis zināmus noteikumus kā iekārtot brīvdienas:

1. Sadali savas brīvdienas labi, bet esi gatavs sadalījumu mainīt pie pārākās izdevības.
2. Nekad neej uz ziemeļiem, kad vari iet uz dienvidiem.
3. Darba maiņa ir pati par sevi brīvdienas.
4. Nekad nebrauc, kad vari iet, un nekad neej, kad vari jāt.
5. Ejot taisni pa mežiem un ārēm reti atliks laiks īsākam ceļam.
6. Labs brīvlaiks ir kā mūžība — tad nerēķina laiku.
7. Viens no labākiem brīvlaika augļiem ir jauna draudzība.
8. Paliec, kur jūties laimīgs.
9. Iepazīsties ar vietējiem apstākļiem, pirms iedziļinies sīkumos.

10. Vislabākais brīvlaiks ir tas, kuŗš dod visvairāk jaunu pieredzējumu.
11. Brīvlaiks nāk apspriešanā pirms nākamā darba.
12. Izraugoties brīvlaikam grāmatas, rīkojies pēc principa, ka lasāmviela galvenā kārtā veicina iedomas spējas.
13. Galvenie lietpratēji brīvlaika izmantošanā ir gleznotāji, dabas pētnieki, ceļinieki, un vēsturnieki; ļaunākā persona, ar kuŗu šinī lietā aprunāties, ir golfa spēlētājs.
14. Dažreiz visai jauks brīvlaiks rodas mājā, ja maina brokasta laiku.

Rôvera atbildība.

Atceries, ka tev kā rōveram nevien pašam jākļūst labākam cilvēkam un pilsonim, bet tevī arī noraugās, — vai tu to zinātu, vai nezinātu, — zēni tavā pulciņā un kaimiņos. Zēni ir briesmīgi atdarinātāji. Vārdu „briesmīgi“ lietoju ar nolūku, jo ikviens jūtas drausmīgi, apdomādams, cik ļauna vai laba var izdarīt zēni, atkarībā no priekšzīmes, kādu tiem rādam.

Zēni ļoti viegli var iedomāties par savu varoni puisi, kas vecāks par viņiem un guvis viņu apbrīnošanu ar savu personību vai darbiem. Man reiz jautāja, kas mani dzinis ar tādu sparu nodoties kājbumbai, kā to darīju zēns būdams. Tad varēju norādīt uz kāda vecāka zēna iespaidu. Viņš kļuva vēlāk visai pazīstams spēlētājs, bet toreiz, kad tikko iestājos skolā, biju viņa „zēns“ un guvu to godu turēt viņa mēteli spēles laikā, kā arī tīrīt apavus un apģērbu un pasniegt siltu ūdeni pēc spēles. Bet garā redzu viņu vēl tagad skrejam tanī ātrajā gaitā, kuŗa likās nekad nepagurstam un arvien noveda viņu īstā vietā, lai uzķertu bumbu. Un atceros arī tā aso nicinājumu, ar kādu viņš apstādināja kādu puisi, kuŗam šķita vīrišķīgi, izstāstīt nekrietnu stāstu.

Jau no sākuma ilgojos tapt līdzīgs viņam, un, kaut arī līdz šim laikam neviens nezināja viņa iespaidu uz mani, tikai pateicoties viņa piemēram laba tiesa manas skolas dzīves bija atdarinājums.

Tā arī uz tevi, kā rōveru vai vecāku zēnu jau-

nāko brāļu starpā, gulstas atbildība, kuŗu sākumā neesi ievērojis. Vari vadīt dažu labu zēnu uz labu vai ļaunu, atkarībā no savas uzvešanās vai runas.

„Būt labam ir cildeni — bet mācīt citiem, kā būt labam, ir cildenāki — un daudz vieglāki". Tā saka Marks Tvēns, bet šaubos par pēdējo teicienu, jo mācīšana citiem galvenā kārtā notiek ar paša priekšzīmi; tādēļ tev jāuzmanās.

Uzmanies, ja ne sevis, tad viņu dēļ. Šeit redzi varenu iespēju, ja vien viņu izmanto, darīt daudz laba saviem jaunākajiem brāļiem. Vari nospraust viņiem ceļu, kad pats tiecies uz jautru un vīrišķu draudzību, noteiktu dzīvi un skaidriem vārdiem.

Pārdomā, vai tev nepiemīt kāds trūkums, kuŗu tu negribētu lai citi atdarina, un pūlies viņu atvietot ar kó labāku. Šeit daži parastāko vājību piemēri.

Ātra daba. . .	Vai kļūsti nemierīgs, kad neiet lāga, vai citi sāk vilkt uz zoba?	Papūlies smaidīt un tad smieties par samērā niecīgajām dusmām. „Ja tev taisnība, tad nav iemesla iekaist strīdū; ja tev nav taisnība, ar strīdu tik un tā nekā nepanāksi."
Smēķēšana . .	Atceries, zēni rīkojas pēc tavas priekšzīmes, un smēķēšana kaitīga viņu veselībai.	Nesmēķē.
Izrunāšanās. .	Vai tu lamājies dusmu brīžos, vai lieto nelāga vārdus domu tukšumu reizēs?	Papūlies svilpot — un apspied šo tieksmi.
Nolaidība un izvairīšanās	Vai tev ir tieksme „atstāt to Jurim", kā saka Amerikā? Vai tev netīk noskatīties cita darbā vai rotaļā un izvairīties no grūtībām, iekams viņas pienākušas?	Atlocitām piedurknēm rādi ceļu. „Skaties ļaunāko, bet redzi labāko." Seko *Svētajam* Jurim un veic darbu.
Aprunāšana. .	Vai tu mēdz runāt par	Turies pie principa, ka

	citu trūkumiem un redzēt tikai viņu vājās puses?	ļaunumā ir vismaz 5 procentes laba. Prieks ir atrast taisni šo labo.
Nepacietība. .	Vai tu nelien saulitē un neilgojies pēc mēness — un nelādi savu nelāgo laimi, kad viss neiet kā tev patiktos?	„Lēni, lēni ķeri pērtiķi." „Piespiedies, un uzvarēsi." „Pacietība ir pienākuma noslēpums ikvienā dzīves veiksmē."
Īgnums.	Humora trūkums.	Kā ikvienā lietā vismaz 5 procentes laba, tā arī ikvienā lietā vismaz 5 procentes joku. Šis atzinums izvadīs tevi cauri visiem bezcerības stāvokļiem. Rādi saviem zēniem kā smieties, kad strādājat.
Neiecietība. . .	Vai esi sirdīgs aizstāvis savai šķirai, politiskai partijai un reliģijas formai?	Šādas izšķirības skautisma brālībā zūd. Vingrinies iecietībā— māci zēniem aplūkot ikviena jautājuma abas puses, iekams taisa savu slēdzienu.
Pašnoteikšanās.	Šo vārdu bieži lieto, lai apslēptu nepaklausību, lojālitātes un disciplīnas trūkumu.	Attīsti atbildību un pašsavaldīšanos brīvā veidā — spēlējot rotaļu par labu savai pusei, nevis sev pašam.
Savtība.	Ir mūsu rases lielākais trūkums, kam par iemeslu tuvredzība un tieksme uz neapmierinātību personīgā dzīvē un darbā.	Vingrini nesavtību, t. i. citus pirmā vietā, tad sevi. Gūsti plašu vērienu.
Vilšanās. . . .	Galvenā kārtā sekas sevis izcelšanai un dzīves pārāk nopietnai uzskatīšanai.	Dari citus laimīgus, un arī pats būsi laimīgs. Ieraugi labu jau iegūtajā, līksmi dzīvē, varenumu, brīnumus un jaukumus dabā. Atmet savas iekāres.
Pesimisms. . .	Vai ļauji grūtībām un	„Skaties ļaunāko, bet

	briesmām drūmās krāsās pārsniegt viņu iespējas?	redzi labāko." Optimisms ir drosmes veids, kas dod uzticību citiem un ved uz panākumiem.
Aprobežotība.	Vai tu sevi slavē kādā jautājumā par savu uzskatu, kurš izrādījies pareizs?	Raugies plašāk — un tad atkal vēl plašāk.
Visa zināšana	Vai esi pārliecināts, ka zini skautismu no A līdz Z?	Paņem skautu laikrakstu.

Pārdomā arī vēl par citiem saviem trūkumiem, un kā viņus novērst.

Liels palīdzības darbs rôveriem.

Dažādu ieteikto palīdzības veidu starpā, palīdzība skautiem un vilcēniem var likties maza. Bet kad vairāk iedziļināsies, tā būs viena no lielākām, ja ne pati lielākā. Visvieglāk ir viņu uzņemties, jo izdevība tev kā rôveram ir gluži pie rokas, bet tanī pat laikā viņa ir viena no lielākiem palīdzības darbiem, kur darinot zēnus par vīriem var gūt lielus panākumus, kuŗus tu, viņiem augot, vari savām acīm manīt. Un šādi panākumi tavai dzimtenei vislielākā svarā.

Kā agrāk norādīju, tautai ļoti trūkst labprātīga palīga izglītošanai. Ir tik daudz lietu, bez parastās lasīšanas, rakstīšanas un rēķināšanas, kuŗas nepieciešamas mūslaikos ikvienam zēnam, ja viņš grib gūties panākumus. Un zēniem īsajā skolas laikā pie skolotājiem visu to iemācities ir lielas mokas, tādēļ „vecāko brāļu" brīvprātīga palīdzība ir ļoti vajadzīga.

Rôveri, kuŗi palīdzēs nodarbībās un citur skautu pulciņiem un vilcēnu bariem, īpaši nometnēs, sniegs neizsakāmi vērtīgu palīdzību. Un tanī pašā laikā viņi gūs godīgu gandarījumu. Ikviens, kuŗš mācījis suni vai zirgu paklausībā un dažādos trikos, zina sagādāto interesi un gandarījumu, bet cik daudzkārt lielākas šīs lietas ir pie jauna cilvēka bērna, redzot viņa rak-

sturu maināmies un veidojamies dzīvei pareizā kārtā! Tad tu tiešām jutīsi, ka esi veicis ko vērtīgu.

Tēva pienākumi.

Minētai lietai vēl otra puse.

Kādu dienu tu kļūsi tēvs. Tu būsi atbildīgs par pasaulē laistiem zēniem un meitenēm, tāpat būs jāsniedz viņiem palīga roka panākumu pilnu dzīvi uzsākot. Ja tu kļūdīsies šinī ziņā un atstāsi viņus šaubās un grūtībās, būsi izdarījis nepiedodamu noziegumu.

Citās dzīvē atbildības pilnās lietās, kā veikalvedībā, mašīnu vadīšanā, tiltu celšanā, tu īpaši mācies. Bet, lūk, šim vislielākam un atbildīgākam pienākumam, veidot savu pēcnācēju dzīvi un darīt viņus laimīgus, tu īpaši negatavojies, bet atstāj visu gadījumam. Tāds ir pūļa likums. Tomēr, cik daudz tu varētu šinī ziņā darīt, ja vien būtu zināšanas un vingrināšanās bērnu audzināšanā.

Rōveru kustībā tev iespējams tiešām vingrināties vislabāk un derīgāk tēva pienākumos. Tu vari dot īstos padomus, rīkot derīgākās nodarbības, lai zēnam beidzot iemācītu „vadīt pašam savu kanū“, un varēsi brīdināt viņu par klintīm, kas radīsies viņa ceļā.

Ja vīrus būtu mācījuši par tēviem kādus gadus atpakaļ, kāda gluži citāda tauta mēs būtu šodien. Ja daudzi, ne tikai daži, būtu uzaudzināti par noteiktiem vīriem ar raksturu, veselīgiem cilvēkiem, kuŗi zinātu gūt dzīvē līksmi, kuŗi zinātu iekārtoties un stādītu tuvāku labumu augstāk par paša savtīgajām interesēm. Lai nu kā, bet arī bez tā britiem, gluži kā daudz citām tautām, bija brīnišķi daudz labu, vīrišķu cilvēku. Tomēr uznāca kaŗš un pašu šo ziedu nonāvēja. 860 000 kritušo un daudz vairāk sakropļotu, aklu un paralizētu— visi no mūsu labāko vīru vidus — tagad nespējīgi turpināt rasi un tautas sāktās gaitas.

Atjaunošana.

Pēckaŗa nemieros un bezdarbā, lielā darba — ļaužu labklājības un laimes sekmīga veikšana būtu īsts darba lauks šiem labākajiem vīriem.

Tomēr šīs grūtības nav bez labumiem, viņas dod varenu izdevību un darba lauku jaunajai paaudzei, kuŗa tagad nāk klāt. Jums slavens uzdevums — pielikt stipru roku mūsu zemes atjaunošanā uz jauniem un labākiem pamatiem kādi jebkad bijuši. Bet tas panākams vienīgi vingrinoties palīdzībā, nevis savtīgiem partiju strīdiem.

Mēs, veči, kas savā laikā centāmies savu daļu darīt mūsu mīļās zemes labā, raugāmies uz jums jaunajiem ar vislielākajām cerībām, ka jūs šo darbu turpināsit. Mēs ticam, ka jūs rīkosities pēc labākās apziņas, aizmirsdami pašlabumu, un arī pieliksit darbā visus spēkus.

Caurums rodas vienīgi, lai to izlabotu.

Bet ja tev, kas šo lasi, jau gadījies uzskriet kādai no minētām „klintīm“, tad man jāsaka, ka braucot pāri Kanadas ezeram tāšu kanū kopā ar biedri, uzskrējām arī uz siekstas.

Trieciens nebija pārāk stiprs, bet tāss ir visai plāna, un pa caurumu sāka sūkties ūdens. Lai glābtos, aizbāzuši caurumu, cik labi spēdami, ar vecu platmali, aizcīnījāmies līdz tuvākai saliņai.

Tā bija varena sacīkste. Īrāmies visiem spēkiem, un sasniedzām saliņu, kad spēki draudēja izsīkt.

Piestājām pie plakanas, gludas klints un, izņēmuši no kanū visas mantas, atgāzām to otrādi, ar dibenu augšup.

Tad lūkojām laivu izlabot. Uz mazas uguns kausējām līmei koku sveķus. Aiztaisījām caurumu ar vecām lupatām, jaunu tāss gabalu un uzsildītajiem sveķiem, tā ka laiva bija gluži vai tikpat vesela, kā

agrāk. Drīz vien atkal turpinājām ceļu, tikai tagad raudzījāmies daudz rūpīgāk, lai labāk izvairītos siekstām un klintīm.

Gluži tāpat arī tev jārīkojas, kad uzskriesi kādreiz klintij.

Neiedomājies, ka tev jau gals klāt. Cīnies, lai nenoslīktu, un izlabo savu laivu. Tas var nākties grūti, bet piespiedies, un tev varbūt izdosies. Izvēlies līdzekļus, kuŗus ieteicu iepriekšējās nodaļās, atkarībā no klints, kādai esi uzskrējis. Ieturi labāku ceļu, un apsver braucienu ar drošu sirdi un lielu uzmanību. Reiz uzskrējis siekstai, zināsi uz labāko, kā viņai izbēgt, un savā ceļā vari gūt tikpat lielus panākumus, kā citi.

Pat ja esi uzskrējis vairāk kā vienai klintij, atceries kā ģenerālis Fošs kaujā pie Marnas lielajā kaŗā ziņoja Žofram, savam priekšniekam: „Mans labais spārns ir atlaists, mans kreisais spārns atkāpjas. . . *Es uzbrūku ar centru.*“ Un viņš uzvarēja!

Tā vari arī tu. Tava labā puse var būt sasista, tava kreisā puse var būt nekārtībā, bet vēl tev ir centrs. Uzbrūc ar šo, un tu izkulsies.

Vēl pāris vārdu.

Tagad varu iedomāties tevi, kas šo lasi — bet tu neesi īstais, ko gribēju!

Tu arvien esi interesējies par savu nākotni un gribējis zināt, kā iet „panākumu tekas.“ Tādēļ manas domas vienīgi papildinās tavas jau gatavās idejas. Manējās var tavas idejas pastiprināt, vai arī tu viņas noraidīsi. Abos gadījumos, man šķiet, tu nejutīsies man pa draugam.

Bet ja jau esi sagatavojies savai nākotnei, tu neesi īstais lasītājs, kādu gribēju šai grāmatai!

Īstais būs tas, kuŗš nekad nav domājis par sevi, nedz prātojis par savu nākotni.

Mūsu tautā, liekas, ir daudz, daudz jauniešu, kuŗus nomāc apkārtnes ļaunie iespaidi, jo viņi nekad nav

redzējuši gaišāka ceļa. Viņi nav zinājuši, ka ar nelielu piespiešanos var nokratīt apkārtnes apstākļus un irties panākumu ceļā.

Šeit tev īstā vieta. Vai palīdzēsi dabūt šādu puisi uz ceļa? Tu pazīsi dažu labu tādu savu paziņu starpā. Ja panāksi, ka viņš izlasa šo grāmatu, būšu tev pateicīgs.

Varbūt vari iet vēl tālāk un sadabūt kopā trīs vai četrus savus draugus, lai pētītu šo grāmatu nodaļu pa nodaļai, ikvakarus iztirzājot vienā nodaļā iekustinātos jautājumus.

Nāves mezgls kopā ar aizmetamo mezglu.

Gluži kā draudzība — mezgls, kas nekad nesavelkas un neizslīd.

Nesaku, ka jums man jāpiekrīt, bet vienīgi domāju, ka šo ideju iztirzāšana — vienalga, vai tām piekrīt, vai nē — arvien liks jums padomāt par savu nākotni, kaut gan ceru, ka viņas panāks vēl ko vairāk. Un ja tu vedini citus uz šīm studijām, tu dari ko vairāk — tu *palīdzi tuvākiem.*

Ja tev man jāraksta par dažiem jautājumiem, ar lielāko prieku centīšos atbildēt.

Ja esi nodomājis pievienoties rōveriem, kā ieteikts šinī nodaļā, mēs būsim, protams, tuvākos sakaros. Bet arvien jutīšos priecīgs, ja piekritīsi, ka mūs saista simpatijas un labprātība.

Man dzīves vakarā sit jau devīto stundu. Drīz būs jādodas pie miera. Tev vēl tik ap vienpadsmitiem pusdienā — dienas labākā daļa tev vēl priekšā.

Man pašam dzīves diena bija jauka. Bija savi mākoņi un lietus gāzes, bet spīdēja arī spoža saulīte.

Bet tu — ko darīsi savā dzīves dienā? Tu viegli vari būt laimīgs, ja vien pats to vēlies. Tomēr tā nebūs, ja noslaistīsies, nezin kā meklēdams, vai arī kādu cēlienu nogulēsi.

Mosties! Strādā! Tev tikai viena dzīves diena dzīvojama, tādēļ uz labāko izlieto ikvienu viņas mirkli.

Tev jo saldāks miegs būs dzīves vakarā, ja augu dienu būsi strādājis.

Cilvēki, kam nemierīgas, bezmiega naktis, ir nogulējuši saulgozi.

Laime ir tava, ja vien vadīsi savu kanū pareizi. No visas sirds novēlu tev panākumus un skautu vēlējumu — **labu nometni.**

„Nemiera dziesma."

R. Servisa.

Viņi parašās tev' ievīkšuši, pamācībām apkrāvuši,
Aizspriedumu uzvēluši daudz jo daudz;
Tevi kā mācības augli skatlogā ielikuši, —
Bet vai nedzirdi āres — kā tevi sauc:
Uzmeklēsim klusas vietas, mēģināsim savu roku,
Uz zemi vientuļu nāc līdzi man —
Jau liega vēsma pūš, un zvaigznes rāda ceļu,
Un āre sauktin sauc mūs — iesim gan.

Vai esi cietis, badojies, pat pārvarējis slavas kāri
Kļūt lielākam par pasaules lielāko?
Vai dari darbu darba dēļ un runāt pļāpām ļauji,
Spēj redzēt caur ārieni dvēseli kailāko?
Vai esi skatījis Dieva krāšņumu, vērojis, ko daba teic
(To neredzēsi mājā aizkrāsnē),
Vienkāršās un īstās lietas, kluso vīru, kas darbu veic?
Tad uzklausi āri — viņa aicina tevi.

PASKAIDROJUMI

par grāmatā minētiem autoriem u. c.

Adams, Dž. (Adams, John Couch; 1819—1892) ievērojams angļu matēmatiķis un astronoms.

Aurēlijs, M. (Aurelius, Marcus Antonius; 121—180) Romas valdnieks un filozofs, krita cīņā ar dumpiniekiem, kuŗus bija sakūdījusi viņa sieva Faustīna.

Bachs, J. (Bach, Johann Sebastian; 1685—1750) viens no vācu slavenākiem komponistiem ar daudz nepārspētiem darbiem.

Bekons, F. (Bacon, Francis; 1561—1626) kāds no angļu ievērojamākiem filozofiem un valstsvīriem. Viņa raksti pārsteidz ar jauko valodu un domu dziļumu.

Benets, A. (Bennett, Arnold; dz. 1867) spējīgs angļu novelists. „The Old Wives' Tale" un „Hilda Lessways" pieskaitāmi viņa vislabākiem ražojumiem; sarakstījis arī lugas.

Bensens, A. (Benson, A. C; dz. 1862) arķibīskapa Bensena dēls. Magdalenes kolledža prezidents, kopā ar lordu Esher'u izdeva „Karālienes Viktorijas vēstules" (1907). „From a College Window", „The Upton Letters" un „The House of Quiet" viņa jaukākie darbi.

Blečfords, R. (Blatchford, Robert; dz. 1852) spējīgs un ass sociālistu rakstnieks un „The Clarion'a" izdevējs. Viņa galvenie darbi „In Defence of the Bottom Dog", „Merrie England" un „The Sorcery Shop", kaŗa laikā rakstījis spēcīgus kritiskus apcerējumus pazīstamiem laikrakstiem.

Braiss, Dž. (Bryce, St. Hon. James, Viscount; 1838—1922). Ilgus gadus tiesibu zinātņu profesors Oksfordā, 1894 tirzdn. ministrs. 1905—1906 Irijas galvenais sekretārs, 1906—1912 Angļijas sūtnis Amerikā. Viņa vēsturiskie darbi par Amerikas republiku un svēto Romas valsti ir augstākās kvalitātes. 1912 iznāca viņa darbs par Dienvidamerikas republikām.

Braunings, R. (Browning, Robert; 1812—1889) dzejnieks. Viņa pirmās poēmas un lugas nebija populāras sava divainā stila dēļ, bet vēlāk B. kļuva stipri pazīstams. Viņa darbos „Men and Women", „Dramatis Personae" un „The Ring and the Book" atrodam labāko jaunlaiku dzeju.

Brauns, T. (Browne, Sir Thomas; 1605— 1682) „Religio Medici" autors, bija slavens Londonas ārsts un senlietu krājējs. Viņa garīgie raksti vēl joprojam ievērojami.

Čemberlēns, Dž. (Chamberlain, Rt. Hon. Joseph; 18 36—1914) kļuva pie turības kā Bermingēmas rūpnieks. Dar-

bojās Bermingēmas pašvaldībā, 1876. g. tika ievēlēts Parlamentā, kur drīz vien ieņēma redzamu vietu, no 1895 kolôniju sekretārs; viņu no citām pusēm uzskata par būru kaŗa galveno vaininieku. 1903 liela sensācija bija viņa finanču reformu projekts, kuŗa iezīme bija atgriešanās pie protekcionisma.

Čīstertens, Dž. (G. K. Chesterton; dz. 1874) viens no angļu aktīvākiem moderniem rakstniekiem. Iknedēļas viņa raksti parādās Illustrated London News'ā par sabiedriskiem, mākslas, politiskiem u. c. jautājumiem. Izdevis stūdijas par Roberta Brauninga un Čālsa Dikensa dzīvi un darbiem.

Dikenss, Č. (Dickens, Charles; 1812—1870) 19 g. s. populārākais romānists. No „Pickwick Papers" iznākšanas līdz savai nāvei 33 g. laikā viņš ar apbrīnojamu čaklību laida tautā romānu pēc romāna, kuŗi viens no otra stipri atšķīrās, bet visi ar Dikensa zīmīgiem raksturiem. Par „Ziemas svētku rakstnieku" to dēvē viņa tautieši.

Fišers, H. (Fisher, Rt. Hon. Herbert A. L.; dz. 1865) 1912—17 Šefildas universitātes vicekanclers, 1916 Angļijas izglītības ministrs.

Fošs, F. (Foch, Field-Marchal Ferdinand; dz. 1851) pēdējos pasaules kaŗa gados sabiedroto armiju virspavēlnieks Francijā, pirms tam Franču ziemeļarmijas virspavēlnieks.

Franklins, B. (Franklin, Benjamin; 1706—1790) pazīstamais Amerikas valstsvīrs un filozofs, kuŗš arī daudz nodarbojās ar zinātniskiem eksperimentiem, starp citu atrodot zibens novedēju. Bijis Amerikas parlamenta loceklis, sūtnis Lielbritanijā, kā arī piedalījies Sav. valšķu konstitūcijas izveidošanā.

Frūds, Dž. (Froude, James Anthony; 1818—1894) Karliles biografs un slavens vēsturnieks. Slavenākais darbs „History of England from the Fall of Wolsey to the Defeat of the Armada".

Hômss, O. (Holmes, Oliver Wendel; 1809—1894) amerikāņu doktors un rakstnieks, kuŗa humora rakstos daudz ģeniālitātes; sarakstījis arī trīs romānus.

Kants, I. (Kant, Immanuel; 1724—1804) vācu zinātnieks un filozofs. Viņa „Tīrā prāta kritikas" (1781) dēļ, savā laikā izcēlās karstas debates, bet Prūsijas valdība sāka interesēties par viņa reliģisko pārliecību. Kanta spekulātivās teôrijas rādīja apbrīnojamu domu bagātību, bet viņa darbi lieliski iespaidoja visu 18. un 19. g. s. filozofiju.

Kārnēge, A. (Karnegie, Andrew; 1835—1919) 1848 ar tēvu emigrēja uz Ameriku Pēc raibiem pieredzējumiem dibināja Kārnēge dzelzs rūpniecību, atgriežoties 1901 Angļijā kā vairākkārtējs miljonārs. Daudz ziedojis brīvbibliotēkām, izglītībai un labdarībai, Prāgas Miera pils celta viņa līdzekļiem

Kasels, E. (Cassel, Rt. Hon. Sir Ernest; 1852—1921) karāļa Edvarda VII personīgais draugs, liels financists. Dibinājis

diloņslimnieku sanatoriju un lielas summas ziedojis trūcīgo vāciešu pabalstam Anglijā un trūcīgo angļu pabalstam Vācijā.

Kiplings, R. (Kipling, Rudyard; dz. 1865) dzejnieks un novelists. Kļuva slavens jau jaunībā, kā žurnālists darbojoties Indijā, viņš visai raksturīgi tēloja turienes dzīvi. Pārnācis uz Londonu, ar lielu rosību sarakstīja stāstus, balādes, dzejas u. t. t. 1907 apbalvots ar Nobeļa premiju. Darbojās gaidu, arī skautu kustībā. Viņu „Džungļu grāmatas" B.-P. ņēmis par pamatu savai „Vilcēnu grāmatai".

Kolisejs Romā bij. Flavija amfiteātris (pabeigts 80 g. p. Kr.), kur bija vietas 87.000 skatītājiem dažādās cīņās. Tagad vienas no varenākām drupām pasaulē.

Kvārls, F. (Quarles, Francis; 1592—1644) slavenās „Divine Emblems" autors. Šī garīgā dzeja pieskaitāma angļu klasiskiem darbiem.

Landsīrs, E. (Landseer, Sir Edwin; 1802—1873) slavens angļu dzīvnieku gleznotājs. 1850 viņu uzņēma muižnieku kārtā, Londonā. Nelsona pieminekļa lauvas tēli veidoti pēc L. meta.

Laplāta — osta Argentīnā, D-amerikā. Laplātas upes grīvā ar 90.000 iedzīv.

La Rošfukolds, F. (La Rochefoucauld, F. Duc de; 1613—1680) franču valstsvīrs un rakstnieks Luia XIV laikā.

Lauels, Dž. Resels (Lowell, James Russell; 1819—1891) amerikāņu rakstnieks un dzejnieks ar īpatnēju humoru un izteiksmi. „Atlantic Monthly" izdevējs, darbojās kā pilnvarotais ministrs Spānijā un sūtnis Anglijā.

Linkens, E. (Lincoln, Abraham; 1809—1864) studējis tiesīlietas. 1861 ievēlēts par Ziemeļamerikas savienoto valšķu prezidentu. Viņa cīņa pret verdzību beidzās ar karu ziemeļu un dienvidu štātu starpā (1861—1865); viņu nogalināja Džons Vailks Būts.

Liptons, T. (Lipton, Sir Thomas J.; dz. 1850) pēc sekmīgas dzīves veiksmes Amerikā uzsāka tirdzniecību Glazgovā uu dažu gadu laikā kļuva par vislielāko tirgotāju pasaulē. Bet vēl vairāk pazīstams kļuva savas labdarības dēļ.

Loid-Džordžs (Lloyd George, Rt. Hon. D.; dz. 1863) 1916—1922 Anglijas ministru prezidents. Pēc lorda Kičnera nāves ieņēma kara sekretāra amatu un bija viens no tiem, kas panāca pasaules karā Vācijas sabrukumu. Miera līguma sarunās Klemanso, Vilsons un L. Dž. bija galvenie noteicēji.

Londona — Lielbritanijas galvas pilsēta un osta pie Temzes upes, lielākā pilsēta pasaulē ar 7.476.000 iedzīvotājiem.

Meterlinks, M. (Maeterlinck, Maurice; dz. 1862) ievērojams beļģu dzejnieks un kritiķis. Galvenie darbi „La Princesse Malvine", „Pelleas et Mélisande" un „La Sagesse et la Destinée".

Montevidea — Urugvajas galvas pils. un osta D.-amerikā ar 362.000 iedzīv.

Morlejs, V. (Morley, Viscount of Blackburn; 1838—1923). Valsts padomes prezidents (1910—1914) un Indijas sekretārs (1905—1910), darbojies arī rakstniecībā un žurnālistikā.

Niagara — pilsēta un upe Z-amerikā starp Eri un Ontārio ezeriem kā robeža starp Kanadu un Z-am. Sav. valstīm. Uz viņas pazīstamais lielais ūdens kritums (167 pēd.).

Nogijs (Nogi, General Count; 1849—1912) japaņu ģenerālis, kuŗam lieli nopelni Portarturas uzvarā. Dzejnieks un valstsvīrs ar spēcīgu raksturu. Abi ar savu sievu viņi nogalinājās Japanas valdnieka apbedīšanas dienā — pēc senas japaņu patriotiskas parašas, kuŗu arvien vairāk aizmirst.

Ovberijs (Avebury, Rt. Hon. Lord, 1834—1913) banķieris, zinātnieks un politiķis. Pazīstams kā Džons Luboks. Daudz rakstījis dabas zinātņu nozarē.

Public School (izrunā „pablik skūl") īpatnējas angļu skolas ar mācibas programmu, kuŗa apmēram atbilst mūsu vidusskolai. Galveno svaru šinīs skolās liek uz bērnu morālisko audzināšanu un fizisko attīstību. Skolās līdz šai dienai uzglabājušās gadu simteņiem vecās tradicijas apģērbā u. t. t.

Ridžs, P. (Ridge, W. Pett) humorists un romānu rakstnieks modernā virzienā. Viņa darbi risinās Londonas nabadzīgākos kvartālos. „Three Women and Mr. Frank Cardwell", „A Son of the State" u. c. viņa labākie darbi.

Riožaneira — Brazilijas galvas pils. un osta D-amerikā ar 1.158.000 iedzīv.

Rokfelers, Dž. (Rockefeller, John D., dz. 1839), kuŗu min par bagātāko cilvēku pasaulē. Dzimis mazās lauku mājās Ņujorkas štatā. 16 gadu vecumā aizceļoja uz Klevlendu un dažus gadus darbojās kā kantorists. Eļļas produkcijā valdīja sentēvu parašas. R. ar savu gaišo prātu šinī nozarē sāka pielietot dažus jauninājumus, un dažos gados kļuva miljonārs.

Šaushemptona — osta Anglijā ar lielāko sauso doku pasaulē; 161,000 iedzīv.

Smutss, K. (Smuts, Gen. Rt. Hon. Jan. Christian; dz. 1870) 1919—1923 Dienvidafrikas premjērs, aktīvi darbojies būru, kā arī pasaules kāŗā.

Stevensens, R. (Stevenson, Robert Louis; 1850—1894). Pirmie darbi parādījās 1874 Kornhilā. Daudz ceļojis, un, neraugoties uz savu vājo veselību, apbrīnojami daudz sarakstījis dažādu rakstu.

Šekltons, E. (Shackleton, Sir Ernest; 1874—1922) vadīja daudz pētījumu braucienu uz polāro apgabalu, tuvojās dienvidpolam līdz 100 jūdzēm. Mira savā pēdējā pētījumu braucienā uz kuģa „Quest" pie dienvidpola.

Šekspīrs, V. (Shakespeare, William; 1564—1616), Anglijas slavenākais drāmatiķis, dzimis Stratfordā pie Avonas. Vēlāk devās

uz Londonu, kur iestājās teātrī. Viņa 35 lugas ir joprojam nepārspēti gara ražojumi. Lai minam tikai „Romeo un Džuļetu", „Hamletu", „Juliju Cezaru", „Makbetu" u. t. t. Ievērojams ir Š. kapa uzraksts, kuŗā viņš nolād ikvienu, kas kapu aiztiktu. Un taisni to vēlās daudz zinātnieku, jo ir virziens, kuŗš apšauba, ka Š. būtu šis drāmas sarakstījis, bet viņa vietā min Bekonu.

Tenesens, A. (Tennyson, Alfred, Lord; 1809—1892) bija slavens dzejnieks. Sāka dzejot jau agri jaunībā, kopā ar brāli sacerēdams „Poems by Two Brothers". Vēlāk viens pats sarakstījis daudz labu darbu.

Tvēns, Marks („Mark Twain", istā vārdā Clemens, Samuels; 1835–1910) pēc amerikāņu pilsoņu kaŗa sāka nodarboties ar žurnālistiku, un kļuva pazīstams kā humorists 1860 ar „Innocents Aroad". Lai minam tādus darbus, kā „Tomu Sojeru", „Finu Heklberiju" u. c.

Vāgners, R. (Wagner, Richard; 1813—1883) vācu komponists, dzimis Leipcigā. Viņa darbiem milzīgs iespaids visā 19. g. s. mūzikā. Vāgners operu galīgi pārveidoja — viņa principu dot viengabalainu tēlojumu, gluži kā teātrī, toreiz vis tik viegli neatzina. „Ring des Nibelungen" ir spēcīgs darbs, bet vispilnīgāki Vāgners sevi parāda „Parsifalā".

Vaikihemas Viljams (William of Wykeham; 1324—1404) Vinčestras bīskaps un augsti mācīts vīrs ar lielu iespaidu. Dibināja jauno kolledžu Oksfordā.

Zambeza – upe D-Afrikā, ietek Indijas okeānā, ar slavenajiem Viktorijas ūdens krītumiem.

Žofrs (Joffre, Marchal Joseph; dz. 1852) 1911—1918. franču armijas virspavēlnieks.

Projekts,

pieņemts LSCO Centrālās pārvaldes 1928. gada 17. aprīļa sēdē lietošanai līdz galīgai organizācijas iekšējo noteikumu izstrādāšanai.

Latvijas skautu centrālās organizācijas

instrukcijas roveriem.

Rīgā, Skolas ielā 1.
1928.

Saturs.

Mērķis, solījums, likumi, apsveice.

a. Mērķis.

Roveru kustības, t. i. skautisma vecākās nozares, mērķis ir izaudzināt pēc skautisma audzināšanas sistēmas laimīgus pilsoņus, kuŗi būtu aktīvi un lietderīgi Latvijas valsts kultūrēlā un sabiedriskā darbā.

Tā sasniegšanai šādi četri atzinumi:

1. jāizkopj un jāattīsta goda prāts, tikumiska apziņa un visādā veidā iecietība pret otru — arī reliģiskā ziņā;

2. jārūpējas par fizisko attīstību un darba mīlestību;

3. jāieaudzina valstiski nacionālā apziņa, nostājoties ārpus politiskām partijām;

4. jādod iespēja lietišķi un vispusīgi iepazīties ar visiem skautisma principiem, lai tā izaudzinātu patstāvīgi domājošus un raksturā stiprus pilsoņus — skautisma studijas.

b. Solījums.

Ar goda vārdu apsolu, ka visiem spēkiem kalpošu Dievam un Latvijai, palīdzēšu tuvākiem katrā brīdī un dzīvošu pēc skautu likumiem.

Izskaidrojums. — Rovers ir solījies — vīrs un vārds! Šeit vairs nav nekādas atkāpšanās. Kas šaubās sirdī, ka nevarēs solījumu pildīt, lai labāk nemaz nesolās. Mūsu rindās nav vietas itiem, kas šaubās, mums vajaga stipro un nelokāmo. Šo solījumu zpilda ne saīguši, bet jautri smaidot.

Rovers kalpo Dievam — palīdzot tuvākiem, iedziļinoties Dieva radībā un pašam paliekot miesīgi un garīgi tīram. Rovers iecietīgs pret visiem, kas arī Dievam kalpo, varbūt citādā veidā.

Rovers kalpo Latvijai. Kaŗa laikā katra pilsoņa pienākums sargāt mūsu mīļo dzimteni pret naidnieku, bet miera laikā rovers kalpo Latvijai kā labs pilsonis, stiprinot viņu valstiski un saimnieciski, kaut sīkumos, jo rovers zina, ka no smilšu graudiem kalni ceļas. Rovers katru pret mūsu valsti vērsto apvainojumu uzņem kā pret sevi vērsto — bet tādu, kuŗš nav piedodams.

Rovers palīdz tuvākiem. Šeit paskaidrojumi lieki. Katra cilvēka pienākums palīdzēt saviem tuvākiem, kur nu vēl rovera, kuŗš pieder pie mūsu palīdzības brālības.

Rovers dzīvo pēc skautu likumiem un nepadodas kārībām un kaislībām, kas cenšas viņu novērst no šīs dzīves līnijas.

Rovers zina, ka solījums dots uz visu mūžu, ka atkāpšanās nav, līdz viņu aizsauc Augstākā kalpībā — nāve.

Rīkošana un ceremonija. — Roveru solījums rīkojams cilts vai lieldzimtas apmēros. Pie solījuma pielaiž trešās šķiras roverus. Solījumu pieņem cilts virsaitis. Vienā ciltī, resp. lieldzimtā, solījums nav rīkojams biežāk kā divi reizes gadā. Solījums dodams brīvā dabā, kādā nozīmīgā, vēlams vēsturiskā vietā (senlatvju pilskalnos u. c.). Solījums pastāv no divi daļām; 1) Pārdomu nakts un 2) solījuma akta.

Naktī pirms paša solījuma, t. s. „Pārdomu nakti", jaunajam roveram vienatnē jāpārdomā īpaši Pārdomu nakts jautājumi un jādod uz tiem rakstu atbildes. Par dažiem jautājumiem tikt skaidrībā, viņam var palīdzēt cilts virsaitis vai dzimtas vecākais. Pārdomu nakts jautājumi nav iepriekš *tieši* zināmi (netieši viņi gan iepriekš jāpārrunā), un viņus saņem cilšu virsaiši — skautu štābā. Atbildētās jautājumu lapas glabājas ciltī slepenā aktā, kur var ieskatīties savu roveru atbildēs tikai lieldzimtas un dzimtas vecākie.

Solījuma akts notiek rīta ausmā, klāt esot visai ciltij, resp. lieldzimtai. Cilts virsaitis vēl uzrunā jaunos roverus, aprādīdams pienākumus, ko viņi uzņemas solījumu dodot. Roveri apliecina savu gatavību šos pienākumus uzņemties, pa vienam dod solījumu un šo paraksta. Jaunie roveri saņem nozīmes, kaklautus un nūjas. Solījumu var rotāt dažādām parašām, kuras sīkāk aprakstītas neobligātoriskajā nodaļā „Parašas".

c. Likumi.

Rovers izpilda visus skautu likumus, uztverdams viņus no vīra viedokļa.

1. **Skauts ir uzticīgs un taisns.** Rovers seko izteicienam: *Vīrs un vārds.* Viņš visur un arvien patiess.

2. **Skauts izpilda savus pienākumus pret dzimteni.** Kamēr solījums runā par valsti, šis likums runā par tautību. Rovers apzinās: *Nebūs latviešu, nebūs arī Latvijas!* No ikviena viņa darba lai ir redzams, ka viņš ir latvietis. Bet reizē ar to rovers arī apzinās, ka aiz robežas ir citas zemes, kur mīt citas tautas, kam ne mazāk dārgas ir savas īpatnības.

Piezīme. — No mazākumtautību roveriem sagaida lojālitāti pret Latvijas valsti, tāpat savas tautas īpatnību izkopšanu.

3. **Skauts palīdz tuvākam.** Skautisma atzinums: *Kļūsi laimīgs, darīdams citus laimīgus.* Rovers darbojas sabiedrības un skautisma labā nevien izpildīdams ikdienas labo darbu, bet arī ķerdamies gan viens, gan kopīgi pie lielākiem pasākumiem.

4. **Skauts ir draugs citiem skautiem.** Nosaukums *skautu brālība* ir šī likuma izskaidrojums. Radīdama draudzības

saites dažādu tautu roveru un skautu starpā visā pasaulē, skautu kustība panāks pasaules mieru.

5. **Skauts bez pretrunas izpilda savu vecāku un priekšnieku pavēles.** *Apzinīga disciplīna ir katra pasākuma pamats.* Nevar likt citiem paklausīt, ja pats nav savukārt paklausījis. Vispirms rīkojums izpildāms, tad tikai var nākt iebildumi.

6. **Skauts ir tīrs domās, vārdos un darbos.** *Pašapmierināšanās izposta patieso laimi, bet pašvaldīšanās rada. raksturu.* Tādēļ rovers nesmēķē, nelieto alkohola dzērienus, savaldās vārdos un darbos, neaizmirstas attiecībās ar sievietēm un nedara nekā tāda, kas varētu mazināt viņa pašcieņu.

7. **Skauts ir mošs grūtībās.** Rovers zina: *Dzīvē ceļš jāšķir ar smaidu uz lūpām.* Viņš arvien smaida, izņemot gadījumus, kad lieta grozās ap *idejām, kuru dēļ citi gājuši nāvē.*

8. **Skauts ir pieklājīgs.** *Neizturies pret citiem tā, kā negribi redzēt citus pret sevi izturamies.* Elementāras pieklājības prasības sadzīvē nepieciešamas. Rovera pieklājības gala mērķis nav izsmalcinātība, bet vienīgi nevainojamas attiecības ar saviem tuvākiem.

9. **Skauts nav izšķērdīgs.** *Rovers domā par nebalto dienu un krāj.* Viņš pats iekārto savu dzīvi un negaida uz „labu laimi." Tomēr rovers nav mantrausīgs un skops, sevišķi ne pret saviem tuvākiem. Īpaši taupīgs rovers ar svešu vai sabiedrības naudu, par kuru viņam noteikšana.

10. **Skauts ir kustoņu draugs** *Katra rādība ir svēta* Bez vajadzības viņai nav atņemama dzīvība, bet mocīt viņu nedrīkst nekad.

d. Apsveice.

Rovers lieto skautu apsveici.

Ar rovernūju parādēs un pie solījuma sveicina, satverot nūju ap vidu labajā rokā un gar roku izstiepjot slīpi uz augšu. Parasti sasveicinoties, nūju pārņem kreisajā rokā un ar labo dod apsveici.

II. Roveru darbība.

a. Principi.

Visā darbībā roveri turas pie šādiem principiem:

I. Sekodami savai devīzei: *„Būsim modri!"* roveri cenšas p a š i z v e i d o t i e s, ko panāk ar: nometnēm, gājieniem (vēsturiski, dzimteni pētoši, dabas zinātniski, skautu mākslās vingrinoši), sirojumiem (kājām, divriteņiem, slēpēm, slidām, laivās, — iepazīšanās ar dzimteni un ļaudīm), apmeklējumiem (muzeji, tiesas, rūpniecības un mākslas iestādes), sportu (vingrošana, sporta spēles, kāpšana, peldēšana, aizsargāšanās, ziemas sports), rotaļām

(laukā un telpās), vingrināšanos skautu mākslās (izlūkošana, novērošana, slēdzienu taisīšana, pionieru māksla, signālizēšana, apkārtnes zināšana, topografija, orientēšanās), kluba vakariem (pie ugunskura, uzvedumi, dziedāšana, mūzika, sarunas, debates), zināšanu papildināšanu (aviācija, jūrniecība, motori, higiēna, fotografija, stenografija, zīmēšana, kollekcijas, darbiņi, dažādas studijas, lekcijas par speciāliem un vispārējiem priekšmetiem, piemērots arods), sakariem ar ārzemēm (sarakstīšanās ar ārzemju skautiem, ārzemju braucieni) u. t. t.

II. Pildīdami savu otro devīzi: „*Palīdzēsim!*" roveri darbojas ārpus pulciņa sabiedrības labā (sanitāri, aizsargi, ugunsdzēsēji, glābšanas laivu vadoņi, palīgi plūdos, ceļa vadoņi, dabas vērotāji, tautas gara mantu vācēji, koku dēstītāji, dārzu un apstādījumu kopēji, tiltu taisītāji, slidotavu ierīkotāji, palīgi rotaļlaukumos, zēnu pulciņu vadoņi, kultūras un labdarības iestāžu un biedrību darbinieki, trūcīgo pabalstītāji u. t. t.) un skautisma labā (palīgi pulciņa pr-kam, vilkziņi, rotaļu rīkotāji, nometņu rīkotāji, izrīkojumu rīkotāji, skautu sagatavotāji, štāba roveri u. t. t.),

Roveru darbība norisinās cilts, lieldzimtas, dzimtas un saimes apmēros.

Saimes sapulces notiek ik nedēļas, dzimtas ik pārnedēļas bet cilts resp. lieldzimtas ne retāk kā par diviem mēnešiem reizi

b. Roveru šķiras.

Roverus pārbauda uz šķirām cilts virsaitis, bet ar pēdējā piekrišanu arī pārbaudāmā rovera dzimtas vecākais. Zināšanas pārbaudāmas rūpīgi, pie kam nedēļas laikā var pārbaudīties ne vairāk kā trīs programmas punktos. Programmas sakārtotas trīs posmos: I — praktiskie pārbaudījumi, II — teorētiskie pārbaudījumi un III — uzdotie darbi.

A. Roveru kandidāts.

Par roveru kandidātiem uzņem Latvijas pavalstniekus, vecākus par 17 gadiem, bez tautību un ticību izšķirības. Arī skauti 17 gadu vecumā var pāriet roveru kandidātos, tomēr viņiem atļauts palikt pulciņā līdz 18 gadu vecumam.

B. Trešā šķira.

Pie pārbaudījuma pielaiž roveru kandidātus, ne jaunākus par 18 gadiem, kuri vismaz gadu darbojušies organizācijā.

Viss pārbaudījums jāiztur gada laikā. Ja kandidāts gada laikā pārbaudījumu neiztur, iepriekšējā gadā pārbaudītos punktus neieskaita.

I.

1. Pajumtes uzcelšana katros apstākļos.
2. Pavarda ierīkošana un ēdiena pagatavošana.
3 Pirmās palīdzības sniegšana skautu šķiru apmērā.

4. Morses un sēmafora ābeču zināšana.

5. Topografija (5 km maršruta uzņēmums; mērogs 1 : 10000), karšu lasīšana un apkārtnes zināšana (20 km radijā).

6. Acumēra noteikšana skautu I šķiras apmērā.

7. Peldēt prašana (100 m brīvā stilā) un airēšana.

Piezīme. — Roveriem, kuriem ārsts peldēšanu noliedzis, šī pārbaudījuma vietā jānobrauc 100 km ar divriteni un jāiesniedz ceļojuma apraksts.

8. Personīgā higiēna un ikdienas vingrojumi.

9. Braukšana ar divriteni un vienkārši remonti.

II.

10. Grāmatu „Skauti", „Panākumu tekās" un roveru instrukciju zināšana.

11. Latvijas skautu centrālās organizācijas iekārta.

12. Savas saimes varoņa dzīves gājums un darbi.

13. Vietējās pašvaldības iekārta: a, vēlēšanu tiesības, b. amata personu funkcijas, c. pašvaldības kompetences.

14. Vispārējos vilcienos miera tiesas iekārta.

15. Ziņas par armiju (skautu šķiru apmēros).

16. Latvijas ģeografija vispārējos vilcienos.

III.

17. „Ugunskura" lasīšana un abonēšana.

18. Vismaz 10 tautas pasaku zināšana un atstāstīšana.

19. Ikgadus vismaz 10 latu noguldīšana valsts vai kooperātīvās bankās vai pasta krājkasē.

20. Noteikta nodarbošanās.

Piezīmes. — Neilgs bezdarbs nav par šķērsli šī pārbaudījuma izturēšanai. Par nodarbošanos skaitāma arī izglītības iestāžu apmeklēšana.

21. Piedalīšanās 4 nedēļas gala (sestdienas pēcpusdiena un svētdiena) nometnēs.

22. Piedalīšanās sirojumā kājām ar pārgulēšanu zem klajas debess (mazākais 24 stundas un 40 km).

23. „Skautu stūriša" iekārtošana (pēc iespējas) savā dzīvoklī.

24. Sistēmatiska palīdzības sniegšana tuvākiem.

C. Otrā šķira.

Pie pārbaudījuma pielaiž III šķiras roverus, bet pie programmas II posma punktiem tikai tos, kuri vismaz vienu gadu bijuši trešajā šķirā.

Viss pārbaudījums jāiztur 1½ gada laikā no pārbaudījuma sākuma, bet ne vēlāk kā 3 gadu laikā pēc roveru solījuma. Ja pārbaudījumu 1½ g. neiztur, pirms tā izturētos punktus neieskaita.

I.

1. Nometnes labierīcības, kā: stāstu ugunskurs, galds, soli, guļas vietas, saules pulkstenis, noliktava u. t. t.

2. Signālizēšana pāri dabīgiem šķēršļiem (mežam, kalnam, u. t. t.) Signālizēšana naktī uz vismaz 3 km attālumu ar gaismas signāliem.

3. Sešu zvaigžņāju atrašana pie debess; orientēšanās un zvaigžņu pulkstenis. Saules sistēma.

4. Nometnes higiēna (virtuve, ūdens, nometnes vieta u. t. t.).

II.

5. Latvijas skautu centrālās organizācijas un sava pulciņa vēsture.

6. Vispārēji jēdzieni Latvijas vēsturē.

7. Pamatjēdzieni par Latvijas valsts satversmi.

8. Pašvaldības iestāžu iekārta vispār (pilsētu, pagastu, miestu un apriņķu).

9. Vispārējos vilcienos apgabaltiesu, tiesu palatas un senāta iekārta; jēdziens par zvērināto tiesām.

10. Patērētāju biedrību mērķis un uzbūve.

11. Kreditkooperācija un citi kooperācijas veidi (mašīnu koplietošanas biedrības, ražotāju kooperātivi u. c.); saimnieciskā nozīme, atšķirības uzbūvē.

12. Eiropas ģeografija vispārējos vilcienos.

III.

13. Visas pieietamās latvju skautu literātūras iegādāšanās un pazīšana.

14. Vismaz 10 dainu sameklēšana par kādu uzdotu tematu (godīgums, taupība, tikumība, varonība u. t. t.).

15. Desmit meža dzīvnieku pazīšana un dzīves veids; viņu pēdas un pašrocīgi pēdu zīmējumi.

16. Dzīvnieku novērošana — kāds noteikts uzdevums pēc dzimtas vecākā ieskatiem.

17. Sirojums kājām 100 km vienā paņēmienā (ar nakts guļām).

18. Roveru mītnei derīga priekšmeta pagatavošana.

19. Piedalīšanās kollektīvā labajā darbā (tiltu celšana, apstādījumu ierīkošana u. t. t.).

20. Trešās šķiras §§ 17, 19, 20, 21 un 24 izpildīšana.

D. Pirmā šķira.

Pie pārbaudījuma pielaiž II šķiras roverus, bet pie programmas II posma punktiem tikai tos, kuŗi vismaz gadu bijuši II šķirā.

Viss pārbaudījums jāiztur 2 gadu laikā, bet ne vēlāk kā 6 gadus pēc roveru solījuma. Ja pārbaudījumu 2 g. laikā neiztur, iepriekš tā noliktos punktus neieskaita.

I.

1. Pulciņa 1 nedēļas nometnes iekārta un vadība pēc pulciņa priekšnieka norādījumiem (plāna sastādīšana un izpildīšana).

2. Lielāki pionieru mākslas darbi (plosts, laiva, tilts, signāltornis, bluķnīcas u. c.).

3. Sociālā higiēna (obligātoriskie sanitārie noteikumi).

4. Slikoņu glābšanas paņēmienu prašana un iemācīšana skautiem (mazākais vienam).

II.

5. Latvijas valsts satversmes pilnīga pārzināšana.

6. Latviešu literātūra (laikmeti un centieni).

7. Latvijas vēsture — aizvēsture, vācu kolonizēšanas laikmets un jaunākā vēsture no valsts dibināšanas.

8. Agrārreforma (vēsture un sekas) valsts apmērā un sava apriņķa apmērā.

9. Valsts apsardzības iekārta un uzdevums (armija un flote, aizsargi, jaunatnes militārā apmācība).

10. Policijas iekārta un uzdevums.

11. Baznīcu tiesiskais stāvoklis.

12. Skolu iekārta.

13. Likumi par mežiem (kuŗi var interesēt skautu vienības).

15. Kultūrālas biedrības; uzbūve un patreizējais stāvoklis.

15. Kooperācijas teorija un vēsture (vispārējos vilcienos).

III.

16. Viena gada darbība skautu pulciņā pēc pulciņa priekšnieka norādijumiem.

17. Sirošana: a. kādas vietas apmeklēšana Vidzemē, Kurzemē, Zemgalē un Latgalē, katrā no minētām provincēm nostaigājot kājām vismaz 25 km; b. sīkas dienas grāmatas rakstīšana par sirojumiem.

18. Meža dzīve: a. nometnes uzcelšana un nodzīvošana tur 1 nedēļu; b. sīkas dienas grāmatas rakstīšana par novērojumiem augu un dzīvnieku valstī; c. vismaz viena dzīvnieka nofotografēšana dabā

Piezīme. — Šinī meža dzīves nometnē nevar piedalīties vairāk par trim roveriem.

19. Poligona (5 km²) uzņemšana acumēra uzņēmumā ar horizontālēm; mērogs 1 : 10000.

Piezīme. — Darbs iesūtāms roveru virsaitim. Vienu un to pašu apvidu nevar uzņemt vairāki vienas dzimtas roveri.

20. Vēsturisku ziņu savākšana par savu apriņķi.

Piezīme. — Materiāli iesniedzami rakstiski.

21. Trešās šķiras §§ 17, 19, 20, 21, un 24 un otrās šķiras §§ 13 un 19 izpildīšana.

Piezīme. — Mazākumtautību roveri par III šķiras § 18 un otrās šķiras § 14 saņem no skautu štāba mazākumtautību kultūrāliem pārstāvjiem norādijumus, kuŗi doti saziņā ar roveru virsaiti.

III. Iekšējā iekārta.

a. Iedalījums un amati.

Roveru dzimta ietilpst skautu vienībā kā roveru nozare un sastāv no 1—4 roveru saimēm. Dzimtu vada *dzimtas vecākais* ar palīgu. Dzimtas vecākais un tāpat viņa palīgs ir LSCO vadītāji, kuŗi atbilst prasībām: 1) Roveru šķirās ietilpstošā materiāla zināšana. 2) Skautisma reliģisko un morālisko pamatu pilnīga atzīšana; savas apkārtnes sabiedrības vajadzību zināšana, lai rastu roveriem iespēju palīdzēt sabiedrībai. 3) Personīgs stāvoklis, raksturs un piedzīvojumi, lai būtu spējīgs vadīt jaunekļus un saprastu vadības principus. 4) Vecums vismaz 25 gadi, bet sevišķos gadījumos (uz cilts virsaiša ieteikumu) var apstiprināt 21 gada vecumā. 5) Trīs mēnešu darbība ar roveru dzimtu. 6) Pieņemšana no dzimtas roveru puses.

Roveru saimē ir parasti 5 roveri, ieskaitot viņas vadoņus — *pirmnieku* un pirmnieka palīgu. Saime saucas kāda vēsturiska varoņa vārdā. Vēlams, ka šis varonis būtu tās pašas tautas, kuŗas ir roveri. Prasības pirmniekam: 1) Vismaz II roveru šķira. 2) Pieņemšana no saimes roveru puses. Pirmnieks no saimes roveriem izrauga sev palīgu.

Roveru lieldzimtā apvienojas visas vienas pilsētas roveru dzimtas. Lieldzimtu vada *lieldzimtas vecākais*, kuŗš ir viens no dzimtu vecākajiem.

Piezīme. — Ja viss skautu novads ietilpst vienā pilsētā, roveri lieldzimtās nesaskaldās.

Roveru cilts ietveŗ visas vienā novadā esošās roveru dzimtas, resp. lieldzimtas. Cilti vada *cilts virsaitis*, kuŗš ir novada inspektora palīgs roveru lietās. Prasības cilts virsaitim: 1) Vadījis roveru dzimtu. 2) Pieņemšana no dzimtu vecāko puses.

Roveru brālību sastāda visas Latvijas roveru ciltis. Viņu vada *roveru virsaitis*, kuŗš ir Latvijas skautu priekšnieka palīgs roveru lietās. Prasības roveru virsaitim: 1) Vadījis roveru dzimtu. 2) Pieņemšana no cilšu virsaišu puses.

Labieši ir visi roveru vadītāji — dzimtu un lieldzimtu vecākie, cilšu un roveru virsaiši. Viņi notur lieldzimtas, cilts vai brālības *labiešu sapulces*.

Vietnieki ir visi labieši un pirmnieki ar pirmnieku palīgiem Viņi notur dzimtas, lieldzimtas, cilts vai brālības *vietnieku sapulces*.

Ik pa pieciem gadiem džamborejās notiek *brālības sapulces* kur piedalās visi roveri.

Rōveru iekārtas schēma.

Piezīme. — Šeit kā arī citur ar vārdu „vienība" domāti kopā vilcēnu bars, skautu pulciņš un roveru dzimta. Šis vārds nav oficiāls.

b. Amata personu pienākumi un tiesības.

Pirmnieks.

Pienākumi: Vadīt roveru saimi un atbildēt par savu roveru zināšanām un morālisko līmeni.

Tiesības: Rīkot dažāda veida saimes nodarbības saskaņā ar LSCO noteikumiem. Izraudzīt pirmnieka palīgu.

Dzimtas vecākais.

Pienākumi: Vadīt roveru dzimtu un atbildēt par savu roveru zināšanām un morālisko līmeni administrātīvās lietās vienības priekšniekam un idejiskā ziņā cilts virsaitim resp. lieldzimtas vecākajam.

Tiesības; Rīkot dažāda veida dzimtas sapulces un nodarbības, sasaukt un vadīt dzimtas vietnieku sapulces. Uz dzimtas sapulces lēmumu ieskaitīt un izslēgt roveru kandidātus. Atstādināt roverus, pirmnieku palīgus un pirmniekus, ierosinot 3 dienu laikā lietu Goda tiesā. Apstiprināt saimju lēmumus un pārbaudīt viņu darbību. Nosūtīt lieldzimtas resp. cilts virsaitim apstiprināšanai svarīgus dzimtas sapulču lēmumus. Ieskaitīt dzimtas roverīem gada zvaigznītes. Ierosināt sava palīga apstiprināšanu.

Lieldzimtas vecākais.

Pienākumi: Cilts virsaiša pienākumi lieldzimtas apmēros.

Tiesības: Cilts virsaiša tiesības lieldzimtas apmēros, izņemot solījumu.

Cilts virsaitis.

Pienākumi: Vadīt roveru cilti un atbildēt par savu roveru zināšanām un morālisko līmeni administrātīvās lietās novada inspektoram un idejiskā ziņā roveru virsaitim. Rūpēties par pareizu cilts parašu izveidošanu.

Tiesības: Rīkot dažāda veida cilts sapulces, nodarbības un pasākumus. Sasaukt un vadīt cilts labiešu un vietnieku sapulces. Pārbaudīt roverus uz šķirām un pilnvarot to izdarīt dzimtu vecākos. Apstiprināt pirmniekus un viņu palīgus. Apstiprināt dzimtu un lieldzimtu sapulču lemumus un pārbaudīt viņu darbību. Uz cilts sapulces lēmumu pielaist pie Pārdomu nakts roveru kandidātus un pēc iesniegtām jautājumu atbildēm lemt par kandidātu pielaišanu pie solījuma. Pieņemt roveru solījumu. Atstādināt roverus, pirmnieku palīgus un pirmniekus un 3 dienu laikā ierosināt lietu Goda tiesā. Atstādināt dzimtu vecākos, viņu palīgus un lieldzimtu vecākos, virzot lietu 3 dienu laikā caur roveru virsaiti skautu priekšniekam un VGT, Ierosināt savas cilts labiešu apstiprināšanu amatos, nosūtot roveru virsaitim apstiprināšanai svarīgus cilts sapulču lēmumus, īpaši par roveru apbalvošanu, sodīšanu vai izslēgšanu. Apstiprināt saimju izraudzītos varoņus.

Roveru virsaitis.

Pienākumi: Vadīt visu Latvijas roveru kustību, veidot

viņos idejisko līniju un atbildēt par roveru zināšanām un morālisko līmeni.

Tiesības: Sasaukt un vadīt brālibas labiešu, vietnieku un citas sapulces. Ierosināt caur skautu pr-ku Centrālā pārvaldē dzimtu, lieldzimtu un cilšu ieskaitīšanu un slēgšanu, labiešu apstiprināšanu amatos. Apstiprināt cilšu sapulču lēmumus un pārbaudīt viņu darbību. Atstādināt roverus, pirmnieku palīgus un pirmniekus, nedēļas laikā ierosinot lietu Goda tiesā. Atstādināt labiešus, nedēļas laikā ziņojot skautu priekšniekam un VGT.

c. Roveru Goda tiesa.

Roveru goda tiesa sastādās šādā kārtā. Apvainotājs un apvainotais katrs izraugās no labiešu vai roveru vidus vienu goda tiesnesi. Abi goda tiesneši izraugās kopīgi vēl trešo locekli — priekšsēdētāju. Visi tris tiesneši izmeklē lietu un tad nodod tās cilts roveru sapulces izlemšanai, pie kuŗas pieder apvainotais. Goda tiesai nav lemjošu tiesibu, bet tikai izmeklējošas un ierosinošas.

Sodi visi ir tikai morāliski.

d. Formas noteikumi.

A. Formas apģērbs.

I. *Vasarā*: 1) laiviņa vai platmale aizsarga krāsā; kreisos sānos dzeltenā krāsā. ozola lap, ar burtiem R—S; 2) melns trijstūŗu kaklauts (90 × 90 cm) ar 3 cm platu dzeltenu svītru 1 cm no malas, brīvi apsiets ap kaklu; 3) virskrekls aizsarga krāsā, ar brīvu kaklu un 2 krūšu kabatām (12×15 cm un šķērslocijumu, 3 cm), apakšdaļa nēsājama biksēs; 4) biksites zilā vai aizsarga krāsā (pēc cilts izvēles), kuŗas nobeidzas 2 pirkstu platumā virs ceļiem; 5) gaŗas zeķes pelēkā, melnā, aizsarga vai citā nespilgtā krāsā (pēc cilts izvēles), atlocitas zem ceļiem, ar tautiskiem rakstiem uz atlocijuma; 6) apavi; 7) josta; 8) roveru nūja.

II. *Ziemā*: 1) laiviņa vai silta cepure; 2) kaklauts apsiets zem atlocitas apkakles; 3) svīters vai silts aizsarga krāsas virskrekls ar apkakli; 4) gaŗas aizsarga krāsas bikses, kuŗu apakšdaļa nēsājama zeķēs; 5) gaŗas zeķes; 6) apavi; 7) josta; 8) mētelis; 9) roveru nūja.

Labiešu formas apģērbs tāds pat kā skautu vadītājiem.

B. Atšķiras.

I. *Roveru*: 1) izšūta roveru nozīme, nēsājama uz kreisās krūšu kabatas šķērslocijuma, (pie privāta apģērba redzamā vietā metala roveru nozīme); 2) trešās šķiras rovers uz kreisās piedurknes plaukstas platumā no pleca nēsā izšūtu stilizētu skautu liliju dzeltenā krāsā 4×7 cm lielumā; 3) otrās šķiras rovers — uz stilizētās

lilijas vienu melni izšūtu, astoņstūŗu zvaigzniti; 4) pirmās šķiras rovers — turpat divas melni izšūtas, astoņstūŗu zvaigznites; 5) pirmnieka palīgs — otrās šķiras zvaigzniti aizsarga krāsā; 6) pirmnieks — pirmās šķiras zvaigznites aizsarga krāsā; 7) vienības numurs — melni izšūts zem stilizētās lilijas; 8) par katru organizācijā pavaditu gadu virs kreisās krūšu kabatas melni izšūta, astoņstūŗu zvaigznite; par 5 gadiem — balti, 10 gadiem — dzelteni izšūta; 9) svilpes aukla aizsarga krāsā, nēsājama zem kaklauta.

I — pirmās šķiras rov atšķira, II — dzimtas vecākā palīga atšķira, III — roveru nozīme, IV — ozollapa.

1. piezīme. — Pie formas apgērba, izņemot ozollapu pie cepures, nav pielaižamas nekādas metala nozīmes vai metala žetoni. Akselbantes vai citas atšķiras, kuŗas nav šinis instrukcijās minētas, nav atļauts nēsāt.

2. piezīme. — Uz biedrības vai skolas, pie kuŗas pastāv vienība, pieprasījuma, biedrības nozīme nēsājama izšūta virs labās krūšu kabatas.

3. piezīme. — Roveru nozīmes (izšūtās) nummurētas pēc kārtas. Nozīmes kantīne izsniedz vienīgi pret cilšu virsaišu parakstiem. Virsaiši atbild par nozīmēm un divu nedēļu laikā pēc roveru solijuma paziņo skautu štābam nozīmes īpašnieka uzvārdu, vārdu un vienību. Nozīmes saņēmējs ciltī parakstās, ka izstāšanās vai izslēgšanas gadījumā savu nozīmi № . . . bez atlīdzības nodos virsaitim; pēdējais nozīmi tūdaļ nosūta atpakaļ skautu štābam.

II. *Labiešu*: 1) Dzimtas vecākā palīgs — uz kreisās piedurknes plaukstas platumā no pleca stilizēta, dzeltena lilija ar vienu zaļu leņķi zem tās; 2) dzimtas vecākais — iepriekšējā atšķira ar diviem zaļiem leņķiem; 3) ciltī virsaitis — turpat stilizēta, dzeltena lilija ar vienu dzeltenu leņķi zem tās; 4) roveru virsaitis — iepriekšējā atšķira ar diviem dzelteniem leņķiem.

1. piezīme. — Amatu vietas izpildītāji nēsā tikai leņķus bez stilizētās nozīmes.

2. piezīme. — Pārējās atšķiras ir vispārējas LSCO vadītāju atšķiras.

III. *Apbalvojumi*: Visi skautu apbalvojumi.

Piezīme. — Roveru saimēm, kuŗas dibinājušās uz aroda saistības pamatiem (aviātori, motoristi, jūŗnieki), var būt īpaši, Centrālās pārvaldes apstiprināti formas noteikumi.

Roveru saraksta paraugs.

№.....

Saime.....

Uzvārds: .....

Vārds:.....

Adrese:.....

Ģimetne ar paša parakstu.

Nozīmes №.....

Dzimis:.....

Nodarbošanās:.....

Tautība:.....

Ticiba:.....

Īss dzīves gājums un ziņas par skautisko darbību:

.....

Pārmaiņas darbībā:

Kārtējās pārmaiņas.

Pārmaiņa	Datums	Prot. resp rīk. №	Piezīmes
1) Ieskaitīts par rov. kandidātu	.....	.....	.....
2) Izturējis: III šķiras pārb. . .	.....	.....	.....
II šķiras pārb. . .	.....	.....	.....
I šķiras pārb. . .	.....	.....	.....
3) Devis solījumu .	.....	.....	.....
4) Izraudzīts par: pirmnieka palīgu . .	.....	.....	.....
pirmnieku	.....	.....	.....

Ārkārtējās pārmaiņas.

Pārmaiņa	Datums	Prot. resp. rīk. №	Piezīmes
Apbalvots:			
Sodīts:			
Izpildījis! uzdevumus pulciņā u. c.			
Pārgājis ..... vienībā:			
Izraudzīts par vaditāju			
Izslēgts:			
Izstājies:			

Piezīme. — Ziņas par labiešiem ievietojamas grāmatas sākumā līdzīgā kārtā.

e. Darbvedība un grāmatvedība.

Visas cilts, resp. dzimtas naudas operācijas iet caur novada, resp.vienības kasi. Visa cilts sarakstīšanās iet caur novada kanceleju, tāpat dzimtā — caur vienības kanceleju.

Cilti ir: 1) roveru saraksts, 2) dienas grāmata un 3) protokolu grāmata par šķiru pārbaudījumiem un izsniegtām roveru nozīmēm.

Dzimtā ir: 1) roveru saraksts un 2) dienas grāmata.

Roveru sarakstā katram roveram veltīta sava lapa. Ziņas par roveru ieraksta vienā lapaspusē un pārmaiņas darbībā — otrā lapaspusē (skat. paraugu).

Dienas grāmatā ierakstāmi cilts, resp. dzimtas labo darbu, gājienu, arī atsevišķu roveru sirojumu apraksti. Dienas grāmatu var rakstīt šifrētu, greznot zīmējumiem, fotografijām u. t. t. Šī vienīgā grāmata, kuru katras tautas roveri raksta savā valodā.

Protokolu grāmatā ierakstāmi sīki šķiru pārbaudījumu apraksti par katru pārbaudāmo un katru punktu atsevišķi, minot pārbaudāmā uzvārdu, vārdu, pārbaudījuma vietu un laiku, gaitu un rezultātus. Protokolus paraksta cilts vecākais un attiecīgās dzimtas vecākais; parakstās arī speciālisti, ja tādi pie pārbaudījuma pieaicināti.

Protokolu grāmatu raksta pats virsaitis, dienas grāmatu ikreizes savs rovers, bet roveru sarakstu uztur kārtībā īpašs virsaiša, resp. dzimtas vecākā, nozīmēts „roveru zinātājs".

IV. Parašas.

Nesaistošas.

Grūti runāt par roveru parašām. Parašas veidojas nevien gadiem, bet pat gadu desmitiem un simtiem. Mūsu roveru parašas gandrīz visas vēl jārada. Un te draud briesmas ieiet pārmērībās. Ir mums jau bijuši bēdīgi piemēri, kā piem., jauno roveru laišana cauri veco ķēdei un sišana roveru nūjām. Šeit doti daži nesaistoši ierosinājumi.

Nūju sev sagādā rovers pats. Pēc nūjas jaukuma varēs arī spriest, vai rovers ir diezgan sirojis, lai atrastu sev jauku nūju. Nūja darināta no nemizota, taisna koka ar dabīgu žāklī galā. Viņas aļums līdz krūšu kabatai. Nūju var rotāt izgriezumiem un rakstiem.

Skautu stūrītis — savā istabā vienu stūrīti rovers iekārto tā, lai stūrītis atgādinātu, ka šeit mīt skauts.

Savas mītnes dzimta mēdz iekārtot latviskā gaumē, lai izkoptu tautisko gaumi roveru starpā. Visa roveru darbība norit vienkārši, nepiespiesti, bez liekas bravūras, jo senlatvju iezīmes bija sirsnība un vienkāršība.

Nometnes roveri rīko tālu no pilsētām, neapdzīvotos apvidos, pie maza dalībnieku skaita. Nometnēs vingrinās skautu mākslās

nn dabas vērošanā. Vairāki roveri dodas gājienos (ne garāki par diennakti), sirojumos (vairāk dienu) un ceļojumos (garāki par nedēļu). Senlaikos sirošanai mēdza būt laupīšanas raksturs, tagad roveri „laupa" vienīgi dabas un apkārtnes jaukos iespaidus. Var pēc ik nosirotiem 100 km uzgriezt nūjai aploci.

Dažās ciltīs roveru kandidāti, kuriem nav cilts sapulcēs balss tiesības, sevis aizstāvēšanai izraugās no pilntiesīgo roveru vidus aizbildņus, bet parasti šo aizbildņu vietu izpilda pirmnieks, resp. viņa palīgs.

Tāpat dažās ciltīs mēdza pie solijuma, pasniedzot roveram nūju, ar šo uzsist uz pleca. Te der ievērot, ka šī ir veco feodāļu paraša, kuŗa nozīmē „pēdējo sitienu" — pēdējo apvainojumu, kuŗu viņš pacieš, bet uz nākošajiem jau aizstāvēsies.

Ceļojošam roveram, nonākot svešā pilsētā, nav lielas raizes par naktsmājām — viņš iet uz roveru mītni, kur viņu viesmīlīgi uzņem. Un vēlu vakarā vēl redzams uguns mītnē — tur svešais skauts dalās ar vietējiem interesantos ceļa piedzīvojumos.

Vispār parašas pieskaņojamas latvju garam, un silti ieteicams pēc iespējas iepīt cilts parašās daudz piemērotu senlatvju parašu.

Solijuma parašas.

Solijuma priekšvakarā roveru kandidāti un vecie roveri sapulcējas kāda senlatvju pilskalna tuvumā un novietojas ap divi ugunskuriem — vecie ap savu un kandidāti ap savu. Pie veco roveru ugunskura notiek cilts sapulce, kuŗa lemj par kandidātu pielaišanu pie Pārdomu nakts. Balsošanu izdara visiem sagriežot muguras pret ugunskuru un saliekot rokas uz muguras. Vaļējas plaukstas nozīmē „par", dūres — „pret". Tad aicina vēlamos kandidātus pie veco roveru ugunskura. Kandidāti savu ugunskuru izdzēš un aprok par zīmi, ka pagājušā dzīve ir aprakta, un viņ grib sākt jaunu dzīvi.

Pie veco roveru ugunskura kandidāti dabū Pārdomu nakts jautājumus un, saņēmuši katrs pa pagalei no ugunskura, pirmnieka pavadībā aiziet (attiecīgas veco roveru dziesmas pavadīti) un piemērotā vietā, uzkuŗ mazu ugunskuru ar līdzatnesto pagali. Šī pagale ir veco roveru gudrības simbols, kas palīdzēs rast atbildi Pārdomu nakts jautājumiem.

Pirmnieks noņem kandidāta kaklautu (ja viņš bijis skauts) un atgriežas pie ugunskura, kur cilts pavada nakti. Rīta pusē dzimtu vecākie un virsaitis apstaigā kandidātus, lai palīdzētu rast atbildi grūtākiem jautājumiem.

Rīta ausmā kandidāti sapulcējas pie ugunskura un nodod virsaitim atbildētos jautājumus. Cilts pa to laiku nostājusies pilskalnā pakava veidā, jo pakavs ir laimes zīme. Pakava galu starpā zemē iespraustas rindā kandidātu nūjas un uz viņām uzkārti kaklauti. Kandidātus uz solijuma vietu atved aizsietām acīm, lai tie vairs neatrastu ceļu atpakaļ uz pagājušo, līdzšinējo dzīvi. Kad

virsaitis izraudzītos kandidātus atved, vecie roveri sveicina nūjām un dzied cilts uzņemšanas dziesmu. Kandidāti nostājas pie nūjām ar sejām uz cilti un virsaitis viņu priekšā. Savu kandidātu tuvumā nostājas dzimtu vecākie un pirmnieki. Seko virsaiša kopīgi jautājumi visiem kandidātiem:

Virsaitis: Vai vēlaties, lai jūs uzņem visas pasaules skautu brālībā kā roverus?

Kandidāti: Mēs vēlamies.

Virsaitis: Jūs varbūt bijāt vāji un nenosvērti, bet tagad jums būs visiem spēkiem jācenšas dzīvot skaidri, būt godīgiem, uzticamiem un taisnīgiem visās lietās; tīriem domās, tīriem vārdos un tīriem darbos. Vai esiet rūpīgi pārdomājuši savu dzīves mērķi?

Kandidāti: Mēs esam.

Virsaitis: Jūs saprotat, ko nozīmē palīdzēt. Tas nozīmē, ka jums arvien jābūt laipniem ar citiem ļaudīm un jācenšas viņiem izpalīdzēt, kaut arī tas jums ne ikreizes būtu ērti, patīkami un bez briesmām, un par to nesaņemsit nekādas atlīdzības.

Kandidāti: Mēs gribam to.

Virsaitis: Jūs saprotat, ka kļūdami roveri, esat pievienojušies brālībai, kuŗai nepieciešama jūsu palīdzība viņas ideālu sasniegšanai, kuŗā jums būs jāpadodas viņas noteikumiem un jāpalīdz citiem brālības locekļiem.

Kandidāti: Mēs gribam to.

Virsaitis: Būdami skaidrībā par visu šo, dodiet roveru solījumu.

Pa vienam, paceļot roku ar trijpirkstu zīmi pretim patlaban lecošai saulei, kandidāti apsolās. Vecie roveri sveicina. Solījuma tekstu, kas parasti zīmēts uz bērza tāss, paraksta uz akmens, kā stipruma un pastāvības simbola.

Kad visi devuši solījumu — virsaitis: Roveru nozīme ir balta lilija dzeltenā laukā. Tas apzīmē skaidrību jūsu dzīves laukā. Lilijas trīs lapas lai jums atgādina trīs roveru centienus: darboties sev, skautismam un sabiedrībai. — Virsaitis iedod jaunajiem roveriem nozīmes un apsveic ar kreisās rokas spiedienu.

Virsaitis: Kaklauta krāsas ir melns ar dzeltenu. Melnā ir par zīmi baigajai Pārdomu naktij, bet dzeltenā gaišajam rītam kuŗa ausmā kļuvāt citi cilvēki. Vēl melnā krāsa vēsta jums par dzīves rūpēm un grūtumiem, bet dzeltenā — par maņu, izveicibu, ar ko novērsīsit rūpes un pārvarēsit grūtības sev un citiem. — Dzimtu vecākie noņem no nūjām kaklautus un apsien jaunajiem roveriem, viņus apsveicot.

Virsaitis: Rovers apzīmē ceļinieku. Jūs būsiet ceļinieki dzīves ceļā, kuŗš ved uz īsto laimi. Saņemiet savus ceļa spieķus

— roveru nūjas. Nūja augusi no viena koka, galotnē sazarodama divos zaros, kas rāda, ka ikvienai lietai ir divas puses — labā un ļaunā. Nūjas jums atgādinās, ka dzīvē arvien jāredz lietām abas puses. Esiet pilntiesīgi locekļi mūsu cilti un mūsu brālībā. Būsim modri! — Roveri: Arvien modri!

Pirmnieki pasniedz saviem roveriem nūjas, apsveic un aizved līdz pie savas saimes.

Ceremonija beidzas. Cilts dodas mājup ar dziesmu.

Literātūra.

I. Skautu:

Roberta Bēden-Paula **Skauti**, Ls 3.—, LSCO izdevums.
„ „ „ **Skautmasters**, Ls 1.—, LSCO izd.
„ „ „ **Panākumu tekās**, Ls 2.—, LSCO izd.
„ „ „ **Vilcēni**, Ls 2.—, LSCO izdevums.
„ „ „ **Ko skauti spēj** (sagatav.), „Ugunskura" izd.
Rolanda Filipsa **Kopu sistēma**, Ls 0.50, LSCO izdevums.
„ „ **Vēstules kopniekam I.** (Skautu likumi), Ls 0.50, „Ugunskura" izdevums.
Kārļa Goppera **Esi modrs**, Ls 0.60, Valt. & Ļapas izd.
T. Kalka **Baltā lilija**, skautu luga, Ls 1.—.
B. Rozenberga **Krītošās zvaigznes**, skautu luga, Ls 1.—, Ļauskas izd.
LSCO illūstrēts mēnešraksts **Ugunskurs**, gada abonements Ls 3.—, ats. numurs Ls 0.30.
LSCO statuti, Ls 0.10.

Visa skautu literātūra dabūjama skautu kantīnē Rīgā, Skolas ielā 1.

II. Vispārējā:

Z. Bolton **Īsa slimo kopšanas mācība** ar piel. pirmā palīdz. nel. gad. Ls 1.—, Valt. & Ļapas izd.
H. Meijers **Padoma devējs ikkatram kā jāpalīdz nejaušās briesmās** Ls 0.35, Valt. & Ļapas izd.
E. Perjē **Pirmā palīdzība nelaimes gadījumos**, slimo kasu sav. izd.
K. Bušs **Higiēnas jautājumi un atbildes**, I — visp. daļa, II — skolas higiēna, Ls 2.—
A. Priedkalns **Higiēna**, Ls 3.— Latv. skol. kop. slimo kas. izd.
P. Strautzels **Higiēna skolām un pašmācībai**, Ls 0.80, Dūņa izd.
F. Blūms **Latvijas pilsonis**, Ls 1.—, Gulbja izd.
K. Dišlers **Demokratiskas valsts iekārtas pamati**, Ls 1.20, Gulbja izd.

K. Dišlers **Latvijas valsts varas organi un viņu funkcijas,** Ls 2.—
J. Stiprais **Pamatjēdzieni par valsti un tiesībām,** Ls 2.—, Rauskas izd.
— **Latvijas republikas satversme,** Ls 0.40.
Fr. Adamovičs **Eiropa,** Ls 1.80, Valt. & Rapas izd. u. c. kursi.
Ed. Tomass un J. Novoselovs **Latvijas ģeografija,** Ls 1.20, Valt. & Rapas izd. u. c. kursi.
K. Flamarions **Populārā astronomija,** Ls 0,80. Der. gr. nod. izd. u. c. kosmografijas grāmatas.
A. Birkerts **Latvijas vēsture,** Ls 3.—, Gulbja izd.
J. Krodznieks **Latvijas vēsture,** I un II daļa, à Ls 0.80, Gulbja izd.
F. Zālīts **Latvijas vēsture skolām un pašmācībai,** Ls 3.—
Plūdonis **Latvju literātūras vēsture** u. c. kursi.
E. Balodis **Kooperācija pamatskolām,** Ls 1.20.
J. Lejiņš **Kooperācijas teorija, vēsture un praktika ārzemēs** Ls 1.—
V. Totomiancs **Kooperācijas vēsture,** Ls 0.80, Latv. koop. kongr. pad. izd.
V. Totomiancs **Kreditkooperācija,** Ls 0.80, Latv. koop. kongr. pad. izd.
A. Zalts **Kooperācijas mācība** Ls 1.20, Valt. & Rapas izd.
Š. Žids **Kooperācija.**
A. Mednis **Agrārais jautājums un zemes reforma Latvijā'** Ls 3.—
A. Bīlmanis **Agrārjautājums latvju tautas dzīvē,** Ls 1.20.

Piezīme. — Te, protams, nevarējām uzrādīt visas grāmatas. Vieglu pārskatu par latviešu valodā esošo literātūru dod **Letas vispārīgs grāmatu rādītājs,** Ls 0.75.